

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในจังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
ในจังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVĀDA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE

PHRAKRUPOTHISEELACOON ISUKARO (PENGCHAIYAMO)

A DESERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF REQUIREMENTS

FOR THE DOCTOR DEGREE OF PHILOSOPHY

PROGRAM IN BUDDHISM AND PHILOSOPHY

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2023

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์	:	**รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในจังหวัดร้อยเอ็ด**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกโร (เป้งไชยโม)**
ชื่อปริญญา	:	**ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**พุทธศาสนาและปรัชญา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**ดร.สงวน หล้าโพนทัน**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	**ดร.อุทัย กมลศิลป์**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย .....
(พระสุทธิสารเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

คณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อำพล บุดดาสาร)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) .....
(ดร.สงวน หล้าโพนทัน)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม) .....
(ดร.อุทัย กมลศิลป์)

กรรมการ .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปั้น)

กรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Dissertation Topic	:	The Model of Youth Development Based on Theravada Buddhist Philosophy in Roi Et Province
Student's Name	:	Phrakrupothiseelacoon Isukaro (Pengchaiymo)
Degree Sought	:	Doctor of Philosophy
Program	:	Buddhism and Philosophy
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Dr.Sanguan Laphontan
Co-Advisor	:	Dr.Uthai Kamonsilp

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Doctor Degree of Philosophy (Buddhism and Philosophy)

Dean of Graduate School .....
(Phrasutthisanmethi, Asst.Prof.Dr.)

Dissertation Committee :
Chairman .....
(Assoc. Prof. Dr. Amphon Buddasarn)

Member (Advisor) .....
(Dr.Sanguan Laphontan)

Member (Co-Advisor) .....
(Dr.Uthai Kamonsilp)

Member .....
(Asst.Prof.Dr.Suwin Thongpan)

Member .....
(Assoc.Prof.Dr.Boonruam Khammuangsaen)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์ : **รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด**
ชื่อนักศึกษา : **พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)**
ชื่อปริญญา : **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**
สาขาวิชา : **พุทธศาสนาและปรัชญา**
ปีพุทธศักราช : **2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : **ดร.สงวน หล้าโพนทัน**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : **ดร.อุทัย กมลศิลป์**

ดุษฎีนิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด 4) เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ในงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ อีกทั้งกำหนดพื้นที่ศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด และสุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 รูป/คน มีพระสังฆาธิการ ผู้ชำนาญด้านพุทธศาสนา และบุคคลทั่วไป ในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการอธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า:

1) การพัฒนาเยาวชนนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเจริญเติบโตในอนาคต เพราะการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม การแก้ปัญหาได้ด้วยตนอย่างมีคุณภาพและการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของชาตินั้น เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติ ปัญหาเด็กเยาวชนนั้นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ การศึกษาเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา การใช้หลักภาวนา 4 มากำหนดแนวคิดและทัศนะมีต่อเยาวชน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปรากฏการณ์ปัญหาต่าง ๆ คือ ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เป็นต้น ในกลุ่มเด็กมีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด มากเท่า ๆ กัน จึงหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในการพัฒนาเยาวชนนั้น ใช้หลักภาวนา 4 นั่นเอง

2) หลักพุทธปรัชญานี้เป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับความรู้ ความจริงและหลักปฏิบัติ ที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญาว่าด้วยกำหนดคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ ปลุกเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี เห็นคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต เป็นแรงบันดาลใจให้พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิต เพื่อให้เพียรพยายามดำเนินชีวิตให้ถูกทาง ดีงามตามอุดมคติเท่าที่จะขึ้นให้ถึงได้ สมบูรณ์พร้อม มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด ในการศึกษานี่ ได้ใช้หลักภาวนา 4 มี 1) กาย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางกาย, 2) ศีล เพื่อพัฒนาสังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน 3) จิต เพื่อพัฒนาความความคิด 4) ปัญญาภาวนา เพราะพุทธปรัชญาไม่ยอมรับความเชื่องมงาย พระพุทธองค์ทรงแสดงว่าทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ทรงแสดงทางสายกลางเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกต้องตามลำดับ แล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนต่อไป

3) การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดนี้ เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบที่ต้องมีความยืดหยุ่น อาศัยความรู้ด้านพุทธปรัชญาเถรวาทและความต้องการฝึกอบรมเยาวชนในพื้นที่นั้น ๆ การร่วมมือกับชุมชน องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน มีเมตตาต่อกันในอนาคต ผู้วิจัย จึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท รูปแบบตามหลักการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญา เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ เป็นรูปแบบกิจกรรมต่อไป

4) เสนอองค์ความรู้ในรูปแบบกิจกรรมหลักภาวนา 4 เพื่อพัฒนาเยาวชนนั้น เพราะว่าเด็กสมัยนี้ส่วนใหญ่ถูกตามใจจนเคยตัว พ่อแม่ตามใจมาก ขาดความอดทน ขาดวินัย จึงอยากให้ลูกปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเล็ก จะได้เป็นคนมีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันชีวิต วิธีการปลูกฝังภาวนา คือ การฝึกอบรมบ่มนิสัย ควรจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็ก เพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้มีความละอาย เนื่องด้วยเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ การควบคุมความรู้สึก ความคิดและนิสัย เมื่ออยู่ร่วมกัน ผู้วิจัยจึงนำเสนอการสร้างรูปแบบการปลูกฝังหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญาแก่เยาวชนไทย มีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักภาวนา 4 ด้วยการพัฒนา ให้มี P= กายภาวนา M= ศีลภาวนา E= จิตภาวนา W=ปัญญาภาวนา เป็นต้น

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนาเยาวชน, หลักพุทธปรัชญาเถรวาท

ABSTRACT

Dissertation Topic : **The Model of Youth Development Based on Theravāda Buddhist Philosophy in Roi Et Province**

Student's Name : **Phrakrupothiseelacoon Isukaro (Pengchaiyamo)**

Degree Sought : **Doctor of Philosophy**

Program : **Buddhism and Philosophy**

Anno Domini : **2023**

Advisor : **Dr.Sanguan Laphontan**

Co-Advisor : **Dr.Uthai Kamonsin**

The objectives of this dissertation are as follows: 1) to study theoretical concepts regarding youth development 2) to study the principles of Theravāda Buddhist Philosophy related to youth development 3) to create a model for youth development based on Theravāda Buddhist Philosophy in Roi Et Province 4) To present knowledge about youth development models according to Theravāda Buddhist Philosophy in Roi Et Province. This research is qualitative research by studying from the Tripitaka, Commentary, books, documents and research related to pattern creation. In addition, the study area was determined in Roi Et Province. and a random sample of 16 important informants/people including monks Buddhist expert and the general public in youth development based on Theravāda Buddhist Philosophy, it is a descriptive explanation.

The results of the research found that:

1) Youth development is the key to creating a sustainable and thriving society in the future because youth development is developed to guide the way of learning and support young people in various aspects of life in society. Solving problems being a good citizen of the nation the youth can be counted as an important foundation for the future of the nation, the problem of the youth must be cared for, education In order to find a solution to the problem, using the four Bhāvanā to determine the concept and attitude towards the youth due to rapid changes, various problem phenomena, such as emotional and behavioral problems, etc. The guidelines for organizing the process of learning sex education in most aspects are at the highest level, so the principle of Theravāda Buddhism in the development of youth is to use the four Bhāvanā.

2) This Buddhist Philosophy is a doctrine about knowledge, truth and practical principles that are studied and analyzed with the use of reasoning based on the Philosophy of determining the value of human life, awakening people to have a good feeling. The true value of life is an inspiration to try to find the best, the most valuable things in life, to strive to live the right way, to be as beautiful as possible, to be perfect, to be intelligent, to be as happy as possible. In this study, 4 Bhāvanā are used: 1) Kāya Bhāvanā physical behavior, 2) Sīla Bhāvanā a society of coexistence, 3) Citta Bhāvanā thoughts, 4) Paññā Bhāvanā, because Buddhist Philosophy does not accept ignorance. The Lord Buddha showed the middle way for the development of the right quality of life in order to create the model of youth development.

3) Creating a youth development model based on Theravāda Buddhism in Roi Et province is a development process that requires flexibility based on the knowledge of Theravāda Buddhism and the need to train youth in that area, cooperation with communities, organizations local and relevant agencies to create a sustainable society with mutual kindness in the future, the researcher has designed learning activities for youth curriculum based on the Theravāda Buddhist Philosophy, based on practical principles based on the 4 Bhāvanā, which is to cultivate the body and morals. mind and intellect to present the body of knowledge as the next form of activity.

4) Present knowledge in the form of the main activity of 4 Bhāvanā the youth because most of the children these days are indulged to the point where their parents are too indulgent, lack patience and lack discipline, so they want their children to practice Dharma from a young age so that they can become wealthy. Virtue is immune to life. The way to cultivate prayer is to cultivate habits that should happen from childhood, so that growing into adulthood will be shameful, because youth changes in the body, mind, control of feelings, thoughts and habits when living together. Therefore, the researcher presents the creation of a form of cultivating the principles of physical, moral, mental and intellectual development for Thai youth. The results of success will be based on the Dhamma principles of Bhāvanā 4 by developing to have P= Body Bhāvanā, M = Sila Bhāvanā, E = Mental Bhāvanā, W = Wisdom Bhāvanā, etc.

Keywords : Model, Youth development, Theravāda Buddhist Philosophy.

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์นี้ มี ดร.สงวน หล้าโพนทัน ดร.อุทัย กมลศิลป์ ที่คอยเมตตาให้คำชี้แนะเสมอมา ทั้งรูปแบบ แนวทางการเขียนให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ในเนื้อหา และ อาจารย์ รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัยพร้อมทั้งระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ท่านเป็นผู้เสียสละ มีน้ำใจ ให้ความเมตตาชี้แนะด้วยดีเสมอมำ เพื่อให้ เนื้อหาดุษฎีนิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้องชัดเจน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณท่านผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พระเดชพระคุณท่านที่ปรากฏในบุคลานุกรม ที่ให้ความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนา ซักถามข้อมูลสำคัญเพื่อการวิจัย เพื่อให้เอกสารมีคุณค่า จนงานสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ มา ณ โอกาสนี้ อีกทั้งเพื่อน พี่น้องหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา รุ่นที่ 1 ทุกรูป/คนที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือมาโดยตลอดและสำเร็จได้ด้วยดีตามเวลากำหนด

บุญกุศลอันใด ๆ อันเกิดจากดุษฎีนิพนธ์นี้และประโยชน์ทั้งหลายอันเกิดจะเกิดจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แด่คุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดเลี้ยงดู อบรมให้ดำเนินชีวิตตามแนวคิดทางธรรม ครูอาจารย์ทั้งหลาย ตลอดถึงผู้มีพระคุณ ผู้มีบุญคุณและกัลยาณมิตรทั้งหลาย แต่หากดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ผู้วิจัย ขออภัยไว้ ณ ที่นี่

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)

สารบัญคำย่อ

สำหรับดุษฎีนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล 91 เล่ม ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2546 และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 ในการอ้างอิงได้ใช้ชื่อย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกไว้ในเชิงอรรถของงานวิจัย ซึ่งคำย่อและคำเต็ม ชื่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกและปกรณวิเสส มีดังต่อไปนี้

1. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำยอ		**ชื่อคัมภีร**	
ที.ม.	=	ทีฆนิกาย	มหาวคฺค
ที.ปา.	=	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺค
สํ.ม.	=	สํยุตฺตนิกาย	มหาวคฺค
อง.ฉกฺก.	=	องฺคุตฺตรนิกาย	ฉกฺกนิปาต
อง.จตุกฺก.	=	องฺคุตฺตรนิกาย	จตุกฺกนิปาต
ขุ.ธ.	=	ขุทฺทกนิกาย	ธมฺมปท
ขุ.ธ.อ.	=	ขุทฺทกนิกาย	ธมฺมปทอฏฺฐกถา

พระอภิธรรมปิฎก

คำยอ		**ชื่อคัมภีร**	
อภิ.สํ.	=	อภิธัมมปิฎก	สงฺคณี

ปกรณ์พิเศษ

คำยอ		**ชื่อคัมภีร**
วิสุทธิ.	=	วิสุทธิมคฺคปกรณ

ข. คำยอเกี่ยวกับอรรถกถาพระสุตตันตปฎก

สำหรับการอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้แบบ 3 ตอน และ 2 ตอน ดังนี้

1. สำหรับตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของพระไตรปิฎกนั้นมีเลข 3 ตอน คือ เล่ม/ข้อ/หน้า ตัวอย่างเช่น องฺเอก. 20/59/10. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก องฺคุตฺตรนิกาย เอกนิปาต เล่ม 20 ข้อ 59 หน้า 10

2. สำหรับตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของพระอรรถกถานั้นมีเลข 2 ตอน ตามด้วย อ. แล้วจึงตามด้วยเล่ม/หน้า ตัวอย่างเช่น ขุ.ขุ.อ. 1/17-18 หมายถึง พระไตรปิฎกอรรถกถาแปล ปรมตฺถโชติกา ขุทฺทกปาฐฏฺฐกถา เล่ม 1 หน้า 17-18 เป็นต้น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ฌ

สารบัญคำย่อ..... ญ

สารบัญ..... ฏ

สารบัญตาราง..... ณ

สารบัญภาพ..... ด

บทที่ 1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 คำถามการวิจัย..... 4

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 5

1.4 ขอบเขตการวิจัย..... 5

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย..... 8

1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 10

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย..... 19

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย..... 20

1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 21

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน..... 22

2.1 ความหมายและแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเยาวชน..... 22

2.2 บริบทพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด..... 28

2.2.1 ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด..... 31

2.2.2 ทัศนะของชาวจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีต่อเยาวชน..... 33

2.3 ปัญหาของเยาวชน..... 39

2.4. ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนโดยรวม..... 44

2.4.1 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวก..... 45

2.4.2 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงลบ..... 47

2.5 สรุป..... 48

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 หลักพุทธปรัชญาเถรวาทเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน..... 50

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพุทธปรัชญาเถรวาท..... 50

3.2 ความหมายของพุทธปรัชญาเถรวาท..... 54

3.3 ความสำคัญของพุทธปรัชญาเถรวาท..... 57

3.4 พุทธปรัชญาเถรวาทสำหรับการพัฒนาเยาวชน (ภาวนา 4..... 60

3.4.1 กายภาวนา (อินทรีย์ 5) 64

3.4.2 ศีลภาวนา (ศีล 5..... 65

3.4.3 จิตภาวนา (สมาธิ 3) 65

3.4.4 ปัญญาภาวนา (ปัญญา 3..... 66

3.5 สรุปการพัฒนาเยาวชน..... 68

บทที่ 4 สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในจังหวัดร้อยเอ็ด..... 70

4.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเภรวาท..... 73

4.1.1 วิธีการสร้างรูปแบบการพัฒนา..... 74

4.1.2 สร้างรูปแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท..... 79

4.1.3 สรุปการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 80

4.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาเยาวชน..... 81

4.2.1 บทสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก..... 84

4.2.2 บทสรุปการสังเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก..... 101

4.3 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบภาวนา 4 ไปพัฒนาเยาวชน..... 106

4.3.1 ร่างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน..... 108

4.3.2 จัดเวทีสนทนารูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน..... 110

4.3.3 การสนทนากลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน..... 111

4.3.4 สังเคราะห์กลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน..... 112

4.3.5 สรุปการสนทนากลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน.. 114

4.4 การนำรูปแบบภาวนา 4 ไปพัฒนาเยาวชน..... 115

4.4.1 กระบวนการพัฒนาเยาวชน..... 115

4.4.2 บูรณาการรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 119

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.4.3 กระบวนการฝึกอบรมเยาวชน..... 124
4.4.4 ชุดฝึกกิจกรรมการพัฒนาเยาวชน..... 132
4.4.5 ผลการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชน..... 133
4.4.6 สรุปรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 134
4.5 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 135
4.5.1 การประชาพิจารณ์สู่สาธารณะชน..... 135
4.5.2 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 136
4.5.3 เสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 136
4.6 องค์ความรู้ใหม่..... 139
4.7 สรุปผลการสร้างรูปแบบ..... 142
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ..... 143
5.1 สรุปผลการวิจัย..... 143
5.1.1 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาและสภาพปัญหาเยาวชน..... 143
5.1.2 หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน..... 144
5.1.3 สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท..... 145
5.1.4 เสนอองค์ความรู้ใหม่..... 146
5.2 อภิปรายผลการวิจัย..... 148
5.3 สรุปรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 152
5.4 ข้อเสนอแนะ..... 157
5.4.1 เชิงวิชาการ..... 157
5.4.2 เชิงนโยบาย..... 157
5.4.3 เชิงการนำไปใช้..... 157
5.4.4 เชิงการนำไปใช้ในงานวิจัย..... 158
บรรณานุกรม..... 159
บุคลานุกรม..... 168
ภาคผนวก..... 170
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย..... 171
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ..... 173

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ค ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์..... 179
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์..... 183
ภาคผนวก จ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก..... 199
ภาคผนวก ฉ เอกสารอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์..... 205
ภาคผนวก ช หนังสือรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน..... 207
ภาคผนวก ฌ ภาพประกอบการทำดุษฎีนิพนธ์..... 209
ประวัติผู้วิจัย..... 215

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.1 ขั้นตอนการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด..... 72

4.2 แสดงรายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม..... 117

4.3 แสดงการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน (YOUTHS Model) 119

4.4 แสดงกระบวนการพัฒนาเยาวชน (DEVELOPMENT Model) 122

4.5 แสดงโมเดลการพัฒนาเยาวชน (YOUTHS Model) 126

4.6 แสดงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 137

5.1 แสดงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน (D-YOUTHS Model) 152

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 21
2.1 แสดงกระบวนการพัฒนาการสอนของ ADDIE Model..... 24
2.2 อาณาเขตจังหวัดร้อยเอ็ด..... 31
4.1 แสดงการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน..... 78
4.2 แสดงร่างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน..... 108
4.3 สรุปแสดงโมเดลเยาวชนภาวนา 4 (YOUTHS Model) 114
4.4 แสดงโมเดลภาวนา 4..... 115
4.5 แสดงโมเดลภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน..... 128
4.6 แสดงโมเดลเยาวชนพัฒนาภาวนา 4..... 139
5.1 แสดงโมเดลองค์ความรู้ (ภาวนา 4) 148

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเยาวชนนั้นเป็นหัวใจที่สำคัญของการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเติบโตในอนาคต มีหลายทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม นี่คือบางทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญ กล่าวคือ ทฤษฎีการพัฒนาเชิงความสามารถ (Asset-Based Development): ทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาและการเรียนรู้จากทรัพยากรและคุณลักษณะบวรของเยาวชนเองและยึดว่าทุกคนมีความสามารถและทรัพยากรในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้ (Learner-Centered Development): ทฤษฎีนี้เน้นการตั้งใจในการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน และการสนับสนุนพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา ทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development): ทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้เยาวชนสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างคุณค่าในสังคม ทฤษฎีการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Development): ทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และความสัมพันธ์ของเยาวชน เพื่อช่วยพัฒนาความเข้าใจต่อผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ทฤษฎีการพัฒนาทักษะและความรู้ (Skills and Knowledge Development): ทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวในสังคมและการทำงาน ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาและการอบรมที่เป็นประสบการณ์ ทฤษฎีการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development): ทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งในด้านทักษะทางการศึกษา ทักษะส่วนบุคคล และคุณลักษณะส่วนบุคคล ทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Development): ทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาที่ไม่แบ่งแยกตามลักษณะส่วนบุคคล และสนับสนุนความหลากหลายและความร่วมมือในการพัฒนานั้นเอง

บรรดาทฤษฎีและแนวคิดเหล่านี้มีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเยาวชนและสนับสนุนความเจริญของสังคม ส่วนใหญ่มักใช้ในการออกแผนการพัฒนาทางการศึกษา การสวัสดิการ และโครงการสนับสนุนเยาวชนในหลายประเทศทั่วโลก เพื่อช่วยพัฒนาองค์กรสังคมและสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเพื่อประโยชน์ร่วมของทุกคนในสังคมและทั่วโลก จากความคาดหวังที่สังคมอยากให้วัยรุ่นและเยาวชนได้ประพฤติปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ประเด็นสำคัญอยู่ที่การสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนได้ทราบว่า การปฏิบัติตนแต่ละด้านนั้น ควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะนำไปสู่ความคาดหวังได้ และจะต้องได้รับความร่วมมือระหว่างบ้านโดยเฉพาะพ่อแม่ ครูที่โรงเรียน ซึ่งจะจุด

ประกายของการปฏิบัติตนของเยาวชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า “ชั่วโมงวิชาหน้าที่พลเมืองและหน้าที่ศีลธรรม จะสอนให้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ มีระเบียบวินัย และมีศีลธรรม ทุกวันพระ โรงเรียนจะนิมนต์พระมาสอนพระธรรม ปลูกฝังให้มีคุณธรรม รู้จักความดีชั่ว ครูก็มีบทบาทสำคัญในการสอนหนังสือ ด้วยความใส่ใจดูแล ราวกับนักเรียนทุกคนเป็นลูกหลานของตน ซึ่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จากรุ่นสู่รุ่นอย่างมีคุณภาพสังคมท้องถิ่นสมัยก่อน จึงไม่มีปัญหาเรื่องเด็กเยาวชนก่อความรุนแรง เลวร้าย ไม่มีผู้ใหญ่ทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรงต่อกัน[1]”

การพัฒนาเยาวชนให้ยั่งยืนต่อไป สังคมไทยควรศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาตน เพิ่มศักยภาพ ทำให้มีประสิทธิภาพนำไปสู่ประสิทธิผล คำว่า “การพัฒนาตน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self-development[2]” ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับ คำว่า “การพัฒนาตน[3]” และมักใช้แทนกัน บ่อย ๆ ได้แก่ “การปรับปรุงตน การบริหารตน และการปรับตน การเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เหมาะสม เพื่อสนองความต้องการไปสู่เป้าหมาย งานวิจัยนี้ ทำให้สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมคาดหวังในการศึกษาตามทัศนะของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ว่า 1) การพัฒนาตน คือ การที่บุคคลพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้น เหมาะสมกว่าเดิม ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรม แสดงพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการ สร้างแรงจูงใจ ดำเนินตามเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ 2) การพัฒนาตน คือ การพัฒนาศักยภาพตนให้ดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตน[4]” เป็นต้น

สำหรับหลักพุทธปรัชญานั้น มีความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและมนุษย์ เพราะเน้นการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญ ต้องอาศัยหลักพุทธปรัชญาที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนมีหลายประเด็น กล่าวคือ ปรัชญาเรื่องการระงับ (Dana): การให้สิ่งของและเวลาในรูปแบบของสิ่งของที่ค่า ๆ มีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและความเมตตาในเยาวชน การเรียนรู้ในการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่เน้นในปรัชญานี้ เรื่องการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (Sila): การปฏิบัติตามหลักพุทธปรัชญาเรื่องการทำงานอย่างเรียบร้อยและมีสมาธิสำคัญในการพัฒนาอารมณ์และความมีส่วนรวมในเยาวชน เรื่องสติปัฏฐาน (Samadhi): การฝึกสติปัฏฐานและการสงบคิดเป็นทักษะที่สำคัญ

---

[1] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *ธรรมะฉบับเรียนลัด*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2565), หน้า 7.

[2] วิกิพีเดีย, *การพัฒนา*, สารานุกรมเสรี, 27 ตุลาคม 2566, 21 พฤศจิกายน 2566,<https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Development>

[3] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *ธรรมนูญชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2566), หน้า 11.

[4] ผศ.วินัย เพชรช่วย, *การพัฒนาตน*, 2 มกราคม 2565, https://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Self_Development.htm (12 มีนาคม 2566)

ในการพัฒนาเยาวชน เป็นการฝึกให้เยาวชนรู้จักควบคุมความคิดและอารมณ์ของตนเอง เรื่องความมีสุข (Sukha): การเรียนรู้ถึงความมีสุขและความพึงพอใจจากสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น การพัฒนาคุณลักษณะของความกรุณาและความรับฟังในเยาวชน เรื่องความเข้าใจและความสติ (Prajna): การเรียนรู้ถึงความรู้และความเข้าใจที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเยาวชน การเรียนรู้ในแง่ของธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างปัญญาและความเข้าใจ เรื่องการเข้าใจความเป็นอิสระ (Anatta): การเรียนรู้ถึงความเข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงและไม่ถาวร นี่ช่วยให้เยาวชนรับความเปลี่ยนแปลงและการเป็นอิสระในชีวิต เรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Ecological Awareness): ความเข้าใจถึงความสำคัญของการดูแลสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวัง เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนสำหรับเยาวชน

การนำหลักพุทธปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนนี้ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณครูของเยาวชน สร้างสังคมที่ยั่งยืนและมีเมตตา โดยช่วยในการสร้างพฤติกรรมเสริมคุณลักษณะที่มีค่าและจำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำดีในสังคมทั่วโลก มีหลักคำสอน ที่เป็นหลักพุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวคือหลักภาวนา 4 ได้แก่ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา: cultivation; training; development[5] อธิบายในรูปแบบตามหลักวิธีปฏิบัติ ดังนี้ 1. กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ: physical development) 2. สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน: moral development) 3. จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น: cultivation of the heart; emotional development) 4. ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development)

ผู้วิจัยได้ใช้หลักพุทธปรัชญาเถรวาท คือ หลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญา ด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา: cultivation; training; development[6] ในรูปแบบตามหลักการปฏิบัติ เป็นหลักคำสอนเรื่องความรู้และความจริงของมนุษย์

---

[5] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมาลธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 81.

[6] เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

และโลก โดยพุทธปรัชญาพุ่งเป้าไปที่การทาให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามพุทธธรรมมีความสุขในปัจจุบัน การนำหลักภาวนา 4 มาใช้ในการพัฒนามนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) กายภาวนา คือการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยการตั้งมั่น พากเพียร ใช้สติ สมาธิ และปัญญา 2) สีลภาวนา คือการพัฒนาความประพฤติให้เกิดระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิตให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีศักยภาพ 4) ปัญญาภาวนา เพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ทันโลก ทันชีวิตตามสภาวการณ์ ให้รอดพ้นความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา สำหรับการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน เมื่อทำเป็นกระบวนการที่ต้องมีความยืดหยุ่นและรับรู้ด้านพุทธปรัชญาและความต้องการของเยาวชนในพื้นที่นั้น การร่วมมือกับชุมชน ศาสนา องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน เพื่อเยาวชนในอนาคตด้วยการออกแบบด้วยโมเดล คือ PMEW Model นั้นเอง

การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ในพื้นที่ใดก็ตาม เป็นกระบวนการที่ต้องจัดเก็บและปรับปรุงตลอดเวลาเพื่อให้ตรงกับความต้องการและสภาพการณ์ท้องถิ่น ดังนั้น นี่คือขั้นตอนที่อาจจะช่วยในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท **PMEW Model** คือ การพัฒนามนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) P=กายภาวนา คือการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยการตั้งมั่น พากเพียรพยายามใช้สติ มีสมาธิและปัญญา 2) M=สีลภาวนา คือ พัฒนาความประพฤติให้เกิดระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) E=จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิตให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีศักยภาพ 4) W=ปัญญาภาวนา เพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ทันโลก ทันชีวิตตามสภาวการณ์ ให้รอดพ้นความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา เป็นต้น เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์ของเยาวชนได้ดำเนินตาม

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในการนำหลักพุทธปรัชญาเถรวาท คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญา มาสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน โดยปรับใช้ในพัฒนาเยาวชนให้ประพฤติดีปฏิบัติดีต่อสังคมและตนเอง เหตุนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบที่เป็นประโยชน์ในการปรับใช้กับการดำรงชีวิตของเยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ปกติอย่างเหมาะสมแก่ฐานานุปฏิปทาตามนวัตวิถีสืบไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ว่าเป็นอย่างไรบ้าง?

1.2.2 ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ว่ามีอย่างไรบ้าง?

1.2.3 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดว่าเป็นอย่างไรบ้าง?

1.2.4 การนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชน โดยเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ว่าเป็นอย่างไรบ้าง?

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

1.3.2 เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

1.3.3 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3.4 เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ มีประเด็นที่จะทำการศึกษาได้กำหนดเอกสารที่เป็นปฐมภูมิประกอบการศึกษา มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน กำหนดพื้นที่สำหรับการวิจัย ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีเหตุผลและเกณฑ์การเลือกสถานศึกษา (Criteria) ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเอกสาร

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเอกสารที่เป็นปฐมภูมิประกอบการศึกษา ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2536 เป็นต้น

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งชั้นทุติยภูมิออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

2.1 เอกสารชั้น อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา โยชนา

2.2 เอกสารชั้นปกรณ์วิเสส คือ วิสุทธิมรรค วิมุตติมรรค มิลินทปัญหา

2.3 เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือและตำราวิชาการ

2.4 เอกสารที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ซึ่งประกอบด้วยความรู้เรื่องแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน โดยศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ซึ่งได้วางขอบเขตในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ความหมายความสำคัญแล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้องค์ความรู้มานำเสนอ เป็นต้น

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่สำหรับการวิจัย ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีเหตุผลและเกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษา (Criteria) และที่เกี่ยวข้อง มีอยู่ 4 แห่ง กล่าวคือ

1) เยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เยาวชนวัยทำงานในชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตามกรอบงานวิจัยนี้

2) สถานศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตามกรอบงานครั้งนี้

3) สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เยาวชนและเจ้าหน้าที่ในสำนักปฏิบัติธรรม เป็นต้น

4) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เยาวชน คณะกรรมการทำงาน หรือตัวแทนองค์กรเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น

1.4.4 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่อง“รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์ เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัยและได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาโดยการมุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์ 3 กลุ่ม จำนวน 16 รูป/คน ได้แก่

1) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 7 รูป คือ

1. พระพรหมวชิรโสภณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 (ธ) เจ้าอาวาสวัดบึงพระลานชัย พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2. พระเทพวชิรวิมล (สายันห์ ปณฺญาวชิโร), ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ), วัดมิ่งเมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. พระสุขุมวาทเวที (สถาพร โชติธมฺโม), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าอาวาส-วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

4. พระครูสุวรรณสรานุกิจ ผู้จัดการ รร.พระปริยัติธรรม/รร.การกุศลวัดสระทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

5. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต รองเจ้าคณะอำเภอหนองพอกและเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมอบรมเยาวชน วัดป่าหนองโมงบูรพาราม อำเภอหนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

6. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร. รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์-ร้อยเอ็ด อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

7. พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดร้อยเอ็ด, วัดป่าจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน คือ

1) นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด /ผู้ได้รับมอบหมาย

2) ดร.ครรชิต วรรณชา ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด/ผู้ได้รับมอบหมาย

3) นายประยูร จรเจริญ ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด /ผู้ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มทั่วไป จำนวน 6 คน คือ

1.นางสาวจินตนา สีสุไชย ครูผู้ช่วยโรงเรียนเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2.นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.นายสนั่น ประประเสริฐ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

4.นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอ ศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

5.นายรบชนะชน คำอ่อนศรี ผู้ปกครอง

6.นายถนอม สาลีโภชน์ ผู้ปกครอง

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวขึ้นต้น ผู้วิจัยมีเหตุผล (Reasoning) สำคัญในการเลือกอยู่ว่ากิจกรรมใดเป็นงานวิจัยหรือไม่นั้น บางกรณีก็สามารถบอกได้ชัดเจนว่า เป็นหรือไม่เป็นงานวิจัย แต่มีอยู่หลายกรณี ที่ไม่สามารถระบุลงได้ชัดเจน เช่น การทบทวนวรรณกรรม (review literatures) การรายงานผู้ป่วย (case report หรือ case series) บทฟื้นฟูวิชาการ หรือบทความพิเศษ เป็นต้น การพิจารณาว่ากิจกรรมใดเป็นงานวิจัยหรือไม่ อาจใช้เกณฑ์โดยสังเขปในการพิจารณา 4 ประการ คือ

1 กิจกรรมนั้นจะต้องใช้ทั้ง กาย วาจา และใจ ได้แก่ ใช้ความคิดในการกำหนดปัญหาที่เหมาะสม มีคุณค่า เกิดประโยชน์ และน่าสนใจ จากนั้นจึงมีการดำเนินการวิจัย (ใช้กาย) ในการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และแปลผล แล้วจึงถึงกระบวนการขั้นสุดท้าย คือ เผยแพร่ผลการวิจัยนั้น ซึ่งอาจจะกระทำโดยเสนอในที่ประชุมวิชาการ หรือนำลงตีพิมพ์ในวารสารที่เชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับ

2 มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ ระเบียบ อย่างต่อเนื่อง และยาวนานพอหรือไม่

3 งานนั้นก่อให้เกิดความรู้ใหม่ แก่วงการนั้นหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาที่เลียนแบบงานวิจัยของผู้อื่น ที่ได้ทำไว้อย่างถูกต้อง และเชื่อถือได้แล้ว จึงไม่อาจนับว่าเป็นงานวิจัยได้

4 กิจกรรมนั้น มีกระบวนการในการป้องกัน เพื่อหลีกเลี่ยงความคลาดเคลื่อน (error) หรือ อคติ (bias) ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น จากการวิจัยหรือไม่

อีกอย่าง ผู้วิจัยมีเหตุผล (Reasoning) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. พระสังฆาธิการทั้ง 7 รูป เป็นพระเถรานุเถระมีพรรษาไม่น้อยกว่า 20 พรรษา เป็นเจ้าคณะปกครอง เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นผู้มีเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหลักสมถกรรมฐาน และหลักวิปัสสนากรรมฐาน ในการบริหารจัดการวัด เป็นต้น

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาทั้ง 3 คน เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการระดับจังหวัดและการบริหารจัดการเกี่ยวกับวัดและการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น เป็นต้น

3. กลุ่มทั่วไป 6 คน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้รูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จึง ต้องใช้เทคนิคในการตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการค้นคว้าแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วยแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Guideline) และสนทนากลุ่มเฉพาะ (And Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.5.1 สำรวจข้อมูล คือ สำรวจข้อมูลด้านแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเยาวชน ข้อมูลพื้นที่ประชากรสำหรับศึกษาวิจัย ข้อมูลด้านปัญหาของเยาวชน ข้อมูลด้านผลกระทบที่เกิดจากปัญหา เอกสารทั้งที่เป็นหนังสือและตำราที่กล่าวถึงเยาวชนในมุมมองหรือทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการในสังคมไทยปัจจุบัน งานวิจัยทั้งระดับดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยสถาบันที่เกี่ยวกับเยาวชนของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หนังสือและตำราที่ว่าด้วยหลักการทางพุทธปรัชญาเถรวาทในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ นักวิชาการผู้แต่งหรือเขียนหนังสือเกี่ยวกับพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์แห่งหลักการพุทธปรัชญา และรูปแบบการพัฒนามนุษย์หรือคน การพัฒนาชุมชน สังคม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนในงานดุษฎีนิพนธ์นี้

1.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ส่วน ด้วยกัน ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ตำรา วิชาด้านพุทธศาสนาและตำราอื่น ๆ รวมทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวกับงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก (In–Depth Guideline) เพื่อเป็นแนวทางเพื่อการใช้ในการสัมภาษณ์นั้น ซึ่งมีทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามที่กำหนดไว้ และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group discussion) และจดบันทึก, การใช้เทปบันทึกเสียง และการบันทึกภาพนิ่ง

1.5.3 เครื่องมือการวิจัย งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observe) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตจากการทำกิจวัตรประจาวันและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ เป็นต้น กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่วิจัย

1.5.4 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย การจะสร้างเครื่องมือวิจัยให้เป็นเครื่องมือที่ดีนั้น จะต้องมีวิธีการที่เรียกว่าวิธีการสร้างที่ดี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยไว้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาประเด็นและเนื้อหาของงานวิจัยในบทที่ 1-2-3 จนครบถ้วนแล้ว เพื่อแสวงหาคำตอบในบทที่ 4 จึงได้กำหนดประเด็นสำคัญเพื่อสร้างคำถามวิจัย นำประเด็นสำคัญเข้าปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำทั้งประเด็นสำคัญและวิธีการสร้างเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับแก้ไขเข้าปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสัมภาษณ์ไปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอแบบสัมภาษณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย นำแบบสัมภาษณ์ลงสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดแล้ว

1.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยหรือวิธีการวิจัยสำคัญที่เรียกว่า การวิเคราะห์ (Analysis) ซึ่งมีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ 1) การตีความ (Interpretation) คือความพยายามเข้าใจความหมายข้อคำพูดหรือถ้อยคำ (wording) และข้อความ (statement) ที่เป็นข้อมูลทั้งจากเอกสารและคำสัมภาษณ์ 2) การใช้เหตุผล โดยทั่วไปถือว่าเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เหตุผลคือหลักฐานหรือสิ่งที่ยืนยันความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นจริง 3) การให้เหตุผล หรือเรียกอีกนัยว่า การอ้างเหตุผล โดยทั่วไปถือว่าเป็นกระบวนการคิดของมนุษย์และสื่อความหมายกับผู้อื่นด้วยภาษา ซึ่งประกอบด้วยข้อความหรือประโยคหนึ่งที่ยกขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้ได้ข้อความหรือประโยคสนับสนุน แต่หากกล่าวเฉพาะในเชิงวิชาการคำว่า การให้เหตุผล (Arguing) คือการอธิบายอะไรบางสิ่งบางอย่างเพื่อสนับสนุนในเรื่องหรือประเด็นที่กล่าว

1.5.6 การสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ (Synthesis) คือการถักทอหรือการหลอมรวมเอาสารัตถะหรือแก่นสำคัญของเรื่องหรือประเด็นที่กำลังศึกษาวิจัย ซึ่งเรียกว่าข้อมูล (Data) ทั้งหมด ทำเป็นองค์ความรู้ และการสังเคราะห์เป็นวิธีการเขียนด้วยสำนวนและภาษาของผู้วิจัย และขั้นสุดท้ายคือการเขียนรายงานการวิจัย เพื่อเสนอขออนุมัติจบการศึกษาของหลักสูตร

1.5.7 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน ในการสรุปกระบวนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ผ่านการ วิเคราะห์อย่างสมบูรณ์แล้วมาทำการเขียนพรรณนาความ ดังต่อไปนี้ 1) บทสรุปที่เป็นการวิเคราะห์ในลักษณะรวบยอด เป็นประเด็นสำคัญ 2) อภิปรายความเห็นผู้วิจัย 3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในเรื่องของวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยต่อไป

1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร และงานวิจัยเชิงสำรวจ จึงได้นำเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมานำเสนอในประเด็นอ้างอิงโดยสังเขป ดังนี้

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้แต่งหนังสือพุทธธรรม ว่าด้วยภาวนา ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนา ความว่า “การปฏิบัติของภาวิต คือการพัฒนาที่ทำให้เป็นภาวิต ไม่ปรากฏในพระไตรปิฎกครบเป็นชุดที่มี สี่ ข้อพร้อมในที่เดียวกันเลย เว้นแต่จะนับอย่างพม่า ที่จัดคัมภีร์เปฏโกปเทสเข้าในพระไตรปิฎกด้วย คือ คัมภีร์เปฏโกปเทสนั้น กล่าวว่า “ด้วยมรรคมีองค์แปด ย่อมได้ แม้ภาวนา 4 อย่าง คือ ศีลภาวนา กายภาวนา จิตตภาวนา และ ปัญญาภาวนานี้[7]”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้แต่งหนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่าด้วยการพัฒนา ได้กล่าวถึงหลักภาวนา สี่ ความว่า “กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น และปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา [8]” เป็นต้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือธรรนูญชีวิต ว่าด้วยพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม ได้กล่าวถึงการพัฒนาตน ความว่า อัตตสัมปทา (ทำตนให้ถึงพร้อม) มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาวะที่เป็นคนจะให้ถึงได้ คือ ระลึกอยู่เสมอถึงความจริงแท้แห่งธรรมชาติของมนุษย์ผู้เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และต้องฝึก ซึ่งเมื่อฝึกแล้วจะประเสริฐเลิศ สูงสุดแล้วตั้งใจฝึกตนจนมองเห็นความ

---

[7] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), หน้า 394.

[8] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 191.

ยากลำบากอุปสรรคและปัญหา เป็นดุจเวทีที่ทดสอบและพัฒนาสติปัญญาความสามารถ มีจิตสำนึกในการพัฒนา ตนยิ่งขึ้นไป จนเต็มสุดแห่งศักยภาพ ด้วยการพัฒนาที่พร้อมทุกด้าน ทั้ง พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา[9]"

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธทาสศึกษา ว่าด้วยความรอบรู้ ได้กล่าวถึงหลักภาวนาปัญญา ความว่า "ปัญญาในทางพระพุทธศาสนาต้องเป็นการรู้แจ้งเห็นจริงด้วยใจจริง ๆ ด้วยการผ่าน สิ่งนั้น ๆ ไปแล้ว โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ที่เรียกว่าผ่านสิ่งนั้น ๆ ไปแล้วนั้น, คืออาการที่เราชอบ ใช้เรียกด้วยคำต่างประเทศคำหนึ่ง คือคำว่า Experience: คำนี้คือ ความรู้สึกด้วยใจจริงใน สิ่งที่ได้ผ่านไปแล้ว จนฝังใจแน่วแน่ ไม่อาจลืมเลือนได้ ฉะนั้น ในการพิจารณาทางปัญญา ตามสิกขาข้อนี้ จึงจำเป็นจะต้องใช้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ผ่านมาแล้วแต่หนหลังในชีวิต เป็นเครื่องพิจารณา หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องใช้เรื่องที่มีน้ำหนักมาก พอที่จะทำให้จิตใจของเราเกิด ความสลด สังเวช เบื่อหน่าย ในสิ่งที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เหล่านั้นได้จริง ๆ[10]" เป็นต้น

วศิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธจริยศาสตร์ ว่าด้วยการพัฒนาตน ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตน ความว่า "การพัฒนาคนเป็นอริยชน มีอริยมรรคแปด เป็นจริยธรรม คือหลักประพฤติดำเนินชีวิต หลักความประพฤติเพื่อดำเนินชีวิต มีคำว่า จริยธรรมนี้ นักปราชญ์ประเทศไทยได้บัญญัติให้ใช้สำหรับคำอังกฤษว่า ethics เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ในศีลธรรมตามกฎศีลธรรมจริยะ จริยธรรม ประเสริฐ เรียกพรหมจริยะ พรหมจริยธรรม และพรหมจรรย์ว่า ความประพฤติอันประเสริฐ เพื่อดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ คือมรรคมีองค์แปด มี ศีล สมาธิ ปัญญา นั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งมีพระพุทธเจ้าทรงวางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะพึงประพฤติและดำเนินไปถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด เพราะจริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติชีวิตความดีสูงสุด เพื่อขึ้นให้ถึงความดีสูงสุดนั้น จะต้องมีปฏิปทาสำหรับดำเนิน เป็นการสร้างเหตุเพื่อบรรลุผล ถ้าต้องการผลอันสูงสุด ก็ต้องสร้างเหตุให้สมควรกัน พุทธศาสนาเป็นกัมมวาทะ กิริยวาทะ กล่าวการกระทำ มีความเพียรเป็นเบื้องต้นแห่งการสำเร็จผล แต่ให้สำเสร็จจากการกระทำ จึงได้รับยกย่องจากนักปราชญ์ว่าเป็นศาสนาที่ต้องทำเอง[11]"

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคมว่าด้วยการพัฒนาตน ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตน ไว้ในหนังสือพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม ความว่า "หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นแนวทางใน

---

[9] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมนูญชีวิต, 1 กรกฎาคม 2566, http://www.watnyanaves.net (21 พฤศจิกายน 2566).

[10] พุทธทาสภิกขุ, *พุทธทาสศึกษา*, (ไชยา: สุมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2559), หน้า 89.

[11] วศิน อินทสระ, *พุทธจริยศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, 2549), หน้า 34.

การปฏิบัติตน เพื่อให้คนประพฤติดี ประพฤติชอบ มีการแบ่งหมวดหมู่ชัดเจน หากศึกษาให้เข้าใจจะช่วยควบคุมคนให้รู้จักยับยั้งใจ ทุกคนทำได้ก็จะเกิดความสงบสุขทั้งทางโลกและทางธรรม หลักธรรมที่มีประโยชน์ในที่นี้ คือ อปริหานิยธรรม 7 พละ 4 อารยวัฑฒิ 5 และสาราณียธรรม 6[12]”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือการแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์ ว่าด้วยดุลยภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้ชีวิต ได้กล่าวถึงชีวิตมนุษย์ ความว่า “ดุลยภาพในเรื่องร่างกายแล้ว ชีวิตมนุษย์ จะดำรงอยู่ด้วยดี จะต้องอาศัยดุลยภาพอีกหลายอย่าง ปัจจุบัน เรามองออกไปจากตัวมนุษย์ เราไม่ได้มองจากโลกเข้ามาไม่ว่าจะมองจากด้านไหนเป็นหลัก ก็จะมองเห็นดุลยภาพ สามารถเอาชีวิตของมนุษย์เป็นหลัก โดยเอาตัวมนุษย์เป็นแกนกลางแล้วมองออกไป เมื่อเริ่มจากร่างกาย ก็บอกว่าสุขภาพนี้ดี ต้องอาศัยดุลยภาพ[13]” นั่นเอง

พระราชวรมุนี (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือค่านิยมแบบพุทธ ว่าด้วยพุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิตบุคคล ได้กล่าวถึงการพัฒนาตน ความว่า “การพัฒนา ในคำ "พัฒนา" เป็นคำที่สำคัญในสมัยปัจจุบันนี้ เรียกว่าเป็นยุคพัฒนา ในหัวข้อนี้ จะเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา เพราะคำว่า พัฒนานี้ในทางพุทธศาสนามีเหมือนกัน “พัฒนาหรือวัฒนะ” เป็นศัพท์ในทางภาษาบาลี เดิมนั้นไม่ได้ใช้คำว่า พัฒนา แต่ใช้คำว่า พัฒนา ในสมัยเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนเรื่องพุทธธรรมกับการพัฒนานั้นต้องกลับไปค้นหาหลักธรรมที่กล่าวถึงการพัฒนา อาจจะพูดได้ว่า ปัจจุบัน มีการพัฒนาทางพุทธศาสนา ด้วยการพัฒนากาย ศีล จิต ปัญญา ให้มั่นกระชับในพัฒนา ซึ่งตรงคำว่า ภาวนา ทางพุทธศาสนา[14]” เป็นต้น

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินฺทปญฺโญ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือคุณค่าของชีวิต ว่าด้วยส่วนประกอบและโครงสร้างของชีวิต ได้กล่าวถึงระบบชีวิต ความว่า “สิ่งที่เรียกว่า "ชีวิต" ก็มีส่วนประกอบเป็นเครื่องประกอบแล้วก็มีรูปโครงสร้างขึ้นมาเหมือนกับสิ่งทั้งหลายด้วย ถ้ารู้เรื่องนี้ดี ก็จะรู้จักสิ่งที่เรียกว่า “ชีวิต" นั้นดี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา "ส่วนประกอบ และ โครงสร้างของชีวิต" 3: เพราะว่าชีวิต มิได้ประกอบขึ้นด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวล้วน ๆ ในลักษณะง่าย ๆ เหมือนตุ๊กตา ที่ปั้นขึ้นด้วยดินเหนียวกับน้ำ จึงต้องสนใจ ยอมอดทน ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีสวนซับซ้อน ทั้งฝ่ายรูปธรรม และฝ่ายนามธรรม, และอย่างน่าประหลาดมหัศจรรย์ด้วย[15]” เป็นต้น

---

[12] พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 23.

[13] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *ดุลยภาพ: สาระแห่งสุขภาพและความสมบูรณ์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), หน้า 55.

[14] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *ค่านิยมแบบพุทธ*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, 2527), หน้า 112.

[15] พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), *คุณค่าของชีวิต: ส่วนประกอบและโครงสร้างของชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2544), หน้า 36-37.

สมภาร พรมทา ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธปรัชญา ว่าด้วยมนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม ได้กล่าวถึงมนุษย์ โลก ธรรมชาติ ความว่า “มนุษย์ถูกสร้างมาให้มีสติปัญญา ด้วยสติปัญญานั้น มนุษย์รู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ คำถามที่มนุษย์ตั้งขึ้นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นั้นอาจแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน คำถามว่า อะไร? คือธรรมชาติแท้จริงของสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวเขา และอะไร? คือธรรมชาติแท้จริง จะพิจารณาปัญหาหลังนี้ ประเด็นหลัก ๆ ที่จะพิจารณา พุทธศาสนาตอบคำถามที่ว่า อะไรคือธรรมชาติแท้จริงของความเป็นมนุษย์[16]”

พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร. ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธปรัชญา ว่าด้วยจริยศาสตร์ ได้กล่าวถึงศีลขั้นหลักการ ความว่า “หลักการของศีล พึงเห็นตามที่พระพุทธโฆสาจารย์ได้ตั้งเป็นปัญหาเป็นกรอบในการแสดง ประกอบที่ว่า ศีล? เพราะมีเจตนาที่จะงดเว้นจากทุจริตมีการฆ่าสัตว์ หรือการไม่ล่วงละเมิดบทบัญญัติ ที่ชื่อว่าศีล เพราะอรรถว่า อะไร? เพราะมีความเรียบร้อยปกติทาง กาย วาจา ใจ ว่าอะไรเป็นลักษณะ เป็นรส (หน้าที่) เป็นอาการปรากฏและเป็นปทัฏฐานของศีล? เพราะมีลักษณะของศีลคือความเรียบร้อยปกติ เป็นรสของศีล เพราะการทำทุจริต และภาวะปราศจากข้อเสียหาย เพราะอาการปรากฏของศีล ด้วยมีความสะอาดหมดจด และปทัฏฐานของศีล คือ หิรีโอตตัปปะ[17]”

ศ.ดร.ทินพันธ์ นาคะตะ ได้กล่าวไว้ในหนังสือคุณธรรมจริยธรรมกับศีลธรรมจากมุมมองของปรัชญา ว่าด้วยจริยธรรม ได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมกับศีลธรรม ความว่า “"จริยธรรม" (ethics) มาจากภาษากรีกสองคำ ได้แก่ "ศีลธรรม" (ethikos or moral) กับ "อุปนิสัย" (ethos or character) จริยธรรมจึงหมาย ถึงศีลธรรมกับอุปนิสัย รวมทั้งสิ่งที่มีคุณค่า มีกฎแห่งความประพฤติของกลุ่มคน บุคคล ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า "จริยธรรม" คือ ธรรมสิ่งสร้างสรรคุณความดีที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม ในกฎศีลธรรม ส่วนศีลธรรม[18]” เป็นต้น

สมภาร พรมทา ได้กล่าวไว้ในหนังสือมนุษย์กับศาสนา ว่าด้วยศาสนาแบบมนุษยนิยม ได้กล่าวถึงมนุษยนิยม ความว่า “มนุษยนิยม ในทางปรัชญานั้นมีความหมายหลายอย่าง ในที่นี้ เราจะกำหนดความหมายที่จะใช้ในการพิจารณาศาสนาแบบหนึ่งซึ่งเรียกชื่อว่าศาสนาแบบมนุษยนิยมกันเสียก่อน เพื่อจะได้เข้าใจตรงกัน คำว่า มนุษยนิยม คือ ความเชื่อที่เห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่วิ่งเข้ามาให้มนุษย์เราได้ขบคิดนั้นมีมากมาย ตัวอย่างปัญหา ประเภทแรกก็เช่นปัญหาที่อยู่ไกลตัวของเรามาก ๆ

---

[16] สมภาร พรมทา, *พุทธปรัชญา: มนุษย์ สังคมและปัญหาจริยธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม, 2548), หน้า 2.

[17] พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร., *พุทธปรัชญา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559), หน้า 132.

[18] ศ.ดร.ทินพันธ์ นาคะตะ, *คุณธรรม จริยธรรมกับศีลธรรมจากมุมมองของปรัชญา*, (กรุงเทพมหานคร: คบไฟ, 2557), หน้า 15.

เช่น ปัญหาว่า จักวาลนี้เกิดมาจากอะไร เกิดได้อย่างไร มีคนสร้างว่าเกิดเองเป็นต้น แม้แต่ปัญหาที่อาจอยู่ใกล้ตัวเราแต่เป็นปัญหาที่ถามขึ้นฐานของการคาดเดาว่าน่าจะมีสิ่งเว้นลับที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการอันน่าสนเท่ห์เหล่านั้น ก็อาจจัดเข้าในปัญหาประเภทเดียวกันนี้ คำถามว่า ใคร/อะไร คือ สิ่งที่อยู่เบื้องหลังความงดงามของหญ้า ป่าเขา ลำธาร ดอกไม้ ผีเสื้อ สายรุ้ง ม่านหมอก[19]"

พระธรรมสิงหบุราจารย์, (จรัญ ฐิตธมฺโม), ได้กล่าวไว้ในหนังสือกรรมฐานแก้กรรม ว่าด้วยสร้างบารมีธรรม แก้กรรมด้วยตนเอง ได้กล่าวถึงชีวิตนี้มีค่า ความว่า "ความสุขเกิดจากอะไร กล่าวว่า 1. เกิดจากชำระใจให้สะอาด ทำใจให้ปกติ ทำใจให้สงบ ทำใจให้สบายมีอารมณ์ดี จะได้มีปัญญาความสุขอยู่ตรงนี้ 2. เกิดจากความสงบ "นตฺถิ สนฺติ ปรं สุข" สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี ถ้าวุ่นวายจะไม่มีความสุขเลย คนเราจิตไม่สงบจะเกิดความสุขไม่ได้เลย คนที่มีทุกข์มาวัดมี ห้า ประเภท ท่านจดเป็นตำราไว้เลย ประเมินผลทุกวัน นั่น เมื่อปี 2536 มีเรื่องอะไรมาก ปีนี้เหมือนกันไม่รู้จักดำเนินงานแก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด อันดับ หนึ่ง ครอบครัวไม่มีความสุข ครอบครัวทะเลาะกันมามากเป็นอันดับหนึ่งของวัดอัมพวัน อันดับ สอง ผิดหวังในชีวิต เป็นโรคทันสมัยมาก (โรคประสาท) อันดับ สาม ลูกไม่เรียนหนังสือ เถียงพ่อแม่ อันดับ สี่ เศรษฐีไม่พอปากพอท้อง เป็นหนี้กันไม่พัก ไม่รู้จักจะใช้หนี้เขา แล้วไปหาให้พระช่วย อันดับ ห้า มีแล้วไม่พอ ยังตะเกียกตะกายไปยากจนมีเงินเอาไปให้เขาหมด กล่าวว่า คนไทยชอบบุญช่วยไปให้คนอื่นช่วยตลอดรายการตามคำสอนพระพุทธเจ้าต้องการให้ช่วยตัวเอง (อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ) จิตไม่สงบมีกี่ประการ อาตมาได้ของจริงที่วัด คือประเมินผลเป็นวิทยานิพนธ์ให้ชนรุ่นหลังได้เรียนต่อไปในวิธีการของชีวิตไม่ใช่มาวัดสร้างวัดกันแล้วเป็นคนดี[20]"

สรุปว่าด้วยตำราวิชาการที่นักวิชาการได้เขียนไว้ตามลำดับที่อ้างถึงคือ ว่าด้วยมรรคปฏิปทาอริยสัจ ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาความเป็นมนุษย์ด้วยอริยสัจ ว่าด้วยการพัฒนาตน ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตน ว่าด้วยพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม ได้กล่าวถึงการพัฒนาตน ว่าด้วยความรอบรู้ ได้กล่าวถึงหลักภาวนาปัญญา ว่าด้วยการพัฒนาตน ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตน ว่าด้วยการพัฒนาตน ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตน ว่าด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ในพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงหลักความประพฤติปฏิบัติ ว่าด้วยดุลยภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้ชีวิต ได้กล่าวถึงชีวิตมนุษย์ ว่าด้วยพุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิตบุคคล ได้กล่าวถึงการพัฒนาตน ว่าด้วยส่วนประกอบและโครงสร้างของชีวิต ได้กล่าวถึงระบบชีวิต ว่าด้วยมนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม ได้กล่าวถึงมนุษย์ โลก ธรรมชาติ ว่าด้วยจริยศาสตร์ ได้กล่าวถึงศีลขั้นหลักการ ว่าด้วยจริยธรรม ได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมกับศีลธรรม ว่าด้วยศาสนาแบบมนุษยนิยม ได้กล่าวถึงมนุษยนิยม ว่าด้วยสร้างบารมีธรรม แก้กรรมด้วยตนเอง ได้กล่าวถึงชีวิตนี้มีค่า เป็นต้น

---

[19] สมภาร พรมทา, *มนุษย์กับศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 157.

[20] พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), *กรรมฐานแก้กรรม*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทีบีเคพับลิชชิ่ง, 2554), หน้า 36-37.

1.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยงข้อง

พระครูสุทธิวรญาณ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คนได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ” ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาองค์กรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง เพราะความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับเป็นหลักการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้ยังคงเป็นการเติบโตของภาวนา: การเพาะปลูก; การฝึกอบรม; การพัฒนา สำหรับนำไปประยุกต์ใช้กับชายที่กำลังพัฒนา เนื่องจากเป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งมีคุณลักษณะเด่นอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1. กายภาวนา พัฒนาการทางกาย 2. ศีลภาวนา การพัฒนาคุณธรรม 3. จิตภาวนา การฝึกจิตใจ ; การพัฒนาอารมณ์ 4. ปญญาภาวนา การปลูกปัญญา การพัฒนาระหว่างภาค; การพัฒนาภูมิปัญญา การแนะนำของพุทธศาสนามีรากฐานของการพัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามนั้นย่อมเกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการบูรณาการแนวคิดทางทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรการศึกษาตะวันตก ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดและความสามารถที่ดีมีความสมบูรณ์เป็นบุคคล ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญาการเป็นผู้นำองค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง[21]”

กิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไว, ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านกายภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 49.52, รองลงมาคะแนนระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 22.86, และคะแนนในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 4.19 (1) ด้านศีลภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 46.67, รองลงมาคะแนนระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 30.47, อยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ยที่ 21.91. (๓) ด้านจิตภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 48.89, รองลงมาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 25.33, ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 25.00. (4) ด้านปัญญาภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 48.57, รองลงมาคะแนนระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 23.81, ลองลงมาระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 23.33. 2. ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการพัฒนาตามหลักภาวนา 4: กรณีศึกษาวิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี จากแนวปัญหาอุปสรรคของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สรุปได้ว่า (1) ด้านกายภาวนา ควรทำตัวให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน รู้จักการภาวนาในท่านั่งและนอน เพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ (2) ด้านศีลภาวนา ควรรู้จักการสมาทานศีล รักษาศีลที่รับจากพระสงฆ์ เพื่อชำระกายและวาจาให้บริสุทธิ์ (3) ด้านจิตภาวนา ควรมีการกำหนดจิต

---

[21] พระครูสุทธิวรญาณ และคณะ, “ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คนได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2559, หน้า 67-68.

อารมณ์และสำรวมจิตอินทรีย์ให้อยู่กับตัวตนและให้เป็นปัจจุบัน (4) ด้านปัญญาภาวนา ควรมีการสังเกต การรู้จักคิดวิเคราะห์ และศึกษาหาความรู้เพื่อประเทืองปัญญาคือความรอบรู้อย่างเหมาะสม[22]"

กิตติชัย สุทธสิโนบล ได้ทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน" ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนด้านกาย (กายภาวนา) พฤติกรรมการเรียนด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) และพฤติกรรมการเรียนด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียนจากการประเมินครั้งแรก นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.33 และการประเมินครั้งสุดท้าย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 100 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 ของการประเมินครั้งแรก ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา)นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ[23]

กัญญภัค แมกกี้ ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท" ผลการวิจัย พบว่า "ปัญญานั้นประกอบด้วยคุณและโทษปัญญาในพุทธปรัชญามีสัมมาทิฐิปัญญาอันเกิดจากปัญญาที่มีองค์ประกอบในการพิจารณา 2 ประการคือปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการก่อให้เกิดการใช้ปัญญาที่ถูกต้องคือปัญญาที่เจริญตามแนวทางแห่งมรรคมีองค์แปด อันเป็นปัญญาที่ประจักษ์แจ้งในอริยสัจ 4 นำไปสู่ความเป็นอิสระไร้ทุกข์และที่สุดของโลกก็คือสุขแห่งนิพพาน[24]"นั่นเอง

อภิจิตร อนันตประยูร ได้ทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนาวิศวกรสันติภาพโดยภาวนา 4" ผลการวิจัย พบว่า วิศวกรสันติภาพได้เข้าใจหลักการพัฒนาที่สำคัญบนวิถีพุทธศาสนาซึ่งพัฒนาคุณภาพของวิศวกรสันติภาพโดยใช้กรอบแนวคิดคือภาวนาสี่ตระหนักรู้เผชิญความขัดแย้งทั้งหมดได้มุ่งสู่การพัฒนาทั้ง 4 ฝ่าย และทีละขั้น คือ การพัฒนาคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดสันติภาพและความสามัคคีเพิ่มขึ้นในนักสังคมศาสตร์ วิศวกร ความสงบความดี คุณจะเปิดใจรับฟังและอดทน

---

[22] กิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไวและดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี, *Journal of Teaching Social Studies,* Vol. 1 No. 2 (July–December 2019): 9-19.

[23] กิตติชัย สุทธสิโนบล, การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน*, วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1(มกราคม 2556*)*: 149-164.

[24] กัญญภัค แมกกี้, ปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท, 1 มกราคม-มิถุนายน 2560, https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/248939 (1 ธันวาคม 2565)

ในทุกกรณีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะฝึกฝนตนให้ผ่านกระบวนการอบรมทั้งหมด เพราะคำว่า วิศวกรสันติ คือผู้สร้างชีวิตจิตใจ จะสามารถหยุดยั้งความขัดแย้งได้ และปัญหาความขัดแย้งที่มีอยู่อื่น ๆ เกิดขึ้นในลักษณะตื่นรู้และปกป้องทั้งมั่นใจและมั่นใจว่าในอนาคตสังคมดังกล่าวจะกลายเป็นชุมชนหรือสังคมที่อุดมสมบูรณ์ความสงบสุขอย่างแน่นอน[25]

วรสิทธิสิน หงส์ทอง และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัย พบว่า “1) การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (X=3.39) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก (r=0.83) และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 นั่นเอง[26]”

รังสิรัศม์ วงศ์อุปราช และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์” ผลการวิจัย พบว่า “แนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมและการประยุกต์ใช้อย่างครอบคลุมโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอยู่บนพื้นฐานของการทบทวนแนวคิดทั้งทางทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ การให้ความรู้ผ่านสื่อ แผ่นพับ หรือวีดีโอแก่ผู้ปกครอง ตลอดจนการเยี่ยมบ้านชุมชนก็จะช่วยให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น[27]”

โกวิท อ่อนประทุม และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการประหยัดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27” ผลการวิจัย พบว่า “1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 ประกอบด้วย

---

[25] อภิจิตร อนันตประยูร, “การพัฒนาวิศวกรสันติภาพโดยภาวนา 4”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562, หน้า 397-411.

[26] วรสิทธิสิน หงส์ทอง และคณะ, “การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2566, หน้า 155-168.

[27] รังสิรัศม์ วงศ์อุปราช และคณะ, “แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์”, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 19 (พฤษภาคม–สิงหาคม, 2565): 76-93.

4 ตัวแปร ได้แก่ 1.1) ด้านเจตคติการมีวินัย (0.08) 1.2) การเลียนแบบผู้ปกครองในการมีวินัย (0.10) 1.3) การเลียนแบบเพื่อนในการมีวินัย (0.11) /1.4) การเลียนแบบครูในการมีวินัย (0.14) 2) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก 4 ตัวแปรสาเหตุ นำมาสู่กิจกรรม จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ 2.1) ช่วยฟังหน่อย 2.2) วินัยน่ารู้ 2.3) วิเคราะห์และเลือกครูต้นแบบ 2.4) ค้นหาบุคคลต้นแบบ 2.5) การสร้างคุณค่าด้วยเวลา 2.6) คุ้นเคย 2.7) การรู้จักตนเอง 2.8) บทบาทหน้าที่ 2.9) การแสดงบทบาทสมมติ 2.10) แต่งกายดี 2.11) วจีไพเราะ และ 2.12) กิจกรรม 5 ส /3) ผลทดลองใช้และประเมินผลพบว่า หลังทดลองกลุ่มทดลองมีการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัย ดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ผลการวิเคราะห์สถิติพบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนในทุกตัวแปรตามกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05[28]”

พระสมพร จันทสีโล และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ” ผลการวิจัยพบว่า “หลักภาวนาธรรมทั้ง 4 ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การพัฒนาการแสดงออกทางกายให้ระมัดระวัง 2) ศีลภาวนา (การพัฒนาคุณธรรม) คือ การพัฒนาความสัมพันธ์อันชาญฉลาดกับโลกภายนอก และมี ความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม 3) จิตตภาวนา (การพัฒนาทางอารมณ์) คือการพัฒนาความเข้มแข็งไม่หวาดกลัว มีคุณธรรม มีศรัทธาและความเอื้ออาทร และ 4) ปัญญาภาวนา (การพัฒนาทางปัญญา) ที่เป็น รับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิต หลังจากประยุกต์ภาวนาธรรมสี่ประการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนชุมชนหนองไฮแล้ว คุณภาพชีวิตของเยาวชนก็ดีขึ้นใน 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ เยาวชนมีการแสดงออกทางกายด้วยดุลยพินิจ ความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระภิกษุ ครู และผู้ใหญ่ในชุมชน; ด้านศีล เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประพฤติตนตามระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับของโรงเรียนและชุมชน ด้านจิตใจ เยาวชนมีจิตใจเข้มแข็งและรู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และทำกิจกรรมดี ๆ ในชุมชน ด้านภูมิปัญญา เยาวชนมีความรู้เรื่องศีลธรรมให้ทันกับสิ่งที่ทำให้จิตใจไม่ดีและมีความสนใจในการศึกษาอยู่เสมอ[29]”

พระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4” ผลการวิจัย พบว่า “ฐานตึกคืออิฐ ฐานชีวิตคือการศึกษา” เยาวชนรุ่น

---

[28] โกวิท อ่อนประทุม และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการประหยัดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”, *วารสารช่อพะยอม*, ปีที่ 24 (มกราคม 2556): 135-150.

[29] พระสมพร จันทสีโล และคณะ, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2563, หน้า 78-92.

ใหม่คืออนาคตของชาติวันนี้หากว่าเยาวชนไม่มีการพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ควรจะเป็นตามคำว่า “จริยธรรม” โดยอาศัยหลักภาวนา 4 ข้อ ได้แก่ ภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นตัวช่วยให้จริยธรรมอยู่บนหลักสัจธรรมความจริง ความจริงที่ว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เมื่อเยาวชนมีการพัฒนาเรียนรู้เข้าใจตามความเป็นจริงเหล่านี้ได้ จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนอย่างมีคุณภาพ ทำให้เกิดการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาจึงควรเริ่มจากเด็กเยาวชน เพื่ออนาคตที่ดีของประเทศสืบไป[30]”

สรุปว่าด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้ ได้อ้างอิงเอกสารงานวิจัย วิชาการ ผลงานที่นักวิชาการได้เขียนเพื่อเป็นการเผยแผ่ผลงาน กล่าวคือ เอกสารงานวิจัยเรื่อง“ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คนได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ” “รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี” “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน” “ปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท” “การพัฒนาวิศวกรสันติภาพโดยภาวนา 4” “การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” “แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์” “รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดร้อยเอ็ด” “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ” และ“การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4”เป็นต้น

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.7.1 ทำให้ทราบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

1.7.2 ทำให้รู้หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

1.7.3 ทำให้เข้าใจการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.7.4 ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

---

[30] พระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2565, หน้า 98-109.

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” ทำให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ โดยเริ่มต้นจากการออกแบบเนื้อหา หลักสูตรพัฒนาเยาวชนผู้นำโดยพุทธปรัชญาเถรวาท สร้างโมเดลการพัฒนาเยาวชนจากศาสตร์สมัยใหม่กับหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาท จำเป็นอย่างยิ่งในการตีกรอบให้ชัดเจนเรื่องอุดมการณ์ หลักการ กระบวนการ และวิธีการ รวมถึงการออกแบบกิจกรรม คู่มือและเครื่องมือในการถ่ายทอดเนื้อหาหลักสูตรให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนจะมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเพียงพอต่อการนำไป ปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน งานวิจัยนี้ จัดเป็นการพัฒนาและนำเสนอ “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท” ให้เห็นประเด็นความแตกต่างและโดดเด่น 6 ประเด็น ดังนี้

1. ได้รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. ได้หลักสูตรการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. ได้คู่มือในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
4. ได้เครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
5. ได้จัดฝึกอบรมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
6. ได้เยาวชนผู้นำตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อพัฒนาสังคม

1.8 นิยามเฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เยาวชน คือ คนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว มีเป้าหมายกับเยาวชนกลุ่มทั่วไป กลุ่มที่มีและไม่มีการศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 18–24 ปี เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

การพัฒนาเยาวชน คือ การประพฤติปฏิบัติตนโดยกระทำให้เจริญ ด้วยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านระบบชีววิทยา กับปัญหาการอารมณ์และพฤติกรรม ปัญหาทางความคิด ปัญหาทางความรุนแรง ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ตามระยะช่วงวัย ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

พุทธปรัชญาเถรวาท คือ การประพฤติปฏิบัติตนของเยาวชน ว่าด้วยการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ได้แก่ ภาวนา 4 ประกอบด้วยหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิต และปัญญา

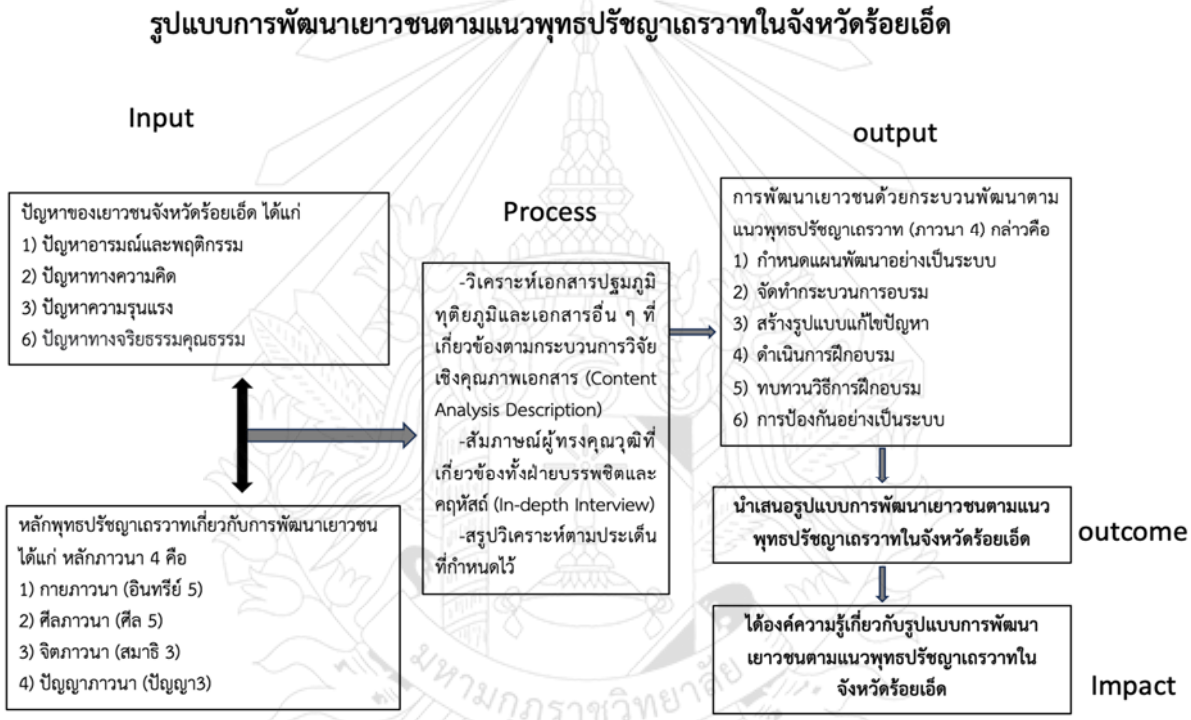
ปัญหาเยาวชน คือ วัยรุ่นและเยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขาดเหตุผลโดยใช้อารมณ์อยู่เหนือ ถูกคุมประพฤติ อยู่ในสถานพินิจ อาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิด ๆ ไม่มีการคิดวิธีการแก้ไขอย่างถูกต้องในปัญหาการอารมณ์และพฤติกรรม ปัญหาทางความคิด ปัญหาทางความรุนแรง ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม เป็นต้น

รูปแบบการพัฒนาเยาวชน คือ แนวทางการดำเนินชีวิต กิจกรรมของเยาวชนผู้นำกลุ่มตัวอย่างประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อประสบผลสำเร็จด้านการเรียนรู้ แก้ไขปัญหาการ

อารมณ์และพฤติกรรม ปัญหาทางความคิด ปัญหาทางความรุนแรง ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทโดยมีหลักสูตร คู่มือและกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมด้วยหลักภาวนา 4 คือ หลักพัฒนาทางกาย ศีล จิต และปัญญา เป็นต้น

1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ กล่าวคือ จากการทำกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น สามารถสรุปได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนจากเอกสาร ตำรา พร้อมทั้งศึกษาปัญหาเยาวชนและผลกระทบที่เกิดขึ้น ในสังคมโดยรวม เพื่อให้รู้บริบทพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับขอบเขตด้านพื้นที่วิจัยนี้ ดังนี้

2.1 ความหมายแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเยาวชน

2.2 บริบทพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2.1 ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2.2 ทัศนะของชาวจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีต่อเยาวชน

2.3 ปัญหาของเยาวชน

2.3.1 ปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม

2.3.2 ปัญหาทางความคิด

2.3.3 ปัญหาความรุนแรง

2.3.4 ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม

2.4 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชน

2.4.1 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวก

2.4.2 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงลบ

2.5 สรุป

2.1 ความหมายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ ดังนี้ ความหมายของการพัฒนา คำว่า “การพัฒนา (development) คือ การทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น เพื่อคลี่คลายไปในทางที่ดี [1]”

การพัฒนาเยาวชน คือ หัวใจสำคัญของการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเจริญเติบโตในอนาคต มีหลายทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม นี่คือบางทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญ กล่าวคือ

---

[1] ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), หน้า 599.

ทฤษฎีการพัฒนาเชิงความสามารถ (Asset-Based Development): เน้นการพัฒนาและการเรียนรู้จากทรัพยากรและคุณลักษณะบวรของเยาวชน ยึดว่าทุกคนมีความสามารถและทรัพยากรในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้ (Learner-Centered Development): เน้นการตั้งใจในการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน และการสนับสนุนพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา

ทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development): เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ เพื่อให้เยาวชนสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างคุณค่าในสังคม

ทฤษฎีการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Development): เน้นการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และความสัมพันธ์ของเยาวชน เพื่อช่วยพัฒนาความเข้าใจต่อผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

ทฤษฎีการพัฒนาทักษะและความรู้ (Skills and Knowledge Development): เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวในสังคมและการทำงาน ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาและการอบรมที่เป็นประสบการณ์

ทฤษฎีการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development): เน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งในด้านทักษะทางการศึกษา ทักษะส่วนบุคคล และคุณลักษณะส่วนบุคคล

ทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Development): เน้นการพัฒนาที่ไม่แบ่งแยกตามลักษณะส่วนบุคคล และสนับสนุนความหลากหลายและความร่วมมือในการพัฒนา

ดังนั้น ทั้งหมดนี้ คือการกำหนดทฤษฎีและแนวคิดเหล่านี้มีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเยาวชนและสนับสนุนความเจริญของสังคม ส่วนใหญ่มักใช้ในการออกแผนการพัฒนาทางการศึกษา การสวัสดิการ และโครงการสนับสนุนเยาวชนในหลายประเทศทั่วโลก เพื่อช่วยพัฒนาองค์กรสังคมและสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเพื่อประโยชน์ร่วมของทุกคนในสังคมตามแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

เจ คีบว์ (J Keeves) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนารูปแบบอย่างกว้าง ๆ ไว้ว่า “การออกแบบรูปแบบ ควรพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นได้จากการตรวจสอบจากข้อมูลที่เกิดขึ้นในการทดสอบ รูปแบบควรแสดงให้เห็นถึงสาเหตุของเรื่องที่ศึกษาและผลลัพธ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์และอธิบายปรากฏการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไป และรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพในอุดมคติใหม่ ๆ เพื่อขยายองค์ความรู้ใหม่[2]”

---

[2] P.J. Keeves, *Educational Research Methodology Measurement: An International Handbook*, (Oxford : Pergamon Press, 1988), p. 560.

จอยซ์ และวีล (Joyce & Weil) ได้จัดแบ่งประเภทรูปแบบตามแนวคิดพื้นฐานในการนำเสนอออกเป็น 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

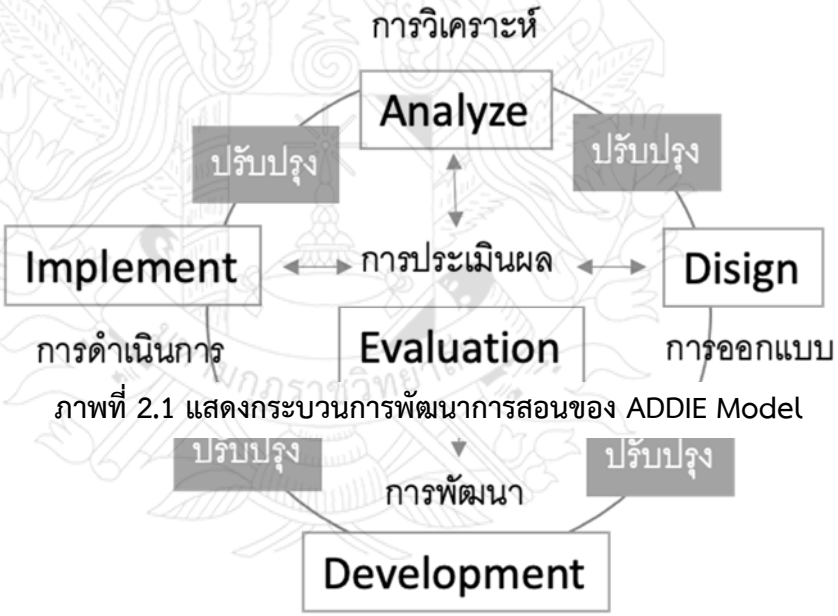
1) เป็นรูปแบบที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการ ประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการ ที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ

3) เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

4) เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียน มากกว่าการพัฒนาโครงสร้างจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้[3]

แบรนสัน และคณะ ได้ร่วมกัน นำเสนอกระบวนการพัฒนารูปแบบการสอนที่นักออกแบบการ เรียนการสอนและนักพัฒนาการฝึกอบรมทั้งหลายนิยมใช้กันชื่อว่า “ADDIE Model” โดยมีขั้นตอนใน การพัฒนา 5 ขั้น ดังต่อไป การแสดงกระบวนการการสอน มีคำอธิบาย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการพัฒนาการสอนของ ADDIE Model

[3] Joyce & Weil, *Model of Teaching,* 2nd ed, (New Delhi: Prentice-Hill of India Private limited, 1985), p. 74.

1) การวิเคราะห์ (Analysis) ทำความเข้าใจปัญหาการเรียนการสอน เป้าหมายของรูปแบบการสอน วัตถุประสงค์ของการสอนที่จะสร้างขึ้นตลอดจนสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และความรู้พื้นฐานรวมถึงทักษะของผู้เรียนที่จำเป็นต้องมี

2) การออกแบบ (Design) เป็นการ สร้างวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ กำหนดเครื่องมือในการประเมินวัดผล แบบฝึกหัด เนื้อหาหลักสูตร การวางแผนการสอนและเลือกสื่อการสอน

3) การพัฒนา (Development) เป็นการสร้าง รายละเอียดเพิ่มเติมให้ครอบคลุมแผนการสอน สร้างเครื่องมือในการประเมินวัดผล สร้างแบบฝึกหัด สร้างเนื้อหาหลักสูตร และการพัฒนาสื่อการสอน เมื่อเรียบร้อยจึงทำการทดสอบเพื่อหาข้อผิดพลาด และปรับปรุงแก้ไข

4) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นการสอนโดยอาจอยู่ในรูปแบบชั้นเรียน การฝึกอบรม ห้องทดลอง มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียน

5) การประเมินวัดผล (Evaluation) โดยแบ่งออกเป็น 1) การ ประเมินวัดผลรูปแบบ (Formative) คือ การนำเสนอในแต่ละขั้นตอนของ ADDIE Process ซึ่งเป็น การประเมินวัดผลเพื่อพัฒนาในรายละเอียด และ 2) การประเมินวัดผลในภาพรวม (Summative) คือ การประเมินวัดผลที่จะทำเมื่อการสอนเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ว เช่น การจัดทำเอกสารโครงการ การทดสอบบทเรียน การปรับบทเรียนให้ใช้งานได้ เพื่อการประเมินวัดผลกระทบตามลำดับกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอน

สำนักงานพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กล่าวว่า วันเยาวชนแห่งชาติ จึงนับว่ามีส่วนช่วยกระตุ้นให้เยาวชนได้ค้นพบบทบาทสำคัญของตนเองที่มีต่อชุมชนและสังคม มีคำกล่าวว่า “เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นผู้ที่มีค่านิยมที่ถูกต้องแล้วกลายเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศได้ในอนาคต[4]”

พระครูสุทธิวรญาณ และคณะ กล่าวว่า การพัฒนาองค์กรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง เพราะความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับเป็นหลักการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้ยังคงเป็นการเติบโตของภาวนาซึ่งมีคุณลักษณะเด่นอยู่ 4 ได้แก่ 1. กายภาวนา พัฒนาการทางกาย 2. ศีลภาวนา การพัฒนาคุณธรรม 3. จิตภาวนา การฝึกจิตใจ; การพัฒนาอารมณ์ 4. ปญญา ภาวนา การปลูกปัญญา การพัฒนาระหว่างภาค; การพัฒนาภูมิปัญญา การแนะนำของพุทธศาสนามีรากฐานของการพัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามนั้นย่อมเกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการบูรณาการแนวคิดทางทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรการศึกษา

---

[4] สำนักงานพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, *วันเยาวชนแห่งชาติ*, 3 กันยายน 2562, http://www.rpu.ac.th/?p=22935 (12 กันยายน 2565).

ตะวันตก ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดและความสามารถที่ดีมีความสมบูรณ์เป็นบุคคล ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา การเป็นผู้นำองค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง[5]

กิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไว, ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 : กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี จากแนวปัญหาอุปสรรคของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สรุปได้ว่า (1) ด้านกายภาวนา ควรทำตัวให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน รู้จักการภาวนาในท่านั่งและนอน เพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ (2) ด้านศีลภาวนา ควรรู้จักการสมาทานศีล รักษาศีลที่รับจากพระสงฆ์ เพื่อชำระกายและวาจาให้บริสุทธิ์ (3) ด้านจิตตภาวนา ควรมีการกำหนดจิตอารมณ์และสำรวมจิตอินทรีย์ให้อยู่กับตัวตนและให้เป็นปัจจุบัน (4) ด้านปัญญาภาวนา ควรมีการสังเกต คิดวิเคราะห์ ศึกษาหาความรู้เพื่อประเทืองปัญญาคือความรอบรู้อย่างเหมาะสม[6]"

กิตติชัย สุทธสิโนบล กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน แผนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนด้านกาย (กายภาวนา) แบบสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา)[7]

อภิจิตร อนันตประยูร กล่าวว่า วิศวกรสันติภาพได้เข้าใจหลักการพัฒนาที่สำคัญบนวิถีพุทธศาสนาซึ่งพัฒนาคุณภาพของวิศวกรสันติภาพโดยใช้กรอบแนวคิดคือภาวนาสี่ตระหนักรู้เผชิญความขัดแย้งทั้งหมดได้ มุ่งสู่การพัฒนาทั้ง 4 ฝ่าย และทีละขั้น คือ การพัฒนาคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดสันติภาพและความสามัคคีเพิ่มขึ้นในนักสังคมศาสตร์ วิศวกร ความสงบความดี คุณจะเปิดใจรับฟังและอดทนในทุกกรณีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะฝึกฝนตนให้ผ่านกระบวนการอบรมทั้งหมด เพราะคำว่า วิศวกรสันติ คือผู้สร้างชีวิตจิตใจ[8]

---

[5] พระครูสุทธิวรญาณ และคณะ, "ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คนได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ", ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2559, หน้า 67-68.

[6] กิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไว, ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, "รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี", *Journal of Teaching Social Studies,* Vol. 1 No. 2 (July–December 2019): 9-19.

[7] กิตติชัย สุทธสิโนบล, "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน", *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา,* ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2556): 149-164.

[8] อภิจิตร อนันตประยูร, "การพัฒนาวิศวกรสันติภาพโดยภาวนา 4", ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562, หน้า 397-411.

รังสิรัศม์ วงศ์อุปราช และคณะ กล่าวว่า แนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมและการประยุกต์ใช้อย่างครอบคลุมโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอยู่บนพื้นฐานของการทบทวนแนวคิดทั้งทางทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ การให้ความรู้ผ่านสื่อ แผ่นพับ หรือวีดีโอแก่ผู้ปกครอง ตลอดจนการเยี่ยมบ้านชุมชนก็จะช่วยให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น[9]

ลัดดาวัลย์ เกียรติวิชากูล กล่าวว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.1) ด้านเจตคติการมีวินัย (0.08) 1.2) การเลียนแบบผู้ปกครองในการมีวินัย (0.10) 1.3) การเลียนแบบเพื่อนในการมีวินัย (0.11) /1.4) การเลียนแบบครูในการมีวินัย (0.14) 2) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก 4 ตัวแปรสาเหตุ นำมาสู่กิจกรรม จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ 2.1) ช่วยฟังหน่อย 2.2) วินัยน่ารู้ 2.3) วิเคราะห์และเลือกครูต้นแบบ 2.4) ค้นหาบุคคลต้นแบบ 2.5) การสร้างคุณค่าด้วยเวลา 2.6) คุ้นเคย 2.7) การรู้จักตนเอง 2.8) บทบาทหน้าที่ 2.9) การแสดงบทบาทสมมติ 2.10) แต่งกายดี 2.11) วจีไพเราะ และกิจกรรม 2.12) กิจกรรม 5 ส /3) ผลการทดลองใช้ประเมินผล พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการพัฒนาด้านการมีวินัยดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมและผลการวิเคราะห์สถิติ พบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนในทุกตัวแปรตามกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05[10]

พระสมพร จันทสีโล และคณะ กล่าวว่า หลักภาวนาธรรมทั้ง 4 ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การพัฒนาการแสดงออกทางกายให้ระมัดระวัง 2) ศีลภาวนา (การพัฒนาคุณธรรม) คือ การพัฒนาความสัมพันธ์อันชาญฉลาดกับโลกภายนอก และมี ความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม 3) จิตตภาวนา (การพัฒนาทางอารมณ์) คือการพัฒนาความเข้มแข็งไม่หวาดกลัว มีคุณธรรม มีศรัทธาและความเอื้ออาทร และ 4) ปัญญาภาวนา (การพัฒนาทางปัญญา) ที่เป็น รับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิต หลังจากประยุกต์ภาวนาธรรมสี่ประการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนชุมชนหนองไฮแล้ว คุณภาพชีวิตของเยาวชนก็ดีขึ้นใน 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ เยาวชนมีการแสดงออกทางกายด้วยดุลยพินิจ ความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระภิกษุ ครู และผู้ใหญ่ใน ชุมชน; ด้านศีล เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ประพฤติตนตามระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับของโรงเรียนและชุมชน ด้านจิตใจ เยาวชนมี

---

[9] รังสิรัศม์ วงศ์อุปราช และคณะ, “แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์”, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 19 (พฤษภาคม–สิงหาคม, 2565): 76-93.

[10] โกวิท อ่อนประทุม และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการประหยัดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”, *วารสารช่อพะยอม*, ปีที่ 24 (มกราคม 2556): 135-150.

จิตใจเข้มแข็งและรู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น และทำกิจกรรมดี ๆ ในชุมชนด้านภูมิปัญญา มีความรู้เรื่องศีลธรรมให้ทันกับสิ่งที่ทำให้จิตใจเสื่อม จึงควรศึกษาอยู่เสมอ[11]

พระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ กล่าวว่า จริยธรรม โดยอาศัยหลักภาวนา 4 ข้อ ได้แก่ ภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นตัวช่วยให้จริยธรรมอยู่บนหลักสัจธรรมความจริง ความจริงที่ว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อเยาวชนมีการพัฒนาเรียนรู้เข้าใจตามความเป็นจริงเหล่านี้ได้ จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ทำให้เกิดการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติที่ต้องให้ความสำคัญการพัฒนาจึงควรเริ่มจากเด็กเยาวชนก่อนเสมอเพื่ออนาคตที่ดีของประเทศสืบไป[12]

สรุปว่า แนวคิดทฤษฎีนี้ คือ หลักแนวคิดเพื่อการพัฒนาเยาวชน อันเป็นหัวใจที่สำคัญของการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเติบโต เป็นตัวอย่างที่ดีในอนาคต แนวทางการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้น ก็เพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมได้เป็นปกติสุข และเพื่อการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำหลักภาวนา 4 มาจัดกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนการสอนให้มีผลต่อการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง มีคุณภาพ ปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขสันติ และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป เพราะเยาวชนนั้น นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติและโลกนี้สืบไป

2.2 บริบทพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเจาะจงลงพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเทียบเคียงสถานการณ์และปัญหาของเด็กเยาวชนไทยและโลก ในขณะนี้ กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย เกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก จำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อน วัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุมอื่น ๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยเด็กเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน

ในโครงการศึกษาวิจัยศักยภาพการพัฒนาและคุ้มครองเด็กเยาวชน พบว่า ปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนมี 9 ปัญหา กล่าวคือ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านยาเสพติด พบว่า เด็กเยาวชน

---

[11] พระสมพร จันทสีโล และคณะ, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2563, หน้า 78-92.

[12] พระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2565, หน้า 98-99.

มีการเสพยาบ้า สารระเหย กัญชา และ 4X100 2) ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความฟุ้งเฟ้อ การแต่งกาย ติดเกม ขาดวินัย ความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ขาดความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และขาดจิตสำนึก 3) ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนขาดเรียน ออกกลางคันหนีเรียน ไม่เรียนต่อ ในระดับสูง ยากจน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ 4) ปัญหาทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า มีการค้าประเวณี เกิดปัญหาท้อง ไม่มีพ่อ 5) ปัญหาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัย กิริยามารยาทก้าวร้าว ขาดความ เคารพเชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 6) ปัญหาการใช้เวลาว่าง เด็กเยาวชนใช้เวลาว่างในการเล่นเกม ติดเพื่อนมั่วสุม เล่นการ พนัน ดื่มสุรา ติดบุหรี่ และอื่น ๆ 7) ปัญหาการก่ออาชญากรรม มีการทะเลาะเบาะแว้ง ยกพวกตีกัน ลักขโมย ปล้นจนถึงขั้น การข่มขืน 8) ปัญหาครอบครัว พบว่า ครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ครอบครัวเปราะบาง แตกแยก ขาดความอบอุ่น 9) ปัญหาการค้ามนุษย์แรงงานเด็กการค้าประเวณี นั้นเอง

นอกจากนี้ การติดตามสภาวการณ์เด็กเยาวชน (Child Watch) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมของเด็กเยาวชนในภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็น พฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พูดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับ การมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเตอร์เน็ต ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สอง จะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน เป็นต้น

ปัญหาเยาวชนในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับเยาวชน เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อในการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้เยาวชนประสบ เช่นปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรง เป็นต้น การอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกประกาศกำหนดให้สถานที่ของราชการ เป็นสถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยวิธีการไม่จำเป็นต้องควบคุมตัวอย่างเข้มงวด ตามมาตรา 23 วรรคสาม เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545[13]

จังหวัดร้อยเอ็ด มี 1 ศูนย์ คือ ศูนย์วิวัฒน์พลเมือง กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 16 ค่ายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตำบลโพธิ์สัย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด เป็นต้น มีบทบาทและหน้าที่เพื่อการพัฒนาร่างกายและจิตใจ จากความคาดหวังที่สังคมอยากให้วัยรุ่น และเยาวชนได้ประพฤติปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ประเด็นสำคัญอยู่ที่การสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนได้ทราบว่า การปฏิบัติ

---

[13] กระทรวงยุติธรรม, กำหนดสถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด, 26 พฤศจิกายน 2563, https://www.moj.go.th/view/49908 (12 กันยายน 2565)

ตนแต่ละด้านนั้น ควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะนำไปสู่ความคาดหวังได้ ซึ่งจะจุดประกายของการปฏิบัติตนของเยาวชนได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

ลักษณา พงษ์ภุมมา กล่าวว่า ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรง ทั้งนี้ ปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ที่เกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย มีปัญหาความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากครอบครัว สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ชักจูงไป จากการใช้ความรุนแรง[14]

อีกอย่าง วัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียนเรื่องบางเรื่องจึงยังไม่ถึงวัยอันควรที่จะรับรู้หรือปฏิบัติกันโดยเฉพาะในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์บางคนอาจคิดว่าตนเองทันสมัยยอมรับเอาค่านิยมที่ไม่เหมาะสมเข้ามาโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการรักนวลสงวนตัวในสังคมวัฒนธรรมแบบไทย วัยรุ่นที่เป็นคู่รักกันจะต้องนึกถึงความรับผิดชอบต่อกันหากเผลอปล่อยให้ตนเองตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยง ก็มีผลกระทบไปถึงคนรอบข้างด้วย[15]

ศิชล ภวัตโณทัย กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัว คือการทำร้ายร่างกายหรือสุขภาพของคนในครอบครัว หรือบังคับ ข่มเหงให้กระทำความผิด ส่งผลให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น สภาพแวดล้อมไม่ดี ติดการพนัน ทะเลาะวิวาท ติดสุรา ยาเสพติด และมีความเครียดทางเศรษฐกิจ บุคคลที่พบเจอกับความรุนแรงในครอบครัว[16] ตามยุคสมัย ซึ่งในแต่ละช่วงอายุวัยของลูก มักจะเจอปัญหาอยู่ตลอด แต่ในยุค 4.0 สิ่งที่ทำให้พ่อแม่ปวดหัวมากที่สุด

มูลนิธิแอ็คชั่นเอด กล่าวว่า เยาวชนคือตัวแทนสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ตลอดช่วยประวัติศาสตร์ทางการเมืองและวัฒนธรรมของไทย พวกเขาเป็นผู้ริเริ่มและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ความมุ่งมั่นนี้ต่อเนื่องมาถึงประเด็นปัญหาสังคม และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับประเด็นนั้น ๆ ซึ่งจะแสดงออกผ่านการรณรงค์สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมผ่านสังคมออนไลน์ต่าง ๆ[17]

เนื่องจากปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กเยาวชน และต้องนำส่งเด็กเยาวชนเข้าไปยังศูนย์พึ่งได้ อีกทั้งพบว่า ความรุนแรงยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลทั้งหมดนี้ยังไม่นับรวมจำนวนเด็กเยาวชนที่เข้าไม่ถึงการช่วยเหลือ มีผลกระทบต่อตัวของเยาวชน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งปัญหานี้ ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ การเรียนรู้ และหาแนวทางการในการแก้ปัญหาต่อไป กล่าวคือ

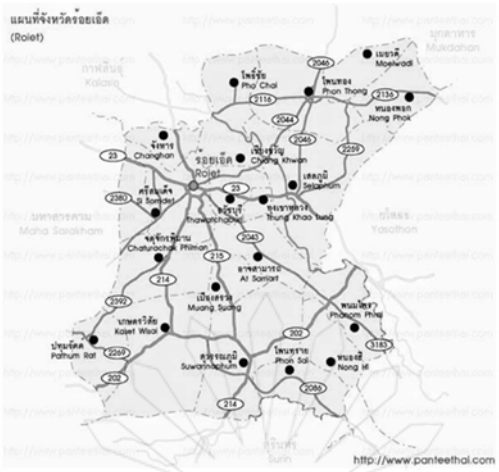
---

[14] ลักษณา พงษ์ภุมมา, ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย, 1 มีนาคม 2560, http://164.115.41.60/knowledge/?author=28 (21 พฤศจิกายน 2566)

[15] เรื่องเดียวกัน.

[16] กรุงเทพธุรกิจ, ความรุนแรงในครอบครัว โดยกรมสุขภาพจิต, มปป. https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30715 (12 กันยายน 2565)

[17] มูลนิธิแอ็คชั่นเอด, การมีส่วนร่วมของเยาวชน, มปป., https://actionaid.or.th/education-youth/ (13 กันยายน 2565)

ภาพที่ 2.2: อาณาเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
ที่มา. จาก *แผนที่-52010215168inetg3,* โดย Panteethai, 2565, สืบค้นจาก https://sites.google.com/site/52010215168inetg3/canghwad-rxyxed/phaenthi

2.2.1 ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติความเป็นมาของจังหวัด สรุปข้อมูล: จังหวัดร้อยเอ็ด (จาก : ประชุมพงศาวดารภาค ที่ 4 ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2458 (คัดลอก) และ หนังสือปกิณกคดีประวัติศาสตร์ไทย เล่ม 2 กรมศิลปากร พ.ศ. 2554) พุทธศักราช บันทึกเหตุการณ์ โบราณ เรียกว่า เมืองสาเกตนครแห่งอาณาจักรกุลุนทะ เป็นต้น ต่อมา อาณาจักรกุลุนทะ ถึงคราวเสื่อม เมืองสาเกตร้างไป บริเวณรอบบึงสระมีต้นกุ่มขึ้นทั่วไปจึงเรียกบริเวณนั้นว่า “บ้านกุ่ม รัชสมัย ตำนานอุรังคธาตุ 2255 (จ.ศ.1037) เมืองร้อยเอ็ดปรากฏชื่อ เมืองตามพงศาวดารในสมัยอยุธยา -เจ้าสร้อยศรีสมุทพุทธางกูร เจ้าผู้ครองจำปาศักดินัคบุรีศรี (เดิมชื่อ นครกาละจำบากนาคบุรีศรี) โปรดให้ “จารแก้ว” ปกครอง “บ้านทุ่ง” ขึ้นต่อนครจำปาศักดิ์ จนถึง พ.ศ. 2268 สมัยอยุธยา สมเด็จพระบรมราชาที่ 3 พ.ศ.2301-2310/2455 เป็นต้น

ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศเป็นเขตโบราณสถาน ประกอบด้วยพื้นที่ริมรอบคลองคูเมืองร้อยเอ็ดหรือ เขตกำแพงเมืองเก่า จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสระบัว บูรพา 1 บูรพา 2 พิพิธภัณฑ์ แตรชวลิตและชุมชนสระแก้ว มีประชากรตั้งบ้านเรือนจำนวนเกือบ 1,000 ครัวเรือน และตั้งถิ่นฐานอยู่เขตโบราณสถานอีก 400 ครัวเรือนมีสำเนาทะเบียนบ้าน 285 ครัวเรือน และไม่มีสำเนาทะเบียนบ้าน 115 ครัวเรือน สภาพปัญหาหลักที่พบในชุมชนที่ตั้งอยู่บนเขตโบราณสถานคูเมืองเก่าจำนวน 400 ครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ทางรัฐไม่รับรองการตั้งถิ่นฐาน ไม่ได้รับบริการสาธารณูปโภคจากภาครัฐ ไม่มีไฟฟ้า ต้องใช้มิเตอร์ของบ้านที่มีสำเนาทะเบียนบ้าน ไม่มีน้ำประปาใช้ในการอุปโภค บริโภค ต้องใช้น้ำจากคลองคูเมืองอาบ ซักผ้า ตลอดจนใช้ประกอบอาหาร ส่วนใหญ่มีอาชีพกรรมกร รับจ้างแบกหามในตลาด ฐานะยากจน สำหรับเด็กและเยาวชนเรียนจบ ป.6 แล้ว ไป

ประกอบอาชีพรับจ้าง บางคนไม่มีอาชีพ มีปัญหาในการลักขโมยของในชุมชนของตนเองและใกล้เคียง เล่นการพนัน ติดยาเสพติด ปัญหาโสเภณีเด็ก การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ขาดวางแผนครอบครัว[18] เป็นต้น

กรณีของชุมชนตั้งบ้านเรือนในเขตโบราณสถาน ได้กลายมาเป็นประเด็นทางการเมือง ใช้โอกาสต่อรองหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชาวชุมชนเป็นอย่างมาก ถึงแม้จะมีปัญหาหลากหลายมิติซับซ้อนอยู่ แต่ชุมชนเองก็พยายามรวมกลุ่มคนชุมชนคลองคูเมืองในการระดมทุน สำหรับความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน 2 ด้าน คือ

1. ด้านกายภาพ: จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังนี้ -ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 24 ลิปดา ถึง 16 องศา 19 ลิปดา และเส้นแวงที่ 103 องศา 17 ลิปดาถึง 104 องศา 22 ลิปดา -ทิศเหนือติดจังหวัดกาฬสินธุ์และมุกดาหาร -ทิศใต้ติดจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ -ทิศตะวันออก ติดจังหวัดยโสธร -ทิศตะวันตกติดจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง 512 กิโลเมตร มีพื้นที่ 8,299.46 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 5,187,156 ไร่คิดเป็นร้อยละ 5.1 ของภาค จัดเป็นลำดับที่ 10 ของภาค และลำดับที่ 23 ของประเทศ[19]

2. ลักษณะภูมิประเทศ: ภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 130–160 เมตร ซึ่งสภาพพื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. บริเวณภูเขาตอนเหนือของจังหวัด สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ใน พื้นที่อำเภอหนองพอก โพธิ์ชัย โพนทอง และอำเภอเมยวดี

2. บริเวณที่ราบสูง สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอยตื้น อยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัดในเขตท้องที่อำเภอเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอธวัชบุรี อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเชียงขวัญ และอำเภอทุ่งเขาหลวง

3. บริเวณที่ราบลุ่มครอบคลุมพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดในท้องที่อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร อำเภอโพนทราย และอำเภอหนองฮีซึ่งเป็นที่ราบต่ำรูปกระทะ ที่เรียกว่า“ทุ่งกุลาร้องไห้” สภาพพื้นที่ลาดเทจากทางทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าหาแม่น้ำมูล ทิศเหนือ มีลักษณะเป็นภูเขาเตี้ย ๆ และพื้นที่ป่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ ลำน้ำยัง

---

[18] มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, พัฒนาเมืองร้อยเอ็ด, โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดร้อยเอ็ด, 28 สิงหาคม 2558, https://www.ldi.or.th/2016/08/28/การจัดการเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด, (21 พฤศจิกายน 2566)

[19] กระทรวงวัฒนธรรม, ชุมชนพัฒนา, โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด, มปป. https://www.m-culture.go.th/surveillance/files/835/report56/roiet-56.pdf (17 พฤษภาคม 2565)

สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันออก ทิศตะวันตกเข้าหาลำน้ำยัง ทิศใต้มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะ ทุ่งกุลาร้องไห้สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เข้าหาแม่น้ำมูล

ทิศตะวันออก มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนตื้น ระหว่างแม่น้ำชีกับน้ำยัง สภาพพื้นที่ลาดเทเข้าหาแม่น้ำชีและน้ำยัง ทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนตื้น ต้นน้ำลำน้ำสาขาแม่น้ำชี สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทิศเหนือและตะวันออกเข้าหาแม่น้ำชี[20]

2.2.2 ทัศนะของชาวจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีต่อเยาวชน

ตามทัศนะของชาวจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีต่อเยาวชน มีทัศนะว่า สังคมไทยมีพฤติกรรมรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับเยาวชนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการเจริญเติบโต ทำให้ประสบปัญหามากมาย ตามปัจจัย การลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดู

พระครูกิตติวราธร กล่าวว่า รูปแบบวิธีการป้องกันแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กเยาวชน มีลักษณะระดับความเหมาะสมในการปฏิบัติน้อยที่สุด การเชิญผู้ปกครอง บิดา มารดา เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสนเทศ เอกสาร แผ่นพับ เกี่ยวกับความรู้ด้านยาเสพติด อาจารย์ที่ปรึกษา เก็บเป็นความลับ ผลการตรวจสอบ โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย[21] และเพื่อสร้างเป็นคู่มือวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหา ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 10 กิจกรรม[22]

พัชรี ศิลารัตน์ กล่าวว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้[23]

---

[20] จังหวัดร้อยเอ็ด, พัฒนาท้องถิ่น, โดยสำนักงานเทศบาลจังหวัดร้อยเอ็ด, มปป. https://www.roiet.go.th/101province/ (17 พฤษภาคม 2565)

[21] พระครูกิตติวราทร (ทองปั้น), “การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง”, *Dhammathas Academic Journal,* Vol. 19 No. 3 (July-September 2019): 215-229

[22] เรื่องเดียวกัน, หน้า 215-229.

[23] พัชรี ศิลารัตน์, “การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจระบบประชาธิปไตยของเยาวชน เทศบาลเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”, *Journal of Yanasangvorn Research Institues,* Vol. 5 No. 2 (July-December 2014): 29-38

วุฒิชัย ตาลเพ็ด กล่าวว่า เยาวชนรุ่นใหม่ควรสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบใหม่ เพื่อเจรจาต่อรองกับอำนาจรัฐและเป็นแนวทางในการดำเนินอุดมการณ์ทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ในสังคมดิจิทัลและสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่าในอนาคต ในสังคมดิจิทัลและสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่าในอนาคต ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนงาน 3) งบประมาณ 4) การสร้าง แพลตฟอร์มออนไลน์ และ 5) ฝ่ายกฎหมาย[24] เป็นต้น

ดังนั้น การตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น ผลการจัดทำคู่มือการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กเยาวชนจากผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้นำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการดำเนินการป้องกันแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งการใช้หลักภาวนา 4 มากำหนดตามแนวคิดและทัศนะมีต่อเยาวชน ว่าสังคมไทยมีพฤติกรรมรุนแรงซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับเยาวชนนั้น เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ร่างกายกำลังเจริญเติบโต มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สำหรับการรับรู้ปรากฏการณ์ด้านต่าง ๆ มีปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ปัจจัยด้านร่างกาย จิตใจ การศึกษาหาความรู้และการพัฒนาทักษะความชำนาญนี้ จะทำให้ทราบปัญหามากมาย พร้อมพบวิธีแก้ปัญหาด้วยการประยุกต์หลักภาวนา 4 มาชี้ประเด็นเสริมทัศนะ ดังนี้

2.2.2.1 ด้านร่างกาย (กายภาวนา)

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักภาวนา 4 ในด้านการดำเนินชีวิตด้านกายภาวนาไว้ว่า บุคคลโดยลักษณะโดยรวมของบุคคลทั้งรูปลักษณ์ทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและพฤติกรรม บุคลิกนิสัยบางอย่างติดตัวมาแต่กำเนิด บางอย่างได้รับผลจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสภาพแวดล้อมในสังคมที่อยู่ที่อาศัย ซึ่งแต่ละบุคคลมีการพัฒนาและมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันจนพัฒนามาเป็นนิสัยลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล การเรียนรู้จะส่งผลให้พัฒนาการของบุคคลเป็นไปอย่างมาก การพัฒนาบุคลิกนิสัยเป็นเรื่องจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเป็นอันมากอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนากายก็คือการพัฒนาอินทรีย์ซึ่งมีความสำคัญในด้านการดำเนิน ชีวิตให้มีความสุขของบุคคลเป็น อย่างมาก[25]

คำว่า ร่างกาย คือ ตัวตนของคน/มนุษย์ ที่ประกอบด้วยธาตุ 4 ขันธ์ 5 ที่รวมตัวกันเป็นคน/บุคคล พัฒนาการให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและสติปัญญา การแสดงออกทาง

---

[24] วุฒิชัย ตาลเพชร, “รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ในจังหวัดร้อยเอ็ด”, *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น,* ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์-มิถุนายน 2565): 83-104

[25] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย พิมพ์ครั้งที่ 39*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 356-367.

พฤติกรรม เพื่อการพัฒนาตนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจนั่น ต้องอาศัยการฝึกฝนร่างกายให้เข้มแข็งอดทนต่อสภาวการณ์ต่าง ๆ ได้ การดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขได้ในสังคมเพราะมีศีลธรรม 5 ด้วยกองธรรม มีหมวดธรรม โดยประมวลธรรมทั้งปวงเข้าเป็นหัวข้อใหญ่ bodies of doctrine; categories of the Teaching

อีกอย่าง การพัฒนาตนของเยาวชนนั้น ต้องรู้รอบด้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ ต้องฝึกฝนอบรมกายด้วยวิธีบ่มอินทรีย์ให้แก่กล้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย มีอินทรีย์สังวร สำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกาย และต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน การที่บุคคลได้ทำอะไรแบบจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้นได้ไม่เบื่อหน่าย อาจทำในสิ่งที่ชอบแล้วจดจ่ออยู่กับสิ่ง นั้นแล้ว มีความรู้สึกว่าเวลานั้นได้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมคนเดียวหรือทำกับ ผู้อื่น ความสุขขั้นที่สาม หรือชีวิตที่มีความหมาย (meaningful life) หมายถึงการที่ได้ทำสิ่งที่รักสิ่งที่ ชอบแล้ว สิ่งนั้นส่งผลให้เกิดความสุขกับคนรอบข้าง ดังนั้น การที่บุคคลได้มีกายและจิตและปัญญา ที่พัฒนามาแล้ว สามารถสร้างความสุขแบบยั้งยืนตามแนวคิดนี้ คือการที่บุคคลได้ทำอะไรที่ตนเองรัก แล้วแบ่งปันให้คนอื่นได้มีความสุขด้วย ซึ่งมีผลต่อความสำคัญของการดำเนินชีวิตที่ดีและการอยู่ ร่วมกันในสังคมที่ดีงาม มีกฎระเบียบที่ดี มีน้ำใจ ไมตรีต่อกัน[26]

ตามที่กล่าวมา คน/มนุษย์ที่ประกอบด้วยธาตุ 4 ขันธ์ 5 ที่รวมตัวกันเป็นคนบุคคล ผลที่เกิดได้พัฒนาการให้บุคคลเป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ทั้งร่างกายและสติปัญญา จากแสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อความสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ ก็ต้องอาศัยพัฒนาการฝึกฝน อบรมให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเอง จากโรคและสิ่งเสพติดแบบยั่งยืน เพราะกายภาวนา หรือการพัฒนากาย ไม่ได้หมายความถึงการดูแลรักษาร่างกายให้แข็งแรง ไม่เจ็บไม่ป่วย มีสุขภาพดี ไม่หิวโหย อันนั้นไม่ใช่ ที่จริงมันเป็นแค่ผลพลอยได้ หรือผลตามมาจากการบำเพ็ญกายภาวนาความหมายที่ถูกต้องด้านกายภาวนา เพราะพัฒนาธาตุ 4 ขันธ์ 5 ให้มีประสิทธิผลต่อการดำเนินชีวิตสืบไป

2.2.2.2 ด้านทักษะความสามารถ (ศีลภาวนา)

การอยู่ในสังคมต้องมีทักษะความสามารถ คือ มีศักยภาพ พัฒนาความสามารถ มีสมรรถภาพ อย่างสามารถ, โดยความสามารถ ด้วยความสามารถ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการดัดแปลง ถนัด สามารถ ฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณ ศิลปะ ฝีมือ ความสามารถ อุบาย เล่ห์กระเท่ห์ ความฉลาด ความหลักแหลม ในทางนิติศาสตร์นั้นได้แก่ความสามารถ 2 ประการ

---

[26] กิจจา บานชื่น, *การพัฒนาบุคลิกภาพ*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พริ้นท์ 1991 จำกัด, 2559). หน้า 20 –22.

คือ ความสามารถที่บุคคลจะมีสิทธิ ที่บุคคลจะใช้สิทธิ บุคคลจะใช้สิทธิกระทำการใด กฎหมายบัญญัติให้ต้องมีความสามารถจะกระทำการนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดแก่ตนและบุคคลอื่น[27]

เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน ด้วยมีศีลเป็นฐานในการอยู่ร่วมกัน เพราะศีลคือความประพฤติตนเป็นแบบอย่าง สำหรับการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติที่กล่าวนี้จะก่อให้เกิดความสุขแก่บุคคลและสังคม โดยแบ่งระดับความสุขออกเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับปัจเจกบุคคล คือ ความสุขเฉพาะบุคคล ได้แก่ การได้เห็น การฟัง การได้ลิ้มรส การได้สัมผัส ในสิ่งที่ตนพอใจ ชอบใจและต้องการ โดยอาศัยหลักการเสพอย่างมีสติสัมปชัญญะ เรียกว่า อปัสเสนธรรม คือ พิจารณาแล้วจึงเสพ รู้จักอดกลั้น รู้จักบรรเทาและรู้จักละเว้นในการเสพ

(2) ระดับครอบครัว คือ ความสุขในครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีคุณธรรมประจำใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ เป็นพ่อแม่ปฏิบัติหน้าที่พ่อแม่ให้สมบูรณ์เป็นสามีภรรยาปฏิบัติหน้าที่สามีภรรยาให้สมบูรณ์เป็นบุตรธิดาปฏิบัติหน้าที่บุตรธิดาให้สมบูรณ์

(3) ระดับสังคม คือ ความสุขในสังคมที่มีบุคคลหลาย ๆ ครอบครัวรวมกัน ตลอดจนถึงประเทศชาติ ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้ล้วนเป็นหลักธรรมสำหรับการสร้างบรรยากาศแห่งความสงบสุข สมัครสมานสามัคคีและเจริญก้าวหน้าในสังคม ทำให้สังคมและชุมชนเข้มแข็ง[28]

ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนตามหลักภาวนา 4 สามารถเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา คือ การพัฒนาให้เกิดปัญญา ซึ่งมีวิธีการบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ การหลุดพ้น เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ[29] ด้วยประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน ด้วยมีศีลเป็นฐานในการอยู่ร่วมกัน

ตามที่กล่าวมา เพราะมีความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการดัดแปลง ความถนัด ความสามารถ ความฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณ ศิลปะ ฝีมือ ความสามารถ อุบาย เล่ห์กระเท่ห์ ความฉลาด ความหลักแหลม เป็นผู้มีทักษะในด้านการคิด ทักษะในการสื่อสาร พร้อมทั้งทักษะในการ

---

[27] ราชบัณฑิตยสภา, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา, มปน. https://th.wikipedia.org/wiki/ (21 พฤศจิกายน 2566)

[28] พระมหาสุทิตย์ อาภากโร, “การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา”, วิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2558, หน้า 37–38.

[29] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2565), หน้า 10.

ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะการจัดการที่ดี มีทักษะในอาชีพและทางสังคม ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ความเชี่ยวชาญความสามารถมาก อยากเป็นหมอดี ที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จด้วย ความคิดแนวภวตัณหานี้ เป็นเงื่อนไขให้เขาต้องตั้งใจเรียนจริงจัง ความเป็นหมอดี ในแง่ของความมีชื่อเสียงได้รับยกย่องของภวตัณหานั้น ไปสัมพันธ์เข้ากับความเป็นหมอดีที่เป็นภาวะดีงาม เป็นต้น เพราะเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการเจริญเติบโต มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้ประสบปัญหามากมาย ตามปัจจัยการลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงปัญหาทางอารมณ์แลพฤติกรรม ปัญหาทางความคิด ปัญหาด้านความรุนแรงและปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีในโลก

2.2.2.3 ด้านจิตใจ (จิตภาวนา)

จิตใจ คือ ความรู้สึกนึกคิด เชาว์ปัญญา ความสำนึก มีสติ แต่ความคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของจิตใจที่สามารถรู้เห็นได้ กำกับและควบคุมอย่างชัดเจน บางครั้ง จึงใช้คำว่า "ความคิด" แทน มีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่กล่าวถึงการทำงานของจิต ทั้งจากเพลโต อริสโตเติล แม้แต่นักปรัชญาชาวกรีกและอินเดีย ก่อนที่จะมีวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีจะเน้นไปทางปรัชญาหรือศาสนา แต่ทฤษฎีสมัยใหม่ จะอาศัยวิทยาศาสตร์ในการอธิบายการทำงานของสมอง[30] เป็นต้น

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้แสดงถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในด้านของจิตภาวนา ไว้ว่า การพัฒนาจิตหรือจิตภาวนา มีความสำคัญคือการพัฒนาทำจิตให้เจริญงอกงาม ซึ่งมีผลมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่คนได้ เมื่อพัฒนาจิตใจดีแล้ว ก็ส่งผลดีออกมาต่อร่างกาย เช่น ใจไม่โกรธ ไม่เครียด ช่วยให้มีสุขภาพดีและมีผลในการสัมพันธ์ ในการอยู่ร่วมสังคมด้วย ทำให้สัมพันธ์กับโลกและสภาพแวดล้อมภายนอกพลอยดีไปด้วย การพัฒนาจิตใจนั้นเมื่อมีสมาธิ จิตใจไม่ว้าวุ่นสับสน เป็นฐานแก่การพัฒนาปัญญา ถ้าบุคคลมีจิตใจดี การดำเนินชีวิตก็จะดีตามขึ้นไปด้วย[31]

การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนานั้น คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิต ให้มีเมตตาและกรุณาสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

ตรงข้ามกับภาวะผ่อนคลายที่ระบบประสาท พาราซิมพาเทติก ทำงานมากขึ้นอย่างสมดุล จะทำให้ร่างกายหายใจช้าลง ชีพจรและความดันโลหิตลดลง มือเท้าอุ่นขึ้น เมื่อเกิดความเครียดบ่อย ๆ จะอุดตันตามเส้นเลือด กลายเป็นโรคหัวใจและความดันโลหิตสูง จิตใจที่เครียดติดต่อกันนาน ๆ ทำให้

---

[30] ราชบัณฑิตยสถาน, สารานุกรมเสรี, 15 เมษายน 2564, https://web.archive.org/web/20170715173151/http://rirs3.royin.go.th/coinages/webcoinage.php (21 พฤศจิกายน 2566)

[31] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย พิมพ์ครั้งที่ 39,* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 357

ฮอร์โมน คอร์ติซอล เพิ่มขึ้น เพราะการมีผลลดความว่องไวของระบบภูมิคุ้มกันร่างกาย ภูมิต้านทานที่ถูกกดไว้ ทำให้ป่วยง่าย ระบบทางเดินอาหารทำงานได้ไม่ดี เนื่องจากปกติ ร่างการจะสร้างเซลล์เคลือบกระเพาะลำไส้เล็ก แต่ผลจากความเครียด จะไม่ซ่อมแซมตัวเอง จึงเกิดแผลว่าผู้ที่มีความรู้สึกเกลียดชังเป็นศัตรู ความดันจะสูงขึ้น 40 วินาที ส่วนความโกรธ ทำให้ความดันสูงขึ้น 80 วินาที นั่นเอง

ดังนั้น การทำจิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เพราะเยาวชนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการเจริญเติบโต มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้ประสบปัญหามากมาย ตามปัจจัยการลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดู การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ย่อมเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรม ผู้ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิด เชาว์ปัญญา ความสำนึก มีสตินั้นเอง

2.2.2.4 ด้านความรู้ (ปัญญาภาวนา)

ความรู้ คือ พัฒนาปัญญา ความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างงมงาย[32] ในสังคีติสูตร[33] พระสารีบุตรกล่าวว่า ปัญญา ทำให้เกิดโดยวิธี คือ สดับตรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน[34] เป็นต้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการการพัฒนาปัญญาหรือปัญญาภาวนา มีความสำคัญในการพัฒนาปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่า intellectual อาจไม่ค่อยตรง เพราะคำว่า intellectual นี้ เน้นไปที่ความคิดเหตุผล ซึ่งเป็นเพียงขั้นหนึ่งหรือด้านหนึ่งของปัญญา ผู้รู้เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ก็จะไปถึงขั้นสุดท้าย คือ เป็นปัญญาที่ทำให้จิตใจ เป็นอิสระออกมาจากสิ่งต่าง ๆ คือ ไม่ยึดติดถือมั่นในโลกว่า สิ่งอะไรเข้ามา เราก็รับรู้ตาม ความเป็นจริง ปฏิบัติต่อมันตามเหตุผล ด้วยความรู้เท่าทันต่อเหตุปัจจัย แต่ไม่มีความยึดติดถือมั่นที่จะ มาบีบคั้นตัวเอง ไม่ทำให้เกิดทุกข์ โยงมาแต่ขั้นต้นเลยที่เดียวคือถ้ามีปัญญาถึงขั้นทำให้จิตใจเป็น อิสระ การับรู้ต่าง ๆ ก็บริสุทธิ์ การรับรู้สิ่งที่เข้ามาก็ตรงตามสภาพที่เป็นจริง จะเห็นว่าการ

---

[32] พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ครั้งที่ 12,* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 242.

[33] ที.ปา. (ไทย) 11/221-363/186-288.

[34] พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด*, (กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, 2548), หน้า 949.

พัฒนาปัญญาจึงมีความสำคัญมากต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข[35]

แม้ว่าปัญญาจะเป็นคุณธรรมสำคัญที่คนในสังคมควรยึดถือและนำมาปฏิบัติต่อกัน เพราะจะช่วยให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนต่างมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน[36] การไม่เบียดเบียนผู้อื่น สัตว์นั้นย่อมเบียดเบียนกันเป็นธรรมดา แต่ธรรมชาติของผู้ที่จะพ้นจากความเป็นสัตว์ ไปสู่ความเจริญโดยลำดับย่อมละเว้นการฆ่าและการเบียดเบียน เป็นไปตามธรรมชาติของผู้ล่า ที่จะต้องล่าเพื่อดำรงชีวิต[37]

การควบคุมจิตใจให้สงบ การควบคุมจิตใจให้สงบมีสติ เรียกอีกชื่อว่า “ภาวนา” จัดอยู่ในบุญกิริยา วัตถุในข้อสุดท้าย การภาวนาถือว่าเป็นการพัฒนาจิตใจให้อยู่กับความดีงาม เป็นการต่อยอดศีลที่ มุ่งพัฒนาความดีงามทางกายวาจา[38]

ตามที่กล่าวมา เมื่อกล่าวถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน รู้บาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างงมงาย สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการที่สามารถรู้การณ์ไกล สามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้ การพัฒนาเยาวชนตามแนวภาวนา 4 สามารถเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา คือการพัฒนาให้เกิดปัญญาซึ่งมีวิธีการเพื่อบรรลุถึงจุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคือการหลุดพ้น เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น

2.3 ปัญหาของเยาวชน

ผู้วิจัยศึกษาพบปัญหาเยาวชน เพื่อการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาให้รู้บริบทชุมชน เข้าใจเรื่องปัญหาของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดกับเยาวชนและสังคมโยรวม ด้วยวิธีที่จะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขแล้วไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคนได้ ตามปรากฏการณ์ปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้

---

[35] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย พิมพ์ครั้งที่ 39*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 356-367.

[36] ที.ปา. (ไทย) 11/140/167; 267/244; องฺ.จตุกฺก. 21/32/42; 256/335; องฺ.อฏฺฐก. 23/114/222; องฺ.นวก. 23/209/377.

[37] ที.ปา. (ไทย) 11/286/247; องฺ.ปญฺจก. 22/172/227; 264/307; อภิ.วิ. 35/77/388

[38] สงฺคณี.อ. (ไทย) 207; วิสุทธิ. 1/184.

2.3.1 ปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม

จากปัญหาอารมณ์และพฤติกรรมเกิดมาจากสาเหตุอาจเกิดจากการร้องไห้เพื่อต้องการเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ เพื่อน เพื่อทดสอบว่า พ่อแม่หรือเพื่อนรักเราจริงไหม รักเท่าคนอื่นไหม เรียนรู้มาตั้งแต่เด็กว่าใครขัดใจก็จะร้องไห้จนติดเป็นนิสัย วิธีการช่วยเหลือ กรณีติดเป็นนิสัยจะต้องใช้เวลานานในการรักษา กล่าวคือ

1) วัยรุ่นชอบโกหก วัยรุ่นโกหกเก่ง โกหกบ่อย ไม่พูดความจริงหรือพูดกำกวม จริงบ้างไม่จริงบ้าง ดร.สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน, กล่าวว่า “ที่ชอบโกหกมักมีสาเหตุ อย่างน้อย ๆ คือ จงใจที่จะไม่พูดความจริงปิดบังอำพรางความเป็นส่วนตัวของเขา ไม่ต้องการให้ใครรู้ เมื่อรู้ว่า ลูกโกหกโดยเฉพาะกรณีที่ลูกทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด ซึ่งเป็นสัญญาณว่ากำลังอยู่ในภาวะเครียด[39] นั่นเอง

มนตรี เมฆะวิภาต กล่าวว่า “ศีลเป็นหลักพื้นฐานการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักของการหักห้ามจิตใจไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและเป็นหลักการปฏิบัติที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความพอใจหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แต่ในการรักษาศีล 5 อย่างถูกต้อง และไม่ประพฤติผิดในศีลด้วยวิธีการต้องมีสติและความกลัวต่อบาปต่อไป[40]

2) วัยรุ่นชอบขโมยของ การลักขโมยของวัยรุ่นมักมีสาเหตุสำคัญ ๆ อย่างน้อย 3 อย่าง คือ 1. เพราะขาดการอบรมบ่มนิสัยหรือจริยธรรม 2. เพราะขาดแคลนในสิ่งที่ตนต้องการและปรารถนา 3. เพราะต้องการแก้แค้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ หรือองค์กรที่ตนสังกัด 4. เพราะมีปัญหาทางจิตใจ[41]

3) วัยรุ่นที่มีนิสัยเกียจคร้านหากวัยรุ่นเกียจคร้าน Ms. Cheryl Chia กล่าวว่า “สบาย ๆ ไม่อยากทำอะไร /นอนทั้งวัน ก่อนอื่นใด พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ จะต้องไม่ด่วนตกใจ ด่าทอตำหนิติเตียนให้เขารู้สึกเจ็บช้ำน้ำใจ จึงเข้าใจว่านั่นเป็นความประพฤติ ที่อาจเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวชั่วครู่ชั่วยาม แต่ถ้าพฤติกรรมเกียจคร้าน[42]

---

[39] ดร.สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน, เมื่อลูกกลายเป็นเด็กชอบโกหก, 11 ธันวาคม 2563, https://www.thaipbskids.com/contents/5fcdcc887fd77a9f03a427ea (26 สิงหาคม 2565)

[40] มนตรี เมฆะวิภาต, แนวทางการรักษาศีลของเยาวชนไทยยุค 4.0, *Journal of Palisueksabuddhaghosa Review, Vol 8 No. 1* (January–April 2022): 225.

[41] หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ขโมยของ-ปัญหาในวัยรุ่น, 15 มกราคม 2564, https://www.thaihealth.or.th/โรคชอบขโมย-อาการป่วยทาง/ (26 สิงหาคม 2565)

[42] Ms. Cheryl Chia, นักกายภาพบำบัดเด็กและผู้ก่อตั้งสถาบัน BrainFit®, 12 สิงหาคม 2564, https://www.brainfit.co.th/th/training/ความขี้เกียจเป็นนิสัยหรืออาการที่แก้ได้?-1 (26 สิงหาคม 2565)

4) วัยรุ่นที่ใช้เงินเปลือง ปัญหาการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น เช่น ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว ชอบซื้อ ของที่ไม่จำเป็น แรก ๆ ที่ซื้อมา ก็อาจจะเห่อ พอนานเข้าก็เบื่อแล้ว เลิกสนใจไปเลย หรือไม่ก็ซื้อ เพราะอยากมีเหมือนเพื่อน ๆ ถ้าเป็นเช่นนี้คุณควร ฝึกให้ลูกรับผิดชอบค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ตามที่กล่าวมา เป็นปัญหาอารมณ์ มีพฤติกรรมเกิดมาจากสาเหตุ อาจเกิดจากการร้องไห้เพื่อต้องการเรียกร้องความสนใจ เพื่อทดสอบว่า รักเราจริงไหม รักเท่าคนอื่นไหม เรียนรู้มาตั้งแต่เด็กว่าใครขัดใจ ก็จะร้องไห้จนติดเป็นนิสัย วิธีการช่วยเหลือ กรณีติดเป็นนิสัยจะต้องใช้เวลานานในการรักษาได้

2.3.2 ปัญหาทางความคิด

การศึกษาอารมณ์ที่เป็นปัญหาทางความคิด มีพฤติกรรมเกิดมาจากสาเหตุอาจเกิดจากการร้องไห้เพื่อต้องการเรียกร้องความสนใจจากพ่อ แม่ เพื่อน มีปัญหาหนึ่งที่มักพบได้บ่อยในหมู่วัยรุ่น คือ จะชอบวิตกกังวลกับเรื่องที่ผ่านมาแล้วในอดีต และบางคนจะเป็นห่วงถึงเรื่องอนาคตที่ยังมาไม่ถึง เป็นความคิดที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ เป็นทุกข์ แต่ก็ไม่สามารถหยุดคิดได้ ตามที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า “สุขภาพจิต (Mental Health) คือ ภาวะจิตใจที่เป็นสุข สามารถปรับตัวแก้ปัญหา สร้างสรรค์ทำงานได้ มีความรู้ สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ได้ และลักษณะความเป็นอยู่ในการดำรงชีพ วางตัวได้อย่างเหมาะสม ปราศจากอาการป่วยของโรคทางจิตใจและร่างกาย[43]”

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า สังขาร (Mental Formations หรือ Volitional Activities) ได้แก่องค์ประกอบหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต มีเจตนาเป็นตัวนำ ซึ่งแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็นกลาง ๆ ปรุงแปรการตริตรึกนึกคิดในใจ และการแสดงออกทางกายวาจา ให้เป็นไปต่าง ๆ เป็นที่มาของกรรม เรียกรวมอย่างง่าย ๆ ว่า เครื่องปรุงของจิต เครื่องปรุงของความคิด เครื่องปรุงของกรรม[44]

ตามที่กล่าวมา อารมณ์ที่เป็นปัญหาทางความคิด มีพฤติกรรมเกิดมาจากสาเหตุอาจเกิดจากการร้องไห้เพื่อต้องการเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ หรือเพื่อน แต่สามารถปรับตัวแก้ปัญหา สร้างสรรค์ทำงานได้ มีความรู้ สึกที่ดีต่อตนและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ได้

---

[43] กรมสุขภาพจิต, สุขภาพจิต, โดยกระทรวงสาธารณสุขรายงานการวิจัยการทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิต; 2545 https://dmh.go.th/faq/mentalhealth.asp (20 สิงหาคม 2565)

[44] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2565), หน้า 25.

2.3.3 ปัญหาความรุนแรง

การศึกษาเยาวชน ในประเด็นปัญหาทางสังคมนี้ เกิดจากพ่อแม่วัยรุ่นที่ยังขาดวุฒิภาวะ ความพร้อมและความสามารถในการเลี้ยงดูลูกมักมีปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พบบ่อยในเยาวชน คือ ไม่เรียนหนังสือ ติดเกมส์ การพนัน การเรียน การปรับตัว ปัญหาทางเพศ เป็นต้น

มนตรี เมฆะวิภาต กล่าวว่า ศีลเป็นหลักพื้นฐานการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักของการหักห้ามจิตใจไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและเป็นหลักการปฏิบัติที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความพอใจหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การส่งเสริมเยาวชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างถูกต้องด้วยวิธีการต้องมีสติและความกลัวต่อบาปต่อไป[45]

พระครูสุนทรเขมาภินันท์ และพระใบฎีกาทวี อาจิณฺโณ (ทับทิมสุข) กล่าวว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนกับสังคมไทยปัจจุบัน นับวันจะเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกลายเป็นปัญหาเพื่อส่งเสริมแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป[46]

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า “เนื่องด้วยกรรมนิยาม เป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง ครอบคลุมโลกแห่งเจตจำนง และการปรุงแต่งสร้างสรรค์ทั้งหมดของมนุษย์ เป็นแกนนำในการปรุงแต่งชีวิตตนเองของมนุษย์แต่ละคน[47]”

รังสิรัศม์ วงศ์อุปราช และคณะ กล่าวว่า “แนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมและการประยุกต์ใช้อย่างครอบคลุมโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอยู่บนพื้นฐานของการทบทวนแนวคิดทั้งทางทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ การให้ความรู้ผ่านสื่อ แผ่นพับ หรือวีดีโอแก่ผู้ปกครอง ตลอดจนการเยี่ยมบ้านชุมชนก็จะช่วยให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น[48]”

ตามที่กล่าวมา เยาวชน ในประเด็นปัญหาทางสังคมนี้ เกิดจากพ่อแม่วัยรุ่นที่ยังขาดวุฒิภาวะ ความพร้อม ความสามารถในการเลี้ยงดูลูกมักมีปัญหาด้านอารมณ์พฤติกรรม จึงมีแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมและการประยุกต์ใช้อย่างครอบคลุมโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

---

[45] มนตรี เมฆะวิภาต, “แนวทางการรักษาศีลของเยาวชนไทยยุค 4.0”, *วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565): 225-239.

[46] พระครูสุนทรเขมาภินันท์ และพระใบฎีกาทวี อาจิณฺโณ (ทับทิมสุข), “ปัญหาการคบมิตรของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย พุทธบูรณาการเข้ากับหลักธรรมในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี”, *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง,* ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 254-270.

[47] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2565), หน้า 249.

[48] รังสิรัศม์ วงศ์อุปราช และคณะ, “แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์”, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี,* ปีที่ 9 ฉบับที่ 19 (พฤษภาคม–สิงหาคม 2558): 76-93.

2.3.4 ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม

จากปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ในกลุ่มเด็กมีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่า ๆ กัน คำว่า คุณธรรม (Morality หรือ Virtue) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้อธิบายความหมายของคำคุณธรรมว่า สภาพคุณงามความดี คุณธรรมเป็นกุศลธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข เป็นธรรมอันพึงมีให้เกิดขึ้นนั่น คำว่า จริยธรรม (Ethics) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้อธิบายความหมายของคำจริยธรรมว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติมีศีลธรรม ตามที่**สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)** กล่าวว่า พุทธธรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ สัจธรรมส่วนหนึ่ง กับ จริยธรรมส่วนหนึ่ง แล้วกำหนดความหมายขึ้นใช้ในที่นี้โดยเฉพาะ โดยกำหนดให้สัจธรรมเป็นส่วนแสดงสภาวะ และจริยธรรมเป็นฝ่ายข้อประพฤติปฏิบัติทั้งหมด[49]

สมเดช นามเกตุ และคณะ กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบปัญหาคนในสังคมเสื่อมถอยจริยธรรม ตั้งแต่ระดับนักการเมือง ข้าราชการ เช่น การทุจริตคอรัปชั่น หลักธรรมที่ควรนำมาเป็นทฤษฎี เพื่อพัฒนาจริยธรรม คือหลักไตรสิกขา และมงคล 38 ประการ[50] เป็นต้น

เพ็ญพักต์ นนทะภา และศิลปพร ศรีจั่นเพชร กล่าวว่า เพราะปัญหาทางจริยธรรม คือสถานการณ์ของบุคคลในการเลือก การกระทำระหว่างสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง สิ่งที่ผิดศีลธรรม มีจริยธรรม สำหรับในภาคธุรกิจตัวอย่างปัญหาระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผล เรียกว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน[51] นั่นเอง

เบญจวรรณ ชยางกูร ณ อยุธยา กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมความกตัญญูกตเวทีของเยาวชนไทย มีปัญหาที่เกิดกับเยาวชนไทยจำนวนมาก เยาวชนเห็นคุณค่าทางวัตถุมากกว่าเห็นคุณค่าทางด้านจิตใจ อาศัยรูปแบบการปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ 1. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 2. วิถีประชา และ 3. การเรียนรู้แบบองค์รวม[52]

---

[49] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44*, อ้างแล้ว.

[50] สมเดช นามเกตุ และคณะ, “การปลูกจิตสำนึกทางจริยธรรมในสังคมไทย”, *วารสารปัญญาปณิธาน*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มิถุนายน 2561): 13-27.

[51] เพ็ญพักต์ นนทะภา และศิลปพร ศรีจั่นเพชร, “ปัญหาและผลกระทบจากการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพมาใช้ของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและขนาดกลาง”, *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ,* ฉบับที่ 3 ปีที่ 1 (20 สิงหาคม, 2565): 1-11.

[52] เบญจวรรณ ชยางกูร ณ อยุธยา, “การปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยเชิงพุทธบูรณาการ”, *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม,* ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน, 2565): 167-176.

พระปลัดนิคม กตปญฺโญ และคณะ กล่าวว่า เด็กและเยาวชนขาดการอบรมสั่งสอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการศึกษาหลักธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีกระบวนการพัฒนาเยาวชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 นำเสนอแนวทางการพัฒนาทุกด้าน ซึ่งพระวิทยากรต้องผลิตสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม[53]

พระมหายุทธพิชาญ โยธสาสโน กล่าวว่า สังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะของการขาดความสมดุล พอดี ซึ่งสถานการณ์ด้านสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน มีข้อมูลหลายประการที่บ่งชี้ว่าสังคมไทยอยู่ในภาวะเจ็บป่วย จำเป็นต้องได้รับการเยียวยาฟื้นฟูพัฒนา พบว่า สังคมไทยมุ่งเป็นการรักษาพยาบาลมากกว่าการป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ[54]

สุชน ประวัติดี กล่าวว่า รูปแบบการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจิตสังคมต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันทางสังคม ทั้ง 5 คือ ครอบครัว ศาสนา ชุมชน โรงเรียน และสื่อมวลชน ด้วยบูรณาการหลักความสันโดษ เมื่อได้รับประโยชน์จากจิตอาสา ก็ยินดีพอใจ ก็ทำให้เห็นคุณค่าของตัวเองและผู้อื่น ส่งผลให้มีสุขภาพจิตดี เมื่อรู้ว่าที่ทำมาแล้วถูกทาง ก็ยิ่งทำต่อไปอย่างสม่ำเสมอ คือ มีวินัย[55]

ตามที่กล่าวมา เป็นปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ในกลุ่มเด็กมีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่า ๆ กัน เป็นต้น ธรรมฝ่ายสภาวะและตัวกฎของธรรมชาติ เรียกว่า มัชเฌนธรรมเทศนา ภาคหลังกล่าวถึงความรู้ภาคปฏิบัติ คือการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะและตัวกฎ เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา[56] เป็นต้น

2.4 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนโดยรวม

สำหรับผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวกนั้น ประกอบด้วยการส่งเสริมความผูกพัน ความยืดหยุ่น ความสามารถทางสังคมอารมณ์ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมและศีลธรรม การตัดสินใจด้วยตนเอง จิตความสามารถในตนเอง อัตลักษณ์ที่ชัดเจนและเป็นบวก มีบรรทัดฐานทางสังคมและ เรื่อง

---

[53] พระปลัดนิคม กตปญฺโญ และคณะ, “การพัฒนาเยาวชนต้นแบบ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 9 (กันยายน, 2565): 57-72.

[54] พระมหายุทธพิชาญ โยธสาสโน, “คุณธรรมจริยธรรมหัวใจการพัฒนามนุษย์”, *วารสารมหาจุฬาคชสาร,* ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2560): 12-21.

[55] สุชน ประวัติดี, “รูปแบบการพัฒนาความสันโดษในกระบวนการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจิตสังคมของเยาวชนไทย”, พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562, หน้า 30.

[56] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44,* (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2565), หน้า 10.

ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่ นี้เป็นเรื่องตามวัยวัยรุ่นด้วย ไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครองบอก ส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ด้านการเรียน การใช้สมอง สติ ปัญญา ในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากเด็กวัยรุ่นบางคนเที่ยวกลางคืน กล่าวคือ

2.4.1 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวก

ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวก ประกอบด้วยการส่งเสริมความผูกพัน ความยืดหยุ่น ความสามารถทางสังคมอารมณ์ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมและศีลธรรม การตัดสินใจด้วยตนเอง จิตความสามารถในตนเอง อัตลักษณ์ที่ชัดเจนและเป็นบวก มีบรรทัดฐานทางสังคม พิทักษ์ สุพรรโณภาพ (Pitak Supannopaph), กล่าวว่า การคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางจิตวิทยาตัวอื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดี มีมุมมองชีวิตที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จนสำเร็จ เป็นคนที่มีความสุขในชีวิตได้[57] ถ้าสามารถคิดในเชิงบวกได้ตลอดเวลา มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและความสุข[58] เป็นต้น

วัชรินทร์ ชาญศิลป์ กล่าวว่า กลุ่มเยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปีที่กาลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที 6 และระดับอุดมศึกษาจำแนกตามรายภาคทั้ง 6 ภาค ส่วนใหญ่มีระดับความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านอินเตอร์เน็ต เยาวชนไทยพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง[59]”

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ช่วงต้น บอกผ่านมาทั้งเชิงลบเชิงบวกแล้ว ในที่สุด จะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ก็ต้องปิดรายการด้วยคำเชิงลบ ให้เด็ดขาดว่า ทุกข์ไม่เหลือแล้ว โดยนัยว่า เพียรปฏิบัติเพื่อเข้าถึงสุขที่สูงขึ้นไปจนสูงสุด ก็คือพัฒนาจนถึงความสุขที่สมบูรณ์ ที่เป็นบรมสุขนั่นเอง[60] เป็นต้น

การหามุมมองที่เป็นบวก มุมมองที่ทำให้เรานั้นมีแง่คิดที่ดี ซึ่งให้ประโยชน์ ตามกระบวนการก่อผลที่ละเอียดซับซ้อนเนื่องด้วยปัจจัยหลายอย่าง จนพอหยั่งเห็นแนวแห่งความละเอียดซับซ้อน ที่อาจเป็นไปได้เกินกว่าจะคาดหมายเอาอย่างง่าย ๆ และให้เกิดความมั่นใจในความเป็นไป

---

[57] พิทักษ์ สุพรรโณภาพ, “การคิดเชิงบวก: ตัวแปรในการพัฒนาชีวิต”, *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*, ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (กันยายน–ธันวาคม, 2561): 1958-1978.

[58] ประดินันท์ อุปรมัย, การคิดเชิงบวกเพื่อคุณภาพชีวิต, มปน., สืบค้นจาก https://healthserv.net/การคิดเชิงบวกเพื่อคุณภาพชีวิต-459 (17 กันยายน 2565)

[59] วัชรินทร์ ชาญศิลป์, “ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย”, *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,* ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2561): 188.

[60] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2566), หน้า 1143.

ตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย จากความคิดดีงาม เกิดจากความรู้ความเข้าใจถูกต้อง[61] เป็นที่สุด คำว่า Positivity คือ คิดบวก เป็นการคิด การรู้สึก หรือการมองอย่างมีความหวังว่าต้องมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น นับเป็นพลังทางความคิดที่จะช่วยให้ผ่านพ้นสถานการณ์อันเลวร้ายไปได้ โดยการคิดบวกเริ่มต้นได้ง่าย ๆ ด้วยการคิด พูดคุยกับตนเองก่อน[62] คำว่า Optimism คือ การมองโลกในแง่ดี ไม่ใช่ที่จะมองข้ามในสถานการณ์ปัจจุบันไปว่า ไม่สนใจเรื่องราวที่เกิดขึ้น แต่เราเชื่อมั่นว่าจะมีสิ่งดี ๆ มีเรื่องราวดี ๆ ที่เป็นบวกเกิดขึ้นในอนาคตแน่นอน ศรัทธาและเชื่อมั่นในเรื่องราวของอนาคตว่ามันจะต้องมีเรื่องดีเกิดขึ้น[63]

การเป็นคนคิดบวกไม่ว่าเรื่องไหนก็เป็นสิ่งที่ดีด้วยกันทั้งนั้น เพราะคนคิดบวกจะเป็นคนที่ไม่เครียดและเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีผลช่วยทำให้งานการที่ทำสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะการคุยกับคนอารมณ์ดีจะทำให้ผู้ที่คุยรู้สึกดีไปด้วย ไม่รู้สึกเครียด สำหรับใครที่ไม่ค่อยคิดบวกเรามีวิธีช่วยฝึกให้คุณคิดบวกกันได้ง่าย ๆ กล่าวคือ

ขั้นที่ 1: มองตัวเองในแง่ดี การที่คนเราจะมองโลกหรือมองคนอื่นในแง่ดีได้ ต้องมาจากพื้นฐานที่มองและเชื่อว่าตัวเองดีเสียก่อน ขั้นตอนเพื่อการมองตัวเองว่าดี มีดังต่อไปนี้ -หาข้อดีของตนเอง -ถ่อมตัว -นอกจากจะรู้จุดแข็งแล้ว ต้องสำรวจจุดอ่อนอีกด้วย -เพิ่มความดี แม้จะรู้ว่าตนมีข้อดีในด้านใดบ้าง แล้วค่อย ๆ ฝึกฝนไปทีละข้อ[64]

ขั้นที่ 2: มองคนอื่นในแง่ดี เมื่อผ่านบันไดขั้นแรกมาแล้ว จะทำให้เราเริ่มตระหนักว่าคนทุกคนล้วนแต่ไม่สมบูรณ์ แต่เห็นความดีของเขาจริง ๆ

ขั้นที่ 3: มองวิกฤติให้เป็นโอกาส เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ขึ้น ลองมองความทุกข์หรือปัญหานั้นเป็นเรื่องธรรมดา โดยฝึกสมาธิ ช่วยงานการกุศล เป็นต้น

ขั้นที่ 4: หมั่นบอกกับตัวเองในเรื่องที่ดี ชื่อว่าเป็นความคิดก็มักจะอยู่กับเราไม่นาน แต่ความคิดก็มักเป็นต้นทางและบ่อเกิดของการกระทำ แม้ค่าตอบแทนจะน้อยแต่ก็ทำให้ได้ประสบการณ์ที่หาไม่ได้ง่าย ๆ ฯลฯ

---

[61] สุรีย์ ธีระปกรณ์กุล, “รูปแบบการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร”, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2556, หน้า 129-155.

[62] ดร.ฉัตรชัย ตวงรัตนพันธ์, การคิดบวก และมองโลกในแง่ดี, 1 กรกฎาคม 2564, https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/127696-1 21 พฤศจิกายน 2566)

[63] เรื่องเดียวกัน, มปน.

[64] เทพ สงวนกิตติพันธุ์, *ความคิดเชิงบวก*, 4 ธันวาคม 2564, https://healthserv.net/การคิดเชิงบวกเพื่อคุณภาพชีวิต-459 -1 (17 กันยายน 2565)

ขั้นที่ 5: ใช้ประโยชน์จากคำว่า “ขอบคุณ” เคยมีคำสอนจาก รศ.ดร.ทัศนา แสวงศักดิ์ ได้กล่าวว่า เมื่อต้องพบเจอเรื่องร้าย จงยิ้มแล้วกล่าวคำว่า “ขอบคุณ” เพราะนั่นคือบททดสอบที่ดีของการมีชีวิตที่เข้มแข็ง เข้าใจถึงความผิดพลาดว่าสิ่งใดไม่ควรทำและช่วยให้รู้จักมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดนั้นซ้ำอีก[65]

2.4.2 ผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงลบ

ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่นี้ เป็นเรื่องตามวัยของวัยรุ่น ซึ่งไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครองบอก ส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ด้านการเรียน การใช้สมอง สติปัญญาในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากเด็กวัยรุ่นบางคนเที่ยวกลางคืน ทำให้มีผลผลกระทบต่ออนาคตของวัยรุ่น การมีรักในวัยเรียนของวัยรุ่นยังเป็นเรื่องของความ”อยากลอง” “ตามเพื่อน” สำหรับเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กำลังได้รับผลกระทบทางด้านลบจากสื่อ 3 ประเด็นหลัก คือ

1. การบริโภคนิยม เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ เนื่องจากการบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณค่าทางอาหาร เช่น Fast-food ส่งผลต่อการเกิดภาวะอ้วนได้ เพาะบ่มนิสัยบริโภคนิยมจากการนำเสนอสินค้าต่าง ๆ ทางอินเตอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ มีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ใช้เงินอย่างมากไปกับสินค้าต่าง ๆ สร้างความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับรูปร่าง ลดความอ้วนเนื่องจากมีสื่อโฆษณา “ผอมเพรียว” มากมาย

2. พฤติกรรมทางเพศ มักจะเกิดจากการเลียนแบบสื่อ โดยเฉพาะทีวีเป็นตัวแบบที่สำคัญของการแสดงออกทางเพศของเด็ก เช่น เพศสัมพันธ์วัยเรียน ล่วงละเมิด หลงในมายาคติทางเพศ เสพติดเซ็กส์ เป็นต้น แล้วเด็กก็นำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ถูกยั่วยุทางเพศจนขาดการยับยั้งชั่งใจกับเพศตรงข้าม เสี่ยงต่อการถูกล่อลวงในห้องแชทและอีเมล์

3. ความรุนแรง แนวโน้มด้านบุคลิกและนิสัยเสื่อมถอย เช่น มนุษยสัมพันธ์ต่ำ โลกส่วนตัวที่สูงครอบครัวถูกมองข้าม คนแปลกหน้าได้รับไว้วางใจ พฤติกรรมยับยั้งชั่งใจต่อเรื่องที่ไม่ดีต่าง ๆ ลดลง พฤติกรรมเลียนแบบต่าง ๆ และเว็บไซต์วิปริต เสี่ยงที่จะขโมยบัตรเครดิตหรือขโมยเงินผู้ปกครองมาใช้เพื่อซื้อสินค้าออนไลน์ หรือสินค้าที่โฆษณาตามสื่อต่าง ๆ[66]

พระมหาทนงศักดิ์ ธีรสกฺโก (ตาดี) ได้ทำวิจัยเรื่อง หลักสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญาเถรวาท” ผลการวิจัย พบว่า หลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชีวิตและต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย หรือเป็นอันตรายต่อเองและคนอื่นๆ ถือเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรู้สึกเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ภายใต้การปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน มีหลักธรรมที่เกี่ยวกับสัมมาอาชีวะนั้นมีทั้งที่เป็นไปเพื่อสนับสนุนและขัดแย้งในด้าน

---

[65] เรื่องเดียวกัน.

[66] Malaporn Wichai, สื่อกับผลกระทบต่อการบริโภคของเด็กและเยาวชน, 1 ตุลาคม 2554, https://www.gotoknow.org/posts/400183-1 (17 กันยายน 2565)

เจตนา ผลลัพธ์และวิธีการ สำหรับหลักธรรมที่สนับสนุนนั้น ได้แก่ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ สัมมาทิฐิ ส่วนหลักธรรมที่ขัดแย้งนั้น ได้แก่ มิจฉาวณิชชา 5 อบายมุข 6 และนิวรณ์ 5 และวิเคราะห์หลักปฏิบัติสัมมาอาชีวะตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแล้วทราบว่า เป็นแนวคิดในด้านการตอบสนองร่างกาย มีหลักธรรมมาเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นตัวอย่างพฤติกรรมเชิงบวกและชี้ให้เห็นพฤติกรรมเชิงลบ เป็นแนวคิดที่เน้นวิธีการและผลลัพธ์ที่เป็นไปเพื่อสันติสุขเชิงสังคม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการมีอาชีพสุจริตและมีคุณค่าต่อการพัฒนาจิตใจให้มีความสงบเย็น[67]เป็นต้น

ชานนท์ คันธฤทธิ์ กล่าวว่า สภาพปัญหาการกระทำความผิดคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร สภาพปัญหาการเลี้ยงดูของครอบครัว มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ครอบครัวมีปัญหาบางส่วนก็มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน สภาพปัญหากลุ่มเพื่อน โดยเกิดจากการชักชวน มีการลักลอบทำสิ่งผิดกฎหมายหรือช่องทางแห่งอบายมุข ทำธุรกิจที่ผิดกฎหมาย[68]

ตามที่กล่าวมา วัยวัยรุ่นส่วนมากไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จะเชื่อและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าด้านการเรียน การใช้สมอง สติปัญญาในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากเด็กวัยรุ่นบางคนเที่ยวกลางคืน และไม่มีเวลาสำหรับพักผ่อน ความคิดก็ไม่ไปกับสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ ทำให้จิตใจเหม่อลอย ไม่มีสติในการเรียน ทำให้มีผลผลกระทบต่ออนาคตของวัยรุ่น การมีรักในวัยเรียนของวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นบางคนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เป็นต้น

2.5 สรุปผล

การพัฒนาเยาวชนนั้น เป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเจริญเติบโตในอนาคต ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม การนำวิธีพัฒนาตามหลักภาวนา 4 ให้มีผลต่อการแก้ปัญหาได้ด้วยตนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างปกติสุข เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของชาตินั้น ก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติ ปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กเยาวชน และต้องนำส่งเด็กเยาวชนเข้าไปยังศูนย์พึ่งได้ อีกทั้งพบว่า ความรุนแรงยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลทั้งหมดนี้ยังไม่นับรวมจำนวนเด็กเยาวชนที่เข้าไม่ถึงการช่วยเหลือ มีผลกระทบต่อตัวของเยาวชน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งปัญหานี้ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ การศึกษาเรียนรู้ สำหรับแนวทางการในการแก้ปัญหา การใช้หลักภาวนา

---

[67] พระมหาทนงศักดิ์ ธีรสกฺโก (ตาดี), “หลักสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญาเถรวาท”, ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2564, หน้า 84.

[68] ชานนท์ คันธฤทธิ์, “แนวทางการลดพฤติกรรมการกระทำความผิดคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร”, *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (กันยายน 2565): 1-12

4 มากำหนดตามแนวคิดและทัศนะมีต่อเยาวชน เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการเจริญเติบโต มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้ประสบปัญหามากมาย

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาให้รู้ บริบทชุมชน เข้าใจเรื่องปัญหาของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดกับเยาวชนและสังคมโยรวม ด้วยวิธีที่จะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุข แล้วไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคนได้ ตามปรากฏการณ์ปัญหาต่าง ๆ คือ ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม, ปัญหาทางความคิด, ปัญหาความรุนแรง, ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม เป็นปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ในกลุ่มเด็กมีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่า ๆ กัน การศึกษาผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวก ประกอบด้วยการส่งเสริมความผูกพัน ยืดหยุ่นทางสังคมอารมณ์ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมและศีลธรรม การตัดสินใจ มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน และเป็นบวก มีบรรทัดฐานทางสังคมและวัยวัยรุ่นไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จะเชื่อและตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ นั้นเอง

ตามที่กล่าวมา เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและพึ่งพาตนเองได้เช่นเดียวกับกลุ่มเยาวชนของประเทศที่กำลังจะได้เรียนรู้ถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อที่จะได้ทบทวนตัวเอง เรียนรู้ตัวเอง เรียนรู้ชุมชนเพื่อที่จะหาแนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ดังนั้น ถ้าเยาวชนให้ความสำคัญและรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาปัญหาที่เกิดขึ้นปัญหาก็จะคลี่คลายเร็วขึ้นและยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3
หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยจะนำเสนอภายใต้กรอบของแนวพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อการพัฒนาเยาวชน ตามที่ได้นิยาม ในบทที่ 1 แล้วนำเสนอโดยลำดับ หลังจากนั้น จะชี้แจงให้เห็นว่า การส่งเสริมการพัฒนา วางกิจกรรม วิธีการฝึกอบรมตามลำดับ ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพุทธปรัชญา

3.2 ความหมายของพุทธปรัชญาเถรวาท

3.3 ความสำคัญของพุทธปรัชญาเถรวาท

3.4 หลักพุทธปรัชญาเถรวาทสำหรับการพัฒนาเยาวชน (ภาวนา 4)

3.4.1 กิจกรรมกายภาวนา

3.4.2 กิจกรรมศีลภาวนา

3.4.3 กิจกรรมจิตภาวนา

3.4.4 กิจกรรมปัญญาภาวนา

3.5 สรุปการพัฒนาเยาวชน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพุทธปรัชญา

แนวคิดเกี่ยวกับพุทธปรัชญา คือ หลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) และหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) หลักธรรมบางประการของพระพุทธศาสนา เมื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการขององค์ความรู้ทางปรัชญา จากนิยามความหมายนี้ ทำให้มองเห็นขอบเขตของพุทธปรัชญาว่าจำกัดอยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรมของพุทธศาสนาเท่านั้น จะไม่รวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เว้นเสียแต่ว่าองค์ประกอบเหล่านี้ จะเกี่ยวโยง เพื่อศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลเชิงปรัชญา

พุทธปรัชญาเถรวาท ศึกษาว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามปลุกเร้าให้เห็น ให้มีความรู้สึกอันดี ด้วยค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต อันเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิตนั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งผู้รู้มีพระพุทธเจ้า ได้ทรงวางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ สมบูรณ์ด้วยสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด

อีกอย่าง หลักพุทธปรัชญาเป็นหลักการสากล กล่าวถึงหลักความประพฤติ เกณฑ์ตัดสินความถูก-ผิด ควร-ไม่ควร ที่มนุษย์แสดงออกตามความเชื่อของตนแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นบรรทัดฐานในทางสังคมและเป็นหลักการประสานมนุษย์ในแต่ละสังคมให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งจะมีผล ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม เป็นต้น พระพุทธศาสนาแบ่งมุมมองทางปรัชญาเช่นเดียวกับระบบแนวคิดอื่น ๆ ของอินเดีย เช่น ความเชื่อในเรื่องกรรม -ความสัมพันธ์ของเหตุและผล สังสารวัฏ -แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายและการเกิดใหม่ที่เป็นวัฏจักร ธรรมะ -แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม หน้าที่และคุณค่า ความไม่เที่ยง (อนิจจัง) ของวัตถุสิ่งของและร่างกาย ความเป็นไปได้ของการปลดปล่อยทางจิตวิญญาณ (นิพพาน หรือโมกษะ) แนวคิดของพุทธปรัชญาที่แตกต่างจากปรัชญาฮินดูและเชนที่สำคัญคือการปฏิเสธจิตวิญญาณที่เป็นนิรันดร (อาตมัน) เพื่อสนับสนุนคำสอนอนัตตา (ไม่ใช่ตัวตน)

ในการศึกษาเรื่องชีวิตตามความเป็นจริงที่นำไปสู่ความดี และเข้าใจสาเหตุของกุศลกรรมการ ทำความดี เพื่อเข้าใจการพัฒนาการศึกษาในแนวทางพุทธปรัชญาเถรวาทที่ต้องมีความสัมพันธ์กันอยู่ เป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งผู้รู้มีพระพุทธเจ้า ได้ทรงวางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น เพราะว่า พุทธปรัชญา ได้แก่ หลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) และหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) บางประการของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา จากนิยามความหมายนี้ทำให้มองเห็นขอบเขตของพุทธปรัชญาว่าจำกัดอยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรมของพุทธศาสนาเท่านั้น จะไม่รวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เว้นเสียแต่ว่าองค์ประกอบเหล่านี้ จะเกี่ยวโยงกับศาสนธรรม จึงจะศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลเชิงปรัชญาด้วยเท่านั้น

รูปแบบพัฒนาด้วยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนากับพุทธปรัชญา[1] จะมีบ่อเกิดมาแหล่งเดียวกัน คือ ประสบการณ์ของชีวิตมนุษย์ก็ตาม แต่มีลักษณะพิเศษเฉพาะอย่างตามธรรมชาติของประสบการณ์ วิธีการ และจุดหมายของแต่ละวิชา ซึ่งอาจยกมาเปรียบเทียบให้เห็นเป็นประเด็นได้[2] กล่าวคือ 1) พุทธศาสนามุ่งแสวงหาความรู้ คือ รูปแบบวิถีทางและอิทธิพลของตนที่มีต่อชีวิตและสังคมรวมทั้งการตีความหลักคำสอนต่าง ๆ 2) พุทธปรัชญามุ่งแสวงหากฎทั่วไป ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของมนุษย์โดยทั่วไป ส่วนปรัชญาไม่ได้มุ่งแสวงหากฎทั่วไปเหมือนวิทยาศาสตร์ 3) พุทธศาสนาไม่ได้ใช้เหตุผลอย่างเดียวมาอธิบายประสบการณ์ของชีวิต แต่อาศัยความงาม อารมณ์และความรู้ความศรัทธามาเป็นองค์ประกอบ เพื่อที่จะเข้าใจในหลักธรรมของศาสนา 4) พุทธศาสนามุ่งหมายที่จะต้องพิสูจน์ความจริง อันเป็นคำตอบปัญหาเรื่องชีวิต ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตนในแต่ละศาสนาบางอย่างอาจจะสอดคล้องลงรอยกันกับวิธีการวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ 5) พุทธศาสนายึดมั่นในเรื่องคุณค่า

---

[1] ศ.ดร.จานงค์ อดิวัฒนสิทธิ์, *ปรัชญาทางสังคมแห่งพระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: หจก.นิติธรรมการพิมพ์, 2562), หน้า 128.

[2] เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

ข้อเท็จจริง ถือว่ามีมาในศาสนาเพราะทำให้การปฏิบัติตามหลักมีความหมาย แต่พุทธปรัชญา มีปัญหาเรื่องคุณค่า ข้อเท็จจริง แสดงบทบาทแตกต่างกัน[3]

พุทธปรัชญาการศึกษาจึงเป็นระบบการศึกษาหนึ่งที่ได้นำเอาคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ในระบบการศึกษาไทย สังคมมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดแต่ต้องควบคู่กับการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ด้วยพุทธปรัชญาการศึกษาซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนตามหลักพุทธปรัชญาเพื่อความหลุดพ้นจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่บีบคั้น ขัดขวาง และแสวงหาความเป็นอิสระเพื่อจะเสวยผลแห่งความมีชีวิตของตน อย่างปลอดโปร่งโล่งเบา กระบวนการของชีวิต และการดำเนินชีวิตแต่ละขณะก็คือการเผชิญปัญหาและพยายามแก้ปัญหาหรือการเผชิญทุกข์และหาทางออกจากทุกข์นั่น ดังนั้น หลักการศึกษาทางพุทธปรัชญาควบคู่กับการปฏิบัติด้วยเสมอ[4]

อาจกล่าวได้ว่า พุทธปรัชญาสอนไม่ให้ยอมรับความเชื่องมงาย พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ทรงแสดงทางสายกลางเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกต้องตามลำดับคือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสอกคล้องกับงานวิจัยของ**พระเจริญ วฑฺฒโน (มันจะนา)** กล่าวว่า “1) เยาวชนเป็นผู้มีความสำคัญต่อประเทศชาติเพราะจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่เยาวชนในปัจจุบันกลับกลายเป็นกลุ่มที่เป็นปัญหามากเยาวชนที่ไม่สามารถปรับตัวได้จะกลายเป็นปัญหาในสังคม มีเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอก อันประกอบสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ 2) หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีหลักการว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนได้มีหลักธรรมสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการศึกษา ได้แก่ ปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการที่เป็นศรัทธา ในพระพุทธศาสนาการคบเพื่อนมิตรแท้และมิตรเทียม 3) แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนต้นแบบการตื่นรู้เชิงพุทธบูรณาการ ภาคทฤษฎีได้บูรณาการหลักธรรมที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้นกับแนวคิดและหลักการทางจิตวิทยา สำหรับภาคปฏิบัติได้บูรณาการหลักธรรมจากพระพุทธศาสนา กับแนวคิดและหลักการทางจิตวิทยาและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 ได้แนวคิดใน 3 มิติที่เป็นองค์ความรู้ใหม่เยาวชนเป็นผู้ที่มีปัญญาการตื่นรู้มีความเชื่อมั่นถูกต้องมีพฤติกรรมดี มีการฝึกฝนตน[5]

---

[3] พระมหาคมคาย สิริปญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบพุทธปรัชญากับสังคมวิทยา”, *วารสารปณิธาน,* ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565): 128-163.

[4] พระอัครเดช ญาณเตโช (โลภะผล), “*พุทธปรัชญาการศึกษา”*, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2557, หน้า 49-62.

[5] พระเจริญ วฑฺฒโน (มันจะนา), “แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนต้นแบบการตื่นรู้เชิงพุทธบูรณาการ*”,* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562, หน้า 309.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า ศีลธรรม คือความประพฤติที่ดี ที่ชอบ ด้วยประพฤติดีงาม นิยมแปลว่า ศีลและธรรม โดยถือว่า ศีล คือ เว้นชั่ว เว้นจากข้อห้าม ธรรม คือ ประพฤติดี หรือทำตามคำแนะนำสั่งสอน แต่แปลตามหลักว่า ธรรมขั้นศีล เพราะศีลเป็นธรรมอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับสมาธิและปัญญา ความประพฤติดีงามทางกายวาจา, ความประพฤติที่ดีที่ชอบ, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ; โดยทางศัพท์ ศีลธรรม แปลว่า “ธรรมคือศีล” คือ ธรรมขั้นศีล ธรรมในระดับศีล เพราะศีลเป็นธรรมอย่างหนึ่ง ในบรรดาธรรมภาคปฏิบัติ 3 อย่าง คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ต่อจากธรรมขั้นศีล จึงมีธรรมขั้นสมาธิ และธรรมขั้นปัญญา[6]

พระนราศักดิ์ วรธมฺโม กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์ คือ คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์ทั้งทางด้านกายและจิตใจ เพื่อให้เกิดความสมดุล ได้แก่ หลักภาวนา 4 ซึ่งประกอบไปด้วย กายภาวนา คือ การพัฒนากาย สีลภาวนา คือ การพัฒนาศีล จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิต และปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญา[7] เป็นต้น ดังนั้น การนำหลักภาวนา 4 มาใช้พัฒนามนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) กายภาวนา คือการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยการตั้งมั่นพากเพียร ใช้สติ สมาธิ และปัญญา 2) สีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติให้เกิดระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิตให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีศักยภาพ 4) ปัญญาภาวนา เพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ทันโลก ทันชีวิตตามสภาวการณ์ ให้รอดพ้นความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

ดังนั้น การแสดงพุทธธรรมนี้นั้น พระพุทธเจ้าทรงมุ่งหมายสั่งสอนเฉพาะสิ่งที่จะนำมาใช้ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้ เกี่ยวข้องกับชีวิต การแก้ไขปัญหาชีวิต และการลงมือทำจริง ๆ ไม่ทรงสนับสนุนการพยายามเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิธีครุ่นคิดและถกเถียงหาเหตุผลเกี่ยวกับปัญหาทางอภิปรัชญา ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดความเป็นพุทธธรรม จึงพึงพิจารณาคุณค่าทางจริยธรรมประกอบด้วย

ตามที่กล่าวมา พุทธปรัชญาเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับความจริงและหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา จากนิยามความหมายนี้ทำให้มองเห็นขอบเขตของพุทธปรัชญาว่าจำกัดอยู่ในส่วนที่เป็นพุทธศาสนาเท่านั้น จะไม่รวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เว้นเสียแต่ว่าองค์ประกอบนี้ จะเกี่ยวโยงกับศาสนธรรม จึงจะศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลเชิงปรัชญาด้วย มีลักษณะของศีลคือความเรียบร้อยปกติ เป็นรสของศีล เพราะการทำทุจริต และภาวะปราศจากข้อเสียหาย เพราะอาการปรากฏของศีล ด้วยมีความสะอาด

---

[6] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2522), หน้า 80.

[7] พระนราศักดิ์ วรธมฺโม, “การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2564, หน้า 27.

หมดจด และปทัฏฐานของศีล คือ หิริโอตตัปปะ เกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบ ชั่ว ดี เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว โดยประการต่าง ๆ เมื่อจิตเกิดคุณธรรมขึ้นแล้ว จะทำให้เป็นผู้มีจิตใจดี และคิดแต่สิ่งที่ดี จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้มีคุณธรรม เพราะหลักพุทธปรัชญาเป็นหลักการสากล กล่าวถึงหลักความประพฤติ มีเกณฑ์ตัดสินความถูก-ผิด ควร-ไม่ควร ที่มนุษย์แสดงออกตามความเชื่อของตนแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นบรรทัดฐานในทางสังคมและเป็นหลักการประสานมนุษย์ในแต่ละสังคมให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งจะมีผล ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม การพัฒนาการศึกษาในแนวทางพุทธปรัชญาที่ต้องมีความสัมพันธ์กันอยู่ 3 ระดับ ทั้งความรู้ จริง ดีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการ พัฒนาระบบการจัดการศึกษาของตนเอง และการพัฒนาชีวิตตามสมควรต่อไป จากที่กล่าวมาว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิตของตนเอง ให้เข้าใจสาเหตุกุศลกรรม กระทำดี ซึ่งจะได้รับผลที่ เรียกว่า กุศลวิบาก เป็นต้น

3.2 ความหมายของพุทธปรัชญาเถรวาท

คำว่า ภาวนา เป็นคำนามในภาษาบาลี มีรูปกิริยาศัพท์เป็น ภาเวติ มีความหมายตรงกับคำว่า วฑฺเฒติ ซึ่งแปลว่า เจริญหรือพัฒนาที่ใช้ในภาษาไทย คำว่า ภาวนา ในคำสอนของพระพุทธศาสนาหมายถึงการกระทำให้มีขึ้นการทำให้เกิดขึ้นและให้เป็นรูปธรรม เช่น การเจริญ, การบำเพ็ญ, การฝึกอบรมและยังหมายถึงการพัฒนาเพื่อทำสิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้น โดยมีความหมายครอบคลุมถึงการปฏิบัติธรรมทั้งหมดที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณธรรมภายในตน[8]

พุทธปรัชญาเถรวาทมีทัศนะว่า โลกเกิดขึ้นเพราะอาศัยการประชุมแห่งเหตุ ปัจจัย โดยประชุมแห่งเหตุปัจจัยไม่ใช่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่ดำเนินตามหลักอิทัปปัจจยตา ๆ คือ กฎธรรมชาติ ที่สร้างระเบียบแบบแผนให้แก่โลก และชีวิตกฎนี้ มีอยู่เองไม่มีใครสร้างบัญญัติ[9] กล่าวคือ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า การปฏิบัติที่ถูกต้องในการเสพบริโภคนี้ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะกำหนดปรุงแต่งวิถีชีวิต เป็นทุกข์สุขในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องได้ผลดี เมื่อต้องการสนองความประสงค์ปรารถนาจึงเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอย่างนั้น ๆ[10]

พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร. กล่าวว่า หลักการของศีล พึงเห็นตามที่พระพุทธโฆสาจารย์ได้ตั้งเป็นปัญหา เป็นกรอบในการแสดง ประกอบที่ว่า ศีล? เพราะมีเจตนาที่จะงดเว้นจากทุจริตมีการฆ่า

---

[8] พิชญรัชต์ บุญช่วย, “การศึกษากระบวนการสร้างภาวนา 4 โดยใช้หลักไตรสิกขา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2549, หน้า 26.

[9] ที.ม. (ไทย) 10/58/38.

[10] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44,* (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2565), หน้า 643.

สัตว์ เพราะมีความเรียบร้อยปกติทางกายวาจาใจ ว่าอะไรเป็นลักษณะ เป็นรส เป็นอาการปรากฏและเป็นปทัฏฐานของศีล? เป็นรสของศีล ด้วยมีความสะอาดหมดจด และปทัฏฐานของศีล คือ หิริโอตตัปปะ[11]

บทว่า ความดี ตรงกับศัพท์ภาษาบาลีว่า บุญกุศล ส่วนความชั่วตรงกับภาษาบาลีว่า บาปอกุศล ในทางธรรม อกุศลมีความหมายตรงกันข้าม คือ เป็นสภาพจิตที่มีโรค มีโทษ เกิดจากอวิชชา และมีทุกข์เป็นผล กล่าวการกระทำไว้ 3 ทางคือ ทางกาย เรียกว่า กายกรรม ทางวาจา เรียกว่า วจีกรรม และทางใจ เรียกว่า มโนกรรม การกระทำจะดีหรือชั่วอยู่ที่ 3 ทางนี้[12] ส่วนปัญหาที่ว่า การกระทำของมนุษย์นั้น จะดีชั่ว ใช้อะไรเป็นเกณฑ์วัด ด้วยการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือความจงใจนี้ จึงกล่าวว่า ถ้าประกอบด้วยกุศล ก็จัดเป็นกุศลกรรม ถ้าประกอบด้วยอกุศล จัดว่าเป็นอกุศลกรรม[13]

วศิน อินทสระ กล่าวว่า พุทธจริยศาสตร์นั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม[14] ว่าผู้รู้มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ได้ทรงวางไว้ เป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีสติปัญญา พุทธศาสนาเป็นกัมวาทะ กิริยวาทะ[15] เป็นต้น

พระอนุ ภทฺทจารี (น้อยกลาง) กล่าวว่า “คำสอนของพระพุทธศาสนาว่าด้วยกฎเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติมนุษย์ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดีและต้องการพัฒนาความรู้ ที่สามารถลดละหรือกำจัดกิเลสความชั่ว ที่เรียกว่า รู้เพื่อทำดีและละชั่ว ความรู้ที่ต้องค้นหาศึกษาเรื่องของความจริงที่เกี่ยวกับตนเอง” อีกอย่าง การศึกษาหลักความรู้ธรรมชาติในการประพฤติปฏิบัติตามเป็นจริงโดยการไม่ทำความชั่วทั่งปวง การทำกุศล คือความดีให้พรั่งพร้อมการทำจิตของตนเองให้ผ่องแผ้ว เมื่อทำความดี ได้รับผลของความดีจะทำให้เกิดความสุขที่เป็นปรากฏการณ์ทำความดี มีความสุขทั้งภายใน ที่เรียกว่า คุณงามความดี ความสุขทั้งภายนอกที่เรียกว่างามด้วยกิริยาท่าทาง จะทำให้มีความรู้และเข้าใจ ในการพัฒนาตนเองโดยเริ่มจากการนำหลักพุทธจริยศาสตร์ไปใช้ในชีวิต ประจำวันอย่างเป็นสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสำหรับสังคม ประเทศชาติ[16] เป็นต้น

---

[11] พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร., *พุทธปรัชญา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559), หน้า 132.

[12] อภิ.สं. (ไทย) 34/1/1; 663/259; 878/340, Dhs.91, 180, 234.

[13] องฺ.ฉกฺก. (ไทย) 22/334/365.

[14] วศิน อินทสระ, *พุทธจริยศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, 2549), หน้า 14-15.

[15] สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, โรงแรมปรินซ์พาเลซ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย, 2542), หน้า 9.

[16] พระอนุ ภทฺทจารี (น้อยกลาง), “พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาตนเอง”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2564, หน้า 119.

พระภัทรโภคิน ฐิตสาโร (พรมโคตร) กล่าวว่า การในพัฒนาปัญญา 3 ด้าน คือ กาย ภาวนา คือ การพัฒนาอินทรีย์ภายในอันมี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับสัมพันธ์ หรือเป็นทางเชื่อมต่อกับโลกภายนอก อันได้แก่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อารมณ์ที่ใจรับรู้ เปิดช่องทางที่เข้าไปสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางวัตถุ และทางธรรมชาติทั้งหมด การพัฒนาทางกายจึงเป็นการพัฒนาอินทรีย์ คือการฝึกให้มีอินทรีย์สังวร เพื่อเป็นเครื่องมือให้เกิดความแข็งแกร่งของศีล เพื่อสนับสนุนจิตให้มีพลังงานที่มั่นคงและเป็นทางให้เจริญปัญญาไปสู่จุดหมายสูงสุด สีลภาวนา คือการฝึกฝนอบรมตนเรียกว่า อธิศีล ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง การฝึกฝนอบรมความประพฤติทางกาย วาจา ให้สงบเรียบร้อย ให้เกื้อกูลไม่เบียดเบียน ไม่ทำลายตนเองและผู้อื่น เป็นพื้นฐานแห่งการฝึกอบรมจิตใจและทำให้กิเลสอย่างหยาบเบาบางลง ด้วยการควบคุมสังวรเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับกุศลธรรมทั้งหลาย[17]

พระสัญชัย ญาณวีโร และปรุตม์ บุญศรีตัน กล่าวว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทยต้องมีเป้าหมายร่วมกัน และเครื่องมือชี้วัดในการพัฒนาสังคมโดยเอาพุทธศาสนาเป็นฐานให้เข้มแข็งด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา การสร้างความตระหนักในการน้อมนำเอาหลักทางพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดผลมากที่สุด ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือคน และการพัฒนาที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การเสริมสร้างศีลธรรมในสังคมไทยก็มีการดำเนินการเช่นการจัดตั้งหมู่บ้านรักษาศีล 5 สร้างเป็นชุมชนต้นแบบ เพราะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นสังคมอุดมปัญญาจริง ๆ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้เกิดความยั่งยืนตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด[18]

พุทธปรัชญา คือ หลักคำสอนเรื่องความรู้และความจริงของ มนุษย์โลกตามหลักพุทธธรรม ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ด้วยเหตุผลทางปรัชญา รวมทั้งหลักการปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนเพื่อเข้าสู่เป้าหมายสูงสุด หลักคำสอนเรื่องความรู้และความจริงของมนุษย์และโลกตามหลักพุทธธรรมครอบคลุมเนื้อหาด้านญาณวิทยาและอภิปรัชญา[19] อีกอย่าง พุทธปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ว่าด้วยพุทธอภิปรัชญา ได้แก่ ขันธ์ 5 และไตรลักษณ์, พุทธญาณวิทยา

---

[17] พระภัทรโภคิน ฐิตสาโร (พรมโคตร), “พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาปัญญา”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธ-ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2564, หน้า 99.

[18] พระสัญชัย ญาณวีโร และปรุตม์ บุญศรีตัน, “การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมในสังคมไทย”, ดุษฎีศาสน-ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2566, หน้า 101.

[19] เรื่องเดียวกัน, หน้า 101.

ได้แก่ ปัญญา 3 และกาลามสูตร 10 และพุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ ศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 มรรคมีองค์ 8 ไตรสิกขา ภาวนา 4 และ พละธรรม 4[20] เป็นต้น

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ กล่าวว่า การใช้มิติศาสนาสอดแทรกเป็นหลักสูตรการอบรมค่ายคุณธรรม เป็นการขัดเกลาจิตใจผู้เรียนให้รู้จักใช้ปัญญาเพื่อรู้เหตุ รู้ผล รู้ดี รู้ชั่ว มีสติในการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันแย่งชิงกันสูง เพื่อให้กายและจิตใจรู้คุณค่าต่อศีลธรรมที่มุ่งเน้นเป็นคนดีเพื่อพัฒนาด้านสังคมให้มีความสุข โดยวิทยากรรู้จักการทำงานเป็นทีม (Teamwork) มีพลังความเพียรพยายาม ระดมร่วมคิดทำ เอาชนะปัญหา ขจัดอุปสรรคปัญหาไปด้วยกัน โดยใช้ความรู้ความสามารถเป็นกระบวนการที่มีนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานทุกประเภทอย่างเต็มศักยภาพ[21]

ตามที่กล่าวมา ความหมายของหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิต ในญาณวิทยานั้น คือ สมบูรณ์ทางจริยะและความรู้มีความจำเป็นต่อกันและกัน ในอัคคัญญสูตร แสดงว่า ในหมู่เทวดาและมนุษย์ ผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้ (วิชชา) และความประพฤติ (จรณะ) เป็นผู้ประเสริฐสุด (วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฏฺโฐ เทวมานุเส) ทั้งความสมบูรณ์ทางจริยะและความรู้จึงเป็นสองด้านของความสมบูรณ์ที่แยกกันไม่ได้ พระพุทธเจ้า ได้ทรงวางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด ตามหลักภาวนา 4 มีกาย ศีล จิต ปัญญาภาวนา เป็นต้น

3.3 ความสำคัญของพุทธปรัชญาเถรวาท

พุทธปรัชญาเถรวาทมีทัศนะว่า โลกเกิดขึ้นเพราะอาศัยการประชุมแห่งเหตุ ปัจจัยการประชุมแห่งเหตุปัจจัยไม่ใช่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่ดำเนินไปตามหลักอิทัปปัจจยตา ที่สร้างระเบียบแบบแผนให้แก่โลก และชีวิตกฎนี้มีอยู่เองไม่มีใครสร้างหรือบัญญัติ เป็นต้นว่า “พุทธปรัชญา” ได้แก่ หลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง และหลักปฏิบัติ พระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา จากนิยามนี้ทำให้มองเห็นขอบเขตของพุทธปรัชญาว่า จำกัดอยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรมของพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและผู้อื่น ที่กระทำต่อคนอื่นและเพื่อประโยชน์สุขต่อสาธารณะ ปรัชญาเชิงพุทธ ว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่ง

---

[20] ที.ปา. (ไทย) 11/221-363/186-288.

[21] พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ, “การเสริมสร้างการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม มองผ่านพุทธปรัชญา”, *Journal of MCU Nakhondhat,* Vol.6 No.3 (May2019): 1551-1569.

ที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิต พุทธปรัชญาเถรวาท[22] นั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด

คุณค่าชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิต เพื่อดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา ซึ่งเป็นบรรทัดฐานในทางสังคมและเป็นหลักการประสานมนุษย์ในแต่ละสังคมว่า พุทธปรัชญาเถรวาท ว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ เร้าใจให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต ช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิต พุทธปรัชญาเถรวาทนั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม

การแสดงพุทธธรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงมุ่งหมายและสั่งสอนเฉพาะสิ่งที่จะนำมาใช้ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้ เกี่ยวกับชีวิต การแก้ไขปัญหาชีวิต และการลงมือทำจริง ๆ ไม่ทรงสนับสนุนการพยายามเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิธีครุ่นคิดและถกเถียงหาเหตุผลเกี่ยวกับปัญหาทางอภิปรัชญา อธิบายให้เห็นความคลี่คลายขยายตัวแห่งกระบวนธรรมชาติในทางที่เจริญขึ้น และทรุดโทรมเสื่อมสลายลงตามเหตุปัจจัยหมุนเวียนกันเรื่อยไป ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีเบื้องปลาย

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ทรงวางหลักง่าย ๆ ของการดำเนินชีวิตเอาไว้ ซึ่งพอจะประมวลลักษณะเด่น ๆ ของพุทธปรัชญาได้[23] ดังนี้ 1) หลีกเลี่ยงที่จะโต้แย้งทางปรัชญา เป็นปัญหาอภิปรัชญาว่า อัพยากตปัญหา 2) มีจุดเริ่มต้นแบบทุนิยม และจบลงที่สุนิยม 3) มีสภาวะลักษณะเป็นสัจจนิยมฯ กรรม คือ การกระทำด้วยตนเอง 4) เป็นแบบปฏิบัตินิยม คือ อริยสัจ 4 บรรดาโลกทัศน์หรือชีวทัศน์อย่างกว้างๆ ว่า ทางที่จะให้เกิดคุณค่าในทางปฏิบัติ 3 ต่อไปนี้ กล่าวคือ 1. การมองเห็นตระหนักว่า ผลที่ต้องการ ต้องสำเร็จด้วยการลงมือกระทำ 2. การกระทำเหตุปัจจัยเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของธรรมชาตินั้นอย่างถูกต้อง 3. การรู้เข้าใจในกระบวนการของธรรมชาติ ว่าเป็นไปตามกระแสแห่งเหตุปัจจัย

รูปแบบการนำพุทธธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของคนไทยมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หลักคำสอนเรื่องความรู้และความจริงของมนุษย์โลกโดยพุทธปรัชญาพุ่งเป้าไปที่การทาให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามพุทธธรรมมีความสุขในปัจจุบันการนำหลักภาวนา 4 มาใช้ในการพัฒนามนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) กายภาวนา คือการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยการตั้งมั่น พากเพียร ใช้สติ สมาธิ และปัญญา 2) สีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติให้เกิด

---

[22] พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร., *พุทธปรัชญา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559), หน้า 132.

[23] พระมหาทวี มหาปญฺโญ (ละลง), พุทธปรัชญา: โลกทัศน์เกี่ยวกับโลกและชีวิตของพระพุทธศาสนา, 11 ธันวาคม 2555, 21 พฤศจิกายน 2566 <https://www.gotoknow.org/posts/439399>

ระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิตให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีศักยภาพ 4) ปัญญาภาวนา เพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ทันโลก ทันชีวิตตามสภาวการณ์ ให้รอดพ้นความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา การพัฒนาเยาวชนให้เกิดสัมมาทิฐิได้ผู้สอนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรคอยโน้มน้าวชี้ให้เห็นความสำคัญของความดีและส่งเสริมให้เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับ การถ่ายทอดไปคิดโดยแยบคายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วยตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ หากเยาวชนที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะย่างเข้าสู่วัยรุ่นมีสัมมาทิฐิมีความเห็นที่ถูกต้อง เพื่อนำไปบูรณาการพัฒนา เสริมสร้างรูปแบบในการนำเสนอต่อไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติสุข ประเทศชาติได้พัฒนารุดหน้า มีรูปแบบพัฒนาด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนากับพุทธปรัชญา[24] จะมีบ่อเกิดมาแหล่งเดียวกัน คือ ประสบการณ์ของชีวิตมนุษย์ก็ตาม แต่มีลักษณะพิเศษเฉพาะอย่างตามธรรมชาติของประสบการณ์ วิธีการ และจุดหมายของแต่ละวิชา ซึ่งอาจยกมาเปรียบเทียบให้เห็นเป็นประเด็นได้[25] เพื่อให้เห็นความสำคัญทางหลักการและวิธีการของพุทธศาสนาเชิงปรัชญาว่า มีรูปแบบ บรรทัดฐาน ประสบการณ์ ลักษณะเฉพาะและข้อเท็จจริง กล่าวคือ

1. พุทธศาสนามุ่งแสวงหาความรู้ คือ รูปแบบวิถีทางและอิทธิพลของตนที่มีต่อชีวิตและสังคมรวมทั้งการตีความหลักคำสอนต่าง ๆ

2. พุทธปรัชญามุ่งแสวงหากฎทั่วไป ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของมนุษย์โดยทั่วไป ส่วนปรัชญาไม่ได้มุ่งแสวงหากฎทั่วไปเหมือนวิทยาศาสตร์

3. พุทธศาสนาไม่ได้ใช้เหตุผลอย่างเดียวมาอธิบายประสบการณ์ของชีวิต แต่อาศัยความงาม อารมณ์และความรู้ความศรัทธามาเป็นองค์ประกอบ เพื่อที่จะเข้าใจในหลักธรรมของศาสนา

4. พุทธศาสนามุ่งหมายที่จะต้องพิสูจน์ความจริง อันเป็นคำตอบปัญหาเรื่องชีวิต ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตนในแต่ละศาสนาบางอย่างอาจจะสอดคล้องลงรอยกันกับวิธีการวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์

5. พุทธศาสนายึดมั่นในเรื่องคุณค่า และข้อเท็จจริง ถือว่ามีมาในศาสนาเพราะทำให้การปฏิบัติตามหลักมีความหมาย แต่พุทธปรัชญามีปัญหาเรื่องคุณค่าข้อเท็จจริงแสดงบทบาทแตกต่างกัน[26]

---

[24] ศ.ดร.จานงค์ อดิวัฒนสิทธิ์, *ปรัชญาทางสังคมแห่งพระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: หจก.นิติธรรมการพิมพ์, 2562), หน้า 128.

[25] เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

[26] พระมหาคมคาย สิริปญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบพุทธปรัชญากับสังคมวิทยา”, *วารสารปณิธาน,* ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม, 2565): 128-163.

หลักสำคัญเรื่องจริยธรรมในพุทธศาสนา มี 3 ระดับ ดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียด ในจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หลักธรรม คือเบญจศีลเบญจธรรม กล่าวเรื่องพุทธจริยศาสตร์ (Buddhist Ethics) คือ เกณฑ์การตัดสินความดีความชั่ว หรือเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเจตนาเป็นตัวบ่งชี้ถึงการกระทำทุกอย่าง ตามพุทธพจน์ว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่สำเร็จ ด้วยใจ ถ้าคนมีใจดีก็จะพูดดี/ทำดีตามไปด้วยเพราะความดีนั้น และสุขย่อมติดตามเขาไปเหมือนเงาติดตามตัวเขาไป[27] นั่น

ความสำคัญในฐานะของการเป็นมาตรฐานความประพฤติและการกระทำของคน เพราะมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันกับศีลธรรม เพราะใช้เป็นกฎเกณฑ์เพื่อวัดความประพฤติคนได้เฉพาะทางกาย วาจาเท่านั้น ซึ่งจะนำมนุษย์ให้ไปสู่เป้าหมาย ในระดับโลกิยะ ในระดับวิถีชีวิต ซึ่งนำไปสู่นิพพานซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในระดับโลกุตตระอันเป็นอุดมคติ จากประเด็นนี้ สามารถนำหลักธรรมจริยาเป็นหลักความประพฤติปฏิบัติในชีวิต มีวิธีการวิเคราะห์การปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญของจริยธรรมนำไปปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับวิชาชีพนั้น ๆ สามารถดำรงอยู่ในสังคมต่อไปได้ แต่การกำหนดจริยธรรมวิชาชีพขึ้นนี้ การพัฒนาจิตด้วยจิตตามหลักการทางด้านพุทธปรัชญาจึงมีความจำเป็นอาจจะช่วยส่งเสริมคุณค่าและนำพาไปสู่วิถีการปฏิบัติในชีวิตให้ดำเนินไปด้วยดีและถูกต้อง

ตามที่กล่าวมา อาจกล่าวได้ว่า พุทธปรัชญาไม่ยอมรับความเชื่องมงาย พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ทรงแสดงทางสายกลางเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกต้องตามลำดับคือ ศีล สมาธิ และปัญญา หรือ พัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญา ที่จะนำพาไปสู่วิถีการปฏิบัติในชีวิตให้ดำเนินไปด้วยดีและถูกต้อง เป็นต้น

3.4 หลักพุทธปรัชญาเถรวาทสำหรับการพัฒนาเยาวชน (ภาวนา 4)

การพัฒนาทางพระพุทธศาสนามีคำที่มีความหมายว่าทำให้เจริญงอกงาม ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกับพัฒนาที่ใช้กับการทำชีวิตให้เจริญงอกงาม ได้แก่ ภาวนา มี 4 ประเภท คือ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง เจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตน

---

[27] ขุ.ธ.อ. (ไทย) 1/32-34. ม.อุ.14/237/203-204.

ให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ

สำหรับพุทธปรัชญา จะทราบพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนามาแล้ว บัดนี้เรามาวิเคราะห์ว่าพระพุทธศาสนาเป็นพุทธปรัชญาอย่างไร ขอทบทวนอีกครั้งหนึ่งว่า คำว่าปรัชญาคืออะไร เพื่อจะได้สงเคราะห์พุทธศาสนาลงเป็นพุทธปรัชญาให้ชัดเจนได้ยิ่งขึ้น เมื่อกล่าวโดยสรุป “ปรัชญา คือการแสวงหาความจริง[28] อันติมะเกี่ยวกับมนุษย์และโลกสากลจักรวาล ภายนอกตัว ด้วยการใช้เหตุผล[29] ด้วยมีหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา: cultivation; training; development[30] ในรูปแบบตามหลักการปฏิบัติ สามารถนำไปกำกับการแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมกับการเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม ภูมิใจในความเป็นไทย มีสำนึกนำในการดูและรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ การสำรวจตนเองทางด้านบุคลิกภาพ คุณธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น วางแผนชีวิตและงานและบริหารจัดการชีวิต ครอบครัว สังคม การมองโลกในแง่ดี โดยนำคุณธรรมตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อการพัฒนาเยาวชน **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)** กล่าวว่า ลักษณะของคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ การสอนความจริงที่เป็นประโยชน์ กล่าวคือ ความจริงที่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตได้ ส่วนสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ แม้เป็นความจริง ก็ไม่สอน อริยสัจนี้ ไม่ยอมทรงเสียเวลาในการถกเถียงปัญหาทางอภิปรัชญาต่าง ๆ มีพุทธพจน์ที่รู้จักกันมากแห่งหนึ่ง[31]

อีกอย่าง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวพุทธศาสนา 4 ด้าน การพัฒนาทาง พุทธศาสนา เรียกว่า ภาวนา 4 คือ กระบวนการสร้างหรือทำให้เกิดให้มีขึ้น ส่วนบุคคลหรือทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านการขัดเกลาพัฒนาแล้ว คือผู้ที่ผ่านขบวนการพัฒนา โดยหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา: cultivation; training; development ในรูปแบบตามหลักการปฏิบัติ[32] ดังนี้

---

[28] พระมหาคมคาย สิริปญฺโญ, การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพุทธปรัชญากับสังคมวิทยา, อ้างแล้ว.

[29] พระครูปลัดธันรบ วงศ์ษา, พุทธปรัชญาคืออะไร, 2 มิถุนายน 2563, https://www.gotoknow.org/posts/677761 (7 มกราคม 2566)

[30] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมาลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 81.

[31] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับขยาย ครั้งที่ 44,* (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจงสนิท, 2565), หน้า 882.

[32] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมาลธรรม*, อ้างแล้ว.

1) กายภาวนา คือ การพัฒนากาย ฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อสัมพันธ์กับโลก ภายนอกทั้งด้ายกายภาพและชีวภาพด้วยดี มิให้เกิดโทษ มีประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ มิให้อกุศลเกิด[33] เป็นต้น เพราะการทำกายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ: physical development)

ดังนั้น กายภาวนา ความหมายจริง ๆ คือ การพัฒนาการรับรู้ทางกาย การรับรู้ทางกายอาศัยตา หู จมูก ลิ้นและกาย ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องกายทั้งนั้น ตา หู จมูก ลิ้น กาย เราใช้ทั้ง 5 ประการนี้ในการรับรู้โลกภายนอก ถ้าใช้ไม่ถูกใช้ไม่เป็น จะเกิดปัญหา แต่ถ้าใช้ถูกใช้เป็น จะทำให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จะเกิดการพัฒนา เพิ่มความเจริญงอกงาม เป็นต้น เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม

2) ศีลภาวนา คือ การพัฒนา พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ถูกต้องสอดคล้อง กับระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ กติกาของสังคม ตลอดถึงขนบธรรมเนียม จารีตวิถีและมารยาท สากลนิยม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ประกอบ อาชีพที่สจุรติ ใช้ชีวิตถูกต้อง และขยันหมั่นเพียร สร้างผลผลิต (product) ให้เพิ่มขึ้นโดยสุจริต ในการประกอบอาชีพ (อุฏฐานสัมปทา) รู้จัก ฉลาดอดออม (save) ทรัพย์สินที่หามาได้ ด้วยมาตรการต่าง ๆ (อารักขสัมปทา)[34] เพราะการมีสีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน: moral development)

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกันนั่นเอง

3) จิตตภาวนา คือ การพัฒนาจิตการฝึกอบรมจิตการข่มอารมณ์ความรู้สึกให้ได้ มีความเจริญงอกงามทางอารมณ์ (Emotional growth) การที่จิตที่ฝึกอารมณ์แล้วนำความสุข มาให้จิตที่มีคุณภาพประกอบด้วยคุณธรรม ตามหลักศาสนา มีสมาธิ มีสติมั่นคง ใช้งานได้ดี เป็นสุขผ่องใส[35] เป็นต้น เพราะการทำจิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญ

---

[33] เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

[34] เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

[35] เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

งอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น: cultivation of the heart; emotional development)

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ เป็นต้น

4) ปัญญาภาวนา คือการพัฒนา ปัญญา การฝึกอมรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเข้าใจโลก และชีวัตตามสภาวะ เป็นการไตรต่รองวินิจฉัยเหตุการณ์ ตามความเป็นจริง เป็นอิสระ ไม่ตามกิเลส รู้และเข้าใจอะไรตามความเป็นจริง[36] เพราะการเจริญปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, ฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development)

ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนตามแนวภาวนา 4 สามารถเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา คือ การพัฒนาให้เกิดปัญญาซึ่งมีวิธีการบรรลุจุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนา คือ การหลุดพ้น เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ นั่นเอง

ตามที่กล่าวมา ก็มาถึงคำถามว่า พุทธปรัชญา คืออะไร คำตอบสำหรับคำถามนี้ ก็คือ หลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) และหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) บางประการของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา จึงจะศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลเชิงปรัชญาด้วยเท่านั้น การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติ ให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริง ๆ ในโลกนี้ และเริ่มแต่บัดนี้ ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสภาพและระดับชีวิตอย่างใด สามารถเข้าใจและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ตามสมควรแก่สภาพและระดับชีวิตนั้น ๆ[37] การพัฒนาเยาวชนตามหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการ

---

[36] ภาษิต สุขวรรณดี, “การพัฒนามนุษย์ตามแนวภาวนา 4”, *The Journal of Sirindhornparithat,* Vol. 17 No. 1 (January-June 2016): 18-33.

[37] สำ.ม. (ไทย) 19/1572/487.

ฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา: cultivation; training; development[38] ในรูปแบบตามหลักการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา: cultivation; training; development[39] ในรูปแบบกิจกรรมตามหลักการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรอบรมเยาวชนพัฒนาต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท วิธีซึ่งมีทั้งหมด 6 กิจกรรม สำหรับการเรียนในช่วงที่ 1 โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้ กล่าวถึงแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเยาวชนตามหลักภาวนา 4 ดังนี้

3.4.1 กิจกรรมทางกายภาวนา

กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ : physical development) กล่าวคือ

ชื่อกิจกรรม **ชนะด้วยไหวพริบ** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจสภาวะความเป็นจริงของชีวิตตนทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต

วิธีการ: ให้คะแนน 1–10 กับการแข่งขันในทักษะชีวิต แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) สุขภาพ 2) หน้าที่การงาน 3) การเงิน 4) ครอบครัว 5) เพื่อนฝูง 6) พัฒนาตนเอง 7) การพักผ่อน 8) สังคม ศาสนา

โดยให้คะแนนทักษะชีวิต ใน ปี 2565 ปี 2568

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ มีประโยชน์อย่างไร อะไรคือความท้าทาย ถ้าต้องการ ความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องทำอะไรบ้าง

ดังนั้น กายภาวนา หรือการพัฒนากาย ไม่ได้หมายความถึงการดูแลรักษาร่างกายให้แข็งแรง ไม่เจ็บไม่ป่วย มีสุขภาพดี ไม่หิวโหย อันนั้นไม่ใช่ ที่จริงมันเป็นแค่ผลพลอยได้ หรือผลตามมาจากการบำเพ็ญกายภาวนาความหมายที่ถูกต้องด้านกายภาวนา ความหมายจริง ๆ ก็คือ การพัฒนาการรับรู้ทางกาย การรับรู้ทางกายก็อาศัยตา หู จมูก ลิ้น และกาย ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของกาย ทั้งนั้น ตา หู จมูก ลิ้น กาย เราใช้ทั้ง 5 ประการนี้ในการรับรู้โลกภายนอก ถ้าเราใช้ไม่ถูกใช้ไม่เป็น มันจะเกิดปัญหา แต่ถ้าเราใช้ถูกใช้เป็น ทำให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ มันก็จะเกิดการพัฒนา ความเจริญงอกงาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความประพฤติคือศีล ในเรื่องของจิต ในเรื่องของปัญญา การรับรู้ทางกาย ด้วยตาก็ดี ด้วยหูก็ดี ถ้าเราทำถูก หรือว่าเกิดกายภาวนา มันก็จะเกิดกุศลธรรมขึ้นมาในใจ แต่ถ้าใช้ผิด

---

[38] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมาลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 81.

[39] เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

เพราะว่าไม่ได้มีการทำกายภาวนาอย่างถูกต้อง ก็เกิดบาป เกิดอกุศล เกิดตัณหา เกิดโลภะ เกิดโทสะ แล้วก็โมหะขึ้นมา ซึ่งเป็นบาปและอกุศล จะทำอย่างไรให้การภาวนาเกิดขึ้นได้ การรับรู้ทางกายเกิดขึ้นได้ดี สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ อินทรียสังวร หรือว่า การสำรวมอินทรีย์ ซึ่งความหมายก็คือว่า การรักษาใจไม่ให้บาป อกุศลเกิดขึ้น เมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง ลิ้นรับรส เป็นต้น อินทรียสังวรจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะมีสติ เพราะฉะนั้นกายภาวนาก็คือ การใช้ตาดู หูฟัง ลิ้นรับรส หรือกายรับสัมผัสอย่างมีสติ

3.4.2 กิจกรรมทางศีลภาวนา

สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน: moral development) กล่าวคือ

1) ชื่อกิจกรรม **ดีเด่นเชิงพัฒนา** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักอุปนิสัยและพฤติกรรมในการแสดงออกของตนเอง

วิธีการ: เลือกอุปนิสัย 1 ข้อ ที่คิดว่าตรงกับตัวเรามากที่สุด ดังต่อไปนี้

1) ราคจริต รักสวยรักงาม 2) โทสจริต เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย 3) โมหจริต ขี้เกียจ ไม่คิดมาก 4) สัทธาจริต เชื่อถือจริงใจ 5) พุทธิจริต ฉลาด ช่างคิด 6) วิตกจริต ขี้กังวล ฟุ้งซ่าน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ชอบนิสัย ไม่ชอบนิสัยอะไรของเรา พร้อมเหตุผล ถ้าจะเปลี่ยนนิสัยตัวเอง 1 เรื่อง คือ เรื่องอะไร ต้องเริ่มต้นอย่างไร อะไร คือ ความท้าทาย

2) ชื่อกิจกรรม **มนุษยธรรมสัมพันธ์** เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักตนเองในบทบาทเยาวชน เพื่อพัฒนาคุณสมบัติเยาวชนให้สมบูรณ์รอบด้าน

วิธีการ: หยิบกระจกเงามาส่องแล้วสะท้อนคุณสมบัติกับหลักกัลยาณมิตร 7 ประการว่า ตนมี คุณสมบัติอะไรบ้าง และยังขาดคุณสมบัติอะไรบ้าง พร้อมเหตุผลในการอธิบาย

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร ต้องพัฒนาตนเองด้านใดและอย่างไร

ดังนั้น กิจกรรมอบรมพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน เพราะการมีสีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : moral development)

3.4.3 กิจกรรมทางจิตภาวนา

จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุข ผ่องใส เป็นต้น : cultivation of the heart; emotional development) กล่าวคือ

ชื่อกิจกรรม **พลังหนุ่มสาวสร้างสันติสุข** เวลา 15 นาที

วัตถุประสงค์: ฝึกฝนตนเองในการนั่งสมาธิให้ใจสงบ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้

วิธีการ: สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนเรียน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากการนั่งสมาธิ สันติสุขจากศีล–จากธรรม คืออะไร สำคัญอย่างไร

ดังนั้น กิจกรรมอบรมพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ เป็นต้น เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรม ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตให้มีความเมตตากรุณา สงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานา อยู่ในสังคม และฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

3.4.4 กิจกรรมทางปัญญาภาวนา

ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development) กล่าวคือ

1) ชื่อกิจกรรม **ซื่อตรงยั่งยืน** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต

วิธีการ: เลือกภาพ 8 ภาพ ที่สื่อถึงความหมาย ดังต่อไปนี้

1) ความสงบ 2) ความงาม 3) ปัญญา 4) ความร่ำรวย 5) ครอบครัว 6) มิตรภาพ 7) อายุยืนยาว 8) ชื่อเสียงเกียรติยศ โดยให้เลือกมา 3 ภาพ แล้วเรียงลำดับภาพที่ชอบมากที่สุด 1-2-3

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์เดิมอย่างไร อะไรคือจุดเปลี่ยน

2) ชื่อกิจกรรม **ทักษะนักพัฒนาเยี่ยม** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในเรื่องมุมมอง ความเชื่อ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

วิธีการ: จากภาพ **ทักษะนักพัฒนา**

ให้บอกคำ 4 คำ ที่คิดว่า ตนมี และ 4 คำที่คิดว่า ตนไม่มี พร้อม เหตุผล แล้วแสดงความคิดเห็นว่า คำแต่ละคำมีความหมายกับชีวิตของเราอย่างไร

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร เชื่อมโยงกับประสบการณ์อะไรของเรา และ ถ้านึกถึงอนาคตของเรา คำไหนมีความหมายกับเรามากที่สุด

ดังนั้น กิจกรรมอบรมพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ เพราะการเจริญปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development) การพัฒนาเยาวชนตามแนวภาวนา 4 สามารถเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา คือการพัฒนาให้เกิดปัญญาซึ่งมีวิธีการเพื่อบรรลุถึงจุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคือการหลุดพ้น เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ เป็นต้น

ตามที่กล่าวมา การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา ในบาลีที่มาแสดงภาวนา 4 นี้ ในรูปที่เป็นคุณบทบุคคล จึงเป็นภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา เพราะผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว) บุคคลที่มีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์ การพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน และสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนาไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตระหนักและเห็นความสำคัญ นั้นเอง

การพัฒนาสามารถแยกย่อยลงสู่การปฏิบัติเพื่อวัดผลได้นั้นคือ ภาวนา 4 ประกอบด้วยกายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา โดยกายภาวนาหรือการพัฒนาร่างกายให้สัมพันธ์กับทางกายภาพ การรู้จักใช้อินทรีย์อย่างมีสติเลือกที่จะกระทำ จะส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาพแข็งแรง ส่วนศีลภาวนา การพัฒนาศีล เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่สามารถแสดงออกทางร่างกาย เป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีพฤติกรรมดีงามในความสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงการไม่เบียดเบียนผู้อื่น พร้อมกับมีวินัยในการดำรงชีวิต เช่น การรับประทานอาหาร การออกกาลังกาย การนอนพักผ่อน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อสุขภาพเยาวชนโดยตรง เมื่อด้านร่างกายได้รับการพัฒนาแล้ว สิ่งที่ควรพัฒนาต่อไปคือด้านจิตใจ จิตตภาวนา เป็นการทำจิตให้เจริญ งอกงาม ดีงาม เข้มแข็ง ให้เยาวชนมีความสุข เบิกบาน การที่เยาวชนจะสุขใจได้ต้องเริ่มที่มีศรัทธา หลังจากนั้นศรัทธาจะช่วยให้เยาวชนเจริญเมตตาและปฏิบัติสมาธิ ทั้งการเจริญเมตตาและปฏิบัติสมาธิจะช่วยให้เยาวชนมีจิตใจที่สงบมากยิ่งขึ้น ส่วนปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญาสำหรับเยาวชนจะเกิดได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยสองตัว คือ ปรโตโฆสะ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกและโยนิโสมนสิการซึ่งเป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยทั้งสองเชื่อมโยงสัมพันธ์ก่อให้เกิด สัมมาทิฐิซึ่งเป็นปัญญาช่วยให้เยาวชนเข้าใจความจริงและอยู่กับความจริงได้อย่างมีความสุข

3.5 สรุปผลการพัฒนาเยาวชน

บทวิจัยนี้มุ่งเสนอหลักพุทธปรัชญาเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง และหลักปฏิบัติการพัฒนาด้านร่างกาย (กายภาวนา) กายภาวนาหรือการพัฒนา ร่างกายให้สัมพันธ์กับทางกายภาพนั้นเป็นสิ่งที่เยาวชนไม่ควรมองข้าม การรู้จักใช้อินทรีย์อย่างมีสติ เลือกที่จะดูเป็น ฟังเป็น กินด้วยปัญญา เสพปัจจัย 4 และสิ่งของเครื่องใช้อย่างฉลาด ไม่มั่วเมาหรือ ลุ่มหลง จะส่งผลให้เยาวชน มีสุขภาพแข็งแรง ปัจจัยด้านกายภาวนาจึงเป็นปัจจัยด้านหนึ่งที่เยาวชน สามารถประยุกต์ใช้ได้ในการดาเนินชีวิตประจำวัน เพื่อชีวิตที่ดีงามต่อไป การพัฒนาด้านสัมพันธภาพทางสังคม (ศีลภาวนา) การพัฒนาด้าน สัมพันธภาพทางสังคม หรือศีลภาวนา เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกทางร่างกาย การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีพฤติกรรมดีงาม ในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ โดยมีวินัย สามารถอยู่กับผู้อื่นได้ด้วยดีในความสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงการไม่เบียดเบียนผู้อื่น พร้อมกับมีวินัยในการดำรงชีวิตเช่น การรับประทานอาหาร การออกกาลังกาย การนอนพักผ่อน เหล่านี้ล้วนเป็นสัมพันธ์ทางสังคม ที่ส่งผลต่อสุขภาพเยาวชนโดยตรง หากเยาวชนปฏิบัติตามศีลภาวนาจะส่งผลให้สุขภาพ เพราะศีลภาวนาเป็นปัจจัยด้านร่างกายที่สามารถพัฒนาด้านร่างกายให้มีสุขภาพที่ดีได้เมื่อด้านร่างกายได้รับการพัฒนาแล้ว สิ่งที่ควรพัฒนาต่อไปคือด้านจิตใจ

การพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) การพัฒนาด้านจิตใจหรือ จิตตภาวนา เป็นการทำจิตให้เจริญงอกงาม ดีงาม เข้มแข็งมีความสุข เบิกบาน จิตตภาวนา เป็นการทำจิตให้เจริญงอกงาม ดีงาม เข้มแข็ง ให้เยาวชนมีความสุข เบิกบาน การเจริญเมตตาและปฏิบัติสมาธิจะช่วยให้เยาวชนมีจิตใจที่สงบมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถแก้ปัญหาด้านสุขภาพของเยาวชนให้บรรเทาลงด้วยการพัฒนาด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) เมื่อจิตได้รับการพัฒนาแล้ว ย่อมส่งให้เอื้อต่อการพัฒนาปัญญาต่อไป การพัฒนาด้านปัญญามีความสำคัญมาก เพราะปัญญาสามารถช่วยให้บุคคลสามารถพิจารณาทุกสิ่งตามความเป็นจริง เกิดความเข้าใจ และสามารถส่งผลให้ เกิดการแก้ปัญหาที่ดีได้ การพัฒนาด้านปัญญาด้วยปัญญาภาวนา คือ การฝึกอบรมเจริญปัญญา เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ให้รู้จักคิดพิจารณา แก้ปัญหาด้วยปัญญา มีจิตใจเป็นสุข ไร้ทุกข์ ปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหาที่แท้จริง

สำหรับการพัฒนาทั้งสี่ด้าน เพื่อให้มีคุณค่า ทำทุกสิ่งให้เจริญงอกงาม ซึ่งสำคัญต่อคุณภาพชีวิตกับการทำชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างมีระบบและยั่งยืน กล่าวคือ 1) หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อน

มนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ นั่นเอง

ดังนั้น การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรมสนับสนุนการพัฒนาแสดงภาวนา 4 นี้ ในรูปที่เป็นคุณบทของบุคคล ซึ่งจัดเป็นการปรารภภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา ผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว จะมีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วน ย่อมมีคุณสมบัติเป็นคนดีได้ สำหรับการพัฒนาคุณภาพของเด็กเยาวชนให้มีศักยภาพ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน และสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนาไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรตระหนักเห็นความสำคัญ

บทที่ 4
สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างรูปแบบพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้รู้และเข้าใจในการพัฒนาเยาวชน เพื่อรู้ปัญหาแล้วแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นด้วยวิธีมรรคภาวนา เป็นหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่จะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขแล้วไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคนได้ ทำให้ได้ประเด็นการสร้างรูปแบบ 4 ด้าน เพื่อการแก้ปัญหา 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดการวิจัยในการสร้างกิจกรรมฝึกอบรม ดังนี้

4.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเภรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

4.1.1 สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.1.2 สร้างรูปแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

4.1.3 สรุปการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาเยาวชน

4.2.1 บทสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.2.2 บทสรุปการสังเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก

4.3 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบภาวนา 4 ไปพัฒนาเยาวชน

4.3.1 ร่างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

4.3.2 จัดเวทีสนทนารูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

4.3.3 การสนทนากลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

4.3.4 สังเคราะห์กลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

4.3.5 สรุปการสนทนากลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

4.4 การนำรูปแบบภาวนา 4 ไปพัฒนาเยาวชน

4.4.1 กระบวนการพัฒนาเยาวชน

4.4.2 บูรณาการรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.4.3 กระบวนการฝึกอบรมเยาวชน

4.4.4 ชุดฝึกกิจกรรมการพัฒนาเยาวชน

4.4.5 ผลการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชน

4.4.6 สรุปรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.5 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.5.1 การประชาพิจารณ์สู่สาธารณะชน

4.5.2 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.5.3 เสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.6 องค์ความรู้ใหม่

4.7 สรุปผลการสร้างรูปแบบ

ในการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยแบบ Action Research คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำการพัฒนาเยาวชนด้วยรูปแบบนั้น ได้การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในด้านการพัฒนาเยาวชนกับหลักภาวนา 4 ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท จะได้รับการถ่ายทอดทั้งองค์ความรู้เรื่องศีลธรรมและสมรรถนะหลักของการพัฒนาแล้วยังได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องคำสอน ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนหยั่งลึกถึงปัญญาประกอบด้วยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่แตกต่างได้ว่า เยาวชนมีการพัฒนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ใช้กระบวนการภาวนาด้วยหลักธรรมเป็นโมเดลในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งโดดเด่นด้วยศีลธรรมและจริยธรรม มีคุณภาพและศักยภาพ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาที่เริ่มต้นจากการพัฒนาภายใน ด้วยการสร้าง ทั้งตระหนักรู้ในตน รู้จักตน เข้าใจตนอย่างแท้จริง ก่อนมุ่งสู่ประเด็นในการพัฒนาเยาวชน เพื่อให้เกิดปัญญาแล้วเกิดแรงบันดาลใจในการปลดล็อคทางความคิด เพื่อปลดปล่อยศักยภาพที่แท้จริงออกมา สร้างความสุข เสริมความสำเร็จให้แก่ตน ทั้งในด้านหน้าที่การงาน ด้านชีวิตส่วนตัว ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อบุคคล องค์กร ชุมชน สังคม และประเทศในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา แนวคิดทฤษฎี หลักการ การเชื่อมโยง การวิเคราะห์ การจดจำ การจินตนาการ ฐานกาย คือ ปัญญาที่ส่งผลให้แสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ คือ ปัญญาที่ส่งผลให้มีกระบวนการทางความคิดที่เป็นระบบ มีตรรกะ เหตุผล คือ ปัญญาที่ส่งผลให้แสดงออกทางความรู้สึก ทางอารมณ์ที่ดี รู้จัก ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ให้ฉุนเฉียว เกรี้ยวกราดจนส่งผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยมีกระบวนวิธีการ จากข้อมูลและเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับสากลและศึกษาจากข้อมูลและเอกสาร ทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ ทฤษฎี หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร บทความ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด สถาบันการศึกษา อินเตอร์เน็ต

การศึกษาทฤษฎีด้านการพัฒนาผู้นำองค์กรเยาวชน การพัฒนาทีม การสื่อสาร การสร้างแรงบันดาลใจ การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การ พัฒนาบุคลิกภาพ เครื่องมือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงการศึกษาจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยากร ด้านฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการจัดกิจกรรมเชิง บูรณาการหลักสูตรต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง

“คุณสมบัติผู้นำ”“ภาวะผู้นำ” “ทักษะการฝึกผู้นำ” “วิทยากรต้นแบบพัฒนา” พร้อมกิจกรรมการประเมินตน กิจกรรมการรู้จักตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการสัมภาษณ์กับพระสงฆ์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูอาจารย์ นักการศึกษา ด้านฝึกอบรม ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบการ เรียนรู้ ด้านวิทยากร ด้านผู้ปกครอง ด้านการศึกษาที่ใช้การพัฒนา ด้านพระพุทธศาสนา เมื่อได้ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต้องานวิจัยที่ครบถ้วนแล้วจึงนำไป สังเคราะห์เพื่อการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” วิธีดำเนินการวิจัย Research and Development คือ“การพัฒนารูปแบบ” ประกอบด้วย

ตารางที่ 4.1 ขั้นตอนการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย **รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด**
สร้างรูปแบบ **การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด**
สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ **เยาวชน, วิทยากร, นักพัฒนา, นักศึกษา, นิสิต, ผู้ปกครองและกระบวนกร**
สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท **จากการศึกษาทฤษฎี งานวิจัย สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านภาวนา 4**
เวทีสนทนารูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท **นำเสนอมุมมอง แนวคิด เรื่องเยาวชนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ**
สนทนากลุ่มเฉพาะ **พิจารณารูปแบบก่อนทดลอง ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบ**
นำรูปแบบไปพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท **ฝึกอบรมเยาวชน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พร้อมประเมินวัดผล**
ปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท **ประชาวิจารณ์ นำเสนอสู่สาธารณะ เพื่อตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุง**
นำเสนอรูปแบบและประกาศใช้รูปแบบ **การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด**

4.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเภรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

สำหรับการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (หรือในพื้นที่ใดก็ตาม) เป็นกระบวนการที่ต้องจัดเก็บและปรับปรุงตลอดเวลาเพื่อให้ตรงกับความต้องการและสภาพการณ์ท้องถิ่น ดังนั้น นี่คือขั้นตอนที่อาจจะช่วยในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือที่อื่น ๆ กล่าวคือ

การศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องพุทธปรัชญาเถรวาท: การเริ่มต้นด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องพุทธปรัชญาเถรวาทในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งอาจรวมถึงการสนับสนุนคริสต์ศาสนาพุทธในพื้นที่ การสร้างศูนย์การศึกษาพุทธศาสนา: สร้างศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับเถรวาทและให้ความรู้และการฝึกฝนในเรื่องของพุทธปรัชญาแก่เยาวชน ศูนย์การศึกษานี้สามารถเป็นสถานที่สอนเรื่องพุทธศาสนา แต่ยังเป็นสถานที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะอื่น ๆ การสนับสนุนโครงการอาสาสมัคร: สนับสนุนโครงการอาสาสมัครที่เน้นการฝึกอบรมและการสร้างคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพุทธปรัชญา เช่น โครงการอาสาสมัครสร้างบุคลิกที่ในเยาวชน การสร้างกิจกรรมสำหรับเยาวชน: สร้างกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้และบรรลุคุณค่าในเยาวชน อาจมีการสร้างกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความสติและความกรุณา อาจมีการสร้างกิจกรรมสอนสร้างสถานที่สำหรับอาบน้ำใจและสมาสาสน์ การสร้างความร่วมมือกับสถานบริการทางการศึกษา: สร้างความร่วมมือกับสถานบริการทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาเรื่องพุทธศาสนาและทักษะอื่น ๆ การสร้างสื่อที่เข้าถึงเยาวชน: การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชัน เพื่อส่งเสริมการศึกษาเรื่องพุทธปรัชญาและคุณค่าทางศาสนาให้เยาวชน การสร้างกิจกรรมสังคมและบริการ: สนับสนุนกิจกรรมสังคมที่เยาวชนสามารถทำเพื่อเข้าถึงความเข้าใจเรื่องพุทธศาสนาและการสร้างคุณค่าทางศาสนา ในการสร้างความเข้าใจและความกรุณา การประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักรู้: การใช้สื่อสารสังคมและกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้เรื่องพุทธศาสนาและการพัฒนาเยาวชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การสนับสนุนการพัฒนาอย่างรอบด้าน: การสนับสนุนพัฒนาทักษะทางการศึกษาและคุณลักษณะทั้งรูปแบบและรอบด้าน ในการเชื่อมโยงระหว่างพุทธศาสนาและความพร้อมของเยาวชนในสังคม

ดังนั้น การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นกระบวนการที่ต้องมีความยืดหยุ่นและรับความรู้ด้านพุทธปรัชญาและความต้องการของเยาวชนในพื้นที่นั้น การร่วมมือกับชุมชน ศาสนา องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเมตตาของเยาวชนในอนาคต การโน้มน้าวเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดีงาม เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ในระบบสังคมออนไลน์มีรูปแบบการเผยแผ่มากมาย เช่น รูปแบบการโพสต์ภาพที่มีการตัดต่อที่เหมาะสม รูปแบบการทำคลิปวิดีโอธรรมะเตือนสติแบบสั้น ๆ และแบบยาว โดยแบบยาวจะเป็นรูปแบบการนำเสนอธรรมะแบบเฮฮา รูปแบบ

ธรรมะของพระสายพระป่า ธรรมะที่เป็นวิชาการและรูปแบบไลฟ์สด จะถูกแชร์บนแอพพลิเคชั้นเฟซบุ๊ค อันเป็นแอพพลิเคชันยอดนิยมที่มีกลุ่มเยาวชนใช้อย่างหลากหลาย โดยมีเนื้อหาสาระ เช่น พุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำสอนของครูบาอาจารย์สายวัดป่า วัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด มีคำกลอน คติพจน์ เป็นต้น

การปลูกฝังภาวนาหรือพัฒนาแล้ว ฝึกอบรมแก่เยาวชนไทย จึงควรจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กเพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้มีความละอายต่อการละเมิดศีลธรรม เพราะคำว่าเยาวชนเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ ความรู้สึกและสังคม จึงต้องการนำเสนอบทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังเพื่อพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญาแก่เยาวชนบนสังคมออนไลน์ให้มี ประสิทธิภาพที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกโลกาภิวัตที่ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้ในทุกที่ทุกเวลา ด้านการสหพันธ์กับหลักธรรมคำสอนมาถ่ายทอดให้ครูอาจารย์ ศึกษานิเทศก์ นักการศึกษาได้เรียนรู้และนำมาปรับใช้ประกอบการสอน เพราะจะเป็นการเพิ่มคุณภาพและศักยภาพของผู้สอนแล้ว ยังเพิ่มคุณภาพศักยภาพผู้เรียนอีก ด้วยการพัฒนาสถาบันการศึกษาในภาพรวมทั้งระบบที่ดีเยี่ยม เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสนทนา การสอน การให้คำปรึกษา เป็นการตั้งคำถามชวนให้คิด วิเคราะห์ ค้นหา ข้อมูลที่มาจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งล้วนช่วยให้ค้นพบทางออกของปัญหาด้วยตนเองทั้งสิ้น เมื่อผู้วิจัยได้สังเคราะห์ถึงความจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรเยาวชนต้นแบบ

ผู้วิจัยจึงร่างรูปแบบกิจกรรมหลักภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน ทราบว่า เด็กสมัยนี้ส่วนใหญ่ถูกตามใจจนเคยตัว พ่อแม่เอาใจมากเกินไป ทำให้ขาดความอดทน ขาดวินัย คุณพ่อคุณแม่หลายท่านจึงอยากให้ลูกปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเด็ก จะได้เป็นคนมีคุณธรรม คิดดี ทำดี มีธรรมะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มั่นใจว่าลูกจะทำได้ เพราะคงไม่ง่ายนักที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็ก ๆ อยากปฏิบัติธรรม หรือหาวิธีทำให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ ได้นานเกิน 5 นาที ที่ผ่านมายุวพุทธิกสมาคมมีโครงการสอนเด็กปฏิบัติธรรม “มีหลักสูตรการปฏิบัติธรรมสำหรับพ่อแม่ด้วย เนื่องจากสอนลูกอย่างเดียวไม่สอนพ่อแม่ เมื่อเด็กกลับไปปฏิบัติที่บ้าน พ่อแม่จะไม่เข้าใจ ถ้าพ่อแม่ได้เรียนรู้ไปด้วย ก็จะได้กลับไปทำที่บ้านด้วยกัน จึงเป็นที่มาของคำว่าบูรณาการ ซึ่งโครงการพัฒนาจิตเยาวชนแบบบูรณาการจัดขึ้นเพื่อพัฒนาจิตเด็กเยาวชนชาย-หญิง อายุ 7-25 ปี ตั้งแต่ระดับพื้นฐานด้วยการวิปัสสนาอย่างเคร่งครัด เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนและเป็นคนดีของสังคม” กล่าวคือ

4.1.1 วิธีการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท รูปแบบตามหลักการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรมตามหลักภาวนา 4 เพื่อสนับสนุนการพัฒนา: cultivation;

training; development[1] ในรูปแบบกิจกรรมตามหลักการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรอบรมเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท วิธีซึ่งมีทั้งหมด 6 กิจกรรม สำหรับการเรียนในช่วงที่ 1 โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้ กล่าวถึงแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเยาวชนตามหลักภาวนา 4 ดังนี้

4.1.1.1 กิจกรรมทางกายภาวนา

กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ : physical development[2]) กล่าวคือ

ชื่อกิจกรรม **ชนะด้วยไหวพริบ** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจสภาวะความเป็นจริงของชีวิตตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

วิธีการ: ให้คะแนน 1–10 กับการแข่งขันในทักษะชีวิต แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) สุขภาพ 2) หน้าที่การงาน 3) การเงิน 4) ครอบครัว 5) เพื่อนฝูง 6) พัฒนาตนเอง 7) การพักผ่อน 8) สังคม ศาสนา

โดยให้คะแนนทักษะชีวิต ใน ปี 2565 ปี 2568

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ มีประโยชน์อย่างไร อะไรคือความท้าทาย ถ้าต้องการ ความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องทำอะไรบ้าง

ดังนั้น กายภาวนา หรือการพัฒนากาย ไม่ได้หมายความถึงการดูแลรักษาร่างกายให้แข็งแรง ไม่เจ็บไม่ป่วย มีสุขภาพดี ไม่หิวโหย อันนั้นไม่ใช่ ที่จริงมันเป็นแค่ผลพลอยได้ หรือผลตามมาจากการบำเพ็ญกายภาวนาความหมายที่ถูกต้องด้านกายภาวนา ความหมายจริง ๆ ก็คือ การพัฒนาการรับรู้ทางกาย การรับรู้ทางกายก็อาศัยตา หู จมูก ลิ้น และกาย ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของกาย ทั้งนั้น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใช้ทั้ง 5 ประการนี้ ในการรับรู้โลกภายนอก ถ้าเราใช้ไม่ถูกใช้ไม่เป็น มันจะเกิดปัญหา แต่ถ้าเราใช้ถูกใช้เป็น ทำให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ มันก็จะเกิดการพัฒนา ความเจริญงอกงาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความประพฤติคือศีล ในเรื่องของจิต ในเรื่องของปัญญา การรับรู้ทางกาย ด้วยตาก็ดี ด้วยหูก็ดี ถ้าเราทำถูก หรือว่าเกิดกายภาวนา มันก็จะเกิดกุศลธรรมขึ้นมาในใจ แต่ถ้าใช้ผิด เพราะว่าไม่ได้มีการทำกายภาวนาอย่างถูกต้อง ก็เกิดบาป เกิดอกุศล เกิดตัณหา เกิดโลภะ เกิดโทสะ

---

[1] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมาลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 81.

[2] เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

แล้วก็โมหะขึ้นมา ซึ่งเป็นบาปและอกุศล จะทำอย่างไรให้การภาวนาเกิดขึ้นได้ การรับรู้ทางกายเกิดขึ้นได้ดี สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ อินทรียสังวร หรือว่า การสำรวมอินทรีย์ ซึ่งความหมายก็คือว่า การรักษาใจไม่ให้บาป อกุศลเกิดขึ้น เมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง ลิ้นรับรส เป็นต้น อินทรียสังวรจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะมีสติ เพราะฉะนั้นกายภาวนาก็คือ การใช้ตาดู หูฟัง ลิ้นรับรส หรือกายรับสัมผัสอย่างมีสติ

4.1.1.2 กิจกรรมทางศีลภาวนา

สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : moral development[3]) กล่าวคือ

1) ชื่อกิจกรรม **ดีเด่นเชิงพัฒนา** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักอุปนิสัยและพฤติกรรมในการแสดงออกของตนเอง

วิธีการ: เลือกอุปนิสัย 1 ข้อ ที่คิดว่าตรงกับตัวเรามากที่สุด ดังต่อไปนี้

1) ราคจริต รักสวยรักงาม 2) โทสจริต เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย 3) โมหจริต ขี้เกียจไม่คิดมาก 4) สัทธาจริต เชื่อถือจริงใจ 5) พุทธิจริต ฉลาด ช่างคิด 6) วิตกจริต ขี้กังวล ฟุ้งซ่าน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกจิ กรรมนี้ ชอบนิสัยอะไรของเรา ไม่ชอบนิสัยอะไรของเรา พร้อมเหตุผล ถ้าจะเปลี่ยนนิสัยตัวเอง 1 เรื่อง คือเรื่องอะไร ต้องเริ่มต้นอย่างไร อะไรคือความท้าทาย

2) ชื่อกิจกรรม **มนุษยธรรมสัมพันธ์** เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักตนเองในบทบาทเยาวชน เพื่อพัฒนาคุณสมบัติเยาวชนให้สมบูรณ์รอบด้าน

วิธีการ: หยิบกระจกเงามาส่องแล้วสะท้อนคุณสมบัติกับหลักกัลยาณมิตร 7 ประการว่า ตนมี คุณสมบัติอะไรบ้าง และยังขาดคุณสมบัติอะไรบ้าง พร้อมเหตุผลในการอธิบาย

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกจิ กรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร ต้องพัฒนาตนเองด้านใดและอย่างไร

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน เพราะการมีสีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : moral development) เป็นต้น

---

[3] เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

4.1.1.3 กิจกรรมทางจิตภาวนา

จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุข ผ่องใส เป็นต้น : cultivation of the heart; emotional development[4]) กล่าวคือ

ชื่อกิจกรรม **พลังหนุ่มสาวสร้างสันติสุข** เวลา 15 นาที

วัตถุประสงค์: ฝึกฝนตนเองในการนั่งสมาธิให้ใจสงบ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้

วิธีการ: สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนเรียน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากการนั่งสมาธิ สันติสุขจากศีล–จากธรรม คืออะไร สำคัญอย่างไร

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ เป็นต้น เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ เป็นต้น

4.1.1.4 กิจกรรมทางปัญญาภาวนา

ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development[5]) กล่าวคือ

1) ชื่อกิจกรรม **ซื่อตรงยั่งยืน** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต

วิธีการ: เลือกภาพ 8 ภาพ ที่สื่อถึงความหมาย ดังต่อไปนี้

1) ความสงบ 2) ความงาม 3) ปัญญา 4) ความร่ำรวย 5) ครอบครัว 6) มิตรภาพ 7) อายุยืนยาว 8) ชื่อเสียงเกียรติยศ

---

[4] เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

[5] เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

โดยให้เลือกมา 3 ภาพ แล้วเรียงลำดับภาพที่ชอบมากที่สุด 1-2-3

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์เดิม อะไรคือจุดเปลี่ยน

2) ชื่อกิจกรรม **ทักษะนักพัฒนาเยี่ยม** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในเรื่องมุมมอง ความเชื่อ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

วิธีการ: จากภาพ **ทักษะนักพัฒนา**

ให้บอกคำ 4 คำ ที่คิดว่า ตนมี และ 4 คำที่คิดว่า ตนไม่มี พร้อม เหตุผล แล้วแสดงความคิดเห็นว่า คำแต่ละคำมีความหมายกับชีวิตของเราอย่างไร

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร เชื่อมโยงกับประสบการณ์อะไรของเรา และ ถ้านึกถึงอนาคตของเรา คำไหนมีความหมายกับเรามากที่สุด

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ เพราะการเจริญปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development) การพัฒนาเยาวชนตามแนวภาวนา 4 ด้วยวิธีซึ่งมีทั้งหมด 6 กิจกรรม สำหรับการเรียนในช่วงแรก โดยมีกิจกรรม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้ ด้วยวิธีสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน เป็นต้น

ภาพที่ 4.1 แสดงการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.1.2 สร้างรูปแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ตามแนวคิดพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมเป็นหลักการปฏิบัติดีในสังคมมีมุมมองว่า ศีลกับเจตนารมณ์ทางสังคม อาศัยโครงสร้างของศีลธรรมแนวความคิดเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชนเสริมสร้างกายภาพให้มีความสะอาดทางกาย เสริมสร้างกายภาพทางวาจา ทางจิตใจไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่ผิดใจในเรื่องที่เคยโกรธ

เพราะการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการของเยาวชน มีหลักการพัฒนาทางกาย โดยใช้หลักทาน การให้ การเสียสละ เว้นจากการทำร้ายกัน หลักการพัฒนาสังคมใช้หลักปิยวาจา คำพูดที่ชอบใจมากกว่าคำที่ขัดใจวาจาอ่อนหวานไพเราะ หลักการพัฒนาจิตใจคือฝึกสติ ให้เข้าใจตัวเอง และส่งต่อยังสังคมโลก หมั่นทำจิตให้สงบอยู่เป็นประจำ นำหลักธรรมด้านปัญญาพัฒนาสังคม กล่าวคือหลักพัฒนา หรือหลักภาวนา 4 นั่นเอง

ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชนเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชนในครั้งนี้ได้รูปแบบการพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชน เพื่อปลูกฝังความเคยชินแก่เยาวชนศึกษาตามและปฏิบัติตามหลักอริยมรรคภาวนาและไตรสิกขา ด้านทางกาย วาจา ใจ และรูปแบบที่สองรูปแบบการศึกษา จัดกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ให้เยาวชน มิติการปกครองของเด็กธรรมะเบื้องต้น มิติครอบครัวความกตัญญู จิตสาธารณะการเสียสละ มีสมาธิจดจ่อตั้งมั่น เป็นต้น สำหรับองค์ความรู้การพัฒนาเยาวชน ได้นำแนวคิดภาวนา 4 กับเจตนารมณ์ทางสังคม ตามแนวคิดสังคม โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการ สำหรับเยาวชนมีสมรรถภาพทางมิติการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เชิงสังคมศาสตร์สมรรถภาพปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคล ครอบครัว ชุมชนอย่างยั่งยืนนั่นเอง

จากการศึกษาทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำพุทธธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของคนไทยมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนได้แก่ ภาวนา มี 4 ประเภท คือ

1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน เป็นต้น

3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบัน

4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามาก

ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำหลักภาวนา 4 ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนเป็นหลักการปฏิบัติดีในสังคมมีมุมมองว่า ศีลกับเจตนารมณ์ทางสังคมเสริมหลักการพัฒนาทางกาย โดยใช้หลักทาน การให้การเสียสละ เว้นจากการทำร้ายกัน หลักการพัฒนาสังคมใช้หลักปิยวาจา คำพูดที่ชอบใจมากกว่าคำที่ขัดใจวาจาอ่อนหวานไพเราะ หลักการพัฒนาจิตใจคือฝึกสติ ให้เข้าใจตัวเอง และส่งต่อยังสังคมโลกหมั่นทำจิตให้สงบอยู่เป็นประจำ นำหลักธรรมด้านปัญญาพัฒนาสังคม กล่าวคือ หลักพัฒนา หรือหลักภาวนา 4 เป็นต้น

4.1.3 สรุปการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

จากการศึกษาสารัตถะการบูรณาการ ทราบว่าบรรดาเด็กสมัยนี้ส่วนใหญ่ถูกตามใจจนเคยตัว พ่อแม่เอาใจมากเกินไป ทำให้ขาดความอดทน ขาดวินัย คุณพ่อคุณแม่หลายท่านจึงอยากให้ลูกปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเด็ก จะได้เป็นคนมีคุณธรรม คิดดี ทำดี มีธรรมะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มั่นใจว่าลูกจะทำได้ คงไม่ง่ายนักที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็ก ๆ อยากปฏิบัติธรรม หาวิธีทำให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ ได้นานเกิน 5 นาที ที่ผ่านมายุวพุทธิกสมาคมมีโครงการสอนเด็กปฏิบัติธรรมนั่นเอง

การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนนำมาเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาปัจจุบัน โดยมีคำว่า แบบพุทธหรือเชิงพุทธเข้าต่อท้ายของหลายศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ รัฐศาสตร์เชิงพุทธ การจัดการเชิงพุทธ ฯลฯ ตัวอย่างสำคัญ คือ อธิการบดีได้เสนอเป็นตัวอย่างด้วยการบูรณาการครบถ้วน และสมบูรณ์ดี เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ผู้เชี่ยวชาญมากมายหลากหลายด้านพยายามค้นหาวิธีสารพัด เพื่อกระชับช่องว่างระหว่างวัย ซึ่งถูกคั่นด้วยมิติทางเวลา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม ส่งผลให้ความเป็นเด็กในอดีตและเด็กจริง ๆ ในปัจจุบัน ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำพุทธธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานคนไทยมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนได้แก่ ภาวนา มี 4 ประเภท คือ

1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกาย และต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน

3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่และฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น

ดังนั้น ผู้วิจัยนำหลักภาวนา 4 ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนเป็นหลักการปฏิบัติดีในสังคม ด้วยปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเด็ก จะได้เป็นคนมีคุณธรรม คิดดี ทำดี มีธรรมะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มั่นใจว่าลูกจะทำได้ คงไม่ง่ายนักที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็ก ๆ อยากปฏิบัติธรรม หาวิธีทำให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ ได้นานเกิน 5 นาที การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำพุทธธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนได้แก่ ภาวนา มี 4 นี้นั่นเอง

4.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทราบถึงปัญหา ความจำเป็น แนวคิดทฤษฎี และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปใช้ในการออกแบบพัฒนาเยาวชนในรูปแบบของหลักสูตร กิจกรรม คู่มือ เครื่องมือและแบบประเมินวัดผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

3) เพื่อสร้างรูปแบบการการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

4) เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

แบบคำสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ท่านมีความเข้าใจความหมายคำว่า การพัฒนาเยาวชน อย่างไร?
2. ท่านคิดว่า การพัฒนาเยาวชนมีความสำคัญอย่างไร?
3. ท่านคิดว่า การพัฒนาเยาวชนมีความจำเป็นอย่างไร?
4. ท่านคิดว่า การพัฒนาเยาวชนมีรูปแบบเป็นอย่างไร?
5. ท่านคิดว่า จุดประสงค์ของการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร?
6. ท่านคิดว่า คุณลักษณะที่เด่นชัดของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไร?
7. ท่านคิดว่า ปัญหาของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไร?
8. ท่านคิดว่า ผลกระทบของปัญหา ของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไร
9. ท่านมีความเข้าใจความหมายคำว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ภาวนา 4) อย่างไร?
10. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (กายภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร?
11. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ศีลภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร?
12. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร?
13. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ปัญญาภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร?
14. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (กายภาวนา/อินทรีย์ 5) เป็นอย่างไร?
15. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ศีลภาวนา/ศีล 5) เป็นอย่างไร?
16. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา/สมาธิ 3) เป็นอย่างไร?
17. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา/ปัญญา 3) เป็นอย่างไร?
18. ความคิดเห็น (หลักภาวนา 4)
19. ข้อเสนอแนะ (หลักภาวนา 4)

แบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้าน “ความตรง” และ “ความเที่ยง” โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 รูป/คน ดังต่อไปนี้

1. พระเทพวชิรวิมล, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
2. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระครูภาวนาพัฒนาบัณฑิต, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผศ.ดร.จรัส ลีกา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
5. ดร.สงวน หล้าโพนทัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ในปี 2566 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา ด้านการฝึกอบรม ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบการเรียนการสอน จำนวน 25 รูป/คน โดยมีรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 7 รูป คือ

1. พระพรหมวชิรโสภณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 (ธ) เจ้าอาวาสวัดบึงพระลานชัย พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
2. พระเทพวชิรวิมล (สายันห์ ปญฺญาวชิโร), ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ), วัดมิ่ง-เมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. พระสุขุมวาทเวที (สถาพร โชติธมฺโม), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
4. พระครูสุวรรณสรานุกิจ ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสระทอง/การกุศลฯ จังหวัดร้อยเอ็ด
5. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต รองเจ้าคณะอำเภอหนองพอกและเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมอบรมเยาวชน วัดป่าหนองโมงบูรพาราม อำเภอหนองพอก จ.ร้อยเอ็ด
6. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร. รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
7. พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดร้อยเอ็ด, วัดป่าจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน คือ

1) นายยุทธนา บุศเนตร	วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด /ผู้ได้รับมอบหมาย
2) ดร.ครรชิต วรรณชา	ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด/ผู้ได้รับมอบหมาย
3) นายประยูร จรเจริญ	ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด

3) กลุ่มทั่วไป **จำนวน 6 คน คือ**

1. นางสาวจินตนา สีสุไชย ครูผู้ช่วยโรงเรียนเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2. นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. นายสนั่น ประประเสริฐ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด.

4. นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. นายรบชนะชน คำอ่อนศรี ผู้ปกครอง.

6. นายถนอม สาลีโภชน์ ผู้ปกครอง.

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง“รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์ เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัยและได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาโดยการมุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์ 3 กลุ่ม จำนวน 16 รูป/คน ซึ่งได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ออก คือ

4.2.1 บทสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ด้านการอบรม ด้านการศึกษา ด้านการศาสนา และด้านการพัฒนา จำนวน 16 รูป/คน ได้บทสรุปการสัมภาษณ์จาก 19 คำถาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทราบถึงการพัฒนาเยาวชน ปัญหา ความสำคัญ ความจำเป็น มีรูปแบบ มีแนวคิดทฤษฎีและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปใช้ในการออกแบบพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท คือ ภาวนา 4 ในรูปแบบของหลักสูตร กิจกรรม คู่มือ เครื่องมือ และแบบประเมินวัดผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

เรื่องการพัฒนาเยาวชน ความหมายว่าอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,4,5,6,7,8,9,10.12.16. กล่าวว่า เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า ทำโลกให้เจริญ, เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี, ทำคนให้เจริญ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า ทำคนให้เจริญ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15, กล่าวว่า เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี, ทำคนให้เจริญ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า ทำคนให้ เจริญ, เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า ทำโลกให้เจริญ, ทำคนให้เจริญ, ทำสิ่งต่าง ๆ ให้มีขึ้น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า ทำคนให้เจริญ, ทำสิ่งต่าง ๆ ให้มีขึ้นเป็นต้น

การพัฒนาเยาวชน มีความสำคัญอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6,7,16 กล่าวว่า เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม ผู้ที่ให้คำ

สัมภาษณ์ที่ 5,8,11 กล่าวว่า มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรม จริยธรรม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม, มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน, มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม, ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา, มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน และสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า เยาวชนที่ดีควรตระหนักในคุณค่าของเองและร่วมแรงร่วมใจสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม, มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน, มีความรอบรู้อย่างเท่าทันและสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 ว่า เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม, มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน, มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม, มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน และสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง, มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม, มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม, มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า มีความรอบรู้อย่างเท่าทันและสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง, ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา, มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม, เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม

การพัฒนาเยาวชน มีความจำเป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน, สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม, เสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน, พัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีบุคลากรช่วยบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,4,8 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้

คำสัมภาษณ์ที่ 6,7,9,10,12,14 กล่าวว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน, สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน, สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม, เสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า พัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีบุคลากรช่วยบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ

การพัฒนาเยาวชน มีรูปแบบเป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า กิจกรรมท้าทายมากกว่าการเล่นเกม นำความรู้ในห้องเรียนลงไปเรียนรู้และหาคำตอบร่วมกับชุมชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า นำทักษะ/ความรู้ไปใช้แก้ปัญหา, พัฒนาทักษะการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน, กิจกรรมท้าทายมากกว่าการเล่นเกม นำความรู้ในห้องเรียนลงไปเรียนรู้และหาคำตอบร่วมกับชุมชน, ปล่อยให้ทำ ตั้งคำถามสร้างการเรียนรู้, ให้อิสระเขาได้ลงมือทำเต็มที่ ทั้งออกแบบวางแผนการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้โซเชียลมีเดียกระตุ้นการเรียนรู้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า นำทักษะ/ความรู้ไปใช้แก้ปัญหา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4,5,9 กล่าวว่า ให้อิสระเขาได้ลงมือทำเต็มที่ ทั้งออกแบบวางแผนการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้โซเชียลมีเดียกระตุ้นการเรียนรู้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6,7,13,14 กล่าวว่า พัฒนาทักษะการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า นำทักษะ/ความรู้ไปใช้แก้ปัญหา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า พัฒนาทักษะการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน, กิจกรรมท้าทายมากกว่าการเล่นเกม นำความรู้ในห้องเรียนลงไปเรียนรู้และหาคำตอบร่วมกับชุมชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า พัฒนาทักษะการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน, ให้อิสระเขาได้ลงมือทำเต็มที่ ทั้งออกแบบวางแผนการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้โซเชียลมีเดียกระตุ้นการเรียนรู้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า เสริมสร้างการเรียนรู้และดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 นำทักษะ/ความรู้ไปใช้แก้ปัญหา, ให้อิสระเขาได้ลงมือทำเต็มที่ ทั้งออกแบบวางแผนการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้โซเชียลมีเดียกระตุ้นการเรียนรู้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า นำทักษะ/ความรู้ไปใช้แก้ปัญหา, พัฒนาทักษะการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน

จุดประสงค์ของการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า พัฒนาตนให้มีคุณธรรม รักษาสัจจะ มีความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีศักดิ์ศรี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า พัฒนาตนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ, พัฒนาตนด้านสติปัญญา คือ คิดได้ คิดเป็น ประยุกต์ได้ เอาใจเขามาใส่ใจเรา, พัฒนาตนด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย มีจิตสำนึกต่อผู้อื่นรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต, พัฒนาตนให้มีคุณธรรม รักษาสัจจะ มีความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีศักดิ์ศรี, พัฒนาตนให้มีวัฒนธรรมที่ดี มีความคิดริเริ่ม กตัญญูกตเวที สุภาพนุ่มนวล มีสัมมาคารวะ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า พัฒนาตนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4,5,6,9 กล่าวว่า พัฒนาตนด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย มีจิตสำนึกต่อผู้อื่น รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7,8,12,14,16 กล่าวว่า พัฒนาตนด้านสติปัญญา คือ คิดได้ คิดเป็น ประยุกต์ได้ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า พัฒนาตนให้มีวัฒนธรรมที่ดี มีความคิดริเริ่ม กตัญญูกตเวที สุภาพนุ่มนวล มีสัมมาคารวะ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า พัฒนาตนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า พัฒนาตนด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย มีจิตสำนึกต่อผู้อื่นรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต, พัฒนาตนให้มีคุณธรรม รักษาสัจจะ มีความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีศักดิ์ศรี ผู้ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า พัฒนาตนให้มีคุณธรรม รักษาสัจจะ มีความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีศักดิ์ศรี

คุณลักษณะที่เด่นชัดของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 15 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า รู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของ บ้านเมือง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2,10 กล่าวว่า รักษาความสัตย์ มีความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม, รู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์และความดี, อดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์ มีแต่ความสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด, รู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง, เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชุด ฝึกคิด ฝึกธรรม เรื่อง ซื่อสัตย์ จริงใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,4,11,13 กล่าวว่า รู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของ บ้านเมือง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5,6.8.14.16 กล่าวว่า เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชุด ฝึกคิด ฝึกธรรม เรื่อง ซื่อสัตย์ จริงใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7,12 กล่าวว่า รักษาความสัตย์ มีความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า รู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์และความดี ผู้

ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า รักษาความสัตย์ มีความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม, เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชุด ฝึกคิด ฝึกธรรม เรื่อง ซื่อสัตย์ จริงใจ

ปัญหาของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้น หมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม, นิยมประลองความเร็วโดยการแข่งรถมอเตอร์ไซค์ มีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิด, ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท, มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุยังน้อย มีเพศสัมพันธ์ โดยไม่ป้องกันตนเอง, เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตราย, ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,4 กล่าวว่า ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้น หมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท, เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตราย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6,7 กล่าวว่า ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า ไม่มีข้อถูก ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตราย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้น หมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม, ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท, เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตราย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้น หมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม, ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง, ติดมือถือแต่เด็ก ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้น หมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม, ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท, เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตราย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุยังน้อย มีเพศสัมพันธ์ โดยไม่ป้องกันตนเอง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท, เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย เริ่มจากการใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์

ยาเลิฟ และสารอันตราย, ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง

ผลกระทบของปัญหา ของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่1,4,14 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการส่งเสริมกระบวนการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินการกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการพัฒนาความเข้าใจที่มีต่อคนรุ่นใหม่, ข้อเสนอเรื่องการสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีต่อคนรุ่นใหม่, ข้อเสนอเรื่องการส่งเสริมกระบวนการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินการกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง, ข้อเสนอเรื่องการส่งเสริมความหลากหลายในเชิงประเด็น, ข้อเสนอเรื่องโครงสร้างองค์กร, ข้อเสนอเรื่องความเท่าทันรสนิยมของเยาวชน เพื่อการสนับสนุนและบริหารจัดการการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,6.8.9, กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องความเท่าทันรสนิยมของเยาวชน เพื่อการสนับสนุนและบริหารจัดการการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีต่อคนรุ่นใหม่, ข้อเสนอเรื่องความเท่าทันรสนิยมของเยาวชน เพื่อการสนับสนุนและบริหารจัดการการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7.11.13.16 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการพัฒนาความเข้าใจที่มีต่อคนรุ่นใหม่ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการส่งเสริมกระบวนการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินการกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง, ข้อเสนอเรื่องความเท่าทันรสนิยมของเยาวชน เพื่อการสนับสนุนและบริหารจัดการการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 17 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีต่อคนรุ่นใหม่, ข้อเสนอเรื่องโครงสร้างองค์กร, ข้อเสนอเรื่องความเท่าทันรสนิยมของเยาวชน เพื่อการสนับสนุนและบริหารจัดการการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการส่งเสริมความหลากหลายในเชิงประเด็น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ข้อเสนอเรื่องการพัฒนาความเข้าใจที่มีต่อคนรุ่นใหม่, ข้อเสนอเรื่องการส่งเสริมกระบวนการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินการกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง

หลักพุทธปรัชญาเถรวาท เข้าใจความหมายว่า อย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,2,3,11,12,16 กล่าวว่า เป็นแบบปฏิบัตินิยม คือภาวนา 4 เป็นต้น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6,5 กล่าวว่า มีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน, รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน, ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก, ทำงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม, ตระหนักถึงความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกัน. ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10,8,4 กล่าวว่า มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ, ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งคัด, ทำงานด้วยความซื่อสัตย์และยึดมั่นในศีลธรรมจริยธรรม, มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานมากน้อยเพียงใด, มีการปฏิบัติตนโดยการรักษาศีลห้าเป็นประจำ. ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9, 7 กล่าวว่า ปฏิบัติหน้าที่โดยความตั้งใจและอดทนต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย, มี

ความมุ่งมั่นต่อการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด, มีความมั่นใจว่าได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และดีที่สุด, มีสมาธิในการปฏิบัติงานเป็นประจำ, การปฏิบัติงานของท่านมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ. ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13,14,15 กล่าวว่า ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยความระเอียดรอบครอบ, ได้ใช้เหตุและผลโดยการพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของตน, เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ท่านสามารถแก้ไขโดยใช้หลักการใช้เหตุผล, สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้, ให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่เกิดปัญหาในการทำงาน.

หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (กายภาวนา/อินทรีย์ 5) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,4 กล่าวว่า รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยการปิดกั้นความคิดหรือการกระทำในทางที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้อื่น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า มีจิตใจโอบอ้อมอารี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,9 กล่าวว่า มีจิตใจโอบอ้อมอารี, มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง, มีจิตใจโอบอ้อมอารี, มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7,8,10 กล่าวว่า รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า มีจิตใจโอบอ้อมอารี, มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ, มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า มีจิตใจโอบอ้อมอารี, มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ, มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง, รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยการปิดกั้นความคิดหรือการกระทำในทางที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้อื่น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง, มีจิตใจโอบอ้อมอารี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง, รู้จักให้มากกว่ารับ โดยการแสดงน้ำใจต่อคนรอบข้างทุกครั้งที่มีโอกาส, มีจิตใจโอบอ้อมอารี, มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ, มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ศีลภาวนา/ศีล 5) เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8,11,12,13,14,15,16 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การ

มีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล, ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง, มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการทำงาน, มีจิตใจเคารพในศักดิ์ศรีของตน ไม่เกี่ยวข้องสิ่งเสพติดให้โทษ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่วด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล, ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล, มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการทำงาน, มีจิตใจเคารพในศักดิ์ศรีของตน ไม่เกี่ยวข้องสิ่งเสพติดให้โทษ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการทำงาน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า ถูกทุกข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรอย่างถูกต้อง

หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา/สมาธิ 3) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,6,7,10 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้, มีสติ รู้สึกตัวทั่วพร้อม คือ รู้ตัวทุกขณะว่ากำลังทำอะไรอยู่ ระมัดระวังในการเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา, กตัญญู รู้จักบุญคุณของคนอื่นที่มีพระคุณแก่ตนระลึกถึงคุณความดีของท่านอยู่เสมอ และมีกตเวที, เมตตา มีความรัก หวังดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ การช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า กตัญญู รู้จักบุญคุณของคนอื่นที่มีพระคุณแก่ตนระลึกถึงคุณความดีของท่านอยู่เสมอ และ

มีกตเวที ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้, มีสติ รู้สึกตัวทั่วพร้อม คือ รู้ตัวทุกขณะว่ากำลังทำอะไรอยู่ ระมัดระวังในการเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา, อดทน มีจิตใจเข้มแข็ง ยอมรับสภาพที่ตนไม่พอใจได้ เช่น อดทนต่อความเหนื่อย ความหิว, ซื่อสัตย์ ปฏิบัติตนตรงต่อความเป็นจริง ตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้, มีสติ รู้สึกตัวทั่วพร้อม คือ รู้ตัวทุกขณะว่ากำลังทำอะไรอยู่ ระมัดระวังในการเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9,11 กล่าวว่า มีสติ รู้สึกตัวทั่วพร้อม คือ รู้ตัวทุกขณะว่ากำลังทำอะไรอยู่ ระมัดระวังในการเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า อดทน มีจิตใจเข้มแข็ง ยอมรับสภาพที่ตนไม่พอใจได้ เช่น อดทนต่อความเหนื่อย ความหิว ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้, อดทน มีจิตใจเข้มแข็ง ยอมรับสภาพที่ตนไม่พอใจได้ เช่น อดทนต่อความเหนื่อย ความหิว ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า อดทน มีจิตใจเข้มแข็ง ยอมรับสภาพที่ตนไม่พอใจได้ เช่น อดทนต่อความเหนื่อย ความหิว, ซื่อสัตย์ ปฏิบัติตนตรงต่อความเป็นจริง ตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง, ไม่เห็นแก่ตัว กระทำที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อนส่วนตน ไม่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่เอาเปรียบใคร ไม่เอาตัวรอดแต่ผู้เดียว ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้, เมตตา มีความรัก หวังดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ การช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า มีวินัย สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบและวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนดกันไว้, มีสติ รู้สึกตัวทั่วพร้อม คือ รู้ตัวทุกขณะว่ากำลังทำอะไรอยู่ ระมัดระวังในการเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา, กตัญญู รู้จักบุญคุณของคนอื่นที่มีพระคุณแก่ตนระลึกถึงคุณความดีของท่านอยู่เสมอ และมีกตเวที, เมตตา มีความรัก หวังดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ การช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์, อดทน มีจิตใจเข้มแข็ง ยอมรับสภาพที่ตนไม่พอใจได้ เช่น อดทนต่อความเหนื่อย ความหิว, ซื่อสัตย์ ปฏิบัติตนตรงต่อความเป็นจริง ตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง, ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สิน สิ่งของ และเวลาน้อยที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด, ขยัน พยายามในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ ไม่ท้อถอย เพื่อให้งานสำเร็จ, ไม่เห็นแก่ตัว กระทำที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อนส่วนตน ไม่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่เอาเปรียบใคร ไม่เอาตัวรอดแต่ผู้เดียว ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า เมตตา มีความรัก หวังดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ การช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ปัญญาภาวนา/ปัญญา 3) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,8 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา, ถึงพร้อมด้วยทิฐิ, การทำทิฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย, ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม, ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, -ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7,11 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ถูกทุกข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12,14 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยทิฐิ, การทำทิฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี,

ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา, ถึงพร้อมด้วยทิฐิ, การทำทิฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย, ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (กายภาวนา/อินทรีย์ 5) เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,8,11,14 กล่าวว่า พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมเป็นการพัฒนาจิตใจด้วยการปลูกฝังคุณธรรมและความดีซึ่งต้องทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของความดี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า พัฒนานักเรียนเพื่อให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมสิ่งที่ควรปฏิบัติอันดับแรกคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์สัมผัสและซึมซับจากสภาพแวดล้อมโดยรอบการเป็นต้นแบบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง, พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมเป็นการพัฒนาจิตใจด้วยการปลูกฝังคุณธรรมและความดีซึ่งต้องทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของความดี, ฝึกปฏิบัติสมาธิก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งเป็นผลทำให้นักเรียนมีความสงบทางจิตพร้อมสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเช่นเดียวกันการพัฒนาความเป็นผู้นำ, ยกตัวอย่างบุคคลเพื่อเป็นต้นแบบทางจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนไม่ควรยกต้นแบบที่สูงส่งเกินไปจนนักเรียนไม่สามารถสัมผัสได้ควรยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมใกล้ตัวและนักเรียนสามารพปฏิบัติตามได้, ปลูกฝังคุณธรรมต้องเหมาะสมกับวัยระดับสติปัญญาของนักเรียนและมีความหมายในชีวิตจริง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า พัฒนานักเรียนเพื่อให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมสิ่งที่ควรปฏิบัติอันดับแรกคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์สัมผัสและซึมซับจากสภาพแวดล้อมโดยรอบการเป็นต้นแบบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง, พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมเป็นการพัฒนาจิตใจด้วยการปลูกฝังคุณธรรมและความดีซึ่งต้องทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของความดี, ปลูกฝังคุณธรรมต้องเหมาะสมกับวัยระดับสติปัญญาของนักเรียนและมีความหมายในชีวิตจริง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6,7,9,12,15 กล่าวว่า พัฒนานักเรียนเพื่อให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมสิ่งที่ควรปฏิบัติอันดับแรกคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์สัมผัสและซึมซับจากสภาพแวดล้อมโดยรอบการเป็นต้นแบบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า พัฒนานักเรียนเพื่อให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมสิ่งที่ควรปฏิบัติอันดับแรกคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์สัมผัสและซึมซับจากสภาพแวดล้อมโดยรอบการเป็นต้นแบบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง, ฝึกปฏิบัติสมาธิก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งเป็นผลทำให้นักเรียนมีความสงบทางจิต

พร้อมสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเช่นเดียวกันการพัฒนาความเป็นผู้นำ, ปลูกฝังคุณธรรมต้องเหมาะสมกับวัยระดับสติปัญญาของนักเรียนและมีความหมายในชีวิตจริง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ปลูกฝังคุณธรรมต้องเหมาะสมกับวัยระดับสติปัญญาของนักเรียนและมีความหมายในชีวิตจริง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า ยกตัวอย่างบุคคลเพื่อเป็นต้นแบบทางจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนไม่ควรยกต้นแบบที่สูงส่งเกินไปจนนักเรียนไม่สามารถสัมผัสได้ควรยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมใกล้ตัวและนักเรียนสามารพปฏิบัติตามได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า พัฒนานักเรียนเพื่อให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมสิ่งที่ควรปฏิบัติอันดับแรกคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์สัมผัสและซึมซับจากสภาพแวดล้อมโดยรอบการเป็นต้นแบบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง, ฝึกปฏิบัติสมาธิก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งเป็นผลทำให้นักเรียนมีความสงบทางจิตพร้อมสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเช่นเดียวกันการพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า พัฒนานักเรียนเพื่อให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมสิ่งที่ควรปฏิบัติอันดับแรกคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์สัมผัสและซึมซับจากสภาพแวดล้อมโดยรอบการเป็นต้นแบบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ,พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมเป็นการพัฒนาจิตใจด้วยการปลูกฝังคุณธรรมและความดีซึ่งต้องทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของความดี, ยกตัวอย่างบุคคลเพื่อเป็นต้นแบบทางจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนไม่ควรยกต้นแบบที่สูงส่งเกินไปจนนักเรียนไม่สามารถสัมผัสได้ควรยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมใกล้ตัวและนักเรียนสามารพปฏิบัติตามได้

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ศีลภาวนา/ศีล 5) เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8,11,12,13,15,16 กล่าวว่า เว้นชั่วหรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล, ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง, มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการทำงาน, มีจิตใจเคารพในศักดิ์ศรีของตน ไม่เกี่ยวข้องสิ่งเสพติดให้โทษ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล, ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำ

ที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล, มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการทำงาน, มีจิตใจเคารพในศักดิ์ศรีของตน ไม่เกี่ยวข้องสิ่งเสพติดให้โทษ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการทำงาน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ถูกทุกข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,4 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำดี หรือทำความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำที่ดีและถูกต้อง ซึ่งอำไพ สุจริตกุล ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า เว้นชั่ว หรือไม่ทำความชั่ว เพื่อป้องกันเด็กจากความชั่ว ด้วยการห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ชี้แนะให้เห็นเหตุผลและโทษของการทำผิด, ทำจิตใจให้ผ่องใส และสงบ ฝึกสติให้ว่องไว ฝึกสมาธิ ให้มีความคิดแน่วแน่ ตั้งใจจริง ทำใจให้สงบ มีความเพียรถูกต้อง

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา/สมาธิ 3) เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6,7,9,13,15 กล่าวว่า เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น, ความหวังดี, ความปรารถนาดี, ความมุ่งดี-มุ่งเจริญต่อผู้อื่น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต, รับผิดชอบในการทำสิ่งต่างๆ ของตนเอง และรับผิดชอบงานของส่วนรวมที่ได้รับมอบหมาย, ช่วยเหลือคนและสัตว์ที่เดือดร้อน, รอคอยโอกาสและอดทนทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จ, เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น, ความหวังดี, ความปรารถนาดี, ความมุ่งดี-มุ่งเจริญต่อผู้อื่น, มีจิตคิดจะช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่น, ความเป็นผู้มีน้ำใจ, เป็นผู้มีจิตคิดที่จะสนับสนุนส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ผู้อื่น, การแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่น, รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้งอามิสทาน-ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน-ให้ด้วยธรรมะ-ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต, เจรจาไพเราะ, พูดคำอ่อนหวานประสานสัมพันธ์, พูดคำเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน, พูดคำสัตย์คำจริงที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต, รับผิดชอบในการทำสิ่งต่าง ๆ ของตนเอง และรับผิดชอบงานของส่วนรวมที่ได้รับมอบหมาย, ช่วยเหลือคนและสัตว์ที่เดือดร้อน, เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น, ความหวังดี, ความปรารถนาดี, ความมุ่งดี-มุ่งเจริญต่อผู้อื่น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า รับผิดชอบในการทำสิ่งต่างๆ ของตนเอง และรับผิดชอบงานของส่วนรวมที่ได้รับมอบหมาย, เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น, ความหวังดี, ความปรารถนาดี, ความมุ่งดี-มุ่งเจริญต่อผู้อื่น, เป็นผู้มีจิตคิดที่จะสนับสนุนส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ผู้อื่น, การแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่น, รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้งอามิสทาน-ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน-ให้ด้วยธรรมะ-ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้ง

อามิสทาน-ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน-ให้ด้วยธรรมะ-ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ถูกทุกข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า เป็นผู้มีจิตคิดที่จะสนับสนุนส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ผู้อื่น, การแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่น ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า ช่วยเหลือคนและสัตว์ที่เดือดร้อน, มีจิตคิดจะช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่น, ความเป็นผู้มีน้ำใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต, รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้งอามิสทาน-ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน-ให้ด้วยธรรมะ-ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น, ความหวังดี, ความปรารถนาดี, ความมุ่งดี-มุ่งเจริญต่อผู้อื่น, รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้งอามิสทาน-ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน-ให้ด้วยธรรมะ-ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต, เจรจาไพเราะ, พูดคำอ่อนหวานประสานสัมพันธ์, พูดคำเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน, พูดคำสัตย์คำจริงที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า เจรจาไพเราะ, พูดคำอ่อนหวานประสานสัมพันธ์, พูดคำเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน, พูดคำสัตย์คำจริงที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า รับผิดชอบในการทำสิ่งต่างๆ ของตนเอง และรับผิดชอบงานของส่วนรวมที่ได้รับมอบหมาย, เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น, ความหวังดี, ความปรารถนาดี, ความมุ่งดี-มุ่งเจริญต่อผู้อื่น

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ปัญญาภาวนา/ปัญญา 3) เป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1,9 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา, ถึงพร้อมด้วยทิฐิ, การทำทิฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย, ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม, ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, -ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำ

สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ถูกทุกข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12,14 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยทิฐิ, การทำทิฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13,16 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยบคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า มีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็นแหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี, ถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม, ถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์, ถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา, ถึงพร้อมด้วยทิฐิ, การทำทิฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย, ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม

ความคิดเห็น (หลักภาวนา 4) ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า ถูกทั้ง 4 ข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า น่ารัก ในฐานเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม, น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย, น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ, รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว, แถลงเรื่องล้ำลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป, ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำใน

เรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า น่ารัก ในฐานเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม, น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย, น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ, รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, แถลงเรื่องล้ำลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย, รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, แถลงเรื่องล้ำลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า น่ารัก ในฐานเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า ถูกทุกข้อ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 16 กล่าวว่า ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว, ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย, รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 14 กล่าวว่า น่ารัก ในฐานเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม, รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้

ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

ข้อเสนอแนะ (หลักภาวนา 4) ผู้ให้สัมภาษณ์จาก 16 รูป/คน โดยแบ่งเป็นผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน, สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม, เสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน, พัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีบุคลากรช่วยบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 3,4,8,11,13 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 10,12,14,16 กล่าวว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 15 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน, สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน, สร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ, ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนควรมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในฐานะผู้ดูแลชุมชนและสังคม, เสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผู้ที่ให้คำสัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า พัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีบุคลากรช่วยบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักภาวนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมเป็นหลักการปฏิบัติดีในสังคม มีมุมมองว่า กาย ศีล จิต ปัญญากับเจตนารมณ์ทางสังคม โครงสร้างภาวนาธรรมตามแนวความคิดเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชนเสริมสร้างกายภาพให้มีความสะอาดทางกาย เสริมสร้างกายภาพ ทางวาจา การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการของเยาวชนได้หลักการครั้งนี้ ได้รูปแบบการพัฒนาเยาวชนเชิงพุทธบูรณาการ สำหรับเยาวชน เพื่อปลูกฝังความเคยชินแก่เยาวชนศึกษาตามและปฏิบัติตามหลักภาวนา ด้านทางกาย ด้านพฤติกรรม ด้านใจและความรู้ เป็นต้น

4.2.2 บทสรุปการสังเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา ด้านการศาสนา ด้านพัฒนา จำนวน 16 รูป/คน ได้บทสรุปของการสังเคราะห์ทั้งหมด ตามหลักพัฒนา ด้าน ดังต่อไปนี้

1. อุดมการณ์ของเยาวชน (หลักภาวนา 4) ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
2. หลักการพัฒนาเยาวชน (หลักภาวนา 4) ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
3. กระบวนการพัฒนาเยาวชน (หลักภาวนา 4) ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
4. วิธีการพัฒนาเยาวชน (หลักภาวนา 4) ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

บทสรุปการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

(1) เรื่องอุดมการณ์ของเยาวชนพัฒนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีดังนี้

-การเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธเจ้าและหลักธรรมคำสอน
-การช่วยเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา
-การมีอุดมการณ์ในการฝึกอบรมเพื่อสร้างสติและปัญญา
-การเชื่อมั่นในกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง
-การมีจรรยาบรรณในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบสันติสุข
-การมีหัวใจของฝึกอบรมที่พัฒนาผู้คนทั้งทางโลกและทางธรรม
-การมุ่งมั่นในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการฝึกอบรมให้ผู้สนใจ
-การมีจิตอาสา เสียสละ ชอบช่วยเหลือสังคมให้เกิดสันติสุข
-การสนใจใฝ่รู้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง
-การให้ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งใด
-การเติบโตจากภายในสู่ภายนอก ด้วยกระบวนการฝึกอบรม
-การมีทัศนคติเชิงบวกในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบสันติสุข
-การมุ่งมั่นเรียนรู้และฝึกฝนเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
-การเปิดใจ เรียนรู้ ยอมรับความแตกต่างทางความคิด
-การยึดมั่นในคุณธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีในทุกมิติ
-การพัฒนาจิตใจตามแนวทางพระพุทธศาสนา
-การทำงานเพื่อความสำเร็จด้วยอุดมการณ์เพื่อสังคม

(2) หลักการพัฒนาเยาวชน(ภาวนา 4)

1) การเรียนรู้ในตนเอง (หลักภาวนา 4)

-เห็นความสำคัญของการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงทั้งในทางโลก และในทางธรรม เพื่อการพัฒนาตนเองไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง เพราะรู้จักตนเป็นจุดเริ่มต้นของกายศีลจิตปัญญาทั้งปวง

-นำหลักธรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในตนเอง: เอากาย ศีล จิต ปัญญามาปฏิบัติเพื่อให้เกิดตระหนักรู้ในความจริงอันประเสริฐที่ให้ ความสำคัญ ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง และเข้าใจในสัจธรรมของชีวิต เพื่อการไม่ยึดติด ปล่อยวาง และมีสติตื่นรู้ตลอดเวลา

ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยตน ต้องรู้จักตนเองอย่างแท้จริงทั้งในทางโลก และในทางธรรม กับการเรียนรู้ในตนเอง: เอากาย ศีล จิต ปัญญามาปฏิบัติเพื่อให้เกิดตระหนักรู้ในความจริงอันประเสริฐที่ให้ ความสำคัญ ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง เป็นต้น

2) คุณลักษณะของเยาวชน (หลักภาวนา 4)

การเรียนรู้ในตนเอง: เอากาย ศีล จิต ปัญญา มาเสริมคุณลักษณะ เพื่อพัฒนาอินทรีย์ 5 มีตา หู เป็นต้น เสริมสุขภาพ เป็นต้น พัฒนาความประพฤติ พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา กล่าวคือ

กายภาวนา คือ การเจริญกาย คือ เข้าใจสภาวะความเป็นจริงของชีวิตตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตใน 1) สุขภาพ 2) หน้าที่การงาน 3) การเงิน 4) ครอบครัว 5) เพื่อนฝูง 6) พัฒนาตนเอง 7) การพักผ่อน 8) สังคม ศาสนา

ศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติรู้จักอุปนิสัยและพฤติกรรมในการแสดงออกของตนเอง ใน1) ราคะจริต รักสวยรักงาม 2) โทสจริต เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย 3) โมหจริต ขี้เกียจ ไม่คิดมาก 4) สัทธาจริต เชื่อถือจริงใจ 5) พุทธิจริต ฉลาด ช่างคิด 6) วิตกจริต ขี้กังวล ฟุ้งซ่าน

จิตภาวนา คือ การเจริญพัฒนาจิต ฝึกฝนตนเองในการนั่งสมาธิให้ใจสงบ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ ในการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนเรียน

ปัญญาภาวนา คือ การเจริญพัฒนาปัญญา เข้าใจในคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตใน 1) ความสงบ 2) ความงาม 3) ปัญญา 4) ความร่ำรวย 5) ครอบครัว 6) มิตรภาพ 7) อายุยืนยาว 8) ชื่อเสียงเกียรติยศ

ดังนั้น การเรียนรู้ในตนเอง: เอากาย ศีล จิต ปัญญา มาเสริมคุณลักษณะ เพื่อพัฒนาอินทรีย์ 5 มีตา เป็นต้น เสริมสุขภาพ เพื่อพัฒนาความประพฤติ พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญาเสริมคุณลักษณะเยาวชนทุกคน

3) สมรรถนะหลักการฝึกอบรม (หลักภาวนา 4)

เพื่อพัฒนาความประพฤติ พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญาแล้วเสริมสมรรถนะหลักการฝึกอบรมเยาวชน เพื่อฝึกตามแนวทางศาสตร์สมัยใหม่เพื่อให้เกิดความชำนาญ นำภาวนา 4 มาปฏิบัติเพื่อให้กระบวนการฝึกสัมฤทธิ์ผล กล่าวคือ

-เข้าใจลึกซึ้งถึงสมรรถนะหลักของการฝึกตามแนวทางศาสตร์สมัยใหม่ และหมั่นฝึกฝนการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญ

-นำหลักธรรมที่สอดคล้องกับสมรรถนะของการฝึกอบรม: นำภาวนา 4 มาปฏิบัติเพื่อให้กระบวนการฝึกสัมฤทธิ์ผล เกิดประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกมากที่สุด คือ

-กายภาววนา บริหารทางกายประสาททั้ง 5 มีตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นต้น

-ศีลภาวนา บริหารสังคม มีศีล 5 กำกับตน สังคม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีเมตตา ฯลฯ

-จิตภาวนา บริหารจิตให้เจริญ มีสมาธิ 3 พัฒนาจิตให้มีขณิกะ อุปจาระและอัปปนา

-ปัญญาภาวนา บริหารปัญญาให้เจริญ ด้วยปัญญา 3 คือ สุตะ จินตะ ภาวนาฯ

ดังนั้น ความประพฤติ พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญาแล้วเสริมสมรรถนะหลักการฝึกอบรมเยาวชน เพื่อฝึกตามแนวทางภาวนา 4 มาปฏิบัติเพื่อให้กระบวนการฝึกสัมฤทธิ์ผล เป็นต้น

(3) กระบวนการพัฒนาเยาวชนภาวนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1) คัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม (หลักภาวนา 4)

-กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

-ประกาศรับสมัครให้ผู้สนใจลงทะเบียนกรอกประวัติส่วนตัวและประวัติการทำงานให้ครบถ้วน

-สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ถึงเป้าหมายและแรงบันดาลใจในการสมัครเข้ารับการฝึกอบรม

-ประเมินผลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับการพิจารณาคุณสมบัติ

-ประกาศรายชื่อผู้สมัครที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการ ฝึกอบรม

-ส่งแบบประเมินความเข้าใจก่อนการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำส่งก่อนอบรมจริง

2) การเรียนรู้ภาคทฤษฎี 24 ชั่วโมง (หลักภาวนา 4)

-ถ้าเป็นไปได้ควรจัดการสอนในห้องเรียน เรียนรู้ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันจะช่วยให้เข้าใจได้ดีกว่าการสอนแบบออนไลน์

-การเรียนรู้ทั้งหมด 3 วัน ถือว่าเพียงพอ ไม่มากไป น้อยไป ผู้สอนต้องสามารถอธิบายรายละเอียดเรื่องสมรรถนะหลักของการฝึกแต่ละข้อ พร้อมการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการฝึกฝนหลังเรียน

-ควรมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหลังเรียนจบ โดยอาจเป็นการจับคู่กันระหว่างเพื่อนร่วมรุ่นหรือบุคคลอื่นทั่วไป

3) สอบวัดผล 1 ชั่วโมง (หลักภาวนา 4)

-ควรจัดให้มีการทดสอบการฝึกจริงอย่างน้อย 1 ครั้ง ไม่เกิน 1 ชั่วโมง โดยจับคู่กันกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมและให้วิทยากร ผู้ฝึกสอนช่วยสะท้อนผล วิทยากรผู้ฝึกสอนเองก็ได้ เพื่อรับฟังการสะท้อนผลการฝึกอบรม หาแนวทางในการปรับปรุงการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

4) สร้างเครือข่ายเยาวชนพัฒนาต้นแบบ (หลักภาวนา 4)

-สร้างเครือข่ายเยาวชนผู้นำต้นแบบสันติสุข เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและยั่งยืนในการช่วยเหลือสังคม ต่อไปในอนาคต

-สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เยาวชนพัฒนาต้นแบบสันติสุข เพื่อเพิ่มศักยภาพในการฝึกฝนของตนเอง

(4) วิธีการพัฒนาเยาวชนภาวนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1) วิทยากรผู้ฝึกสอน (หลักภาวนา 4)

-กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของวิทยากรที่จะสอนหลักสูตรเยาวชนผู้นำต้นแบบ

-คัดเลือกผู้ที่จะเป็นวิทยากร มีบุคลิกน่าเชื่อถือ พูดดีมีสไตล์ น้ำเสียงแจ่มชัด

-มีประสบการณ์ในการสอน รับมือกับผู้เรียนได้ทุกรูปแบบ

-สะท้อนผลการสอนของวิทยากรเพื่อพัฒนาให้ดีที่สุด

-สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

-สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้น่าสนใจ น่าติดตาม มีข้อตกลงร่วมกันก่อน

-ถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจง่ายพร้อมตัวอย่างประกอบ

-ถ่ายทอดเนื้อหาเชิงวิชาการแต่มีกิจกรรมมาสนับสนุน

-ถ่ายทอดได้แม้ไม่มีสื่อหรืออุปกรณ์ใด ๆ หรือไฟดับ

-เข้าใจลึกซึ้งเนื้อหาทั้งศาสตร์สมัยใหม่และหลักธรรม

-เชื่อมโยงศาสตร์สมัยใหม่กับหลักธรรมได้อย่างชัดเจน

-สื่อสารสองทางระหว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

-กระตุ้นให้เกิดสื่อสารสองทาง แม้เป็นการเรียนออนไลน์

-นำเสนออย่างเป็นธรรมชาติ มีสไตล์ของตนเอง

-นำเสนออย่างมั่นใจ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

-ใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ

-ให้กำลังใจ ชักชวนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยากแบ่งปัน

-จัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

-เชิญชวนให้สะท้อนการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย กระชับสัมพันธ์

-นำเทคโนโลยีมาใช้ในการถ่ายทอดเพื่อให้น่าสนใจมากขึ้น

-สาธิตการฝึกได้อย่างมืออาชีพ เป็นธรรมชาติ ตรงประเด็น

-มีไหวพริบ ที่ดีในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทันท่วงที

-ช่างสังเกต ช่างจดจำ ในปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

-สะท้อนผลการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี ชัดเจน

-ให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลาในทุกช่วงตั้งแต่ต้นจนจบ

2) หลักสูตรการฝึกอบรม (หลักภาวนา 4)

-สไลด์ในการสอนมีเนื้อหาทั้งทางวิชาการและทางธรรม

-สไลด์ในการสอนมีสีสันและรูปภาพที่น่าสนใจ

-สไลด์ในการสอนแสดงเฉพาะหัวข้อ ไม่ใส่รายละเอียดมากจนเกินไป

-สไลด์ในการสอนแสดงเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน เข้าใจง่าย

-สไลด์ในการสอนแสดงเนื้อหาที่เป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกัน

-สไลด์ในการสอนมีกรณีศึกษาเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์

-สไลด์ในการสอนมีคำถามและกิจกรรมสอดแทรกเป็นระยะ

-สไลด์ในการสอนมีคลิปวีดีโอเพื่อดึงดูดความน่าสนใจ

-สไลด์ในการสอนมีเกมส์ และเสียงเพลงเพื่อกระตุ้นสมอง

-สไลด์ในการสอนมีคำถาม คำตอบ และบทสรุปทุกหัวข้อ

-เนื้อหาในการสอนไม่มากจนเกินไป เน้นให้มีการวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียน

-เนื้อหาในการสอนสามารถปรับเปลี่ยนให้ตรงกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ง่าย

-เนื้อหาในการสอนเน้นกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย ช่วยให้เข้าใจดีกว่า

3) กิจกรรมการเรียนรู้ (หลักภาวนา 4)

-สร้างกิจกรรมให้ผู้เข้าฝึกอบรมแก้ปัญหาด้วยตนเอง

-สร้างกิจกรรมเมื่อเริ่มความสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มความผูกพัน

-สร้างกิจกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนให้ตรงกับผู้เรียนได้ง่าย

-สร้างกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ลงมือทำด้วยตนเอง

-สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีเสียงหัวเราะตลอดเวลา

-สร้างกิจกรรมด้วยเรื่องเล่าเพื่อแบ่งปัน และฝึกฝนทักษะ

-สร้างกิจกรรมจากประสบการณ์ตรง เพื่อการวิเคราะห์

-หลังทำกิจกรรม ให้มีการถอดบทเรียนสะท้อนการเรียนรู้

-ใช้เพลง สื่อวีดีโอ สถานการณ์ กิจกรรม เกมส์

-ช่วงพักเบรก มีดนตรีผ่อนคลายเพื่อลดความตึงเครียด

-ออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ เสมอเพื่อไม่ให้ตกยุค ก้าวทันโลก

4) คู่มือการเรียนรู้ (หลักภาวนา 4)

-แสดงรายละเอียดตรงตามสไลด์ในการสอนทุกประการ แต่มีคำอธิบายในรายละเอียดปลีกย่อยครบถ้วนสมบูรณ์

-แสดงกิจกรรม แบบฝึกหัด เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำกิจกรรมนั้น ๆ อีกครั้งหลังเรียนจบ เป็นการทบทวนความรู้

-แสดงรายการคำถามพร้อมคำเฉลย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในการตั้งคำถามหลังเรียนจบ

5) เครื่องมือในการฝึกอบรม (หลักภาวนา 4)

-สร้างเครื่องมือในการฝึกอบรม โดยใช้ภาพและข้อความ มาเป็นสื่อสำคัญในการค้นหาตัวตนของผู้รับการฝึก

-ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเล่นเกมส์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมนี้และสะท้อนการเรียนรู้ การนำไปปรับใช้ในการสอนการอบรม

-ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองผ่านแบบสอบถาม

6) การประเมินวัดผล (หลักภาวนา 4)

-ประเมินวัดผลในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการเรียนรู้โดยออกแบบชุดคำถามเพื่อการประเมินผล ส่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำทันทีหลังเรียนจบในทุกช่วงเวลา

7) การสนับสนุนหลังเรียนจบ (หลักภาวนา 4)

-สร้างเครือข่ายเยาวชนผู้นำต้นแบบสันติสุข เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและยั่งยืนในการช่วยเหลือสังคมต่อไปในอนาคต

-สร้างกิจกรรมเชิงพาณิชย์เพื่อสนับสนุนสมาชิกเยาวชนผู้นำต้นแบบสันติสุขในการหารายได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรม

-สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกเยาวชนผู้นำต้นแบบสันติสุข เพื่อเพิ่มศักยภาพในการฝึกฝนของตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยนำหลักภาวนา 4 ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมเป็นหลักการปฏิบัติดีในสังคมมีมุมมองว่า ศีลกับเจตนารมณ์ทางสังคม โครงสร้างศีลธรรมตามแนวความคิดเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชนเสริมสร้างกายภาพให้มีความสะอาดทางกาย เสริมสร้างกายภาพ ทางวาจา การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการของเยาวชนได้หลักการครั้งนี้ ได้รูปแบบการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชน เพื่อปลูกฝังความเคยชินแก่เยาวชนศึกษาตามและปฏิบัติตามหลักภาวนา 4 ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านปัญญา เพื่อสร้างรูปแบบ การนำรูปแบบไปพัฒนานำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน ด้วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ เป็นที่สุด

4.3 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบหลักภาวนา 4 ไปพัฒนาเยาวชน

การพัฒนาเพื่อการโน้มน้าวเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดีงาม เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ในระบบสังคมออนไลน์มีรูปแบบการเผยแผ่มากมาย เช่น รูปแบบการโพสต์ภาพที่มีการตัดต่อที่เหมาะสม รูปแบบการทำคลิปวิดีโอธรรมะ เตือนสติแบบสั้น ๆ และแบบยาว โดยแบบยาวจะเป็นรูปแบบการนำเสนอธรรมะแบบเฮฮา รูปแบบธรรมะของพระสายพระป่า ธรรมะที่เป็นวิชาการและรูปแบบไลฟ์สด จะถูกแชร์บนแอพพลิเคชั้น เฟซบุ๊ค อันเป็นแอพพลิเคชั้นยอดนิยมที่มี

กลุ่มเยาวชนใช้อย่างหลากหลาย โดยมีเนื้อหาสาระ เช่น พุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำสอนของครูบาอาจารย์สายวัดป่า คำกลอน คติพจน์ เป็นต้น

การปลูกฝังกิจกรรมอบรมแก่เยาวชนไทย จึงควรจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กเพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้มีความละอายต่อการละเมิดศีลธรรม เพราะคำว่าเยาวชนเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ ความรู้สึก และสังคม ผู้เขียนจึงต้องการนำเสนอบทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังหลักภาวนา มีพฤติกรรม มีสังคม มีจิตใจที่ดี และมีปัญญา แก่เยาวชนไทยบนสังคมออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพที่สุดเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกโลกาภิวัตที่ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงเยาวชนได้ในทุกที่ทุกเวลา เพื่อเผยแผ่ธรรมะต่อเยาวชนให้ห่างไกลจากอบายมุข รวมถึงป้องกันพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสังคมไทยบนสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมนั่นเอง

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงเห็นความจำเป็นในการนำกระบวนการที่บูรณาการมาจากศาสตร์สมัยใหม่ด้านการสหสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเถรวาท ถ่ายทอดให้ครูอาจารย์ ศึกษานิเทศก์ นักการศึกษาทั้งหลายได้เรียนรู้และนำมาปรับใช้ประกอบการสอน เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มคุณภาพและศักยภาพของผู้สอนแล้ว ยังเพิ่มคุณภาพและศักยภาพของผู้เรียนอีกด้วย กล่าวคือ

กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ: physical development กล่าวคือ อินทรีย์ 5 มีตา หู เป็นต้น

สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน: moral development กล่าวคือ ศีล 5 มีไม่โหดร้าย มือไว ใจเร็ว ขี้ปด และหมดสติ นั้นเอง

จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น: cultivation of the heart; emotional development กล่าวคือ มีสมาธิ 3 เช่น ขณิกะ อุปจาระและอัปปนาสมาธิ ที่เกื้อกูลหล่อหลอมจิตใจให้สุขสงบร่มเย็นนั่นเอง

ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา: cultivation of wisdom; intellectual development

ดังนั้น เพราะการพัฒนาเยาวชนตามแนวภาวนา 4 สามารถเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา คือการพัฒนาให้เกิดปัญญาซึ่งมีวิธีการเพื่อบรรลุถึงจุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคือการหลุดพ้น กล่าวคือ ปัญญา 3 มี สุตะ จินตะ และภาวนามยปัญญานั่นเอง

จากการพัฒนาสถาบันการศึกษาในภาพรวมทั้งระบบที่ดีเยี่ยม เป็นการปรับเปลี่ยน รูปแบบการสนทนา การสอน การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการตั้งคำถาม ชวนให้คิด วิเคราะห์ ค้นหา ข้อมูลที่มาจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งล้วนช่วยให้ค้นพบทางออกของปัญหาด้วยตนเองทั้งสิ้น เมื่อผู้วิจัยได้สังเคราะห์ถึงความจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรเยาวชนผู้นำต้นแบบแล้ว ผู้วิจัยจึงร่างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน ดังต่อไปนี้

4.3.1 ร่างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการนำกระบวนการบูรณาการมาจากศาสตร์สมัยใหม่กับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาท มาถ่ายทอดให้พระสงฆ์ทั้งหลาย ได้เรียนรู้และนำมาปรับใช้ประกอบการเสวนาธรรม เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มคุณภาพและศักยภาพของพระสงฆ์แล้ว ยังเพิ่มคุณภาพและศักยภาพของพุทธศาสนิกชนอีก การตั้งคำถาม ชวนให้คิด วิเคราะห์ ค้นหาข้อมูลที่มาจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งล้วนช่วยให้ค้นพบทางออกของปัญหาด้วยตนเองทั้งสิ้น

ภาพที่ 4.2 แสดงร่างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

การพัฒนาเยาวชน เป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การนำหลักภาวนา 4 มาเป็นองค์ประกอบ (ร่าง) รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเภรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยการละเว้นสิ่งที่เป็นปัญหาของโลกทุกยุคสมัย ผู้วิจัยจึงร่างรูปแบบภาวนา 4 สู่ร่างโมเดลในกรอบภาวนา 4 คือ **D-PMEWS Model** ดังนี้

D=Development: Development การพัฒนา -เพื่อให้เข้าใจในสมรรถนะพัฒนาตนของเยาวชน ให้เกิดผลลัพธ์แห่งความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ตามหลักภาวนา 4 คือ 1) กายภาวนา คือ พัฒนากาย: การเจริญทางกาย เพื่อพัฒนาทางกายให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดีน่าเชื่อถือเคารพ ศรัทธา 2) สีลภาวนา คือ พัฒนาศีล: การเจริญทางศีล เพื่อการพัฒนาชีวิตตนให้ดีทั้งในด้านความสัมพันธ์กับผู้คนทั่วไปในสังคม รวมถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ข่มเหงรังแกกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน 3) จิตภาวนา คือ พัฒนาจิต: เพื่อพัฒนาจิตใจตนให้เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี มีกตัญญูกตเวที มีความรักความปรารถนาดีต่อกัน 4) ปัญญาภาวนา คือ พัฒนาปัญญา: การเจริญทางปัญญา เพื่อพัฒนาปัญญาตนให้เข้าใจความสุขความทุกข์ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจกฎของธรรมชาติ ในกฎไตรลักษณ์ ในการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็นต้น

P=Physical: Physical development เพื่อให้รู้การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้วยการพัฒนากาย ฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อสัมพันธ์กับโลก ภายนอกทั้งด้ายกายภาพและชีวภาพด้วยดี มิให้เกิดโทษ มีประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ มิให้อกุศลเกิด เป็นต้น

M=Moral: Moral development เพื่อให้มีการเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน ด้วยการพัฒนาพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีลให้ถูกต้องสอดคล้องกับระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ กติกาของสังคม ตลอดถึงขนบธรรมเนียม จารีตวิถีและมารยาท สากลนิยม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ประกอบอาชีพที่สจุรติ ใช้ชีวิตถูกต้อง และขยันหมั่นเพียร สร้างผลผลิต (product) ให้เพิ่มขึ้นโดยสุจริต ในการประกอบอาชีพ (อุฏฐานสัมปทา) รู้จัก ฉลาดอดออม (save) ทรัพย์สินที่หามาได้ ด้วยมาตรการต่าง ๆ (อารักขสัมปทา) เป็นต้น

E= Emotional: Emotional development เพื่อให้ได้ในการเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น ด้วยการพัฒนาจิตการฝึกอบรมจิตการข่มอารมณ์ความรู้สึกให้ได้ มีความเจริญงอกงามทางอารมณ์ (Emotional growth)

การที่จิตที่ฝึกอารมณ์แล้วนำความสุขมาให้จิตที่มีคุณภาพประกอบด้วยคุณธรรมตามหลักศาสนา มีสมาธิ มีสติมั่นคง ใช้งานได้ดี เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

W=Wisdom: Cultivation of wisdom เพื่อให้มีการแก้ไข ด้วยการเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ด้วยการพัฒนาปัญญา การฝึกอมรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเข้าใจโลกและชีวัตตามสภาวะ เป็นการไตรต่รองวินิจฉัยเหตุการณ์ตามความเป็นจริง เป็นอิสระ ไม่ตามกิเลส รู้และเข้าใจตามความเป็นจริง

S=Skill: มีทักษะในการพัฒนากายศีลจิตปัญญา เสริมทักษะการมีไหวพริบเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ตลอดชีวิต เพราะในโลกการทำงานย่อมเกิดปัญหาความท้าทาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราจึงต้องฝึกใช้ไหวพริบเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ มาดู 6 วิธีเพิ่มไหวพริบให้กับตัวเอง/การเปิดใจให้กว้างก่อนการเรียนรู้สิ่งใหม่/มีความเชื่อมั่นว่าตัวเองสามารถทำได้/การสร้างไหวพริบที่ดี นอกจากความเฉลียวฉลาดแล้ว ยังต้องใช้จินตนาการ/หัวใจสำคัญของผู้มีไหวพริบ คือการฝึกตัวเองให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้/ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทาง/การมองโลกในแง่ดี จะทำให้เราได้รับ “พลัง” ในการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ (ร่าง) “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” ตามโมเดลเยาวชน (YOUTHS Model) มีข้อปฏิบัติ 4 ข้อ เช่น กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนาปัญญาภาวนาที่ปรากฏตามคำสอนในพุทธศาสนา ซึ่งถือว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า ปลอดเวร ปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้ทำตามกรอบเพื่อเป็นข้อพึงปฏิบัติ 4 ภาวนา คู่ YOUTHS ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ด้วยในโมเดลพัฒนาเยาวชน **D-PMEWS Model** นั่นเอง

ตามที่กล่าวมา คือการฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร เป็นต้น และการฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์นั่นเอง

4.3.2 จัดเวทีสนทนารูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้จัดเวทีสนทนาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประชุมกลุ่มย่อย ในสาขาวิชาด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา เพื่อแนะแนวการฝึกอบรม ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบการสอน จำนวนทั้งสิ้น 10 รูป/คน ดังต่อไปนี้

กำหนดการ

สนทนาเรื่อง “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท”

จัดโดย หลักสูตรปรัชญาดุษฎีสาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยร่วมกับผู้วิจัย

วันจันทร์ที่ 28 สิงหาคม 2566

เวลา 08.00 น. ถึง 10.00 น.ผู้วิจัยได้นำเสนองานให้คณะกรรมการ 5 ท่านทราบถึงประเด็นปัญหาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาและสภาพปัญหาเยาวชนทุกด้านโดยย่อ พร้อมศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อแก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน คณะกรรมการผู้ทรงได้ประชุมวิพากษ์งานทางเอกสารแล้วแนะนำการจัดการสำรวจ สอบถาม โดยสัมภาษณ์นัยะเชิงลึกในเนื้อหาสาระการพัฒนาจากการศึกษาปัญหาเยาวชนแล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ตามขั้นตอนการสร้างรูปแบบแล้วนำเสนอกรอบพุทธปรัชญาในการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีฝึกอบรมตามหลักภาวนา 4 เพื่อเสริมสร้างรูปแบบศีลธรรมแล้วนำรูปแบบไปพัฒนา ด้วยกระบวนฝึกอบรม สร้างรูปแบบอบรม พัฒนากิจกรรม สรุปผลอบรมแล้วนำสู่ประชาพิจารณ์ ปรับปรุงแล้วนำเสนอด้วยองค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแก่เยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น

บทสรุปจากเวทีสนทนาโดยรองศาสตรจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ประธานกรรมการ การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนทุกด้าน พร้อมศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อแก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน สร้างรูปแบบแล้ว นำรูปแบบไปพัฒนา ด้วยกระบวนการฝึกอบรม สร้างรูปแบบอบรม พัฒนากิจกรรม สรุปผลอบรมแล้วนำสู่ประชาพิจารณ์ ปรับปรุงแล้วนำเสนอด้วยองค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแก่เยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น

4.3.3 การสนทนากลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้จัดทำการสนทนากลุ่มเฉพาะขึ้นเพื่อตรวจสอบเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาด้านพระพุทธศาสนาและการฝึกอบรม ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบการสอน จำนวนทั้งสิ้น 16 รูป/คน ดังต่อไปนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา จำนวน 7 รูป คือ

1. พระพรหมวชิรโสภณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 (ธ) เจ้าอาวาสวัดบึงพระลานชัยพระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2. พระเทพวชิรวิมล (สายันห์ ปญฺญาวชิโร), ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ), วัดมิ่ง-เมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. พระสุขุมวาทเวที (สถาพร โชติธมฺโม), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

4. พระครูสุวรรณสรานุกิจ ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสระทอง/การกุศลฯ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต รองเจ้าคณะอำเภอหนองพอกและเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมอบรมเยาวชน วัดป่าหนองโมงบูรพาราม อำเภอหนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

6. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร. รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด, อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

7. พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดร้อยเอ็ด, วัดป่าจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน คือ

1) นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

2) ดร.ครรชิต วรรณชา ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

3) นายประยูร จรเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มทั่วไป	**จำนวน 6 คน คือ**
1. นางสาวจินตนา สีสุไชย	ครูผู้ช่วยโรงเรียนเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. นายสนั่น ประประเสริฐ	อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
4. นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอ ศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด
5. นายรบชนะชน คำอ่อนศรี	ผู้ปกครอง
6. นายถนอม สาลีโภชน์	ผู้ปกครอง

4.3.4 สังเคราะห์กลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้จัดทำการสนทนากลุ่มเฉพาะขึ้นเพื่อตรวจสอบเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาด้าน

พระพุทธศาสนาและ การฝึกอบรม ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบการสอน จำนวนทั้งสิ้น 16 รูป/คน ดังต่อไปนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา จำนวน 7 รูป คือ

1. พระพรหมวชิรโสภณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 (ธ) เจ้าอาวาสวัดบึงพระลานชัย พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2. พระเทพวชิรวิมล (สายันห์ ปญฺญาวชิโร), ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ), วัดมิ่งเมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. พระสุขุมวาทเวที (สถาพร โชติธมฺโม), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

4. พระครูสุวรรณสรานุกิจ ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสระทอง/การกุศลฯ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต รองเจ้าคณะอำเภอหนองพอกและเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมอบรมเยาวชน วัดป่าหนองโมงบูรพาราม อำเภอหนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

6. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร. รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด, อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

7. พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดร้อยเอ็ด, วัดป่าจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน คือ

1) นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

2) ดร.ครรชิต วรรณชา ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

3) นายประยูร จรเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มทั่วไป จำนวน 6 คน คือ

1. นางสาวจินตนา สีสุไชย ครูผู้ช่วยโรงเรียนเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย
2. นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา อำเภอศรีสมเด็จ
3. นายสนั่น ประประเสริฐ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
4. นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด
5. นายรบชนะชน คำอ่อนศรี ผู้ปกครอง
6. นายถนอม สาลีโภชน์ ผู้ปกครอง

4.3.5 สรุปการสนทนากลุ่มตรวจสอบรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะขึ้นเพื่อตรวจสอบเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาด้านพระพุทธศาสนาและการฝึกอบรม ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบการสอน จำนวนทั้งสิ้น 10 รูป/คน ผู้วิจัย ได้สรุปการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปด้วยโมเดลเยาวชน (YOUTHS Model) มีข้อปฏิบัติ 4 ข้อ เช่น กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนาปัญญาภาวนาที่ปรากฏ ตามคำสอนในพุทธศาสนา ซึ่งถือว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า ปลอดเวร ปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้ทำตาม เพื่อเป็นข้อพึงปฏิบัติ 4 หลัก คู่ YOUTHS ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ดังนี้

ภาพที่ 4.3 สรุปแสดงโมเดลเยาวชนภาวนา 4 (YOUTHS Model)

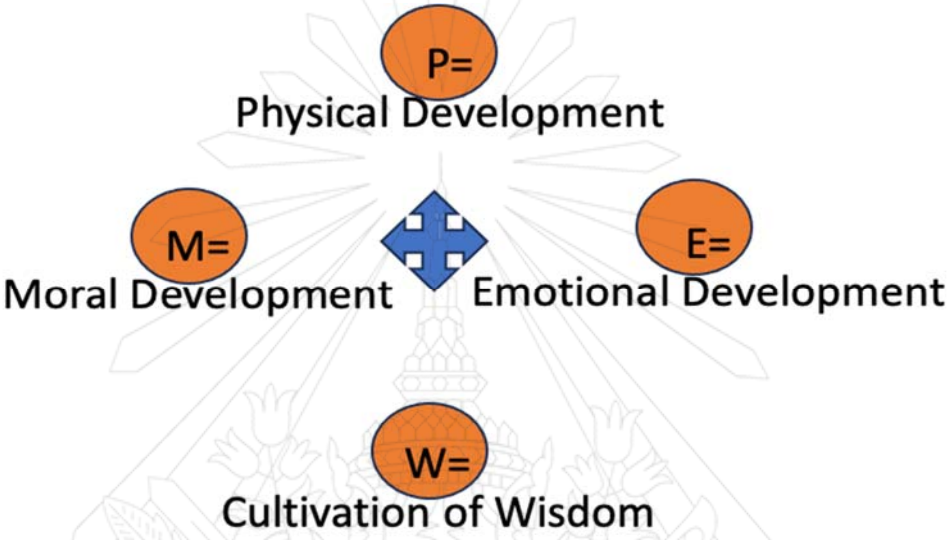
1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน

3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์

นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ

ภาพที่ 4.4 แสดงโมเดลภาวนา 4

ตามโมเดลเยาวชน (YOUTHS Model) คือ 1) Y (Youthfully) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว 2) O (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ 3) U (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน 4) T (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา 5) H (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา 6) S (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนา P=กาย M=ศีล E=จิต W=ปัญญา เป็นต้น

4.4 การนำรูปแบบภาวนา 4 ไปพัฒนาเยาวชน

เมื่อได้ร่างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแล้ว ผู้วิจัยจึงนำกระบวนการพัฒนาไปปฏิบัติการจริงกับกลุ่มประชากรตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.1 กระบวนการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการพัฒนาเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด มั่นใจได้ว่า การปฏิบัติจริงในการพัฒนาจะได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายโดยมีทั้งหมด 4 ข้อดังต่อไปนี้ 1) คัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) การเรียนรู้ภาคทฤษฎี 24 ชั่วโมง 3) การสอบวัดผล 1 ชั่วโมง และ 4) การสร้างเครือข่ายเยาวชนพัฒนาต้นแบบ

1) คัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม

กระบวนการพัฒนาเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ ความสำคัญกับการคัดเลือกผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างซึ่งก็คือผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรเยาวชนผู้นำต้นแบบ ไว้ทั้งสิ้นจำนวน 20 รูป/คน โดยให้มีความ หลาก หลายในสาขาอาชีพที่แตกต่างกันและมีทั้งพระสงฆ์และบุคคลทั่วไป การคัดเลือกผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมมี 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของกลุ่มประชากรตัวอย่างเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

ร่างกายดี คือ ตัวตนของคน/มนุษย์ ที่ประกอบด้วยธาตุ 4 ขันธ์ 5 ที่รวมตัวกันเป็นคน บุคคล พัฒนาการให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกาย และสติปัญญา เป็นต้น ที่แสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อการพัฒนาตนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย เป็นต้น

จิตใจดี คือ ความรู้สึกนึกคิด เชาว์ปัญญา ความสำนึก ความมีสติ แต่ความคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของจิตใจที่สามารถรู้เห็นได้ กำกับและควบคุมอย่างชัดเจน

ความรู้ดี คือ ความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ, รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างงมงาย

ทักษะความสามารถดี คือ มีศักยภาพ พัฒนาความสามารถ มีสมรรถภาพ อย่างสามารถ, โดยความสามารถ ด้วยความสามารถ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการดัดแปลง ถนัด สามารถ ฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณ ศิลปะ ฝีมือในอาชีพนั้น ๆ

2. ประกาศรับสมัครทางสื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้สนใจลงทะเบียนผ่าน Google Form พร้อมกรอกรายละเอียดประวัติส่วนตัว ประวัติการทำงาน และข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่สนใจสมัครเข้ารับการฝึกอบรมในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบ ด้วยการกรอกแบบฟอร์มใน Google Form จำนวน 8 ข้อ ดังต่อไปนี้ 1) อีเมล์ 2) ชื่อ นามสกุล ภาษาไทย 3) ชื่อ นามสกุล ภาษาอังกฤษ 4) หมายเลข โทรศัพท์มือถือ 5) ไลน์ไอดี 6) อาชีพ 7) ชื่อองค์กร และ 8) เป้าหมายและแรงบันดาลใจในการ สมัครเข้ารับการฝึกอบรม

ด้านที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่สนใจสมัครเข้ารับการฝึกอบรม ในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบ ด้วยการตอบคำถามทางโทรศัพท์ เช่น เรื่องความ สันติ ความสำเร็จ

ด้านที่ 3 ประสบการณ์ของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่สนใจสมัครเข้ารับการฝึกอบรม ในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบ ด้วยการตอบคำถามทางโทรศัพท์ บอกเล่าถึง ประสบการณ์ในการภาวนา การเป็นวิทยากรผู้ฝึกสอน การเป็นที่ปรึกษา การเป็นครูอาจารย์ การเป็นพิธีกร กระบวนกรการออกแบบกิจกรรม การนำเสนองาน การปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิ การ รักษาศีล

ด้านที่ 4 ทักษะของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่สนใจสมัครเข้ารับการฝึกอบรมในการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบ ด้วยการตอบคำถามทางโทรศัพท์ บอกเล่าถึงการ ประเมินทักษะของตนเองในด้านการสอน การสื่อสาร การฟัง การถาม การพูด การนำเสนองาน การ โน้มน้าวจิตใจคน การเจรจาต้อรอง การจัดการความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้น เช่น การทำ Power Point เพื่อทำสไลด์ การใช่ระบบ Zoom เพื่อสอนออนไลน์

3. ประเมินผลจากการสัมภาษณ์ประกอบกับการพิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้น

4. ประกาศรายชื่อผู้สมัครที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมทราบ

5. ส่งแบบประเมินความรู้ เข้าใจพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการ ฝึกอบรมจริง

6. สรุปผลการคัดเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด 20 รูป/คน ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น “เยาวชนผู้นำต้นแบบ ” มีรายชื่อ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงรายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ลายเซ็น
1	จิรภาส นภาสกุล	
2	สุชาติ.ระถี	
3	ชัยดิษฐ์ อีสา	
4	สมบัติ สมุทรศรี	
5	ถนอม สาลีโภชน์	
6	สุบรรณ หมอรัตน์	
7	รบชนะชน คำอ่อนศรี	
8	วิชาญ นินไชย	
9	รังษี อุดมโภชน์	
10	พิชิต หอมหวล	
11	ชาติ แก้วมุงคุล	
12	จินตนา สีสุไชย	
13	อุดมศักดิ์ สุ่มมาตย์	
14	ธีรพล ชุปวา	
15	คุณากร ระดาไสย	

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ลายเซ็น
16	บุญทัย รสหอม	
17	วัชรพล ปุริสา	
18	เฉลิม สุทธิประภา	
19	ทวี ประทุมดวง	
20	พสธร ชัยโคตร	

2) การเรียนรู้ภาคทฤษฎี 24 ชั่วโมง

เนื่องจากอยู่ในสภาวะตามยุคสมัย ผู้วิจัยจึงได้จัดการฝึกอบรมแบบออนไลน์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 20 รูป/คน เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการทดลองเชิงปฏิบัติการ 2 ช่วงเวลา ดังต่อไปนี้

1. การสอน ครั้งที่ 1 วันที่ 25-26 มกราคม 2566 เวลา 8.00-17.00 น.

2 . การสอน ครั้งที่ 2 วันที่ 8-9 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 8.00 -17.00 น.

การพัฒนาเยาวชนพัฒนาต้นแบบ ผ่านการเรียนรู้จากหลักสูตรเยาวชนพัฒนาต้นแบบเป็นการถ่ายทอดในรูปแบบของการบรรยาย การอภิปรายกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ การแสดงบทบาทสมมุติ การระดมสมอง การทำกิจกรรมการมีส่วนร่วม การเล่นเกมส์ ด้วยเครื่องมือสำหรับเยาวชน การจับคู่กันฝึกเยาวชน การสาธิตเยาวชน การสะท้อนกลับ การสรุปบทเรียน และการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจลึกซึ้งถึงการเป็น “เยาวชนต้นแบบ” หรือ สมบูรณ์แบบ

หลักสูตรเยาวชนพัฒนาต้นแบบออกแบบมาให้เป็นการเรียนรู้ทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง หรือ 3 วัน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยช่วงเวลาของการเรียนรู้ครั้งที่ 1 มุ่งเน้นที่ ภาคทฤษฎี หลังจากนั้นได้มอบหมายให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลับไปฝึกฝนเยาวชนกับเพื่อนในชั้นเรียน หรือบุคคลทั่วไป เพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในภาคปฏิบัติ จดบันทึกถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการอบรมทั้งมุมมอง ความคิด ความรู้สึกของเยาวชนผู้รับการฝึก เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีกครั้งในช่วงเวลาของการเรียนรู้ครั้งที่ 2 ซึ่งออกแบบไว้ให้มีระยะเวลาที่ห่างกันไม่เกิน 10 วัน เพราะตั้งใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเวลาในการฝึกฝนที่มากพอก่อนจะเรียนร่วมกันอีกครั้ง

3) การสอบวัดผล 1 ชั่วโมง

วิธีการประเมินวัดผลหลังการเรียนรู้ใน 2 ช่วงเวลา หรือ 24 ชั่วโมงของการเรียนรู้ทั้งสิ้น คือ การประเมินวัดผลด้วยวิธีการฝึกแบบตัวต่อตัว โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อทำการฝึกเพื่อนในชั้นเรียนหรืออาจฝึกวิทยากร ผู้ฝึกสอนที่จะแสดงบทบาทเป็นผู้รับการฝึก ในระยะเวลา 30 – 50 นาที โดยกำหนดให้การประเมินวัดผลแล้วเสร็จภายใน 18 กุมภาพันธ์ 2566

4) การสร้างเครือข่ายเยาวชนพัฒนาต้นแบบ

หลังจากเรียนจบหลักสูตรเยาวชนต้นแบบพัฒนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท จะมีการสร้างเครือข่ายสมาชิกเยาวชนต้นแบบพัฒนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและยั่งยืนต่อไป รวมถึงแผนการในอนาคตที่จะร่วมกันจัดกิจกรรมการช่วยเหลือสังคมด้วยการพัฒนา นอกจากนั้น ยังเป็นช่องทางในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกเยาวชนต้นแบบพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการฝึกอบรมของสมาชิกทั้งหลายต่อไป

4.4.2 สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัย ได้นำรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน เพื่อบูรณาการรูปแบบการพัฒนาเยาวชนในกรอบศีลธรรม ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์สมัยใหม่กับแนวคำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาทในส่วนที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา 2 ด้าน คือ

1. เยาวชน	กรอบความคิด=ภาวนา+สันติสุข
	คุณลักษณะของเยาวชน = มีกาย,ศีล,จิตและปัญญา
2.กระบวนการพัฒนา	การเรียนรู้ = หลักภาวนา 4 ประการ
	สมรรถนะหลักการพัฒนา = ภาวนา 4
	ความสำเร็จของผู้รับการพัฒนา = ทักษะแห่งความสำเร็จ

ตารางที่ 4.3 แสดงการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน (YOUTHS Model)

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
Y **Youthfully** **ความเป็นหนุ่มสาว** **5 สภาวะปัจจุบัน**	-มีศีล มีธรรม และสันติสุขเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต หมั่นเจริญภาวนา เพื่อพัฒนาจิตใจมั่นคง -มีศีลธรรมมั่นคง ตื่นรู้ ตระหนักรู้ทุกขณะระหว่างเรียน -สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้อยู่ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ -แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง -ถึงพร้อมในการสร้างความสงบสุขสันติสุขอยู่ในจิตใจ
O **Outwit ชนะด้วยไหวพริบ**	-เข้าใจความจริงของชีวิตทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน -เข้าใจคุณค่าหลักที่ตนยึดถือในการดำเนินชีวิต มีไหวพริบที่ชนะทุกปัญหา
4 คุณลักษณะเยาวชน	-เข้าใจอุปนิสัยตนและคนอื่น ด้วยมีรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม -เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยหลัก

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
	ภาวนา 4 อันประกอบด้วย กาย ศีล จิต ปัญญา
U **Upstanding ซื่อตรง** **4 ประพฤติธรรม**	-มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา หน้าที่ วิชาชีพ มีความจริงในปลอดจากความรู้สึกลำเอียง ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ -ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง -มีที่ปรึกษาและข้าราชการ ระดับบริหารที่ทรงคุณวุฒิเก่งกล้าสามารถ และจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน -มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน จงรักในสามี มีความซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี ข้อควรปฏิบัติต่อสามี เป็นต้น
T **Talent ดีเด่น** **6 สรรหาแหล่ง**	-การสรรหาแหล่งเยาวชนคุณภาพ (Sourcing) -การคัดกรองเยาวชน (Screening) -การคัดสรรเยาวชน (Selection) -การใช้ทำงานเยาวชน (Deployment) -โปรแกรมการพัฒนาเยาวชนเก่ง (Development) -การรักษาเยาวชนผู้นำต้นแบบให้คงอยู่ (Retention)
H **Humanitarian มีมนุษยธรรม** **7 จริยธรรม**	-มนุษยธรรม (Humanity) ... -การไม่เลือกปฏิบัติ (Impartiality) ... -ความเป็นกลาง (Neutrality) ... -ความเป็นอิสระ (Independence) ... -บริการด้วยจิตอาสา (Voluntary Service) ... -ความเป็นเอกภาพ (Unity) ... -ความเป็นสากล (Universality)
S **Skills มีทักษะการพัฒนาด้านศีลธรรม**	-ทักษะการใช้ชีวิตแบ่งเป็นทักษะ 4 ขั้นตอน คือ 1.รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต 2.รู้จักค้นหาทางเลือกและตัดสินใจ 3.รู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเอง 4.รู้จักยืดหยุ่น ทักษะย่อยที่สามคือรู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเองคือ accountability เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม (ethics)

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
4 ทักษะชีวิต	-จริยธรรมมิใช่ศีลธรรม (moral) จริยธรรมเป็นทักษะ (skill) ซึ่งต้องการการฝึกอย่างต่อเนื่อง จริยธรรมไม่เกิดจากการเทศนาสั่งสอน -เราต้องโยนเด็กของเราลงสู่สถานการณ์ที่เขาได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่จะมีจริยธรรม -แต่เพราะชีวิตเลือกได้และมีความยืดหยุ่น (resiliency)
S Skills มีทักษะการพัฒนาด้านศีลธรรม **4 ทักษะชีวิต**	-ทักษะการใช้ชีวิตแบ่งเป็นทักษะ 4 ขั้นตอน คือ 1.รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต 2.รู้จักค้นหาทางเลือกและตัดสินใจ 3.รู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเอง 4.รู้จักยืดหยุ่น ทักษะย่อยที่สามคือรู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเองคือ accountability เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม (ethics) -จริยธรรมมิใช่ศีลธรรม (moral) จริยธรรมเป็นทักษะ (skill) ซึ่งต้องการการฝึกอย่างต่อเนื่อง จริยธรรมไม่เกิดจากการเทศนาสั่งสอน -เราต้องโยนเด็กของเราลงสู่สถานการณ์ที่เขาได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่จะมีจริยธรรม -แต่เพราะชีวิตเลือกได้และมีความยืดหยุ่น (resiliency)

ตารางที่ 4.4 แสดงกระบวนการพัฒนาเยาวชน (DEVELOPMENT Model)

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
D **Development การพัฒนา** **1 สมรรถนะพัฒนา**	- เข้าใจในสมรรถนะพัฒนาตน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ หลักภาวนา 4 ประกอบด้วย P. กายภาวนา คือ พัฒนากาย: การเจริญทางกาย เพื่อพัฒนาทางกายให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดีน่าเชื่อถือเคารพศรัทธา M. สีลภาวนา คือ พัฒนาศีล: การเจริญทางศีล เพื่อการพัฒนาชีวิตตนให้ดีทั้งในด้านความสัมพันธ์กับผู้คนทั่วไปในสังคม รวมถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ข่มเหงรังแกกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน E. จิตภาวนา คือ พัฒนาจิต: เพื่อพัฒนาจิตใจตนให้เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีกตัญญูกตเวที มีความรักความปรารถนาดีต่อกัน W. ปัญญาภาวนา คือ พัฒนาปัญญา: การเจริญทางปัญญาเพื่อพัฒนาปัญญาตนให้เข้าใจความสุขความทุกข์ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจกฎของธรรมชาติ ในกฎไตรลักษณ์ ในการเกิดขึ้นตั้งอยู่ ดับไป
E **Education การศึกษา** **4 ตระหนักเรียนรู้**	-เข้าใจความจริงของชีวิตทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน -เข้าใจคุณค่าหลักที่ตนยึดถือในการดำเนินชีวิต มีไหวพริบที่ชนะทุกปัญหา -เข้าใจอุปนิสัยตนและคนอื่น ด้วยมีรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม -เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยหลักภาวนา 4 อันประกอบด้วย กาย ศีล จิต ปัญญา
V **Vision การมีวิสัยทัศน์** **3 ภาพอนาคต**	-การมองภาพอนาคตของเยาวชนผู้นำและสมาชิกในองค์กร -กำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ จุดหมายปลายทางที่เยาวชนต้องการ -มีจุดหมายปลายทางดังกล่าวต้องชัดเจน ท้าทายมีพลังและมีความเป็นไปได้สำหรับเยาวชน

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
E **Ecstatic ปลาบปลื้มยินดี** **5 ดีใจ ใจดี**	-ดีใจอย่างเหลือล้นของเยาวชนผู้นำ -ปลาบปลื้มอย่างเหลือล้นของเยาวชนผู้นำ -ผู้ที่ดีใจอย่างเหลือล้นของเยาวชนผู้นำ -ความปลาบปลื้มอย่างมากของเยาวชนผู้นำ -เยาวชนผู้นำดีใจปลาบปลื้ม
L **Listening รับฟังตั้งใจ** **6 สนใจสดับ**	-มอบความสนใจให้อีกฝ่ายอย่างเต็มที่ -แสดงออกว่าเรากำลังรับฟังอย่างตั้งใจ -หลีกเลี่ยงการตัดสิน -เก็บคำถามเอาไว้ก่อน -ความเงียบเกิดขึ้นได้ -ไม่รีบให้คำแนะนำ ให้ทางแก้ หรือด่วนสรุป
O **Optimistic มองโลกแง่ดี** **5 หลักมุมมอง**	-มองตัวเองในแง่ดี การที่คนเราจะมองโลกหรือมองคนอื่นในแง่ดีได้ -มองคนอื่นในแง่ดี เมื่อผ่านบันไดขั้นแรกมาแล้ว จะทำให้เราเริ่มตระหนักว่าคนทุกคนล้วนแต่ไม่สมบูรณ์ -มองวิกฤติให้เป็นโอกาส เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรค ลองมองความทุกข์หรือปัญหานั้นเป็นเรื่องธรรมดา -หมั่นบอกกับตัวเองในเรื่องที่ดี ชื่อว่าเป็นความคิดก็มักจะอยู่กับเราไม่นาน แต่ความคิดก็มักเป็นต้นทางและบ่อเกิดของการกระทำ -ใช้ประโยชน์จากคำว่า “ขอบคุณ” เคยมีคำสอนจากอาจารย์ รศ.ดร.ทัศนา แสวงศักดิ์ ได้กล่าวว่า เมื่อต้องพบเจอเรื่องร้าย จงยิ้มแล้วกล่าวคำว่า “ขอบคุณ”
P **Peachy ยอดเยี่ยม** **4 ดีงามสุด**	-ดีที่สุดของเยาวชนผู้นำ -เลิศที่สุดของเยาวชนผู้นำ -เยี่ยมยอดของเยาวชนผู้นำ -ดีงามของเยาวชนผู้นำ
M **Mellifluous พูดจาน่าฟัง**	-ปากหวานของเยาวชนผู้นำต้นแบบ -พูดจาไพเราะของเยาวชนผู้นำต้นแบบ -พูดจาน่าฟังของเยาวชนผู้นำต้นแบบ

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
3 ปากไพเราะ	
E **Energy พลังความสำเร็จ** **1 เติบโตสู่ความสำเร็จ**	-เข้าใจในพลังแห่งความสำเร็จ ต้องอาศัยองค์ประกอบ 5 อย่าง ประกอบด้วย 1.พลังแห่งความเชื่อ ศรัทธาในสิ่งที่ตนทำ 2.พลังแห่งความเพียร พยายามในสิ่งที่ตนทำ 3.พลังแห่งศีลธรรม ตื่นรู้ในสิ่งที่ตนทำ 4.พลังแห่งความมุ่งมั่นไม่หวั่นไหวในสิ่งที่ตนทำ 5.พลังแห่งปัญญา มีปฏิภาณไหวพริบรอบรู้ในสิ่งที่ตนทำ
N **Newfound พบสิ่งใหม่** **4 สายพันธ์ใหม่**	-เพิ่งขึ้นพบใหม่ผู้นำต้นแบบ -เยาวชนสายพันธุ์ใหม่ที่เพิ่งค้นพบผู้นำต้นแบบ -ค้นพบสสารสถานะใหม่เยาวชนผู้นำต้นแบบ -ค้นพบวิธีการทำงานใหม่สำหรับผู้นำต้นแบบ
T **Timeless ไร้กาลเวลา** **5 ยุคสร้างสรรค์**	-เยาวชนปฏิรูปและการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี -การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง -มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ ในสังคมบริโภค -ฟื้นฟูสุขภาวะท่ามกลางความมั่งคง -การผสมผสานสไตล์ของแต่ละยุคสมัยเอาไว้

4.4.3 กระบวนการฝึกอบรมเยาวชน

ผู้วิจัยได้จัดการทดลองเชิงปฏิบัติการด้วยการจัดอบรมหลักสูตรเยาวชนพัฒนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งเป็นการอบรมช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 2 มิถุนายน 2566 และช่วงที่ 2 สิงหาคม 2566 ตามรายละเอียดโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำเด็กเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

หลักสูตร “ฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด”

จัดโดย พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร/เป้งไชยโม นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา พุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กำหนดการที่ 1: ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 2566

กำหนดการที่ 2: ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 2566

1. หลักการและเหตุผล

เยาวชนเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาสังคม พัฒนาเพิ่มทักษะให้เยาวชนได้ให้เป็นผู้กล้าที่จะสร้างสรรค์แสดงออกถึงความสามารถ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตคิดดี ทำดี เอาความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อตนเองและเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวเราและผู้อื่น นอกจากการเรียนแล้วก็ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่โดยใช้ความรู้ที่ได้มาให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

การแสดงออกที่ดีในด้านต่าง ๆ ในการที่จะให้เยาวชนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนอื่น ๆ นั้นเยาวชนเหล่านี้ต้องมีความเป็นผู้นำในด้านนั้น ๆ ดังนั้น สภาเด็กเยาวชนตำบลในเมืองร้อยเอ็ด จึงได้จัดทำโครงการฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพผู้นำเด็กและเยาวชนตำบลเมืองร้อยเอ็ดขึ้น เพื่อช่วยพัฒนาความรู้ทางวิชาการ เพิ่มแรงจูงใจและให้เยาวชนมีความตระหนักถึงภาวะความเป็นผู้นำทั้งในชุมชนของตนเองและต่อสังคมภายนอก สามารถนำประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองในกาลต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้แกนนำเด็กเยาวชน มีเวทีในการฝึกทักษะผู้นำ กล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์

2.2 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเยาวชน ให้มีทักษะความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม สร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและชุมชนได้

2.3 เพื่อส่งเสริมให้แกนนำเด็กและเยาวชนได้ร่วมกันวางแผน เสนอความต้องการ และการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กเยาวชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด

3. กลุ่มเป้าหมาย

บุคคลทั่วไป ผู้นำองค์กร ผู้บริหารองค์กร เจ้าของธุรกิจ ครูอาจารย์ นักการศึกษา นิสิตและพระสงฆ์ จำนวนทั้งสิ้น 20 รูป/คน เปิดรับสมัครทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line, Facebook โดยให้ผู้สนใจสมัครด้วยวิธีการกรอกแบบฟอร์มใน Google Form และมีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เพื่อคัดเลือก และสรุปออกมาเป็นรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรม

4. รูปแบบของการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

เรียนรู้ในรูปแบบการสอนตามระเบียบและคำสั่งของสำนักปฏิบัติธรรม

5. ระยะเวลาในการสอนหลักเยาวชนพัฒนาต้นแบบ

ระยะที่ 1 ระยะเวลา 3 วัน

ระยะที่ 2 ระยะเวลา 3 วัน

6. การประเมินวัดผลการเรียนรู้

ใช้วิธีการประเมินวัดผลด้วยฝึกแบบตัวต่อตัว โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนา เพื่อให้เยาวชน เพื่อนร่วมชั้นเรียน และวิทยากรผู้ฝึกสอน ในระยะ เวลา 30–50 นาที

7. หลักสูตรเยาวชนพัฒนาต้นแบบ

-ผู้วิจัยได้ออกแบบหลักสูตร “เยาวชนพัฒนาต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท” โดยบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ด้านการฝึกอบรมตามแนวคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาทเกิดเป็นโมเดล (YOUTHS Model) ซึ่งมุ่งเน้นให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักรู้ถึงความสำคัญ 6 ด้านของการเป็นเยาวชนผู้นำต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 Y: (Youthfully) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว

ด้านที่ 2 O: (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ

ด้านที่ 3 U: (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน

ด้านที่ 4 T: (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา

ด้านที่ 5 H: (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา

ด้านที่ 6 S: (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนา กาย ศีล จิต ปัญญา

ตารางที่ 4.5 แสดงโมเดลการพัฒนาเยาวชน (YOUTHS Model)

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
Y **Youthfully ความเป็นหนุ่มสาว** **5 สภาวะปัจจุบัน**	-มีศีล มีธรรม และสันติสุขเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต หมั่นเจริญภาวนา เพื่อพัฒนาจิตใจมั่นคง -มีศีลธรรมมั่นคง ตื่นรู้ ตระหนักรู้ทุกขณะระหว่างเรียน -สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้อยู่ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ -แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง -ถึงพรอมในการสร้างความสงบสุขสันติสุขอยู่ในจิตใจ
O **Outwit ชนะด้วยไหวพริบ** **4 คุณลักษณะเยาวชน**	-เข้าใจความจริงของชีวิตทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน -เข้าใจคุณค่าหลักที่ตนยึดถือในการดำเนินชีวิต มีไหวพริบที่ชนะทุกปัญหา -เข้าใจอุปนิสัยตนและคนอื่น ด้วยมีรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม -เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยหลักภาวนา 4 อันประกอบด้วย กาย ศีล จิต ปัญญา

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
U **Upstanding ซื่อตรง** **4 ประพฤติธรรม**	-มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา หน้าที่ วิชาชีพ มีความจริงในปลอดจากความรู้สึกลำเอียง ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ -ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง -มีที่ปรึกษาและข้าราชการ ระดับบริหารที่ทรงคุณวุฒิ เก่งกล้าสามารถ และจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน -มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน จงรักในสามี มีความซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี ข้อควรปฏิบัติต่อสามี เป็นต้น
T **Talent ดีเด่น** **6 สรรหาแหล่ง**	-การสรรหาแหล่งเยาวชนคุณภาพ (Sourcing) -การคัดกรองเยาวชน (Screening) -การคัดสรรเยาวชน (Selection) -การใช้ทำงานเยาวชน (Deployment) -โปรแกรมการพัฒนาเยาวชนเก่ง (Development) -การรักษาเยาวชนผู้นำต้นแบบให้คงอยู่ (Retention)
H **Humanitarian มีมนุษยธรรม** **7 จริยธรรม**	-มนุษยธรรม (Humanity) ... -การไม่เลือกปฏิบัติ (Impartiality) ... -ความเป็นกลาง (Neutrality) ... -ความเป็นอิสระ (Independence) ... -บริการด้วยจิตอาสา (Voluntary Service) ... -ความเป็นเอกภาพ (Unity) ... -ความเป็นสากล (Universality)
S **Skills มีทักษะการพัฒนาด้านศีลธรรม**	-ทักษะการใช้ชีวิตแบ่งเป็นทักษะ 4 ขั้นตอนคือ 1.รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต 2.รู้จักค้นหาทางเลือกและตัดสินใจ 3.รู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเอง 4.รู้จักยืดหยุ่น ทักษะย่อยที่สามคือรู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเองคือ accountability เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม(ethics) -จริยธรรมมิใช่ศีลธรรม (moral) จริยธรรมเป็นทักษะ

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
4 ทักษะชีวิต	(skill) ซึ่งต้องการการฝึกอย่างต่อเนื่อง จริยธรรมไม่เกิดจากการเทศนาสั่งสอน -เราต้องโยนเด็กของเราลงสู่สถานการณ์ที่เขาได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่จะมีจริยธรรม -แต่เพราะชีวิตเลือกได้และมีความยืดหยุ่น(resiliency)

8. โมเดลเยาวชนพัฒนาต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 4.5 แสดงโมเดลภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ออกมาเป็นโมเดลในการฝึกอบรม เรียกว่า YOUTHS Model ที่คำนึงถึงหัวใจสำคัญของการอบรม 6 ประการ คือ

1) Y: (Youthfully) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว 2) O: (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ 3) U: (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน 4) T: (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา 5) H: (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา 6) S: (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนาศีลธรรม โดยมี“ศีล”เป็นตัวกำกับการอบรม

ก่อนเริ่มกระบวนการฝึก และขับเคลื่อนการอบรมด้วย “หลักภาวนา”หรือ“สมดุลแห่งชีวิต” เพื่อนำพาผู้รับการฝึกไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรมบนหลัก “ภาวนา 4” โดยแสดงหลักธรรมของ “ภาวนา 4” คือ กาย ศีล จิตและปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาเถรวาทไว้อย่างชัดเจน ในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนตนเกี่ยวกับกายหรือพฤติกรรมเรื่องศีล หรือความประพฤติในทางสังคม ในจิต คือความคิดในเชิงบวก และปัญญา คือ ความฉลาดมีไหวพริบ เป็นต้น เพื่อให้ตรงกับกิจกรรมที่ดำเนินไปตามหลักการฝึกอบรมพัฒนา ดังนี้

9. แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนต้นแบบ

แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม **พลังหนุ่มสาวสร้างสันติสุข** เวลา 15 นาที

วัตถุประสงค์: ฝึกฝนตนเองในการนั่งสมาธิให้ใจสงบ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้

วิธีการ: สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนเรียน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากการนั่งสมาธิ สันติสุขจากศีล–จากธรรม คืออะไรสำคัญอย่างไร

2. ชื่อกิจกรรม **ชนะด้วยไหวพริบ** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจสภาวะความเป็นจริงของชีวิต ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

วิธีการ: ให้คะแนน 1–10 กับการแข่งขันในทักษะชีวิต แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) สุขภาพ 2) หน้าที่การงาน 3) การเงิน 4) ครอบครัว 5) เพื่อนฝูง 6) พัฒนาตนเอง 7) การพักผ่อน 8) สังคมศาสนา

โดยให้คะแนนทักษะชีวิต ใน ปี 2565 ปี 2568

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ มีประโยชน์อย่างไร อะไรคือความท้าทาย ถ้าต้องการ ความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องทำอะไรบ้าง

3. ชื่อกิจกรรม **ซื่อตรงยั่งยืน** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต

วิธีการ: เลือกภาพ 8 ภาพ ที่สื่อถึงความหมาย ดังต่อไปนี้

1) ความสงบ 2) ความงาม 3) ปัญญา 4) ความร่ำรวย 5) ครอบครัว 6) มิตรภาพ 7) อายุยืนยาว 8) ชื่อเสียงเกียรติยศ โดยให้เลือกมา 3 ภาพ แล้วเรียงลำดับภาพที่ชอบมากที่สุด 1-2-3

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์เดิม อะไร คือ จุดเปลี่ยน

4. ชื่อกิจกรรม **ดีเด่นเชิงพัฒนา** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักอุปนิสัยและพฤติกรรมในการแสดงออกของตนเอง

วิธีการ: เลือกอุปนิสัย 1 ข้อ ที่คิดว่าตรงกับตัวเรามากที่สุด ดังต่อไปนี้

1) ราคจริต รักสวยรักงาม 2) โทสจริต เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย 3) โมหจริต ขี้เกียจ ไม่คิดมาก 4) สัทธาจริต เชื่อถือจริงใจ 5) พุทธิจริต ฉลาด ช่างคิด 6) วิตกจริต ขี้กังวล ฟุ้งซ่าน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกจิ กรรมนี้ ชอบนิสัยอะไรของเรา ไม่ชอบนิสัยอะไรของเรา พร้อมเหตุผล ถ้าจะเปลี่ยนนิสัยตัวเอง 1 เรื่อง คือเรื่องอะไร ต้องเริ่มต้นอย่างไร อะไร คือความท้าทาย

5. ชื่อกิจกรรม **มนุษยธรรมสัมพันธ์** เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักตนในบทบาท เพื่อพัฒนาคุณสมบัติเยาวชนให้สมบูรณ์รอบด้าน

วิธีการ: หยิบกระจกเงามาส่องแล้วสะท้อนคุณสมบัติของตนกับหลักกัลยาณมิตร 7 ประการว่า ตนมี คุณสมบัติอะไรบ้าง และยังขาดคุณสมบัติอะไรบ่าง พร้อมเหตุผลในการอธิบาย

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร ต้องพัฒนาตนเองด้านใดและอย่างไร

6. ชื่อกิจกรรม **ทักษะนักพัฒนาเยี่ยม** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในเรื่องมุมมอง ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

วิธีการ: จากภาพ **ทักษะนักพัฒนา** ให้บอกคำ 4 คำ ที่คิดว่า ตนมี และ 4 คำที่คิดว่าตนไม่มี พร้อม เหตุผล แล้วแสดงความคิดเห็นว่า คำแต่ละคำมีความหมายกับชีวิตของเราอย่างไร

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร เชื่อมโยงกับประสบการณ์อะไรของเรา และ ถ้านึกถึงอนาคตของเรา คำไหนมีความหมายกับเรามากที่สุด

10. ทักษะที่จำเป็นของวิทยากร

1) ทักษะการฝึก
2) ทักษะในการนำเสนอ
3) ทักษะในการสอนทั้งออนไลน์และออฟไลน์
4) ทักษะในการถาม การฟังและการจับประเด็น
5) ทักษะในการตอบคำถามและอธิบายให้เกิดความกระจ่าง
6) ทักษะในการสำรวจจิตใจตนเอง
7) ทักษะในการโน้มน้าวและจูงใจคน
8) ทักษะในการออกแบบกิจกรรม
9) ทักษะในการจัดกิจกรรมกลุ่ม
10) ทักษะในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
11) ทักษะในการสร้างพื้นที่แห่งความเท่าเทียมและปลอดภัย

11. รูปแบบการเรียนรู้

1) การบรรยาย

2) การสนทนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3) การถอดบทเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

5) การสาธิตในกรณีศึกษาจริง

12. การสะท้อนกิจกรรมการเรียนรู้

1) ให้แต่ละคนบอกเล่าถึงสิ่งที่ชอบในแต่ละกิจกรรม

2) ให้แต่ละคนบอกเล่าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู่ และการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3) ให้แต่ละคนบอกเล่าถึงประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก ความทรงจำ

4) ให้แต่ละคนบอกเล่าถึงความท้าทาย ความคาดหวัง และการพัฒนาตนเอง

5) ให้แต่ละคนบอกเล่าถึงสิ่งที่อยากแก้ไข ปรับเปลี่ยน และปรับปรุงตนเอง

13. การจัดห้องเรียนแบบออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

1) เปลี่ยนฉากหลังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เหมือนกัน

2) มีความพร้อมในเรื่องเทคโนโลยี Zoom ของการเรียนแบบออนไลน์

3) มีทีมงานที่คอยสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย

4) มีสื่อและอุปกรณ์ที่พร้อมในการนำเสนอสำหรับแต่ละกิจกรรม

5) มีความชัดเจนในการบริหารจัดการเรื่องเวลาให้เป็นไปตามแผนการ

6) มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทางเทคนิค

7) มีความบันเทิงสร้างบรรยากาศรื่นรมย์ตลอดทั้งวันที่จัดกิจกรรม

8) มีความรวดเร็วในการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ทำแบบประเมินวัดผล

14. วิทยากรผู้ฝึกสอน

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร/เป้งไชยโม นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

15. ผู้รับผิดชอบในกิจกรรมและงบประมาณดำเนินการ

1) พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร/เป้งไชยโม นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2) ด้านงบประมาณโดยผู้วิจัย

3) งบประมาณ ได้แก่ ค่าออกแบบโปสเตอร์ และค่าทีมงานสนับสนุน

16. ผู้ประสานงาน

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร/เป้งไชยโม นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

โทรศัพท์: 09-5781-5777 ไลน์ ไอดี: 09-5781-5777 & Phracoopo

อีเมล์ : anan.peng@mcu.ac.th & anan.pen@student.mbu.ac.th

17) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพ โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด

2) แกนนำเด็กและเยาวชนมีเวทีในการฝึกทักษะความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์จังหวัดร้อยเอ็ด

3) ได้ทราบถึงความต้องการและทิศทางการพัฒนาที่เด็กและเยาวชนอยากให้มีการพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด

4) เด็กและเยาวชนทีทักษะ มีความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถแก้ปัญหาและสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและชุมชนได้

4.4.4 ชุดฝึกกิจกรรมการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท วิธีซึ่งมีทั้งหมด 6 กิจกรรม สำหรับการเรียนในช่วงแรก โดยมีกิจกรรม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้ ด้วยวิธีสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม **พลังหนุ่มสาวสร้างสันติสุข** เวลา 15 นาที

วัตถุประสงค์: ฝึกฝนตนในการนั่งสมาธิให้ใจสงบ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้

วิธีการ: สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนเรียน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากการนั่งสมาธิ สันติสุขจากศีล–จากธรรม คืออะไรสำคัญอย่างไร

2. ชื่อกิจกรรม **ชนะด้วยไหวพริบ** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจสภาวะความเป็นจริงชีวิตตน ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต

วิธีการ: ให้คะแนน 1–10 กับการแข่งขันในทักษะชีวิต แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) สุขภาพ 2) หน้าที่การงาน 3) การเงิน 4) ครอบครัว 5) เพื่อนฝูง 6) พัฒนาตนเอง 7) การพักผ่อน 8) สังคม/ศาสนา

โดยให้คะแนนทักษะชีวิต ใน ปี 2565 ปี 2568

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ มีประโยชน์อย่างไร อะไรคือความท้าทาย ถ้าต้องการ ความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องทำอะไรบ้าง

3. ชื่อกิจกรรม **ซื่อตรงยั่งยืน** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต

วิธีการ: เลือกภาพ 8 ภาพ ที่สื่อถึงความหมาย ดังต่อไปนี้

1) ความสงบ 2) ความงาม 3) ปัญญา 4) ความร่ำรวย 5) ครอบครัว 6) มิตรภาพ 7) อายุยืนยาว 8) ชื่อเสียงเกียรติยศ โดยให้เลือกมา 3 ภาพ แล้วเรียงลำดับภาพที่ชอบมากที่สุด 1-2-3

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์เดิม อะไร คือ จุดเปลี่ยน

4. ชื่อกิจกรรม **ดีเด่นเชิงพัฒนา** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักอุปนิสัยและพฤติกรรมในการแสดงออกของตนเอง

วิธีการ: เลือกอุปนิสัย 1 ข้อ ที่คิดว่าตรงกับตัวเรามากที่สุด ดังต่อไปนี้

1) ราคจริต รักสวยรักงาม 2) โทสจริต เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย 3) โมหจริต ขี้เกียจ ไม่คิดมาก 4) สัทธาจริต เชื่อถือจริงใจ 5) พุทธิจริต ฉลาด ช่างคิด 6) วิตกจริต ขี้กังวล ฟุ้งซ่าน

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ชอบนิสัยอะไร ไม่ชอบนิสัยอะไรของเรา พร้อมเหตุผล ถ้าจะเปลี่ยนนิสัยตัวเอง 1 เรื่อง คือเรื่องอะไร ต้องเริ่มต้น อะไร คือ ความท้าทาย

5. ชื่อกิจกรรม **มนุษยธรรมสัมพันธ์** เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์: รู้จักตนเองในบทบาท เพื่อพัฒนาคุณสมบัติให้สมบูรณ์รอบด้าน

วิธีการ: หยิบกระจกเงามาส่องแล้วสะท้อนคุณสมบัติกับหลักกัลยาณมิตร 7 ประการ ว่า ตนมี คุณสมบัติอะไรบ้าง และยังขาดคุณสมบัติอะไรบ่าง พร้อมเหตุผลในการอธิบาย

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้ ต้องพัฒนาด้านใด และอย่างไร

6. ชื่อกิจกรรม **ทักษะนักพัฒนาเยี่ยม** เวลา 45 นาที

วัตถุประสงค์: เข้าใจในเรื่องมุมมอง ความเชื่อ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

วิธีการ: จากภาพ **ทักษะนักพัฒนา** ให้บอกคำ 4 คำ ที่คิดว่า ตนมี และ 4 คำที่คิดว่าตนไม่มี พร้อม เหตุผล แล้วแสดงความคิดเห็นว่า คำแต่ละคำมีความหมายกับชีวิตของเราอย่างไร

การระดมสมอง: ได้อะไรจากกิจกรรมนี้ ได้เรียนรู้อะไร เชื่อมโยงกับประสบการณ์อะไรของเรา และ ถ้านึกถึงอนาคตของเรา คำไหนมีความหมายกับเรามากที่สุด

4.4.5 ผลการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชน

เมื่อนำรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท “YOUTHS Model” ไปปฏิบัติจริงกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งสิ้น 20 รูป/คน ในการสอนหลักสูตร “เยาวชนพัฒนาต้นแบบ

ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท” ในช่วงเวลา ที่ 1 คือ วันที่ 25-26 มกราคม 2566 ซึ่งไม่มีความรู้ในการนำหลักธรรมมาประกอบการฝึก ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนให้ความสนใจและตั้งใจเรียนรู้เป็นอย่างมาก ทุกคนก็มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ตั้งอกตั้งใจฟัง และซักถาม ตลอดเวลา เพื่อสื่อสาร อย่างเป็นกันเอง ร่วมสนุกสนานกับกิจกรรมทุกกิจกรรม และมีการระดมสมองเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นในทุกประเด็น ทุกคนต่างไม่เคยชินกับการ รับฟังเพื่อฟังอย่างตั้งใจ

เพราะส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับการฟังเพื่อแนะนำและการฟังเพื่อตัดสินใจ ว่าสิ่งที่ รับฟังมาใช้หรือไม่ใช้ ถูกหรือไม่ถูก ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างมาก นอกจากนั้น ยังมีประเด็นเรื่องการตั้งคำถามเพื่อสร้างการตระหนักรู้ จะเริ่มต้นอย่างไร มีแนวทางในการถามหรือไม่ คำตอบ คือ ต้องเป็นคนที่ช่างสังเกต (Observant) และอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) ซึ่งจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องมีอุปนิสัยเหล่านี้ ต้องถามในสิ่งที่ไม่เคยมีใครถาม ถามในสิ่งที่ผู้รับการฝึกทำหรือไม่ เคยทำมาก่อนเพื่อถามถึงสาเหตุที่มาที่ไปของการทำหรือไม่เคยทำ การสาธิตการอบรมโดยให้วิทยากรผู้ฝึกสอนและให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้รับการแนะนำ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด เป็นการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง เพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนจะเห็นกระบวนการอบรมที่สมบูรณ์แบบเห็น วิธีการฟัง วิธีการตั้งคำถาม วิธีการจับประเด็น วิธีการสะท้อนสิ่งที่สัมผัสได้จากบทสนทนา

สุดท้ายคือการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจับคู่กัน ครั้งละ 15-20 นาที ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานแบบเห็นผลลัพธ์อย่างชัดเจน เพราะทุกคนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการอบรมมาก่อนจะทำไม่ได้เลย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนต่างคุ้นเคยกับการฟังเพื่อบอก ฟังเพื่อแนะนำหรือแม้แต่การฟังที่ยังไม่จบประโยคของผู้พูดก็มีการพูดแทรกขึ้นมา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นเรื่องปรกติทั่วไป มือใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ หากแต่ มีสติตั้งมั่นจดจ่อต่อผู้รับการฝึกจะตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ ฟังในสิ่งที่พูด และฟังในสิ่งที่ไม่ได้พูด สัมผัสได้ถึงความคิด ความรู้สึกของผู้พูด ซึ่งทั้งหมดเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ นั่นจึงเป็นที่มาของการออกแบบหลักสูตรให้มีการเรียนใน 2 ช่วงเวลา โดยการเรียนในช่วงเวลาที่ 1 ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนเรียนรู้ ภาคทฤษฎีเป็นหลัก หลังจากนั้นจึงไปฝึกฝนเชิงปฏิบัตินอกห้องเรียนแล้วกลับมาเรียนรู้ในช่วงเวลาที่ 2 เพื่อให้มาเล่าสู่กันฟัง แบ่งปันถึงประสบการณ์ของตนเองในบทบาท พร้อมฝึกฝนในชั้นเรียน และหลังจากเรียนจบแล้วเพื่อให้มีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

4.4.6 สรุปรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้ออกแบบหลักสูตรเยาวชนพัฒนาต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พร้อมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนุกสนานและตื่นตาตื่นใจกับการเรียนรู้ในเนื้อหาหลักสูตร ที่ต้องตั้งใจฟัง ตั้งใจเรียนเป็นอย่างมาก เนื้อหาหลักสูตรที่นำเสนอโดยสไลด์มีทั้งข้อความและภาพโดนใจ ชวนให้คิดตาม อีกทั้งยังมีสื่อการเรียนการสอนที่เป็นคลิปวีดีโอ แสดงเป็นระยะ ๆ ตลอดทั้งวัน ประกอบกับโมเดลในการอบรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ “YOUTHS

Model” ที่มีความเรียบง่ายแต่ทรงพลัง สื่อสารให้เห็นถึงความชัดเจนในหัวใจสำคัญของการฝึกอบรม 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1) Y: (Youthfully) พลังหนุ่มสาว

2) O: (Outwit) พัฒนาชนะด้วยไหวพริบ

3) U: (Upstanding) มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน

4) T: (Talent) มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา

5) H: (Humanitarian) มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา

6) S: (Skills) มีทักษะในการพัฒนาศีลธรรม

โมเดลเยาวชนนี้เป็นการบูรณาการระหว่างศาสตร์สมัยใหม่ด้านการฝึกของสำนักปฏิบัติธรรมกับหลักธรรมคำสอนแนวพุทธศาสนาเถรวาท ออกมาเป็นคำว่า “**YOUTHS**” ซึ่ง แปลว่า “**เยาวชน**” ซึ่งสื่อความคือการสร้างพลังเพื่อชนะด้วยหลักซื่อตรงดีเด่นมีมนุษยธรรมนำพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนอันเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการอบรมที่จะนำพาให้ผู้รับการอบรมเกิดความสันติสุขภายในก่อนที่จะขับเคลื่อนสู่บทสนทนาของการอบรม เพื่อนำพาให้ผู้รับการฝึกเดินทางไปสู่เป้าหมายตามความคาดหวังไว้

สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับโมเดลในการอบรมของ “**YOUTHS Model**” คือ การสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของทั้ง “**อบรม**” และ “**กระบวนการฝึกอบรม**” โดยไม่สามารถแยกจากกันได้เลย เพราะการฝึกให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยกระบวนการอบรมนำพาให้ผู้รับการฝึกเดินทางไปสู่เป้าหมายของตนเอง “**YOUTHS Model**” นี้จึงสื่อถึงสิ่งที่ต้องมีคุณลักษณะของสัมมาทิฐิ และต้องมีสันติสุขภายในเป็นที่ตั้ง ก่อนใช้สมรรถนะของการอบรมนำพาให้ผู้รับการเรียนรู้ในตนเองด้วยการ ดำเนินชีวิตบนความไม่ประมาท บนทางภาวนาที่เรียกว่า มรรคสัภาวนา เพื่อเดินทางสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยพลังแห่งความมุ่งมั่น ศรัทธาและความเพียรพยายาม โดยผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 คือ การพัฒนาทางกาย ศีล จิต และปัญญา เนื่องจากสมรรถนะหลักของการฝึกที่เป็นมาตรฐานสากลตามข้อกำหนดของหัวใจสำคัญของการปฏิบัติดังนั้น โมเดลในการอบรมของ “**YOUTHS Model**” จึงออกแบบมาให้สอดคล้องกับแนวคำสอนของพุทธศาสนา 4 หลักธรรม ตั้งอยู่บนฐานของสมรรถนะหลักของการฝึก 6 ประการ ทำให้เกิดเป็นโมเดลในการอบรมที่สมบูรณ์แบบที่สุด

4.5 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

4.5.1 การประชาพิจารณ์สู่สาธารณะชน

ผู้วิจัยได้เข้าสู่กระบวนการประชาวิจารณ์นำเสนองานวิจัยนี้เข้าสู่สาธารณะ โดยมีพระเทพวชิรวิมล (สายันห์ ปญฺญาวชิโร), ดร. เป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมรับ

ฟังและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานวิจัยนี้ พร้อมด้วย รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก-ร่วม โดยงานวิจัยนี้เป็นหลักฐานแห่งความสำเร็จในวุฒิทางปัญญาจากนักศึกษาใน สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เพราะการได้สร้างสันติสุขที่ทรงคุณค่าแก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อตัวผู้วิจัย นิสิต นักศึกษา หลักสูตร มหาวิทยาลัย องค์กร ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การทำประชาวิจารณ์นี้เป็นการนำผลการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นแล้วเผยแพร่สู่สาธารณะชนให้ได้รับทราบ เพื่อนำข้อเสนอแนะและ มุมมองที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรต่อไปให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.5.2 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ กรรมการที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และบุคคลทั้งหลายที่เข้าร่วมในการประชาวิจารณ์มาปรับปรุง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยผู้วิจัยจะนำรูปแบบไปปฏิบัติจริงอีกจำนวน 2 ครั้ง โดย เป็นรุ่นที่ 2 และ รุ่นที่ 3 เพื่อให้รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.5.3 เสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งมาส่งเสริมจากการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ ด้านการอบรมตามแนวคำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาท เกิดเป็นตารางเพื่ออธิบายรายละเอียดแต่ละประเด็น ตามโมเดล “YOUTHS Model” ที่สมบูรณ์ที่สุด

ตารางที่ 4.6 แสดงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
Y **Youthfully ความเป็นหนุ่มสาว** **5 สภาวะปัจจุบัน**	-มีศีล มีธรรม และสันติสุขเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต หมั่นเจริญภาวนา เพื่อพัฒนาจิตใจมั่นคง -มีศีลธรรมมั่นคง ตื่นรู้ ตระหนักรู้ทุกขณะระหว่างเรียน -สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้อยู่ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ -แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง -ถึงพรอมในการสร้างความสงบสุขสันติสุขอยู่ในจิตใจ
O **Outwit ชนะด้วยไหวพริบ** **4 คุณลักษณะเยาวชน**	-เข้าใจความจริงของชีวิตทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน -เข้าใจคุณค่าหลักที่ตนยึดถือในการดำเนินชีวิต มีไหวพริบที่ชนะทุกปัญหา -เข้าใจอุปนิสัยตนและคนอื่น ด้วยมีรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม -เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยภาวนา 4 อันประกอบด้วย กาย ศีล จิต ปัญญา
U **Upstanding ซื่อตรง** **4 ประพฤติธรรม**	-มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา หน้าที่ วิชาชีพ มีความจริงในปลอดจากความรู้สึกลำเอียง ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ -ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง -มีที่ปรึกษาและข้าราชการ ระดับบริหารที่ทรงคุณวุฒิ เก่งกล้าสามารถ และจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน -มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน จงรักในสามี มีความซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี ข้อควรปฏิบัติต่อสามี เป็นต้น
T **Talent ดีเด่น** **6 สรรหาแหล่ง**	-การสรรหาแหล่งเยาวชนคุณภาพ (Sourcing) -การคัดกรองเยาวชน (Screening) -การคัดสรรเยาวชน (Selection) -การใช้ทำงานเยาวชน (Deployment) -โปรแกรมการพัฒนาเยาวชนเก่ง (Development) -การรักษาเยาวชนผู้นำต้นแบบให้คงอยู่ (Retention)

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
H **Humanitarian มีมนุษยธรรม** **7 จริยธรรม**	-มนุษยธรรม (Humanity) ... -การไม่เลือกปฏิบัติ (Impartiality) ... -ความเป็นกลาง (Neutrality) ... -ความเป็นอิสระ (Independence) ... -บริการด้วยจิตอาสา (Voluntary Service) ... -ความเป็นเอกภาพ (Unity) ... -ความเป็นสากล (Universality)
S **Skills มีทักษะการพัฒนาด้านศีลธรรม** **4 ทักษะชีวิต**	-ทักษะการใช้ชีวิตแบ่งเป็นทักษะ 4 ขั้นตอนคือ 1.รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต 2.รู้จักค้นหาทางเลือกและตัดสินใจ 3.รู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเอง 4.รู้จักยืดหยุ่น ทักษะย่อยที่สามคือรู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเองคือ accountability เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม(ethics) -จริยธรรมมิใช่ศีลธรรม (moral) จริยธรรมเป็นทักษะ (skill) ซึ่งต้องการการฝึกอย่างต่อเนื่อง จริยธรรมไม่เกิดจากการเทศนาสั่งสอน -เราต้องโยนเด็กของเราลงสู่สถานการณ์ที่เขาได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่จะมีจริยธรรม -แต่เพราะชีวิตเลือกได้และมีความยืดหยุ่น(resiliency)

4.6 องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ตามองค์ประกอบของภาวนา 4 ตามแบบ YUOTHS Model ดังนี้

ภาพที่ 4.6 แสดงโมเดลเยาวชนพัฒนาภาวนา 4

จากภาพแผนภูมิ สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง“รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” สรุปได้ดังนี้

วงกลมชั้นใน คือ พลังหนุ่มสาว เป็นพลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา สุดท้าย มีทักษะในการพัฒนา กาย ศีล จิต ปัญญา เป็นต้น

วงกลมชั้นที่ 2 คือ 1) P การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 2) M การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน 3) E การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ และ 4) W การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจาก

การได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น

วงกลมรอบที่ 3 คือ โมเดลเยาวชน (YOUTHS Model) คือ 1) Y (Youthfully) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว 2) O (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ 3) U (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน 4) T (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา 5) H (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา 6) S (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนากาย ศีล จิต ปัญญา เป็นการควบคุมในการจัดการตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นเอง

1) Y: Youthfully พลังหนุ่มสาวเพื่อการพัฒนาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพ และพลังบริสุทธิ์ของคนรุ่นใหม่ในการก้าวเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม หรือมอส.จัดทำโครงการคนรุ่นใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น เพื่อพัฒนาต่อยอดศักยภาพแกนนำเยาวชน ที่มีต้นทุนประสบการณ์จากฐานงานพัฒนามาแล้วในระดับหนึ่ง ไปสู่วุฒิภาวะของการเป็นผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) นอกเหนือจากโครงการอาสาสมัครเต็มเวลาและอาสาสมัครนอกเวลา

2) O: Outwit พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ

ทักษะการมีไหวพริบ คือความสามารถในการค้นหาวิธีเอาชนะปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่าง “ชาญฉลาด” และ “ฉับไว” ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เราปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตแล้ว ยังกระตุ้นให้เราพัฒนากระบวนการเรียนรู้สิ่งใหม่จากความรู้เดิมเพิ่มขึ้นด้วย

3) U: Upstanding มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน

เยาวชนพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน โอกาสที่เยาวชนจะร่วมในการขับเคลื่อนเรื่องความยั่งยืนในระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการลงพื้นที่จริง พัฒนาชุมชนไปพร้อมกับพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งสนุก ตื่นเต้น เร้าใจ อัดแน่นไปด้วยประสบการณ์และความรู้

4) T: Talent มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา

เด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ เพราะเด็กเป็นอนาคตของชาติ เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรของประเทศ เป็นความหวังและเป็นพลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต การมอบโล่รางวัลสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนที่จัดขึ้นในวันนี้ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ ที่ทุกภาคส่วนร่วมกันจัดขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนร่วมกันทำความดีในด้านต่าง ๆ จนเกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ

5) H: Humanitarian มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา

Exploring Humanitarian Law (EHL) เป็นหลักสูตรการศึกษาซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในภาวะความขัดแย้งทางอาวุธ อย่างไรก็

ตามกฎหมายดังกล่าวก็มีความสำคัญในภาวะสงบสุขด้วยเช่นกัน เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวถูกออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังเหล่าเยาวชนให้มีความเคารพต่อชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเพื่อให้ยึดถือแนวทางดังกล่าวในการใช้ชีวิต รวมทั้งในการปฏิสัมพันธ์ในสังคมต่อไป

6) S: Skills มีทักษะในการพัฒนาพุทธปรัชญา

ทักษะการมีไหวพริบเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ตลอดชีวิต เพราะในโลกการทำงานย่อมเกิดปัญหา ความท้าทาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราจึงต้องฝึกใช้ไหวพริบเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ มาดู 6 วิธีเพิ่มไหวพริบให้กับตัวเอง /การเปิดใจให้กว้างก่อนการเรียนรู้สิ่งใหม่/มีความเชื่อมั่นว่าตัวเองสามารถทำได้/การสร้างไหวพริบที่ดี นอกจากความเฉลียวฉลาดแล้ว ยังต้องใช้ “จินตนาการ” /หัวใจสำคัญของผู้มีไหวพริบคือการฝึกตัวเองให้ “พร้อม” รับมือกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นได้/ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทาง/การมองโลกในแง่ดีจะทำให้เราได้รับ “พลัง” ในการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ดังนั้น การสร้างโมเดลเยาวชนนี้เป็นการบูรณาการระหว่างศาสตร์สมัยใหม่ด้านการฝึกของสำนักปฏิบัติธรรมกับหลักธรรมคำสอน ออกมาเป็นคำว่า **“YOUTHS”** ซึ่งแปลว่า **“เยาวชน”** ซึ่งสื่อความคือสร้างพลังเพื่อชนะด้วยหลักซื่อตรงดีเด่นมีมนุษยธรรมนำพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการอบรมที่จะนำพาให้ผู้รับการอบรมเกิดความสันติสุขภายในก่อนที่จะขับเคลื่อนสู่บทสนทนาของการอบรม เพื่อนำพาให้ผู้รับการฝึกเดินทางไปสู่เป้าหมายตามความคาดหวังไว้ สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับโมเดลการอบรมของ **“YOUTHS Model”** คือ การสื่อให้เห็นถึงความสำคัญทั้ง **“อบรม”** และ **“กระบวนการฝึกอบรม”** โดยไม่สามารถแยกจากกันได้เลย เพราะการฝึกให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยกระบวนการอบรมนำพาให้ผู้รับการฝึกเดินทางไปสู่เป้าหมายของตนเอง **“YOUTHS Model”** นี้ จึงสื่อถึงที่ต้องมีคุณลักษณะเยาวชนภาวนา และต้องมีสันติสุขภายในเป็นที่ตั้ง ก่อนใช้สมรรถนะของการอบรมนำพาให้ผู้รับการเรียนรู้ในตนเองด้วยการ ดำเนินชีวิตบนความไม่ประมาท บนทางสายกลางที่เรียกว่า มรรคภาวนา เพื่อเดินทางสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยพลังแห่งความมุ่งมั่น ศรัทธาและเพียรพยายาม โดยผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 ด้วยการพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญา เนื่องจากสมรรถนะหลักของการฝึกที่เป็นมาตรฐานสากลตามข้อกำหนดของหัวใจสำคัญของการปฏิบัติดังนั้น โมเดลในการอบรมของ **“YOUTHS Model”** จึงออกแบบมาให้สอดคล้องกับแนวคำสอนของพุทธปรัชญา 4 หลักธรรมตั้งอยู่บนฐานของสมรรถนะหลักการฝึก 6 ประการ ทำให้เกิดเป็นโมเดลในการอบรมที่สมบูรณ์แบบที่สุด โมเดลเยาวชน (YOUTHS Model) คือ 1) Y (Youthfully) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว 2) O (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ 3) U (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน 4) T (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อพัฒนา 5) H (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา 6) S (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนากาย ศีล จิต ปัญญา สืบไป

4.7 สรุปผลการสร้างรูปแบบ

การสร้างรูปแบบพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้รู้และเข้าใจในการพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อรู้ปัญหาแล้ว เป็นที่จะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขแล้วไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคนได้

การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นกระบวนการที่ต้องมีความยืดหยุ่นและรับความรู้ด้านพุทธปรัชญาและความต้องการของเยาวชนในพื้นที่นั้น การร่วมมือกับชุมชน ศาสนา องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเมตตาของเยาวชนในอนาคต ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท รูปแบบตามหลักการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักภาวนา 4 คือ การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญา กล่าวคือ ด้านกายภาวนา คือ การเจริญกาย คือ เข้าใจสภาวะความเป็นจริงของชีวิตตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในสุขภาพ หน้าที่การงาน เป็นต้น ด้านศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติรู้จักอุปนิสัยและพฤติกรรมในการแสดงออกของตนเอง ในด้านสังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน ด้านจิตภาวนา คือ การเจริญพัฒนาจิต ฝึกฝนตนเองในการนั่งสมาธิให้ใจสงบนั้นเอง และด้านปัญญาภาวนา คือ การเจริญพัฒนาปัญญา เข้าใจในคุณค่าหรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตทุกกิจกรรม

ดังนั้น รูปแบบกิจกรรมหลักภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน ทำให้ทราบว่า เด็กสมัยนี้ส่วนใหญ่ถูกตามใจจนเคยตัว พ่อแม่เอาใจมากเกินไป ทำให้ขาดความอดทน ขาดวินัย คุณพ่อคุณแม่หลายท่านจึงอยากให้ลูกปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเด็ก จะได้เป็นคนมีคุณธรรม คิดดี ทำดี มีธรรมะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต จึงได้นำกิจกรรมการปลูกฝังภาวนาหรือพัฒนา เพื่อฝึกอบรมแก่เยาวชนไทย จึงควรจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็ก ให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี จะได้มีความละอายชั่วกลัวบาป ต่อเมื่อการละเมิดศีลธรรม เพราะเยาวชนนั้น มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ ความรู้สึกและสังคม จึงต้องการนำเสนอบทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญาแก่เยาวชนไทย มีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 ด้วยการพัฒนา เนื่องจากสมรรถนะหลักของการฝึกที่เป็นมาตรฐานสากลตามข้อกำหนดของหัวใจสำคัญของการปฏิบัติ เป็นต้น

บทที่ 5
สรุปผลวิจัย อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 4 ประการ คือ

1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

4) เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ อรรถกถา ฎีกา เอกสาร และงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากงานวิจัย หนังสือ บทความ และเว็บไซต์ พร้อมทั้งจัดเตรียมเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) เป็นต้น

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการนำรูปแบบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน และการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 4 ข้อของการวิจัย ดังนี้

5.1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

การพัฒนาเยาวชนนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเติบโตในอนาคต เพราะการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้ สนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม เพื่อการพัฒนาตามหลักภาวนา 4 ให้มีผลต่อการแก้ปัญหาได้ด้วยตนอย่างมีคุณภาพ และการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของชาตินั้น เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติ ปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กเยาวชน และต้องนำส่งเด็กเยาวชนเข้าไปยังศูนย์พึ่งได้ อีกทั้งพบว่า ความรุนแรงยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลทั้งหมดนี้ยังไม่นับรวมจำนวนเด็กเยาวชนที่เข้าไม่ถึงการช่วยเหลือ มีผลกระทบต่อตัวของเยาวชน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งปัญหานี้ ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ การศึกษาเรียนรู้ และหาแนวทางการในการ

แก้ปัญหา การใช้หลักภาวนา 4 มากำหนดตามแนวคิดและทัศนะมีต่อเยาวชน ว่าสังคมไทยมีพฤติกรรมรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับเยาวชน เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการเจริญเติบโต มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้ประสบปัญหามากมาย

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาให้รู้ บริบทชุมชน เข้าใจเรื่องปัญหาของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดกับเยาวชนและสังคมโยรวม ด้วยวิธีที่จะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขแล้วไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคนได้ ตามปรากฏการณ์ปัญหาต่าง ๆ คือ ความรู้สึกในปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม, ปัญหาทางความคิด, ปัญหาความรุนแรง, ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม เป็นปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ปัญหาทางจริยธรรมคุณธรรม ในกลุ่มเด็กมีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่า ๆ กัน เป็นต้น การศึกษาผลกระทบที่มีต่อเยาวชนเชิงบวก ประกอบด้วยการส่งเสริมความผูกพัน ความยืดหยุ่น ความสามารถทางสังคมอารมณ์ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมและศีลธรรม การตัดสินใจด้วยตนเอง จิตความสามารถในตนเอง อัตลักษณ์ที่ชัดเจนและเป็นบวก มีบรรทัดฐานทางสังคมและวัยวัยรุ่นไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จะเชื่อและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ นั้นเอง

ดังนั้น ปัญหาเยาวชนในสังคมไทยยิ่งรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง เพราะเด็กเยาวชนที่เข้าไม่ถึงการช่วยเหลือ มีผลกระทบต่อตัวของเยาวชนเอง ทั้งครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ การศึกษาเรียนรู้และหาแนวทางการในการแก้ปัญหา รู้บริบทชุมชน เข้าใจเรื่องปัญหาของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดกับเยาวชน สังคมโดยรวมมีต่อเยาวชนเชิงบวกและเชิงลบจากอารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ

5.1.2 หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

ผู้วิจัยเสนอหลักพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง เพื่อนำเสนอสู่การฝึกอบรมแนวปฏิบัติ อาศัยหลักพระพุทธศาสนา โดยนำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีปรัชญา จากการศึกษานิยาม และชี้ประเด็นความหมาย ทำให้มองเห็นขอบเขตของพุทธปรัชญาว่าจัดอยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรม ที่สอนว่าด้วยธรรมอันทรงคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าใจให้คนมีความรู้สึกอันดี ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดี มีคุณค่าที่สุดในชีวิต เพื่อให้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด ตรงตามหลักภาวนา 4 เพื่อพัฒนาทางกายให้เข้มแข็ง อบรมศีลในการอยู่ในสังคม ฝึกจิตให้เผชิญปัญหา พัฒนาปัญญาให้รอบรู้เพื่อแก้ปัญหาได้ เพราะพุทธปรัชญานั้นไม่ยอมรับความเชื่อเรื่องงมงาย ทรงแสดงว่า ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ทรง

แสดงทางสายกลาง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกต้องตามลำดับ มีศีล สมาธิและปัญญา โดยกระบวนพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญา นำความยั่งยืนสู่สังคมพบสันติสุขสืบไป

การพัฒนาหลักพุทธปรัชญามีความสำคัญ มีความหมายว่าทำให้เจริญงอกงาม มีความหมายอย่างเดียวกับพัฒนาที่ใช้กับการทำชีวิตให้เจริญงอกงามนั้น ในที่นี่ ใช้ภาวนา 4 มาศึกษา กล่าวคือ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความสำรวมรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา คือ ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย พัฒนาจิตของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมามากและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ

ดังนั้น การศึกษาวิธีการเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น จัดการฝึกอบรม พร้อมสนับสนุนการพัฒนา ในบาลีที่แสดงหลักภาวนา 4 นี้ ทำให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นคุณบทของบุคคล มีลักษณะเป็นภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา เพียรให้มาก ทำให้มาก เพราะผู้เจริญกาย ศีล จิตและปัญญาแล้ว จะมีคุณสมบัติเหมาะสม ครบถ้วน ย่อมเป็นคนดี เป็นที่ต้องการของสังคม การพัฒนาคุณภาพเด็กเยาวชนให้มีศักยภาพ สมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และคุณธรรมจริยธรรม เพราะรอบรู้อย่างเท่าทัน สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้นควรตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องนี้นั้นเอง

5.1.3 สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างรูปแบบพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้รู้และเข้าใจ รู้ทันปัญหาแล้ว การพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น คาดว่าจะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขแล้วมุ่งไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ได้

การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนด้วยกิจกรรม อันเป็นกระบวนการที่ต้องมีความยืดหยุ่นและรับรู้คำสอนด้านพุทธปรัชญา ซึ่งความต้องการของเยาวชนในพื้นที่นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน ศาสนา องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนกับเยาวชนในอนาคต การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ได้หลักสูตรเยาวชนต้นแบบ ตรงตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท การวางรูปแบบกิจกรรมตามหลักการปฏิบัตินี้นั้น ได้ใช้หลักภาวนา 4 คือ

การฝึกอบรมด้วยวิธีเจริญกายให้เข้มแข็ง อบรมศีลสร้างสัมพันธ์กับสังคม ฝึกจิตให้เข้มแข็งต่อทุกสถานการณ์และเจริญปัญญาให้รู้เท่าทันตามหลักภาวนา กล่าวคือ

ด้านกายภาวนา คือ การเจริญกาย คือ เข้าใจสภาวะความเป็นจริงของชีวิตตนทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในสุขภาพ หน้าที่การงาน การเงิน ครอบครัว เพื่อนฝูง พัฒนาตน การพักผ่อน สังคมศาสนา

ด้านศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติรู้จักอุปนิสัย และมีพฤติกรรมแสดงออกของตน ในราคะจริต รักสวยรักงาม โทสจริต เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย โมหจริต ขี้เกียจ ไม่คิดมาก มีสัทธาจริต เชื่อถือจริงใจ พุทธิจริต ฉลาด ช่างคิด วิตกจริต ขี้กังวล ฟุ้งซ่าน

ด้านจิตภาวนา คือ การเจริญพัฒนาจิต ฝึกฝนตนเองในการนั่งสมาธิให้ใจสงบ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ ในการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบนิ่งก่อนเรียน

และ**ด้านปัญญาภาวนา** คือ การเจริญพัฒนาปัญญา เข้าใจในคุณค่า หรือค่านิยมที่ตนเองให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตใน ความสงบ ความงาม ปัญญา ความร่ำรวย ครอบครัว มิตรภาพ อายุยืนยาว ชื่อเสียงเกียรติยศ เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตต่อไป

ดังนั้น การสร้างรูปแบบกิจกรรมพัฒนาเยาวชนหกด้าน คือ YOUTHS เชื่อมหลักภาวนา 4 ในการพัฒนานั้น เพราะทราบดีว่า เด็กสมัยนี้ ส่วนใหญ่ ถูกตามใจจนเคยตัว พ่อแม่เอาใจมากเกินไป ไร้ความอดทน ขาดวินัย บรรดาพ่อแม่อยากให้ลูกปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเด็ก จะได้เป็นคนดี มีคุณธรรม คิดดี ทำดี มีธรรมะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต การปลูกฝังภาวนา ฝึกอบรมแก่เยาวชนไทย จึงควรจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็ก เพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี จะได้มีความละอายต่อบาปกรรม เมื่อมีการละเมิดศีลธรรม เพราะว่าเยาวชน มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกและสังคม ผู้วิจัยจึงนำเสนอบทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญาแก่เยาวชนไทย มีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 เพื่อการพัฒนา สืบเนื่องจากสมรรถนะหลักของการฝึกที่เป็นมาตรฐานสากลตามข้อกำหนดของหัวใจสำคัญของการปฏิบัติ เพื่อให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

5.1.4 เสนอองค์ความรู้ใหม่ (PMEW Model)

เยาวชนเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ ความรู้สึกและสังคม จึงต้องการนำเสนอบทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญา เกิดแก่เยาวชนไทย มีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 ด้วยการพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

P= Physical : Physical development เพื่อให้รู้การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้วยการพัฒนากาย ฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อสัมพันธ์กับ

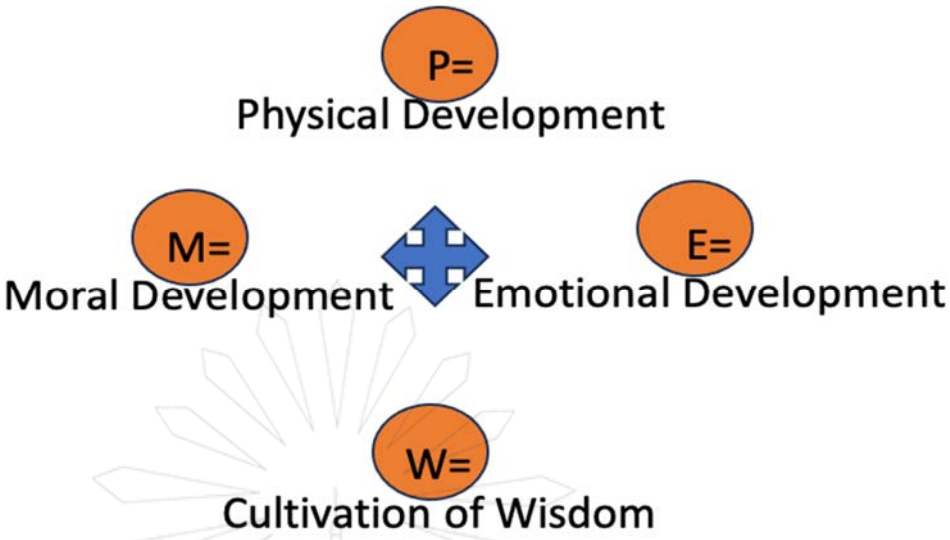
โลก ภายนอกทั้งด้ายกายภาพและชีวภาพด้วยดี มิให้เกิดโทษ มีประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ มิให้อกุศลเกิด เป็นต้น

M= Moral : Moral development เพื่อให้มีการเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน ด้วยการพัฒนา พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ถูกต้องสอดคล้อง กับระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ กติกาของสังคม ตลอดถึงขนบธรรมเนียม จารีตวิถีและมารยาท สากลนิยม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ประกอบ อาชีพที่สุจริติ ใช้ชีวิตถูกต้อง และขยันหมั่นเพียร สร้างผลผลิต (product) ให้เพิ่มขึ้นโดยสุจริต ในการประกอบอาชีพ (อุฏฐานสัมปทา) รู้จัก ฉลาดอดออม (save) ทรัพย์สินที่หามาได้ ด้วยมาตรการต่าง ๆ (อารักขสัมปทา) เป็นต้น

E= Emotional : Emotional development เพื่อให้ได้ในการเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น ด้วยการพัฒนาจิตการฝึกอบรมจิตการข่มอารมณ์ความรู้สึกให้ได้ มีความเจริญงอกงามทางอารมณ์ (Emotional growth) การที่จิตที่ฝึกอารมณ์ แล้วนำความสุขมาให้จิตที่มีคุณภาพประกอบด้วยคุณธรรม ตามหลักศาสนา มีสมาธิ มีสติมั่นคง ใช้งานได้ดี เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

W= Wisdom : Cultivation of wisdom เพื่อให้มีการแก้ไข ด้วยการเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ด้วยการพัฒนา ปัญญา การฝึกอมรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเข้าใจโลก และชีวัตตามสภาวะ เป็นการไตรตรองวินิจฉัยเหตุการณ์ ตามความเป็นจริง เป็นอิสระ ไม่ตามกิเลส รู้และเข้าใจตามความเป็นจริง

ผลสรุปที่กล่าวมา องค์ความรู้ ในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน เพราะทราบดีว่าร่างกาย พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกและสติปัญญา เป็นตัวแปรและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน อันก่อให้เกิดผลต่อสังคมโดยรวม การสร้างรูปแบบภาวนา 4 ในการพัฒนา ให้เห็นเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อทำเป็นกระบวนการพัฒนา ด้วยจัดทำคู่มือการฝึกอบรม เพื่อการพัฒนาเยาวชนให้เป็นต้นแบบ อาศัยกระบวนการ (Process) เพื่อแก้ปัญหาสังคม ต้องกระทำต่อเนื่อง ทำกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะหนึ่ง ไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะต้องเป็นลักษณะที่ดีกว่าเดิมและยั่งยืนนั้นเอง

ภาพที่ 5.1 แสดงโมเดลองค์ความรู้ (ภาวนา 4)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยหลักภาวนา 4 เมื่อพิจารณา ผลการวิจัยเป็นรายด้าน สามารถมา อธิบายผลได้ ดังนี้

1) การพัฒนาตนเองด้านกาย (กายภาวนา) พบว่า การพัฒนาตนเองตาม หลักภาวนา 4 ของกลุ่มตัวอย่างเยาวชน หลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามเสนอทฤษฎีความทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการแนะนำของพุทธศาสนามีรากฐานของการพัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามนั้นย่อมเกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการบูรณาการแนวคิดทางทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรการศึกษาตะวันตก ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดและความสามารถที่ดีมีความสมบูรณ์เป็นบุคคล ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ สติปัญญา การเป็นผู้นำองค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุทธิวรญาณ และคณะ ได้อธิบายเรื่องภาวนา 4 ครบองค์หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อใช้การพัฒนาองค์กรและทำให้คนเพื่อรวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาองค์กรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง เพราะความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับเป็นหลักการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้ยังคงเป็นการเติบโตของภาวนา: การเพาะปลูก; การฝึกอบรม; การพัฒนาสำหรับนำไปประยุกต์ใช้กับชายที่กำลังพัฒนา เนื่องจากเป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งมีคุณลักษณะเด่นอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1. กายภาวนา พัฒนาการทางกาย 2. ศีลภาวนา การพัฒนาคุณธรรม 3. จิตภาวนา ฝึกจิตใจ; การพัฒนาอารมณ์ 4. ปญญา ภาวนา การปลูกปัญญา การพัฒนาระหว่างภาค; การพัฒนาภูมิปัญญา ในส่วนของคุณธรรมและจริยธรรม ที่จะ ควบคุมการแสดง

พฤติกรรมของมนุษย์ เรื่องนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ซึ่งอธิบายเรื่องจิตตภาวนา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต การ ฝึกอบรมจิตใจ ให้เข็มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ (1) การพัฒนาคุณภาพจิตเริ่มแต่มีคุณธรรมต่าง ๆ ที่ทาให้จิตใจประณีตดีงาม เช่น มีเมตตากรุณามีศรัทธา มีความกตัญญูกตเวที เป็นต้น (2) การพัฒนาสมรรถภาพจิตหรือสมรรถภาพ ของจิตใจซึ่งมีความเข้มแข็งที่จะเอา ไปใช้งานได้ดี คือ มีสมาธิ มีสติ มีวิริยะ คือความเพียรพยายาม กล้าสู้และเอาใส่ รับผิดชอบ ความเข้มแข็ง ความอดทน (3) การพัฒนาสุขภาพจิตนอกจากมีคุณธรรมมีคุณภาพนั้นเอง

ด้านสมรรถภาพต้องมีสุขภาพจิตด้วย คือ จิตใจนั้นมีความสุข เป็นจิตที่มีความเบิกบาน มีปีติ มีความอิ่มใจ มีปราโมทย์ มีความร่าเริงบันเทิงใจเบิกบานเป็นสุขผ่องใสและยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายเรื่องปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญาพัฒนาปัญญา การ ฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทาให้เป็นอิสระทาตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาร่วมกันหลายอย่างเช่นการพัฒนากายการพัฒนาจิตการพัฒนาปัญญาเข้าด้วยกัน ผลการศึกษาเรื่องภาวนาจึงมีความสอดคล้องในงานวิจัยของกิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไว และดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ได้อธิบายเรื่องรูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรีนั่น ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านกายภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 49.52, รองลงมาคะแนนระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 22.86, และคะแนนในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 4.19 (2) ด้านศีลภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 46.67, รองลงมาคะแนนระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 30.47, อยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ยที่ 21.91. (3) ด้านจิตตภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 48.89, รองลงมาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 25.33, ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 25.00. (4) ด้านปัญญาภาวนา คะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 48.57, รองลงมาคะแนนระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 23.81, ลองลงมาระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 23.33. 2. ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 : กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี จากแนวปัญหาอุปสรรค ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สรุปได้ว่า (1) ด้านกายภาวนา ควรทำตัวให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน รู้จักการภาวนาในท่านั่งและนอน เพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ (2) ด้านศีลภาวนา ควรรู้จักการสมาทานศีล รักษาศีลที่รับจากพระสงฆ์ เพื่อชำระกายและวาจาให้บริสุทธิ์ (3) ด้านจิตตภาวนา ควรมีการกำหนดจิตอารมณ์และสำรวมจิตอินทรีย์ให้อยู่กับตัวตนและให้เป็นปัจจุบัน (4) ด้านปัญญาภาวนา ควรมีการสังเกต การรู้จักคิดวิเคราะห์ และศึกษาหาความรู้เพื่อประเทืองปัญญาคือความรอบรู้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติชัย สุทธสิโนบล ได้อธิบายเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อน

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน นี้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนด้านกาย (กายภาวนา) พฤติกรรมการเรียนด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) และพฤติกรรมการเรียนด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียน จากการประเมินครั้งแรก นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.33 และการประเมินครั้งสุดท้าย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 100 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 ของการประเมินครั้งแรก ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา)นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน

การพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามผลงานที่สำคัญและสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิจิตร อนันตประยูร ได้วิจัยอธิบายเรื่องการพัฒนาวิศวกรสันติภาพโดยภาวนา 4 ผลการวิจัย พบว่า วิศวกรสันติภาพได้เข้าใจหลักการพัฒนาที่สำคัญบนวิถีพุทธศาสนาซึ่งพัฒนาคุณภาพของวิศวกรสันติภาพโดยใช้กรอบแนวคิดคือภาวนาสี่ตระหนักรู้เผชิญความขัดแย้งทั้งหมดได้ มุ่งสู่การพัฒนาทั้ง 4 ฝ่าย และทีละขั้น คือ การพัฒนาคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดสันติภาพและความสามัคคีเพิ่มขึ้นในนักสังคมศาสตร์ วิศวกร ความสงบความดี คุณจะเปิดใจรับฟังและอดทนในทุกกรณีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะฝึกฝนตนให้ผ่านกระบวนการอบรมทั้งหมด เพราะคำว่า วิศวกรสันติ คือผู้สร้างชีวิตจิตใจ จะสามารถหยุดยั้งความขัดแย้งได้ และปัญหาความขัดแย้งที่มีอยู่อื่น ๆ เกิดขึ้นในลักษณะตื่นรู้และปกป้องทั้งมั่นใจและมั่นใจว่าในอนาคตสังคมดังกล่าวจะกลายเป็นชุมชนหรือสังคมที่อุดมสมบูรณ์ความสงบสุข งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประยุกต์ก็เป็นส่วนของการพัฒนาศักยภาพอันสอดคล้องกับงานของวรสิทธิสิน หงส์ทอง และคณะ ได้อธิบายในวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางนี้ ผลการวิจัย พบว่า “1) การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (X=3.39) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก (r=0.83) และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 มีนัยะตามแผนพัฒนาศักยภาพ ดังนี้ 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 2) ทำโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่โครงการสร้างเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุ,

ด้านการพัฒนาความรู้และอธิบายถึงทักษะที่เหมาะสม และมีความสอดคล้องในงานวิจัยของพระสมพร จันทสีโล และคณะ ได้อธิบายถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ” นี้ ผลการวิจัย พบว่า “หลักภาวนาธรรมทั้ง 4 ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การพัฒนาการแสดงออกทางกายให้ระมัดระวัง 2) ศีลภาวนา (การพัฒนาคุณธรรม) คือ การพัฒนาความสัมพันธ์อันชาญฉลาดกับโลกภายนอก และมีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม 3) จิตตภาวนา (การพัฒนาทางอารมณ์) คือการพัฒนาความเข้มแข็งไม่หวาดกลัว มีคุณธรรม มีศรัทธา และมีความเอื้ออาทร และประเด็นที่ 4) ปัญญาภาวนา (การพัฒนาทางปัญญา) ที่เป็น รับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิต หลังจากประยุกต์ภาวนาธรรมสี่ประการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนชุมชนหนองไฮแล้ว คุณภาพชีวิตของเยาวชนก็ดีขึ้นใน 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ เยาวชนมีการแสดงออกทางกายด้วยดุลยพินิจ ความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระภิกษุ ครู และผู้ใหญ่ ในชุมชน; ด้านศีล เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประพฤติตนตามระเบียบวินัย กฎเกณฑ์และข้อบังคับของโรงเรียนและชุมชน ด้านจิตใจ เยาวชนมีจิตใจเข้มแข็งและรู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น และทำกิจกรรมดีๆ ในชุมชน ด้านภูมิปัญญา

ดังนั้น เยาวชนมีความรู้เรื่องศีลธรรมให้ทันกับสิ่งที่ทำให้จิตใจไม่ดีและมีความหลงใหลในการศึกษาจริยธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้ง ซึ่งแนวคิดนี้ยังสอดคล้องในงานวิจัยของพระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ ซึ่งได้อธิบายสรุปงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4” ผลการวิจัย พบว่า “ฐานตึกคืออิฐ ฐานชีวิตคือการศึกษา” เยาวชนรุ่นใหม่คืออนาคตของชาติวันนี้หากว่าเยาวชนไม่มีการพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ควรจะเป็น ตามคำว่า “จริยธรรม” โดยอาศัยหลักภาวนา 4 ข้อ ได้แก่ ภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นตัวช่วยให้จริยธรรมอยู่บนหลักสัจธรรมความจริง ความจริงที่ว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อเยาวชนมีการพัฒนาเรียนรู้เข้าใจตามความเป็นจริงเหล่านี้ได้ จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ทำให้เกิดการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติที่ต้องให้ความสำคัญการพัฒนาจึงควรเริ่มจากเด็กเยาวชนก่อนเสมอเพื่ออนาคตที่ดีของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามเสนอทฤษฎีความทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการแนะนำของพุทธศาสนามีรากฐานของการพัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามนั้นย่อมเกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการบูรณาการแนวคิดทางทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรการศึกษาตะวันตก ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดและความสามารถที่ดีมีความสมบูรณ์ ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา สืบไป

5.3 สรุปรูปแบบการพัฒนาเยาวชน

บทสรุปการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นโมเดลในการพัฒนาที่เรียกว่า “DEVELOPMENT Model” สรุปและชี้แจงรายละเอียดเป็นการพัฒนานวัตกรรมที่คำนึงถึงหัวใจความหมายและสำคัญของการพัฒนา 11 ประการ ดังต่อไปนี้ **Development** กล่าวคือ D = Decision แปลว่า การตัดสินใจ E = Education แปลว่า การเรียนรู้ V = Vision แปลว่า มีวิสัยทัศน์ E = Ecstatic แปลว่า ความปลาบปลื้มยินดี L = Listening การรับฟังอย่างตั้งใจ O = Optimistic แปลว่า การมองโลกในแง่ดี P = Peachy แปลว่า ยอดเยี่ยม M = Mellifluous แปลว่า ปากหวาน, พูดจาน่าฟัง E = Energy แปลว่า การสร้างพลังแห่งความสำเร็จ N = Newfound แปลว่า ที่เพิ่งขึ้นพบใหม่ T = Timeless แปลว่า เหนือกาลเวลา, ไร้กาลเวลา

รูปแบบการพัฒนาโดยมี “เยาวชน” เป็นเป้าหมาย ก่อนเริ่มกระบวนการพัฒนาและการขับเคลื่อนด้วยพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อนำพาผู้รับการพัฒนาไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมบนหลัก ภาวนา 4 มี กาย ศีล จิตและปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธปรัชญาเถรวาทไว้อย่างชัดเจนของเยาวชน 5 ประการ กล่าวคือ “YOUTHS MODEL” Y = Youthfully แปลว่า อ่อนเยาว์, ความเป็นหนุ่มสาว O = Outwit แปลว่า การชนะด้วยไหวพริบ U = Upstanding แปลว่า การยืนหยัดและซื่อตรง T = Talent แปลว่า พนักงานดาวเด่น H = Humanitarian แปลว่า ผู้มีมนุษยธรรม, คนใจบุญ และ S = Skills แปลว่า มีทักษะพัฒนาด้านศีลธรรมภาวนา ซึ่งมีคำอธิบายเพื่อเข้าใจรายละเอียดของแต่ละประเด็น กล่าวคือ

ตารางที่ 5.1 แสดงรูปแบบการพัฒนาเยาวชน (D-YOUTHS Model)

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
D= **Development การพัฒนา**	- เข้าใจในสมรรถนะพัฒนาตน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ หลักภาวนา 4 ประกอบด้วย 1. กายภาวนา คือ พัฒนากาย: การเจริญทางกาย เพื่อพัฒนาทางกายให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดีน่าเชื่อถือเคารพศรัทธา 2. สีลภาวนา คือ พัฒนาศีล: การเจริญทางศีล เพื่อการพัฒนาชีวิตตนให้ดีทั้งในด้านความสัมพันธ์กับผู้คนทั่วไปในสังคม รวมถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ข่มเหงรังแกกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
1 สมรรถนะพัฒนา	3. จิตภาวนา คือ พัฒนาจิต: เพื่อพัฒนาจิตใจตนให้เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีกตัญญูกตเวที มีความรักความปรารถนาดีต่อกัน 4. ปัญญาภาวนา คือ พัฒนาปัญญา: การเจริญทางปัญญาเพื่อพัฒนาปัญญาตนให้เข้าใจความสุขความทุกข์ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจกฎของธรรมชาติ ในกฎไตรลักษณ์ ในการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป
E= **Education การศึกษา** **4 ตระหนักเรียนรู้**	-เข้าใจความจริงของชีวิตทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน -เข้าใจคุณค่าหลักที่ตนยึดถือในการดำเนินชีวิต มีไหวพริบที่ชนะทุกปัญหา -เข้าใจอุปนิสัยตนและคนอื่น ด้วยมีรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม -เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยภาวนา 4 คือ 1. กายภาวนา คือ พัฒนากาย: เจริญทางกาย 2. สีลภาวนา คือ พัฒนาศีล: การเจริญทางศีล 3. จิตภาวนา คือ พัฒนาจิต: เพื่อพัฒนาจิตใจตนให้เปี่ยม 4. ปัญญาภาวนา คือ พัฒนาปัญญา: การเจริญทางปัญญา
V= **Vision การมีวิสัยทัศน์** **3 ภาพอนาคต**	-การมองภาพอนาคตของเยาวชนผู้นำและสมาชิกในองค์กร -กำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการจุดหมายปลายทางที่เยาวชนต้องการ -มีจุดหมายปลายทางดังกล่าวต้องชัดเจน ท้าทายมีพลัง และมีความเป็นไปได้สำหรับเยาวชน
E= **Ecstatic ปลาบปลื้มยินดี** **5 ดีใจ ใจดี**	-ดีใจอย่างเหลือล้นของเยาวชนผู้นำ -ปลาบปลื้มอย่างเหลือล้นของเยาวชนผู้นำ -ผู้ที่ดีใจอย่างเหลือล้นของเยาวชนผู้นำ -ความปลาบปลื้มอย่างมากของเยาวชนผู้นำ -เยาวชนผู้นำดีใจปลาบปลื้ม
L=	-มอบความสนใจให้อีกฝ่ายอย่างเต็มที่

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
Listening รับฟังตั้งใจ **6 สนใจสดับ**	-แสดงออกว่าเรากำลังรับฟังอย่างตั้งใจ -หลีกเลี่ยงการตัดสิน -เก็บคำถามเอาไว้ก่อน -ความเงียบเกิดขึ้นได้ -ไม่รีบให้คำแนะนำ ให้ทางแก้ หรือด่วนสรุป
O= **Optimistic มองโลกแง่ดี** **5 หลักมุมมอง**	-มองตัวเองในแง่ดี การที่คนเราจะมองโลกหรือมองคนอื่นในแง่ดีได้ -มองคนอื่นในแง่ดี เมื่อผ่านบันไดขั้นแรกมาแล้ว จะทำให้เราเริ่มตระหนักว่าคนทุกคนล้วนแต่ไม่สมบูรณ์ -มองวิกฤติให้เป็นโอกาส เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรค ลองมองความทุกข์หรือปัญหานั้นเป็นเรื่องธรรมดา -หมั่นบอกกับตัวเองในเรื่องที่ดี ชื่อว่าเป็นความคิดก็มักจะอยู่กับเราไม่นาน แต่ความคิดก็มักเป็นต้นทางและบ่อเกิดของการกระทำ -ใช้ประโยชน์จากคำว่า “ขอบคุณ” เคยมีคำสอนจากอาจารย์ รศ.ดร.ทัศนา แสวงศักดิ์ ได้กล่าวว่า เมื่อต้องพบเจอเรื่องร้าย จงยิ้มแล้วกล่าวคำว่า “ขอบคุณ”
P= **Peachy ยอดเยี่ยม** **4 ดีงามสุด**	-ดีที่สุดของเยาวชนผู้นำ -เลิศที่สุดของเยาวชนผู้นำ -เยี่ยมยอดของเยาวชนผู้นำ -ดีงามของเยาวชนผู้นำ
M= **Mellifluous พูดจาน่าฟัง** **3 ปากไพเราะ**	-ปากหวานของเยาวชนผู้นำต้นแบบ -พูดจาไพเราะของเยาวชนผู้นำต้นแบบ -พูดจาน่าฟังของเยาวชนผู้นำต้นแบบ -พูดจามีสารัตถะเรื่องพัฒนากาย,ศีล,จิตและปัญญา
E= **Energy พลังความสำเร็จ**	-เข้าใจในพลังแห่งความสำเร็จ ต้องอาศัยองค์ประกอบ 5 อย่าง ประกอบด้วย 1.พลังแห่งความเชื่อ ศรัทธาในสิ่งที่ตนทำ 2.พลังแห่งความเพียร พยายามในสิ่งที่ตนทำ 3.พลังแห่งศีลธรรม ตื่นรู้ในสิ่งที่ตนทำ 4.พลังแห่งความมุ่งมั่นไม่หวั่นไหวในสิ่งที่ตนทำ

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
1 เติบโตสู่ความสำเร็จ	5.พลังแห่งปัญญา มีปฏิภาณไหวพริบรอบรู้ในสิ่งที่ตนทำ
N= **Newfound พบสิ่งใหม่** **4 สายพันธ์ใหม่**	-เพิ่งขึ้นพบใหม่ผู้นำต้นแบบ -เยาวชนสายพันธุ์ใหม่ที่เพิ่งค้นพบผู้นำต้นแบบ -ค้นพบสสารสถานะใหม่เยาวชนผู้นำต้นแบบ -ค้นพบวิธีการทำงานใหม่สำหรับผู้นำต้นแบบ
T **Timeless ไร้กาลเวลา** **5 ยุคสร้างสรรค์**	-เยาวชนปฏิรูปและการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี -การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง -มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ ในสังคมบริโภค -ฟื้นฟูสุขภาวะท่ามกลางความมั่งคง -การผสมผสานสไตล์ของแต่ละยุคสมัยเอาไว้
Y= **Youthfully ความเป็นหนุ่มสาว** **5 สภาวะปัจจุบัน**	-มีศีล มีธรรม และสันติสุขเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต หมั่นเจริญภาวนา เพื่อพัฒนาจิตใจมั่นคง -มีศีลธรรมมั่นคง ตื่นรู้ ตระหนักรู้ทุกขณะระหว่างเรียน -สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้อยู่ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ -แสดงพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง -ถึงพรอมในการสร้างความสงบสุขสันติสุขอยู่ในจิตใจ
O= **Outwit ชนะด้วยไหวพริบ** **4 คุณลักษณะเยาวชน**	-เข้าใจความจริงของชีวิตทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน -เข้าใจคุณค่าหลักที่ตนยึดถือในการดำเนินชีวิต มีไหวพริบที่ชนะทุกปัญหา -เข้าใจอุปนิสัยตนและคนอื่น ด้วยมีรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม -เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยหลักภาวนา 4 มีการเจริญกาย ศีล จิตและปัญญา
U= **Upstanding ซื่อตรง** **4 ประพฤติธรรม**	-มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา หน้าที่ วิชาชีพ มีความจริงในปลอดจากความรู้สึกลำเอียง ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ -ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง -มีที่ปรึกษาและข้าราชการ ระดับบริหารที่ทรงคุณวุฒิ เก่งกล้าสามารถ และจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน -มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน จงรักในสามี

รูปแบบ	รายละเอียดของรูปแบบ
	มีความซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี ข้อควรปฏิบัติต่อสามี เป็นต้น
T= **Talent ดีเด่น** **6 สรรหาแหล่ง**	-การสรรหาแหล่งเยาวชนคุณภาพ (Sourcing) -การคัดกรองเยาวชน (Screening) -การคัดสรรเยาวชน (Selection) -การใช้ทำงานเยาวชน (Deployment) -โปรแกรมการพัฒนาเยาวชนเก่ง (Development) -การรักษาเยาวชนผู้นำต้นแบบให้คงอยู่ (Retention)
H= **Humanitarian มีมนุษยธรรม** **7 พัฒนาจริยธรรม**	-มนุษยธรรม (Humanity) ... -การไม่เลือกปฏิบัติ (Impartiality) ... -ความเป็นกลาง (Neutrality) ... -ความเป็นอิสระ (Independence) ... -บริการด้วยจิตอาสา (Voluntary Service) ... -ความเป็นเอกภาพ (Unity) ... -ความเป็นสากล (Universality)
S= **Skills มีทักษะการพัฒนาด้านภาวนา** **4 ทักษะชีวิต**	-ทักษะการใช้ชีวิตแบ่งเป็นทักษะ 4 ขั้นตอนคือ 1.รู้จุดมุ่งหมายของชีวิต 2.รู้จักค้นหาทางเลือกและตัดสินใจ 3.รู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเอง 4.รู้จักยืดหยุ่น ทักษะย่อยที่สามคือรู้จักรับผิดชอบผลลัพธ์ของการเลือกหรือการกระทำของตนเองคือ accountability เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม (ethics) -จริยธรรมมิใช่ศีลธรรม (moral) จริยธรรมเป็นทักษะ (skill) ซึ่งต้องการการฝึกอย่างต่อเนื่อง จริยธรรมไม่เกิดจากการเทศนาสั่งสอน -เราต้องโยนเด็กของเราลงสู่สถานการณ์ที่เขาได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่จะมีจริยธรรม -แต่เพราะชีวิตเลือกได้และมีความยืดหยุ่น(resiliency)

5.4 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาระหว่างพุทธศาสตร์ มีการพัฒนาระหว่างหน่วยงาน สถาบันการศึกษา ผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ แหล่ง วิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับ ดังนั้น การวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.4.1 เชิงวิชาการ

1.1) ได้คู่มือรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2) ได้นวัตกรรมที่เป็นสื่อการเรียนรู้การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3) ได้กระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

1) **ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคม** ได้สร้างค่านิยมความภาคภูมิใจในรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2) **ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ** เมื่อพัฒนาพื้นที่วิจัยให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วสามารถพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทอย่างยั่งยืน จะทำให้มีการดำเนินชีวิต การศึกษา การเรียนรู้และการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์

5.4.2 เชิงนโยบาย

ในระดับประเทศ รัฐสามารถประชาสัมพันธ์รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์การประเทศ เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้มีคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจ ปัญญา พฤติกรรมและสังคมที่ดีขึ้น มีภูมิต้านทานความอ่อนแอทางจิตใจ ปัญญา พฤติกรรมและสังคม ซึ่งเกิดจากปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ครอบครัว การใช้ชีวิตในสถานศึกษา การทำงาน การอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคม ทำให้มีสุขภาวะที่ดีในการดำเนินชีวิต

5.4.3 เชิงการนำไปใช้

หน่วยงานที่สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้

1) **ศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำทุกจังหวัด** สามารถนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปผลิตหนังสือเกี่ยวกับคติธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตที่ดีงามตามคติรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

2) **กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์** สามารถนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนามนุษย์ให้มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต

3) **สถาบันการศึกษา** สามารถนำผลวิจัยและนวัตกรรมไปสร้างหลักสูตรนวัตกรรมรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

4) **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวัฒนธรรมจังหวัด** สามารถนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดและท้องถิ่นนั้น ๆ

5.4.4 เชิงการนำไปใช้ในงานวิจัย

สร้างสรรค์การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; ประยุกต์การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; บูรณาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; ต้นแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; นวัตกรรมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2506). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกำ. 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2534). *อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอฏฐกถา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญาณ.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.* นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 4*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข. ทุติยภูมิ

(1) หนังสือ

กิจจา บานชื่น. (2559). *การพัฒนาบุคลิกภาพ.* (กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พริ้นท์1991 จำกัด.

จรัญ ฐิตธมฺโม (พระธรรมสิงหบูราจารย์). (2554). *กรรมฐานแก้กรรม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดีการพิมพ์.

ณัฐพล ขันธไชย. (2527). *แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดี้ยน สโตร์.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัดราชโอรสาราม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2527). *ค่านิยมแบบพุทธ,* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2536). *ทำแท้ง และสารพันปัญหาชีวิต กับการตัดสินใจทางการแพทย์.* ชุมนุมพุทธธรรมศิริราช ณ โรงพยาบาลศิริราช.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). *ทำแท้ง: ตัดสินอย่างไร ชีวิตเริ่มต้นเมื่อไร การทำแท้งในทัศนะของพระพุทธศาสนา ครั้งที่ 5 ตุลาคม 2538*. โดยชุมนุมพุทธธรรมศิริราช ณ โรงพยาบาลศิริราช.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ณ โรงแรมปรินซ์ พาเลซ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *ธรรมนูญชีวิต ครั้งที่ 264 กรกฎาคม 2566*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสร์ ฉบับประมวลศัพท์* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). *ธรรมะชนะเอดส์ ครั้งที่ 5.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). *ดุลยภาพ: สาระแห่งสุขภาพและความสมบูรณ์.* ชลบุรี: โรงพยาบาลบ้านสวน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). *ถึงเวลา มารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่* ครั้งที่ 14 มกราคม 2557. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2565). *ธรรมะฉบับเรียนลัด ครั้งที่ 46 มีนาคม 2566*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). *พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). Buddhism in Contemporary Thailand. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร. (2559). *พุทธปรัชญา.* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2544). *คุณค่าของชีวิต: ส่วนประกอบและโครงสร้างของชีวิต.* กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

พุทธทาสภิกขุ. (2559). *พุทธทาสศึกษา.* ไชยา: สุมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี.

วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมดา.

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ). (2554). *วิสุทธิมรรค* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บริษัทธนาเพรส จำกัด.

สมภาร พรมทา. (2548). *พุทธปรัชญา: มนุษย์ สังคมและปัญหาจริยธรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

สมภาร พรมทา. (2552). *มนุษย์กับศาสนา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศ.ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2562). *ปรัชญาทางสังคมแห่งพระพุทธศาสนา*. นนทบุรี: หจก.นิติธรรมการพิมพ์.

ศ.ดร.ทินพันธ์ นาคะตะ. (2557). *คุณธรรม จริยธรรมกับศีลธรรมจากมุมมองของปรัชญา.* กรุงเทพฯ: คบไฟ.

(2) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

พระเจริญ วฑฺฒโน (มันจะนา). (2562). *แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนต้นแบบการตื่นรู้เชิงพุทธบูรณาการ*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ. (2565). *การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุทธิวรญาณ และคณะ. (2565). *ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คนได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุนทรชัยวัฒน์ (ทวีสุชีโว ตัวประโคน). (2556). *การศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระนราศักดิ์ วรธมฺโม. (2564). *การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์.* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดนิคม กตปญฺโญ และคณะ. (2565). *การพัฒนาเยาวชนต้นแบบ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระภัทรโภคิน ฐิตสาโร (พรมโคตร). (2564). *พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาปัญญา*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาทนงศักดิ์ ธีรสกฺโก (ตาดี). (2564). *หลักสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญาเถรวาท.* วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหายุทธพิชาญ โยธสาสโน. (2560). *คุณธรรม จริยธรรม หัวใจการพัฒนามนุษย์.* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. 2558).*การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา.* วิจัยพุทธศาสตร์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสัญชัย ญาณวีโร และปรุตม์ บุญศรีตัน. (2566). *การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมในสังคมไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระสมพร จันทสีโล และคณะ. (2563). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ.* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอัครเดช ญาณเตโช (โลภะผล). (2557). *พุทธปรัชญาการศึกษา.* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอนุ ภทฺทจารี (น้อยกลาง). (2564). *พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาตนเอง.* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร-ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิชญรัชต์ บุญช่วย. 2549). *การศึกษากระบวนการสร้างภาวนา 4 โดยใช้หลักไตรสิกขา.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุชน ประวัติดี. (2562). *รูปแบบการพัฒนาความสันโดษในกระบวนการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจิตสังคมของเยาวชนไทย*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรีย์ ธีระปกรณ์กุล. (2556).*รูปแบบการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการสำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร,* ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(3) สารนิเทศจากเว็บไซต์

กัญญภัค แมกกี้.(2560). *ปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท*. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2565, จาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/248939

กระทรวงยุติธรรม. (2563). *กำหนดสถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.* สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, จาก https://www.moj.go.th/view/49908

กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). *ชุมชนพัฒนา.* สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.m-culture.go.th/surveillance/files/835/report56/roiet-56.pdf

กรมสุขภาพจิต. (2545). *โดยกระทรวงสาธารณสุขรายงานการวิจัยการทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิต.* สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก https://dmh.go.th/faq/mentalhealth.asp

กรุงเทพธุรกิจ. (มปป.). *ความรุนแรงในครอบครัว.* สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, จาก https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30715

จังหวัดร้อยเอ็ด. (มปป.). *พัฒนาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด*. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.roiet.go.th/101province/

ดร.สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน. (2563). *เมื่อลูกกลายเป็นเด็กชอบโกหก.*สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2565, จาก https://www.thaipbskids.com/contents/5fcdcc887fd77a9f03a427ea

ประดินันท์ อุปรมัย. (มปป.). *การคิดเชิงบวกเพื่อคุณภาพชีวิต.* สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565, จาก https://healthserv.net/การคิดเชิงบวกเพื่อคุณภาพชีวิต-459

ดร.ฉัตรชัย ตวงรัตนพันธ์. (2564). *การคิดบวก และมองโลกในแง่ดี*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/127696

เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (2564). *ความคิดเชิงบวก.* สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565, จาก https://healthserv.net/การคิดเชิงบวกเพื่อคุณภาพชีวิต-459

ผศ.วินัย เพชรช่วย. (2565). *การพัฒนาตน*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2566,จาก https://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Self_Development.htm

พระมหาทวี มหาปญฺโญ (ละลง). (2555). *พุทธปรัชญา: โลกทัศน์เกี่ยวกับโลกและชีวิตของพระพุทธศาสนา.* สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.gotoknow.org/posts/439399

พระครูปลัดธันรบ วงศ์ษา. (2563). *พุทธปรัชญาคืออะไร.* สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2566, จาก https://www.gotoknow.org/posts/677761

มูลนิธิแอ็คชั่นเอด. (มปป.). *การมีส่วนร่วมของเยาวชน.* สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2565, จาก https://actionaid.or.th/education-youth/

มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2558). *วิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดร้อยเอ็ด*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.ldi.or.th/2016/08/28/การจัดการเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด

ลักษณา พงษ์ภุมมา. (2560). *ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย.* สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก http://164.115.41.60/knowledge/?author=28

ราชบัณฑิตยสถาน. (2564). *สารานุกรมเสรี*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://web.archive.org/web/20170715173151/http://rirs3.royin.go.th/coinages/webcoinage.php

ราชบัณฑิตยสภา.(2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/

วิกิพีเดีย. (2566). *การพัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Development

สำนักงานพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2562). *วันเยาวชนแห่งชาติ.* สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, จาก http://www.rpu.ac.th/?p=22935

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (2564). *ขโมยของ-ปัญหาในวัยรุ่น*. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2565, จาก https://www.thaihealth.or.th/โรคชอบขโมย-อาการป่วยทาง/

Ms. Cheryl Chia. (2564). *นักกายภาพบำบัดเด็กและผู้ก่อตั้งสถาบัน*. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2565, จาก https://www.brainfit.co.th/th/training/ความขี้เกียจ เป็นนิสัย หรืออาการที่แก้ได้?

Malaporn Wichai. (2554). *สื่อกับผลกระทบต่อการบริโภคของเด็กเยาวชน.* สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565, จาก https://www.gotoknow.org/posts/400183

(4) มปป หนังสือ

กรุงเทพธุรกิจ. *ความรุนแรงในครอบครัว.* 12 กันยายน 2565. กรมสุขภาพจิต, มปป.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2566). *จาริกบุญ จารึกธรรม.* ครั้งที่ 60 กรกฎาคม 2566, มปป.

พระราชดำรัส พระราชทานเพื่ออัญเชิญไปอ่านในงานวันฉลอง 25 ปี ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ณ สำนักงานใหญ่กรุงเทพมหานคร. 21 กุมภาพันธ์ 2519, มปป.

วนิดา เปาอินทร์,รศ.พญ. (2565). การพัฒนาศักยภาพและการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยเด็ก child abuse แบบองค์รวมของทีม สหสาขาวิชาชีพ. คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มปน.

(5) บทความในวารสารภาษาไทย

กิตติชัย สุทธสิโนบล. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 5*(1), 149-164.

กิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไว และ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2562). รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษาวิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี. *Journal of Teaching Social Studies มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2*(1), 9-19.

โกวิท อ่อนประทุม และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการประหยัดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารช่อพะยอม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 24*(1), 135-150.

ชานนท์ คันธฤทธิ์. (2565). แนวทางการลดพฤติกรรมการกระทำความผิดคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 1*(7), 1-12.

เบญจวรรณ ชยางกูร ณ อยุธยา. (2565). การปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(7), 167-176.

พระครูกิตติวราทร (ทองปั้น). (2565). การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *Dhammathas Academic Journal มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3*(19), 215-229.

พระครูรัตนากรวิสุทธิ์ และคณะ. (2565). การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(5), 98-109.

พระครูสุนทรเขมาภินันท์ และพระใบฎีกาทวี ทับทิมสุข. (2561). ปัญหาการคบมิตรของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย พุทธบูรณาการเข้ากับหลักธรรมในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(7), 254-270.

พระมหาคมคาย สิริปญโญ. (2565). การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบพุทธปรัชญากับสังคมวิทยา. *วารสารปณิธาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2*(18), 128-163.

พระมหายุทธพิชาญ โยธสาสโน. (2560). คุณธรรม จริยธรรม หัวใจการพัฒนามนุษย์. *วารสารมหาจุฬาคชสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(8), 12-21.

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว)และคณะ. (2562). การเสริมสร้างการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมมองผ่านพุทธปรัชญา” *Journal of MCU Nakhondhat มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3*(6), 1551-1569.

พระสมพร จันทสีโล และคณะ. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ. *Journal of Modern Learning Development มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3*(5), 78-92.

พัชรี ศิลารัตน์. (2556). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. 2556. *Journal of Yanasangvorn Research Institues มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2*(5), 29-38.

พิทักษ์ สุพรรโณภาพ (Pitak Supannopaph). (2561). การคิดเชิงบวก: ตัวแปรในการพัฒนาชีวิต. *สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 3*(11), 1958-1978.

เพ็ญพักต์ นนทะภา และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2565). ปัญหาและผลกระทบจากการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพมาใช้ของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและขนาดกลาง. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 1*(3), 1-11.

ภาษิต สุขวรรณดี. (2559). การพัฒนามนุษย์ตามแนวภาวนา 4. *The Journal of Sirindhornparithat มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 1*(17), 18-33.

มนตรี เมฆะวิภาต. (2565). แนวทางการรักษาศีลของเยาวชนไทยยุค 4.0. *วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(8), 225-239.

รังสิรัศม์ วงศ์อุปราชและคณะ. (2558). แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 19*(9), 76-93.

วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 1*(5), 187-209.

วรสิทธิสิน หงส์ทอง และคณะ. (2566). การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *The Journal of Research and Academics มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2*(6), 155-168.

วุฒิชัย ตาลเพ็ด. (2565). รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนหลังรัฐธรรมนูญ 2560 จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2*(8), 83-104.

สมเดช นามเกตุและคณะ. (2561). การปลูกจิตสำนึกทางจริยธรรมในสังคมไทย. *วารสารปัญญาปณิธาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(3), 13-27.

อภิจิตร อนันตประยูร. (2562). การพัฒนาวิศวกรสันติภาพโดยภาวนา 4. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2*(6), 397-411.

(6) สัมภาษณ์

นางสาวจินตนา สีสุไชย, (2566, 3 สิงหาคม). ผู้ช่วยครูโรงเรียนเมืองบัว บ้านเลขที่ 266 หมู่ที่ 11 อำเภอเกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด, “หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน กาย ศีล จิต ปัญญา” สัมภาษณ์.

พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต (อารีย์ ปณฺฑิโต), (2566, 27 กรกฎาคม). รองเจ้าคณะอำเภอหนองพอก, เจ้าสำนักปฏิบัติอบรมเยาวชนวัดป่าหนองโมงบูรพาราม หมู่ที่ 15 ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จ.ร้อยเอ็ด, “หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน กาย ศีล จิต ปัญญา” สัมภาษณ์.

พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., (2566, 28 กรกฎาคม). ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บ้านเลขที่ 252 หมู่ที่ 4 “หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน กาย ศีล จิต ปัญญา” สัมภาษณ์.

นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์, (2566, 4 สิงหาคม). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา, บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 5 จังหวัดร้อยเอ็ด “หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน กาย ศีล จิต ปัญญา” สัมภาษณ์.

นายสนั่น ประประเสริฐ, (2566, 5 สิงหาคม). อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด, บ้านเลขที่ 252 หมู่ที่ 4 “หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน กาย ศีล จิต ปัญญา” สัมภาษณ์.

นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร, (2566, 6 สิงหาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย, บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 5 “หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาเยาวชน กาย ศีล จิต ปัญญา” สัมภาษณ์.

2. ภาษาอังกฤษ

(1) Books

Cresswell, Julia (2010). *The Oxford Dictionary of Word Origins* (2nd ed.). New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-954793-7.

Joyce & Weil, (1985), *Model of Teaching*, (New Delhi: Prentice-Hill of India Private limited.

P.J. Keeves, (1988), *Educational Research Methodology Measurement: An International Handbook, (*Oxford: Pergamon Press.

(2) จุลสาร เอกสารอัดสำเนาและอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

Somparn Promta. Wisdom, Loving-Kindness, and Politics: A Buddhist View on Current Political Situation in Thailand. *Paper Presented at The International Buddhist Conference on the United Nations Day of Vesak Celebrations*, May 4-6,2009, (Mimeographed).

บุคลานุกรม

1. พระพรหมวชิรโสภณ (ศรีจันทร์ ปุณฺณรโต)

ตำแหน่ง ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 (ธ),
เจ้าอาวาสวัดบึงพระลานชัย พระอารามหลวง (ธ) จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 23 กรกฎาคม 2566

2. พระเทพวชิรวิมล (สายัณห์ ปณฺณาวชิโร ป.ธ.4), ดร.

ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ), เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง (ธ) จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2566

3. พระสุขุมวาทเวที (สถาพร โชติธมฺโม ป.ธ.4), ดร.

ตำแหน่ง รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ม),
เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 25 กรกฎาคม 2566

4. พระครูสุวรรณสรานุกิจ

ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองร้อยเอ็ด (ม),
เจ้าอาวาสวัดสระทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2566

5. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต (อารีย์ ปณฺฑิโต)

ตำแหน่ง **รอง**เจ้าคณะอำเภอหนองพอก
เจ้าสำนักปฏิบัติอบรมเยาวชนวัดป่าหนองโมงบูรพาราม จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 27 กรกฎาคม 2566

6. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 28 กรกฎาคม 2566

7. พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2566

8. ดร.ครรชิต วรรณชา

ตำแหน่ง ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ได้รับมอบหมาย

สัมภาษณ์ 30 กรกฎาคม 2566

9. นายยุทธนา บุศเนตร

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ได้รับมอบหมาย

สัมภาษณ์ 31 กรกฎาคม 2566

10. นายประยูร จรเจริญ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ได้รับมอบหมาย

สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2566

11. นางสาวจินตนา สีสุไชย

ตำแหน่ง ครูผู้ช่วยโรงเรียนบ้านเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้องเอ็ด

สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2566

12. นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2566

13. นายสนั่น ประประเสริฐ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2566

14. นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร

ตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2566

15. นายรบชนะชน คำอ่อนศรี

ตำแหน่ง ผู้ปกครอง

สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2566

16. นายถนอม สาลีโภชน์

ตำแหน่ง ผู้ปกครอง

สัมภาษณ์ 8 สิงหาคม 2566

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. พระเทพวชิรวิมล,ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ)

ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วุฒิการศึกษา นธ.เอก, ป.ธ.4, Ph.D., M.A., ศน.บ.

2. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ. ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วุฒิการศึกษา น.ธ.เอก, ป.ธ.3, พธ.ด., ศน.ม., พธ.บ.

3. พระครูภาวนาพัฒนาบัณฑิต, ผศ. ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วุฒิการศึกษา น.ธ.เอก, พธ.ด., ศน.ม., ร.บ.

4. ผศ.ดร.จรัส ลีกา

ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

วุฒิการศึกษา น.ธ.เอก, ป.ธ.7, Ph.D., M.A., พธ.บ.

5. ดร.สงวน หล้าโพนทัน

ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วุฒิการศึกษา นธ.เอก, ป.ธ.6, พธ.ด., M.A., ศน.บ.

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๐๗๓ **วันที่** ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระเทพวชิรวิมล, ดร.

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (อนันต์ เป้งไชยโม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THE THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงกราบเรียนมายังพระเดชพระคุณ ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๗๖

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เรียน พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (อนันต์ เป้งไชยโม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THE THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

(พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร. ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙-๕๗๘๑-๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๙๒๔

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เรียน พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (อนันต์ เป้งไชยโม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THE THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร. ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙-๕๗๘๑-๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๑๑๒

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส ลีกา

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (อนันต์ เป้งไชยโม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THE THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร. ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙-๕๗๘๑-๕๗๗๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๐๗๓ **วันที่** ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.สงวน หล้าโพนทัน

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (อนันต์ เป้งไชยโม) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THE THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ค
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

1. พระพรหมวชิรโสภณ (ศรีจันทร์ ปุณฺณรโต)

ตำแหน่ง ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 (ธ),
เจ้าอาวาสวัดบึงพระลานชัย พระอารามหลวง (ธ)

สัมภาษณ์ 23 กรกฎาคม 2566

2. พระเทพวชิรวิมล (สายัณห์ ปณฺญาวชิโร ป.ธ.4), ดร.

ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ), เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง (ธ)

สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2566

3. พระสุขุมวาทเวที (สถาพร โชติธมฺโม ป.ธ.4), ดร.

ตำแหน่ง รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด,
เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง

สัมภาษณ์ 25 กรกฎาคม 2566

4. พระครูสุวรรณสรานุกิจ

ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองร้อยเอ็ด (ม),
เจ้าอาวาสวัดสระทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2566

5. พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต (อารีย์ ปณฺฑิโต)

ตำแหน่ง **รอง**เจ้าคณะอำเภอหนองพอก
เจ้าสำนักปฏิบัติอบรมเยาวชนวัดป่าหนองโมงบูรพาราม จ.ร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์ 27 กรกฎาคม 2566

6. พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัมภาษณ์ 28 กรกฎาคม 2566

7. พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2566

8. ดร.ครรชิต วรรณชา

ตำแหน่ง ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

สัมภาษณ์ 30 กรกฎาคม 2566

9. นายยุทธนา บุศเนตร

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

สัมภาษณ์ 31 กรกฎาคม 2566

10. นายประยูร จรเจริญ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด./ผู้ได้รับมอบหมาย

สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2566

11. นางสาวจินตนา สีสุไชย

ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2566

12. นายวิลุตร์ เชียงพฤกษ์

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหญ้าคา, จังหวัดร้อยเอ็ด.

สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2566

13. นายสนั่น ประเสริฐ

ตำแหน่ง อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด, จังหวัดร้อยเอ็ด.

สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2566

14. นายสุทธิเดช พิมพ์เกษร

ตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย, จังหวัดร้อยเอ็ด.

สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2566

15. นายรบชนะชน คำอ่อนศรี

ตำแหน่ง ผู้ปกครอง

สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2566

16. นายถนอม สาลีโภชน์

ตำแหน่ง ผู้ปกครอง

สัมภาษณ์ 8 สิงหาคม 2566

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๕๔๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระพรหมวชิรโสภณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๐ (ธ)

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

กราบเรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว
พระพรหมวชิรโสภณ
ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10
23 ก.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๔๒๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระเทพวชิรวิมล, ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ)

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

กราบเรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว
24 ก.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

อว ๗๙๑๗/ว ๐๔๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

กราบเรียน พระสุขุมวาทเวที รองเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

กราบเรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว
พระสุขุมวาทเวที
25 ก.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๔๔๙

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูสุวรรณสรานุกิจ เจ้าคณะอำเภอเมืองร้อยเอ็ด

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

กราบเรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว
พระครูสุวรรณสรานุกิจ
26 ก.ค.2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๔๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

กราบเรียน พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต เจ้าสำนักปฏิบัติอบรมเยาวชน วัดป่าหนองโมงบูรพาราม

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

กราบเรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ผู้ใช้หัวข้อดุษฎีนิพนธ์แล้ว
พระครูบูรพาธรรมบัณฑิต
27 กรกฎาคม 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน **พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด**

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว

(พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

28 ก.ค.2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน **พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา มจร.วส.ร้อยเอ็ด**

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา
พระครูภาวนาพัฒนบัณฑิต
29 ก.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๔๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร ดร.ครรชิต วรรณชา ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๔๒๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ปลัดให้สัมภาษณ์แล้ว
ยุทธนา บุศเนตร
1 สิงหาคม 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๕๒๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นายประยูร จรเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ผู้ให้สัมภาษณ์
ประยูร จรเจริญ
๒๐ ก.ค. ๒๕๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๒๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวจินตนา สีสุโชย

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

นส.จินตนา สีสุโชย
3 ส.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน นายวิสุตร เชียงพฤกษ์

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล
วิสุตร
ส.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๘๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน นายสุทธิเดช พิมพ์ภักดี

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว
สุทธิเดช
๖ ส.ค. ๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๖๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน นายสนั่น ประเสริฐ

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ตอบ)
สนั่น ประเสริฐ
5 สค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๔๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน นายรชชนะชน ศิลอนศรี

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว
รชชนะชน
7 ส.ค. 2566

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๕๔๔

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เรียน นายสนอม สาสิโภชน์

ด้วย พระครูโพธิสีลคุณ (อนันต์) อิสุกาโร เป้งไชยโม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด (THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ได้ให้สัมภาษณ์เรียบร้อย
สนอม สาสิโภชน์
๘ สค. ๒๕๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๙ ๕๗๘๑ ๕๗๗๗

ภาคผนวก จ
แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

****

ขอความกรุณาท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ได้กรุณาสละเวลาตอบคำถามต่อไปนี้อย่างละเอียดลึกซึ้งและครอบคลุมตามความเป็นจริง เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

2. ที่อยู่.....เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

E-mail.....

3. ระดับการศึกษา(เรียงลำดับคุณวุฒิจากสูงสุด)

1.....

2.....

3.....

4. ตำแหน่ง

1.....

2.....

3.....

5. ผลงาน/รางวัล

1.....

2.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

1. ท่านมีความเข้าใจความหมายคำว่า การพัฒนาเยาวชน อย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

2. ท่านคิดว่า การพัฒนาเยาวชนมีความสำคัญอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

3. ท่านคิดว่า การพัฒนาเยาวชนมีความจำเป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

4. ท่านคิดว่า การพัฒนาเยาวชนมีรูปแบบเป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

5.ท่านคิดว่า จุดประสงค์ของการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

6. ท่านคิดว่า คุณลักษณะที่เด่นชัดของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

7. ท่านคิดว่า ปัญหาของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

8. ท่านคิดว่า ผลกระทบของปัญหา ของการพัฒนาเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

9. ท่านมีความเข้าใจความหมายคำว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ภาวนา 4) อย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

10. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (กายภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

5) .....

11. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ศีลภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

5) .....

12. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

13. ท่านคิดว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท (ปัญญาภาวนา) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

14. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (กายภาวนา/อินทรีย์ 5) เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

5) .....

15.ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ศีลภาวนา/ศีล 5) เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

5) .....

16. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา/ สมาธิ 3) เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

17. ท่านคิดว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (จิตภาวนา/ปัญญา 3) เป็นอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

ตอนที่ 5 คำถามเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

18. **ความคิดเห็น (หลักภาวนา 4)**

.....

.....

.....

.....

.....

19. ข้อเสนอแนะ (หลักภาวนา 4)

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ มา ณ โอกาสนี้

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ
เอกสารอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์

ประกาศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
เรื่อง อนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
ปีการศึกษา ๒๕๖๕

เพื่อเป็นการสมบูรณ์แห่งการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๙ และข้อ ๔ แห่งประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เรื่อง ขั้นตอนการทำและการสอบดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์/หรือสารนิพนธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติคณะกรรมการสอบหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ ในการประชุมสอบ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕ จึงออกประกาศเรื่อง อนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ให้แก่นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ปีการศึกษา ๒๕๖๕ ดังนี้

เลขทะเบียนนักศึกษา	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์
๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐	พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)	ดร.สงวน หล้าโพนทัน ประธานคณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ (ที่ปรึกษาหลัก) ดร.อุทัย ณมลศิลป์ กรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ (ที่ปรึกษาร่วม)
หัวข้อดุษฎีนิพนธ์		
ภาษาไทย	รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด	
ภาษาอังกฤษ	THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE	
วัตถุประสงค์	๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ๓. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ๔. เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด	
☑ อนุมัติ		

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ช
หนังสือรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว. ๓๐๔/๒๕๖๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

TITLE : THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROIET PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (อนันต์ เป้งไชยโม)

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๔๒๖/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภยันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามงวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฌ
ภาพประกอบการทำดุษฎีนิพนธ์

ภาพชุดที่ 1 จังหวัดร้อยเอ็ดและเยาวชน

ภาพชุดที่ 2 กิจกรรมอบรมเยาวชน

ภาพชุดที่ 3 ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

Focus Group Dissertation in Buddhism and Philosophy

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

เลขทะเบียนนักศึกษา	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์
๖๓๓๐๗๕๐๒๑๒๐๑๐	พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (แป้งไชยโม)	ดร.สงวน หล้าโพนทัน ที่ปรึกษาหลัก ดร.อุทัย กมลศิลป์ ที่ปรึกษาร่วม
หัวข้อดุษฎีนิพนธ์		
ภาษาไทย	รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด	
ภาษาอังกฤษ	THE MODEL OF YOUTH DEVELOPMENT BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN ROI ET PROVINCE	
วัตถุประสงค์	๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาและสภาพปัญหาเยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ๓. เพื่อบูรณาการการพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ๔. เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด	

ภาพชุดที่ 4 วิพากย์ดุษฎีนิพนธ์ 5 บท

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล : พระครูโพธิสีลคุณ อิสุกาโร (เป้งไชยโม)

วันเดือนปีเกิด : วันอาทิตย์ที่ 8 พฤศจิกายน 2513

ชาตภูมิ : จังหวัดมหาสารคาม

ที่อยู่ : 27 / 5 วัดบ้านหนองหญ้าคา ตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 45280

การศึกษา : นักธรรมชั้นเอก

: ปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต (ศน.บ.) สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ)

: ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

หน้าที่การงาน : เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองหญ้าคา

: เจ้าคณะตำบลโพธิ์สัย เขต 1

: อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา-พุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 252/4 บ้านท่าเยี่ยม ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด